

RC&SDJ

RESEARCH COMMUNITY AND SOCIAL DEVELOPMENT JOURNAL

วารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม
ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม - กันยายน พ.ศ. 2567)

Year 18, Issue 3

(2024, July - September)

Research Community and Social Development Journal

ISSN 3027-7515 (Online)

วารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม

Research Community and Social Development Journal: RC&SDJ

ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน พ.ศ. 2567): Vol. 18 No. 3 (July-September 2024)

ISSN: 3027-7515 (Online)

วัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่บทความภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ประกอบด้วย บทความวิจัย และบทความวิชาการ/บทความปริทัศน์ ที่มีขอบเขตครอบคลุมด้านสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย ศาสตร์ด้านสหวิทยาการสังคมศาสตร์ (องค์ความรู้จากศาสตร์สาขาเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) บริหารธุรกิจ (การจัดการ การเงิน การธนาคาร การตลาด การบัญชี การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์) สารสนเทศศึกษา (ระบบและบริการสารสนเทศดิจิทัล การจัดการสารสนเทศดิจิทัลเพื่อสังคม เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการสารสนเทศ) และศึกษาศาสตร์ (การวัดผลการศึกษา หลักสูตรและการสอน การบริหารการศึกษา พลศึกษา การพัฒนาวิชาชีพ) และหรือที่เกี่ยวข้อง

จุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นศูนย์กลางในการสนับสนุน ถ่ายทอด และสร้างเครือข่ายการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและการวิจัยที่มีคุณภาพในวารสารรูปแบบสิ่งพิมพ์และวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมของประเทศได้อย่างต่อเนื่อง

เงื่อนไข/ข้อกำหนด 1. รับต้นฉบับบทความที่เป็นไปตามเกณฑ์ รูปแบบ มาตรฐาน และแนวปฏิบัติที่วารสารกำหนดไว้ โดยผ่านความเห็นชอบจากวารสารแล้วเท่านั้น (ไม่รับต้นฉบับบทความที่ไม่เป็นไปตามที่ระบุไว้)
2. บทความที่ส่งขอรับการพิจารณาจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในขั้นตอนพิจารณาเพื่อเผยแพร่ในวารสารอื่น
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นข้อคิดเห็นของผู้แต่ง/ผู้พิมพ์/ผู้เขียน เท่านั้น และจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากบทความนั้น
4. บทความที่ได้รับการลงตีพิมพ์ในวารสารเป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ (ราย 3 เดือน) จำนวน 10-15 เรื่องต่อฉบับ ในรูปแบบออนไลน์ ดังนี้
ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มีนาคม ฉบับที่ 3 เดือน กรกฎาคม-กันยายน
ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน-มิถุนายน ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม-ธันวาคม

การประเมินบทความ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2-3 ท่านขึ้นไป ต่อ 1 บทความ ในรูปแบบ Double blinded ที่ปรึกษา อธิการบดี

รองอธิการบดีที่ได้รับมอบหมาย

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

หน้าที่ ให้คำปรึกษาในการจัดทำวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม

บรรณาธิการ ดร. รุจิรา รัตนมัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการและเลขานุการ นาย วิศวมาศ ภักดีกุล

หน้าที่ 1) กำกับดูแลการดำเนินงานบริหารจัดการและจัดทำวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม ให้เป็นไปตามนโยบายของสถาบันวิจัยและพัฒนา สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 2) ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการและหรือตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการของบทความก่อนตีพิมพ์เผยแพร่ 3) พิจารณาบทความและความเหมาะสมของการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม

ฝ่ายจัดการวารสาร นาง ภควรรณ ศกุนตนาคน นาย วิศวมาศ ภักดีกุล

นางสาว สุภารัตน์ ม่วงกลาง นาย กฤษฏา พลายน้อย

หน้าที่ 1) ดูแลการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม ให้เป็นไปตามระเบียบการคลังและนโยบายของสถาบันวิจัยและพัฒนา สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 2) ดูแลตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบการประสานงาน จัดเตรียม จัดเก็บ ตรวจสอบ ที่เกี่ยวข้อง และครอบคลุมการดำเนินงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม

เจ้าของ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 9) ชั้น 4) เลขที่ 340

ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000 โทรศัพท์ 044-009009 ต่อ 9462

E-mail: journal-rdi@nrru.ac.th; Website: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/>

กองบรรณาธิการ (ภายนอกและภายใน)

Associate Professor Dr. Ian Smith

Assistant Professor Dr. Iin Purnamasari

Dr. Thippavanh Duangvilaykeo

ศาสตราจารย์ ดร. กุลธิดา ท้วมสุข

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

ศาสตราจารย์ ดร. จำเนียร จวงตระกูล

ศาสตราจารย์ ดร. ชีระ ลินเดชาภิรักษ์

ศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ยาวะประภา

รองศาสตราจารย์ ดร. กล้าหาญ ณ น่าน

รองศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล ดอนขวา

รองศาสตราจารย์ ดร. โชคชัย ยืนยง

รองศาสตราจารย์ ดร. โยธิน แสงวงศ์

รองศาสตราจารย์ ดร. รลริน พิมลบรรยงก์

รองศาสตราจารย์ ดร. วาสนา กิรติจำเริญ

รองศาสตราจารย์ ดร. วิระพงศ์ จันทร์สนาม

รองศาสตราจารย์ ดร. สุธานันท์ โพธิ์ชาธาร

รองศาสตราจารย์ ดร. อภิศักดิ์ ชีระวิสิทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กัญจนวลัย นนทแก้ว แฟร์รี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จักรพันธุ์ ชัดชุมแสง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปณิดา แจ้ดนาลาว

อาจารย์ ดร. จันท์จิรา เหลลราช

อาจารย์ ดร. แววลี แววมลิ

นายชาติวี วงษ์แก้ว

The University of Sydney, Australia

School Education, Universitas PGRI Semarang, Indonesia

Faculty of Economics and Tourism,

Souphanouvong University, Laos

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

นักวิชาการอิสระ

(ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม (สกว.)

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

นักวิชาการอิสระ

หน้าที่ 1. ให้ข้อคิดเห็น แนวทาง คำปรึกษา และข้อเสนอแนะในการจัดทำวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม
ให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับนานาชาติ

2. ส่งเสริมสนับสนุนให้การดำเนินงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม สำเร็จลุล่วงด้วยดี

3. พิจารณาประเมินบทความที่ส่งเข้าสู่กระบวนการของวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม
ตามความเหมาะสม

ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review)

รองศาสตราจารย์ ดร. นฤมล ศักดิ์ปกรณกานต์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร. ประรณนา ปุณณกิติเกษม	วิทยาลัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร. ลินนัสส์ วุฒิกนกัญจน์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. วรางคณา จันทรวง	สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร. วาสนา กิระติจำเริญ	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. วิภาวี กฤษณะภูติ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ อมรสิริพงศ์	คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร. สุพาดา สิริกุตตา	คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ ใจอารีย์	คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
รองศาสตราจารย์ ดร. อัมพร วัจนะ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร. อุ๋นเรื่อน เล็กน้อย	คณะสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ อุทิศ ทาหอม	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ศิริธัญญารัตน์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เจษฎา นกน้อย	คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชวิตรา ตันติมาลา	คณะสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชำนาญ ปาณวงษ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์พันธ์ ใจหาวัระพงศ์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิรุบล วิโรจน์จิตติวงศ์	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผกามาศ บุตรสาส์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทรพร วีระนาคินทร์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทบรรณาธิการ

วารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 เผยแพร่บทความในรูปแบบออนไลน์ (Online Articles Publishing) เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม 2567 จำนวน 10 เรื่อง โดยครอบคลุมเนื้อหาสาระทางด้านสังคมศาสตร์ การศึกษา และบริหารธุรกิจ ประกอบด้วย บทความวิจัย (ภาษาไทย) จำนวน 9 เรื่อง มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับ จรรยาบรรณทางบัญชี กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน การส่งเสริมคุณลักษณะและพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การบริหารจัดการผู้ประกอบการธุรกิจ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเรียนรู้ การปรับตัวให้เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อมใหม่ที่จำเป็นต้องยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรมดิจิทัล ซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับบทความ วิชาการ (ภาษาไทย) จำนวน 1 เรื่อง มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบสามเส้าสำหรับนักวิจัย

ทั้งนี้ บทความที่เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ ได้รับการกลั่นกรองและผ่านกระบวนการที่เข้มข้นทุกรายละเอียด ด้วยการตรวจสอบต้นฉบับบทความ การให้คำแนะนำเบื้องต้นที่เป็นประโยชน์ การกำกับ ควบคุม ดูแล ติดตาม และตรวจทาน เพื่อให้การบริหารจัดการต้นฉบับบทความมีความสมบูรณ์ เรียบร้อยมากที่สุด ส่งผลให้รูปแบบและรายละเอียดเนื้อหา มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ พัฒนาต่อยอดงานวิจัยและงานวิชาการ ที่มีคุณค่าได้จริง โดยยังคงมุ่งมั่นปรับปรุง การดำเนินงานและบริหารจัดการอย่างต่อเนื่องต่อไป อย่างไรก็ตาม การแก้ไขข้อมูลภายในบทความได้รับการเผยแพร่ ไปเรียบร้อยแล้วนั้น สามารถแก้ไขได้เฉพาะคิดผิดให้เป็นคำที่ถูกต้องเท่านั้น ซึ่งทางวารสารได้ทำการแก้ไขส่วนของ คำผิดให้ถูกต้องในบทความที่ได้รับการเผยแพร่ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม 2567) และปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (เดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน 2567) โดยแสดงใบแทรก (การแก้ไข) ไว้ในไฟล์รูปเล่มการเผยแพร่ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 (เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนกันยายน 2567) มาด้วยแล้ว รวมทั้งได้ปรับปรุงคำชี้แจงกรณีการอ้างอิงจากบทสัมภาษณ์ และกรณีการอ้างอิงราชกิจจานุเบกษา (หน้า xi-xii) สำหรับผู้เขียน ผู้ประสานงาน และผู้แต่ง ที่มีข้อสงสัยหรือต้องการปรึกษา ปัญหาการดำเนินการจัดทำบทความให้เป็นไปตามที่วารสารกำหนดไว้อย่างถูกต้อง เรียบร้อย ครบถ้วน คณะดำเนินงาน มีความยินดีให้คำปรึกษาและคำแนะนำตามความเหมาะสม โดยสามารถติดต่อได้ตามวันและเวลาราชการ

ดังนั้น เพื่อให้การเผยแพร่บทความทางวิชาการและผลงานทางวิชาการให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากยิ่งขึ้น จึงขอความร่วมมือท่านผู้ส่งบทความได้ตระหนักถึงความสำคัญต่อคุณภาพของบทความ และดำเนินการให้เป็นไป ตามมาตรฐานและคำชี้แจงอย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้เกิดการถูกปฏิเสธหรือยกเลิกบทความที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณา โดยจะถือเป็นการสิ้นสุดการพิจารณาทันที และจะไม่ได้รับการเผยแพร่ในวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม ทั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยแนะนำและชี้แจงการปรับปรุงคุณภาพวารสารให้มีความสมบูรณ์ เหมาะสม สำหรับการเผยแพร่บทความในวารสารแต่ละฉบับ เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา การนำข้อความใด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของต้นฉบับไปตีพิมพ์ใหม่ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของต้นฉบับและกองบรรณาธิการ รวมถึงการนำไปอ้างอิงให้ถูกต้อง ผลการวิจัยและความคิดเห็น ที่ปรากฏในบทความแต่ละฉบับที่ได้รับการเผยแพร่ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน/ผู้แต่ง/ผู้พิมพ์ ซึ่งไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์ และท้ายสุดนี้ วารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม พร้อมทั้งคณะผู้ดำเนินงานจะมุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพวารสารทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การได้รับการรับรองมาตรฐานในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ดร. รุจิรา รัตนารมย์

บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
วัตถุประสงค์/จุดมุ่งหมาย/เงื่อนไข/ข้อกำหนด/กำหนดการเผยแพร่/การประเมินบทความ/ที่ปรึกษา/บรรณาธิการ/ผู้ช่วยบรรณาธิการและเลขานุการ/ฝ่ายจัดการวารสาร.....	i
กองบรรณาธิการ (ภายนอกและภายใน).....	ii
ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer Review).....	iii
บทบรรณาธิการ.....	iv
สารบัญ (Content).....	v-vi
บทความวิจัย/Research Article (Thai)	
จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชี และความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของงานสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย (Auditor's Code of Ethics and Reliability in Auditing that Influences the Quality of Audit Work of Certified Public Accountants in Thailand): จุฬาลิณี ริ้วเจริญฤทธิกุล* (Jurasinee Riwjaremrutikul), กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธุ์ (Kanoksak Sukwatanasinit).....	363-380
“ผู้นำชุมชน” กับ กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในการทำงานด้านยาเสพติดในชุมชนแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร (Community Leaders and Participatory Work Process with Community for Working on Drugs in a Community of Bangkok Metropolitan Area): พุฒินา มหาทรัพย์สมบัติ* (Puthunwa Mahachabsombut)*, มาลี จิรวัดมนานนท์ (Malee Jirawattananon).....	381-396
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ฟังก์ชันกับผลของโมเมนตัม และความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน (A Study of Learning Achievement on Collision with Momentum Effect Learning Unit and Scientific Literacy of Grade 10 Students using Phenomenon-based Learning with Think-Talk-Write Technique): นิติภูมิ โด่งพิมาย* (Nitipum Dongphimai)*, วาสนา กীরติจำเริญ (Wasana Keeratichamroen).....	397-411
รูปแบบการจัดการของผู้ประกอบการธุรกิจยูทูบเบอร์ด้านท่องเที่ยวและการบริการที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย (Entrepreneurial Management Model for Successful Youtubers in Tourism and Hospitality in Thailand): มัลลิกา คล้ายจาด* (Malliga Klayjad)*, เฉลิมเกียรติ วงศ์วนิชทวี (Chalemkiat Wongwanichtawee), พิเชษฐ มุสิกโปดก (Pichet Musikapodok).....	412-431
การมีส่วนร่วมอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมเขตรมย์ธรรม อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ (Participation in Buddhist Art Conservation at Khao Thamorat, Si Thep Historical Park, Phetchabun Province): พระสุธีวรารักษ์ (Phra Sutheevachiraporn)*, พระมหาพนมกล กิตติญาโณ (Phramaha Manakamon Kittiyano).....	432-447
“นวัตกรรมหัตถศิลป์ถิ่นสุรินทร์” ภูมิปัญญาหัตถกรรมอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ (Innovative Handicrafts of Surin: the Wisdom of Handicrafts in Khwao Sinarin District, Surin Province): อัษฎพร สุขทอง* (Autcharaporn Sukthong)*.....	448-467
การส่งเสริมคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหาสำหรับผู้เรียนด้วยวิธีการแบบเปิด (Enhancing Habits of Mind of Mathematical Thinker and Problem-Solving Skills through the Open Approach): กัลยาภัทร์ เฉลิมศรี* (Kanyapat Chalermstri)*, วณิธร พูนไพบูลย์พิพัฒน์ (Wanintorn Poonpaiboonpipat).....	468-482
ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจต่อการยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีการมัดย้อมของกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้าทอมัดย้อม (Economic Impact on Implementation and Adoption of Tie-Dye Technology among Impoverished Tie-Dye Fabric Producers): วลัยภา พัฒนา (Wanlapa Phattana)*, จุฑามาต บุญรัมย์ (Jutamas Boonradsamee), กิตติศักดิ์ ชุมทอง (Kitsak Chumthong), อารีนา อิสมา (Areena. Esamah), อรุณา สุพัฒน์กุล (Onuma Suphattanakul).....	483-500

หน้า

การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมตำบลหนองสนิท อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ (Management of Public Land Resources in Nong Sanit Subdistrict, Chom Phra District, Surin Province: A Participatory Approach): สิริพัฒน์ ลาภจิตร* (Siriphat Lapjit)*, จิรายุ ทรัพย์สิน (Jirayu Supsin2), วันชัย สุขตาม (Wanchai SuKtam).....	501-520
บทความวิชาการ (ภาษาไทย)/ Academic Article (Thai)	
การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย: กลยุทธ์เพื่อสร้างความเชื่อถือได้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Investigator Triangulation: A Strategy for Enhancing Trustworthiness in Qualitative Research): ตระกูล จิตวัฒนากร (Trakul Chitwattanakom), นันทนา ชวศิริกุลทล (Nantana Chavasirikultol), นพพงศ์ เกิดเงิน* (Nopphong Kerdngern)*, จำเนียร จวงตระกูล (Jamnean Joungtrakul).....	521-532
คำชี้แจงการเขียนต้นฉบับบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม	vii
แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความ	xiv
รูปแบบบทความวิจัย	xv
รูปแบบบทความวิชาการ	xvi
มาตรฐานทางจริยธรรมการตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม	xvii

ใบแทรก (การแก้ไข)

ปีที่ 18 ฉบับที่ 1

หน้า 58

จากเดิม “มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตศูนย์กลาง” แก้ไขเป็น “มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน”

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2

หน้า iii

ลำดับที่ 17 จากเดิม “คณะวิทยาการจัดการ” แก้ไขเป็น “คณะบริหารธุรกิจ”

หน้า 232

จากเดิม “^{1,3}ผู้ช่วยศาสตราจารย์” “^{1,3} Assistant Professor” แก้ไขเป็น “^{1,3,4}ผู้ช่วยศาสตราจารย์” “^{1,3,4} Assistant Professor”

จากเดิม “^{4,5}อาจารย์ ดร.” “^{4,5} Lecturer Dr.” แก้ไขเป็น “⁵อาจารย์” “⁵ Lecturer”

หน้า 290

จากเดิม “สุนิษา ธงจันทร์^{1*}, บุษบงกช บุญกุล², พรพิมล อธิรัตน์³, นภัสวัณ จิตติลาภานนท์⁴, นิลุบล วิโรจน์ฐิตยวงศ์⁵”

“Sunisa Thongchan^{1*}, Busabongkot Boonkul², Pompimon Ittarat³, Natsawan Kittilapanont⁴, Nilubon Wirotthitayawong⁵”

แก้ไขเป็น “สุนิษา ธงจันทร์¹, นิลุบล วิโรจน์ฐิตยวงศ์^{2*}, บุษบงกช บุญกุล³, พรพิมล อธิรัตน์⁴, นภัสวัณ จิตติลาภานนท์⁵”

“Sunisa Thongchan¹, Nilubon Wirotthitayawong^{2*}, Busabongkot Boonkul³, Pompimon Ittarat⁴, Natsawan Kittilapanont⁵”

จากเดิม “^{1,5}ผู้ช่วยศาสตราจารย์” “^{1,5} Assistant Professor” แก้ไขเป็น “¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์” “¹ Assistant Professor”

จากเดิม “⁵ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.” “⁵ Assistant Professor Dr.” แก้ไขเป็น “²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.” “² Assistant Professor Dr.”

จากเดิม “^{2,3,4}อาจารย์” “^{2,3,4} Lecturer” แก้ไขเป็น “³อาจารย์” “³ Lecturer”

จากเดิม “^{2,3,4}อาจารย์” “^{2,3,4} Lecturer” แก้ไขเป็น “⁴อาจารย์ ดร.” “⁴ Lecturer Dr.”

จากเดิม “^{1*} Sunisa.th@rmuti.ac.th, ²busa_br@hotmail.com, ³Pompimon.lo@rmuti.ac.th, ⁴natsawan@rmuti.ac.th,

⁵nilubon.du@rmuti.ac.th”

แก้ไขเป็น “^{2*} nilubon.du@rmuti.ac.th; (Authors): ¹ Sunisa.th@rmuti.ac.th, ³ busa_br@hotmail.com, ⁴ Pompimon.lo@rmuti.ac.th,

⁵ natsawan@rmuti.ac.th”

บทความวิจัย (ภาษาไทย)/ Research Article (Thai)

จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชี และความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี
ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของงานสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย
Auditor's Code of Ethics and Reliability in Auditing that Influences the Quality of Audit
Work of Certified Public Accountants in Thailand

จุฬาลิณี ริ้วเจริญฤทธิ์กุล^{1*}, กนกศักดิ์ สุขวัฒนสินธิ²Jurasinee Riwarejornritkul^{1*}, Kanoksak Sukwatanasinit²^{1*} นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1*} Master Student, Master of Accounting Program, School of Accountancy, Sripatum University, Bangkok, Thailand² อาจารย์ หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย² Lecture, Master of Accounting program, School of Accountancy, Sripatum University, Bangkok, ThailandE-mail address (Corresponding author): ^{1*} Jurasinee.learm@gmail.com; (Authors): ² kanoksak009@gmail.com

รับบทความ: 7 มีนาคม 2567/ ปรับแก้ไข: 21 กรกฎาคม 2567/ ตอรับบทความ: 25 กรกฎาคม 2567

Received: 7 March 2024/ Revised: 21 July 2024/ Accepted: 25 July 2024

Abstract

Background and Objective: Supervision, control, supervision and inspection are considered the main elements of good governance that are effective for success in accounting work. Therefore, this research aims to study the ethics of auditors and the reliability of auditing. It influences the quality of audit work of certified public accountants in Thailand.

Methodology: Conducting research according to quantitative research methods using survey research methods. A sample of 400 people used a simple random sampling method. The reliability of the questions in the questionnaire is between 0.770-0.978 for use in collecting data via electronic mail (E-mail) using inferential statistics to test hypotheses by means of relationship testing. and multiple regression analysis.

Results: Auditor's Code of Ethics regarding Objectivity and Independence Professional behavior Transparency. It influences the reliability of auditing. Able to predict 76.70 percent , followed by reliability in auditing. The truth of the information and can be verified Responsibility to stakeholders Neutral side Influence on the quality of audit work. In terms of fair representation The forecast was 71.10% and the auditor's ethics regarding objectivity and independence. Professional behavior Transparency It influences the quality of the audit work regarding the accuracy of the financial statements. The prediction was 61.10% with statistical significance at the 0.05 level.

Discussion: An important characteristic of ethics involves objectivity. Independent conduct and have good transparency in auditing This allows auditors to use it to find reliable methods for examining financial information and use it in considering improving accounting standards to gain concrete acceptance from consumers and businesses.

Suggestion: Factors affecting the development of creativity for CPAs in Thailand should be studied in order to develop audit practitioners with reliable quality, such as professional skills, skills in using digital technology. Accounting analytical skills and communication skills, etc.

Keywords: Code's Ethics; Reliability; Audit Quality

บทคัดย่อ

ที่มาและวัตถุประสงค์การวิจัย: การกำกับ ควบคุม ดูแล และตรวจสอบ ถือเป็นองค์ประกอบหลักทางธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพต่อความสำเร็จในงานบัญชี ดังนั้น การวิจัยนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีและความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย (วิธีดำเนินการวิจัย): การดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง 400 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยมีค่าความเชื่อถือได้ของข้อคำถามในแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.770-0.978 สำหรับนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลผ่านช่องทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) โดยใช้สถิติเชิงอนุมานในการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีทดสอบความสัมพันธ์และวิธีวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัย: จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีด้านความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ ด้านพฤติกรรมทางวิชาชีพ ด้านความโปร่งใส มีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 76.70 รองลงมาคือ ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีด้านความเป็นจริงของข้อมูลและตรวจสอบได้ ด้านความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย ด้านความเป็นกลาง มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม พยากรณ์ได้ร้อยละ 71.10 และจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีด้านความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ ด้านพฤติกรรมทางวิชาชีพ ด้านความโปร่งใส มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความถูกต้องของงบการเงิน พยากรณ์ได้ร้อยละ 61.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล: คุณลักษณะที่สำคัญทางด้านจริยธรรมเกี่ยวกับความเที่ยงธรรม การปฏิบัติตนที่เป็นอิสระ และมีความโปร่งใสในการสอบบัญชีที่ดี ซึ่งช่วยให้ผู้สอบบัญชีนำไปใช้แสวงหาวิธีการตรวจสอบข้อมูลทางการเงินที่เชื่อถือได้และใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงมาตรฐานทางบัญชีให้สูงขึ้นเพื่อให้เกิดการยอมรับจากผู้บริโภคและธุรกิจอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ: ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทยเพื่อพัฒนาผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีให้มีคุณภาพที่น่าเชื่อถือ เช่น ทักษะวิชาชีพ ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการวิเคราะห์ทางบัญชี และทักษะการสื่อสาร เป็นต้น

คำสำคัญ: จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชี; ความน่าเชื่อถือ; คุณภาพงานสอบบัญชี

บทนำ

งานตรวจสอบบัญชีในประเทศไทย (Audit Planning) เป็นกระบวนการและหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพตรวจสอบบัญชีที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีไทย มาตรฐานการรายงานทางการเงิน และแนวปฏิบัติทางการบัญชี เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าการตรวจสอบนั้นมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ ส่งผลให้เกิดความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือทางงบการเงินของธุรกิจ ถือเป็นรากฐานสำคัญในการเปิดเผยข้อมูลของภาคธุรกิจ ซึ่งนำมาสู่การสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น สถาบันทางการเงิน ผู้ถือหุ้น คู่ค้าทางธุรกิจ หน่วยงานภาครัฐ อาทิ หน่วยงานกำกับดูแล หน่วยงานจัดเก็บภาษี เป็นต้น โดยรวบรวมข้อมูลสำคัญที่ถูกต้องเป็นฐานข้อมูลทางธุรกิจเพื่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจระดับประเทศ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน และสามารถนำไปเปรียบเทียบกับกิจการในต่างประเทศได้ (Thammasat Consulting Networking and Coaching Center, 2022) ขณะเดียวกัน การเสนอรายงานของผู้สอบบัญชีที่มีความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลในระดับสูง ไม่ได้เป็นการรับประกันว่าการปฏิบัติงานตรวจสอบตามหลักเกณฑ์มาตรฐานการสอบบัญชีจะสามารถตรวจพบข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง อันเป็นสาระสำคัญที่มีอยู่ได้เสมอไป ซึ่งข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอาจเกิดการทุจริตหรือข้อผิดพลาด และถือว่ามีสาระสำคัญเมื่อคาดการณ์ได้ว่ารายการที่ขัดต่อข้อเท็จจริงแต่ละรายการหรือทุกรายการรวมกันจะมีผลต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของผู้ใช้รายงานทางการเงินจากการใช้รายงานการเงินเหล่านั้น (The Comptroller General's Department, 2022) ดังนั้น การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาชีพบัญชีจึงควรยึดมั่นต่อหลักการทางจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพโดยใช้ความหลักแหลมทางธุรกิจ ความเชี่ยวชาญในการใช้เทคนิคและการใช้ดุลพินิจทางวิชาชีพเพื่อบรรลุ

วัตถุประสงค์การให้บริการ และการให้คำปรึกษาที่มีความน่าเชื่อถือของผู้ที่ต้องการใช้บริการ (The Council of Professional Accountants under Royal Patronage, 2021) ซึ่งเป็นข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องสำหรับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานและผู้สอบทานการควบคุมคุณภาพงานที่ต้องปฏิบัติตามเมื่อรับผิดชอบงานสอบบัญชีหรืองานสอบทานงบการเงินหรืองานให้ความเชื่อมั่นอื่นหรืองานบริการเกี่ยวเนื่อง โดยปกติประกอบด้วยข้อกำหนดของประมวลจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี รวมถึงมาตรฐานเรื่องความเป็นอิสระที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชี รวมทั้งข้อกำหนดของประเทศที่เข้มงวดกว่าด้วย (The Council of Professional Accountants under Royal Patronage, 2022)

นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้มาต้องปราศจากอคติและข้อผิดพลาดสำคัญตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ และออกโดยคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (Saudagaran, 2009) ซึ่งความน่าเชื่อถือคือความสามารถในการอนุมัติข้อมูลทางการเงินและการบัญชีของฝ่ายที่ได้รับประโยชน์ โดยมีข้อสงสัยน้อยที่สุด ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความเป็นกลาง ความสามารถตรวจสอบ และข้อมูลที่น่าเสนออย่างแท้จริง (Hamdallah et al., 2022) อย่างไรก็ตาม คดีที่ผิดกฎหมายและผิดศีลธรรมในสาธารณะส่วนใหญ่ที่ขัดแย้งกับผู้สอบบัญชีนั้นคือ ปัญหาที่ไม่สามารถทำความเข้าใจรายงานทางการเงินที่ยุติธรรมได้ ด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถนำเสนอรายงานการตรวจสอบที่เหมาะสมได้ ทำให้เพิ่มการทุจริตด้วยความรู้สึกผิดและประมาทเลินเล่อที่เรียกว่า “ช่องว่างความน่าเชื่อถือ” (Al-Qudh et al., 2023) ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอบบัญชีกับลูกค้าอาจได้รับอิทธิพลจากแรงกดดันทางวัตถุ ความมุ่งมั่นทางสังคม และความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ฝังรากลึก ทำให้ผู้ตรวจสอบบัญชีเก็บรักษาข้อมูลลูกค้าผิดพลาด ล้วนส่งผลต่อความเป็นอิสระอย่างยั่งยืนของผู้ตรวจสอบบัญชี (Bills et al., 2020; Olojede et al., 2020)

ดังนั้น สิ่งสำคัญคือ ผู้สอบบัญชีจะต้องยึดมั่นการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและจริยธรรมทางวิชาชีพตามมาตรฐานสากล (May–Amy et al., 2020) และท้ายสุดนี้ แนวทางปฏิบัติด้านคุณภาพการตรวจสอบบัญชีที่ดีจะทำให้เกิดนัยสำคัญและความมั่นใจต่องบการเงินและข้อมูลที่รายงานอย่างเป็นธรรมสูงขึ้น (Carp & Istrate, 2021) โดยผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญในการศึกษาจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีและความเชื่อมั่นในงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย เพื่อแสดงผลลัพธ์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้สอบบัญชีให้มีมาตรฐานสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีและความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย

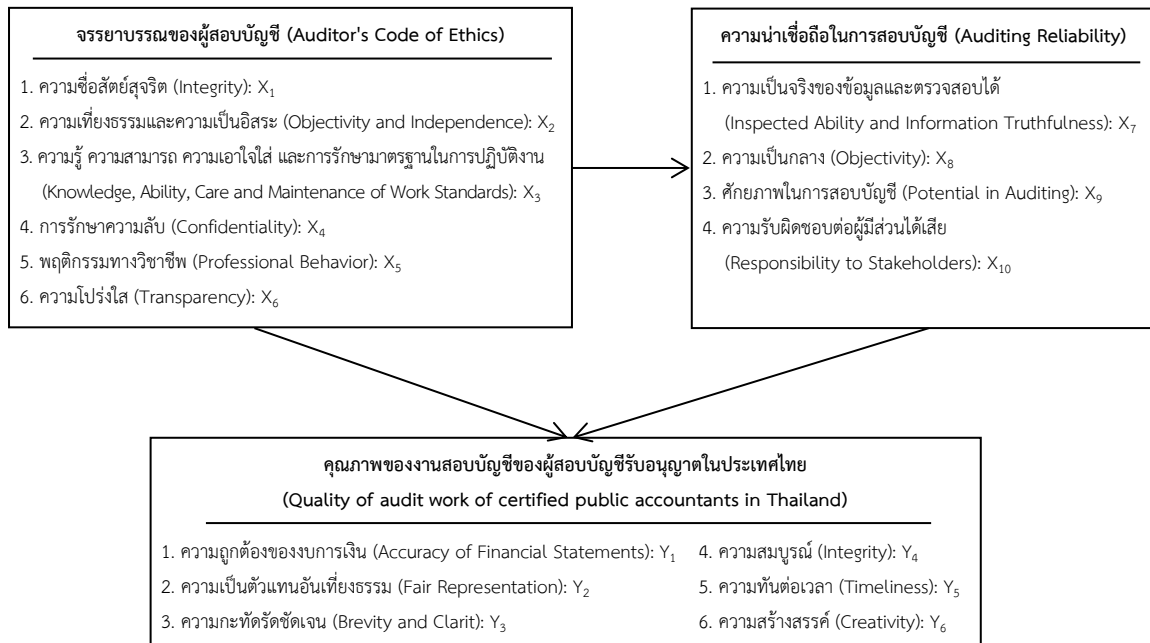
การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 19 เรื่อง จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2553 ตามมาตรา 47 (4) (Regulations of the Accounting Profession No. 19 on the Code of Ethics for Accounting Professionals 2010, 2010) ที่ได้ระบุไว้ ประกอบด้วย 1) ความโปร่งใส คือ ภาพลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติงานตามกฎหมาย ระเบียบ มาตรฐานวิชาชีพ ไม่ปกปิดหรือบิดเบือนความจริงอันเป็นสาระสำคัญ

และติดตามตรวจสอบได้ 2) ความเป็นอิสระ คือ การปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอิทธิพลของบุคคลอื่น ซึ่งความเป็นกลางหรือความเที่ยงธรรม ความเป็นอิสระ จะต้องเป็นที่ประจักษ์และเชื่อถือได้ 3) ความเที่ยงธรรม คือ การใช้ดุลยพินิจที่ปราศจากความลำเอียง อคติ ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และอิทธิพลของบุคคลอื่น 4) กรอบวิชาชีพบัญชี คือ หลักการ มาตรฐาน และแนวปฏิบัติของวิชาชีพบัญชี 5) ความซื่อสัตย์สุจริต คือ การประพฤติอย่างตรงไปตรงมา จริงใจ ซื่อตรงต่อวิชาชีพ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ปฏิบัติงานบนหลักฐานที่เป็นจริงและเชื่อถือได้ 6) ความรู้ความสามารถ คือ การใช้ความชำนาญในการปฏิบัติวิชาชีพบัญชีด้วยความเอาใจใส่อย่างเต็มความสามารถ ความเพียรพยายาม ะมัดระวัง รอบคอบ และมั่นใจได้ว่ามีผลงานทางวิชาชีพที่อยู่บนพื้นฐานของกฎเกณฑ์ มาตรฐานการปฏิบัติงานและวิชาการ 7) การรักษาความลับ คือ การไม่นำข้อมูลใดที่องค์กรไม่อนุญาตไปเปิดเผยต่อสาธารณชน หรือใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือบุคคลอื่น เว้นแต่กรณีที่เป็นการเปิดเผยตามสิทธิหรือหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือในฐานะผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี

กรอบการประเมินความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี (Kiatkrajai & Srichanphet, 2004) ประกอบด้วย 1) ความเป็นจริงของข้อมูลและตรวจสอบได้ ตามความเป็นจริงที่ต้องแสดง หรือควรที่จะแสดงผลลัพธ์ด้วยความเห็นพ้องต้องกัน สามารถพิสูจน์สาระสำคัญได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนตามความเป็นจริง แม่นยำ และไม่ผิดพลาด 2) ความเป็นอิสระและเที่ยงธรรม เป็นทัศนคติการดำเนินงานที่ต้องไม่ลำเอียง การพิจารณาข้อมูล สถานการณ์ และการแสดงผลประเมินที่เป็นจริง มีความเป็นกลาง ไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวและไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลผู้อื่น 3) ศักยภาพในการสอบบัญชี ต้องรู้และเข้าใจเรื่องการตรวจสอบบัญชี สามารถนำความรู้ไปใช้ในการตรวจสอบบัญชีอย่างเชื่อถือได้และเป็นที่ยอมรับ 4) จรรยาบรรณต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ผู้ร่วมอาชีพ ผู้เสียภาษี โดยไม่กระทำการใดที่อาจนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ สำหรับคุณภาพของงานสอบบัญชี เป็นคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่ผู้สอบบัญชีได้แสดงความคิดเห็นต่อการเงินในรายงานการสอบบัญชีที่มีลักษณะถูกต้อง ครบถ้วน และมีความเป็นกลาง ข้อมูลทางการเงินที่ได้รับต้องแสดงให้เห็นว่า มีการจัดบันทึกเหตุการณ์ทางการเงินที่ทันต่อเวลาในการนำไปใช้ พร้อมทั้งสามารถมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ นำมาเปรียบเทียบและพิสูจน์ยืนยันได้ มีความเข้าใจและนำมาใช้ประโยชน์ได้ มีความสมบูรณ์ในสาระสำคัญที่เชื่อถือได้ ซึ่งผู้ให้บริการสอบบัญชีต้องมีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ความเป็นมืออาชีพ เอาใจใส่ ถือประโยชน์ลูกค้าเป็นสำคัญ มีประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว (Pengjinda, 2022) ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ทางการบัญชี เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงข้อมูลทางการเงินให้เกินขีดจำกัดของบรรทัดฐานทางการบัญชีเพื่อให้เกิดภาพรวมที่ดีขึ้น โดยเน้นความสามารถ ซื่อสัตย์ เป็นอิสระ และจริยธรรม ของผู้ตรวจสอบบัญชีเพิ่มความโปร่งใสทางการเงินในบริบททางธุรกิจ (Khalil et al., 2024)

ดังนั้น การศึกษาเนื้อหาข้างต้น ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์สรุปได้ 3 ประเด็น รวม 16 ด้าน โดยกำหนดให้ตัวแปรอิสระ จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชี 6 ด้าน ด้วยสัญลักษณ์ตัวอักษรภาษาอังกฤษ “ X_1-X_6 ” และตัวแปรอิสระความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี 4 ด้าน ด้วยสัญลักษณ์ตัวอักษรภาษาอังกฤษ “ X_7-X_{10} ” และคุณภาพงานสอบบัญชี 6 ด้าน เป็นตัวแปรตาม ด้วยสัญลักษณ์ตัวอักษรภาษาอังกฤษ “ Y_1-Y_6 ” แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

Figure 1. Research Conceptual Framework

การกำหนดสมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis: H) ดังนี้

- H₁ จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชี มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความถูกต้องของงบการเงิน
- H₂ จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชี มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม
- H₃ จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชี มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความกะทัดรัดชัดเจน
- H₄ จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชี มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความสมบูรณ์
- H₅ จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชี มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความทันต่อเวลา
- H₆ จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชี มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความคิดสร้างสรรค์
- H₇ ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความถูกต้องของงบการเงิน
- H₈ ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม
- H₉ ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความกะทัดรัดชัดเจน
- H₁₀ ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความสมบูรณ์
- H₁₁ ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความทันต่อเวลา
- H₁₂ ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความคิดสร้างสรรค์
- H₁₃ จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชี มีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย ที่ยังคงปฏิบัติงานอยู่ ณ สิ้นปี พ.ศ. 2563 จำนวนทั้งสิ้น 10,481 คน (Accounting Analysis, 2020) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมรับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้เท่ากับ 385.29 หรือเท่ากับ 385 ตัวอย่าง ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการศึกษาข้อมูล และสอดคล้องกับการนำไปใช้ทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นจำนวน 15 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีขนาดไม่เกิน 1,000 คน และมีความเป็นเอกพันธ์ (Wongwanich & Wiratchai, 2003)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยกำหนดข้อคำถามเพื่อการแสดงความคิดเห็น จำแนกเป็นรายด้าน จำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย จำนวน 18 ข้อ 2) ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี จำนวน 12 ข้อ 3) คุณภาพของงานสอบบัญชี จำนวน 18 ข้อ ซึ่งมีลักษณะชนิดปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ความคิดเห็น 1 คะแนน เท่ากับระดับน้อยที่สุด 2 คะแนน เท่ากับระดับน้อย 3 คะแนน เท่ากับระดับปานกลาง 4 คะแนน เท่ากับระดับมาก และ 5 คะแนน เท่ากับระดับมากที่สุด (Phiboon, 2009)

การทดสอบเครื่องมือการวิจัย

ข้อมูลการพิจารณาให้คะแนนข้อคำถามในแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน โดยกำหนดเกณฑ์การให้ +1 คะแนน กรณีแน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ให้ 0 คะแนน กรณีไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และให้ -1 คะแนน กรณีแน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งผลข้อมูลการพิจารณาให้คะแนนที่ได้นำมาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยสูตรการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index-IOC) กำหนดให้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย ตั้งแต่ 0.50-1.00 (Saiyot & Saiyot, 2000) พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าเท่ากับ 1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยการเลือกตอบระดับความคิดเห็น นำผลข้อมูลที่ได้มาทำการตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) ด้วยสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งควรมีค่ามากกว่า 0.70 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่ามากกว่า 0.30 (Hair et al., 2010) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าอยู่ระหว่าง 0.770 ถึง 0.978 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.545-0.965 ดังนั้น แบบสอบถามชุดนี้ มีความตรงเชิงเนื้อหาและมีความเชื่อถือได้เพียงพอ สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย นำโปรแกรมที่เรียกว่า “กูเกิลฟอร์ม (Google Form)” ที่ให้บริการสาธารณะบนเว็บไซต์ของกูเกิล มาใช้สร้างแบบสอบถามออนไลน์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการรวบรวมชื่อ

จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ที่เรียกว่า “อีเมล (E-mail)” ซึ่งให้บริการบนเว็บไซต์แบบสาธารณะของนิติบุคคลที่ประกอบกิจการทางบัญชีในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2563 จำนวน 500 แห่ง ซึ่งมากกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ 400 คน จากนั้นทำการส่งและรับข้อมูลตอบกลับในแบบสอบถามออนไลน์ พร้อมหนังสือนำขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามการวิจัย และทำการตรวจสอบผลการตอบกลับทุกสัปดาห์จนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ แล้วจึงทำการปิดโปรแกรมแบบสอบถามออนไลน์ และส่งข้อความกลับขอขอบคุณนิติบุคคลทั้งหมดเพื่อยืนยันว่าได้รวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนเรียบร้อยแล้ว

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็น ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ดังนี้

1. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร กรณีที่มีตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัวแปร และตัวแปรตาม 1 ตัวแปร มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยการหาค่าสถิติเมทริกซ์สหสัมพันธ์ (Correlation Matrix) โดยใช้สัญลักษณ์ r เมื่อ $-1 \leq r \leq 1$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ที่แสดงขนาดของความสัมพันธ์ของตัวแปร เครื่องหมายบวก (+) หรือลบ (-) จะแสดงทิศทางของความสัมพันธ์ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะมีพิสัยระหว่าง +1 ถึง ค่า -1 แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างสมบูรณ์ ค่า 0 แสดงว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน และค่า -1 แสดงถึงความสัมพันธ์ผกผันอย่างสมบูรณ์ (Hair et al., 2010) และเกณฑ์การแปลความหมายระดับความสัมพันธ์ที่มีค่า r เท่ากับ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน ค่าที่อยู่ระหว่าง 0.01–0.20 หมายถึง สัมพันธ์ระดับน้อยมาก 0.21–0.50 หมายถึง สัมพันธ์ระดับน้อยหรือต่ำ 0.51–0.80 หมายถึง สัมพันธ์ระดับปานกลาง และ 0.81–1.00 หมายถึง สัมพันธ์ระดับมาก (Best, 1977)

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ โดยการหาค่าสัดส่วนความแปรปรวนในตัวแปรที่อธิบายไม่ได้ในตัวแปรอื่น ด้วยการหาค่าสถิติ Tolerance ซึ่งควรมีค่ามากกว่า 0.10 และค่า Variance Inflation Factor (VIF) ควรมีค่าน้อยกว่า 10 (Hair et al., 2014)

2. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ด้วยการหาค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และการหาอิทธิพลของตัวแปรด้วยวิธีวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) กำหนดให้ “ R^2 ” แทน ค่าอำนาจในการพยากรณ์ที่ปรับแก้ “ β ” แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน “B” แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ “ SE_b ” แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ “ SE_{est} ” แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ “t” แทน ค่าทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าคงที่และสัมประสิทธิ์แต่ละตัวในสมการ และ “F” แทนค่าสถิติเอฟ โดยจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) เมื่อค่า p-value มีค่าน้อยกว่า 0.05 และยอมรับสมมติฐานทางเลือก (H_a) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Glass & Hopkins, 1984)

ผลการวิจัย

การศึกษายกรยาบรรณของผู้สอบบัญชีและความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย แสดงผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การประเมินความสัมพันธ์ ภาวะร่วม และสัดส่วนความแปรปรวน แสดงผลการวิจัยดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี เมื่อคุณภาพงานสอบบัญชีเป็นตัวแปรตาม

Table 1. Relationship of independent variables to ethics of certified public accountants. and reliability in auditing When audit work quality is the dependent variable

ด้าน (ตัวแปรอิสระ) (Phase (Independent variable))	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀
ความซื่อสัตย์ (Integrity: X ₁)	1									
ความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ (Objectivity and Independence: X ₂)	0.810	1								
ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (Knowledge, Ability, Care and Maintenance of Work Standards: X ₃)	0.366	0.461	1							
การรักษาความลับ (Confidentiality: X ₄)	0.473	0.604	0.767	1						
พฤติกรรมทางวิชาชีพ Professional Behavior: X ₅)	0.388	0.469	0.702	0.858	1					
ความโปร่งใส (Transparency: X ₆)	0.370	0.461	0.686	0.773	0.846	1				
ความเป็นจริงของข้อมูลและตรวจสอบได้ (Inspected Ability and Information Truthfulness: X ₇)	0.396	0.481	0.602	0.738	0.819	0.886	1			
ความเป็นกลาง (Objectivity: X ₈)	0.410	0.532	0.654	0.729	0.720	0.760	0.848	1		
ศักยภาพในการสอบบัญชี (Potential in Auditing: X ₉)	0.484	0.570	0.623	0.734	0.730	0.750	0.775	0.833	1	
ความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Responsibility to Stakeholders: X ₁₀)	0.377	0.483	0.581	0.651	0.704	0.719	0.773	0.768	0.821	1

* p<0.005

จากตารางที่ 1 พบว่า ทุกด้านที่เป็นตัวแปรอิสระ (X₁-X₁₀) มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร อยู่ในระดับน้อยถึงระดับมาก (r=0.366-0.886) ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ผกผันอย่างสมบูรณ์

ตารางที่ 2 ภาวะร่วมและสัดส่วนความแปรปรวนในตัวแปรอิสระจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี เมื่อคุณภาพงานสอบบัญชีเป็นตัวแปรตาม

Table 2. Tolerance and Variance Inflation Factor of variance in the independent variable, ethics of certified public accountants. and reliability in auditing When audit work quality is the dependent variable

ตัวแปรอิสระ (Independent variable)	Tolerance	Variance Inflation Factor (VIF)
จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชี (Auditor's Code of Ethics)		
ความซื่อสัตย์ (Integrity)	0.33	3.02
ความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ (Objectivity and Independence)	0.26	3.79
ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (Knowledge, Ability, Care and Maintenance of Work Standards)	0.35	2.82
การรักษาความลับ (Confidentiality)	0.17	5.94
พฤติกรรมทางวิชาชีพ (Professional Behavior)	0.16	6.22
ความโปร่งใส (Transparency)	0.15	6.50

ตารางที่ 2 (ต่อ)

Table 2. (Cont.)

ตัวแปรอิสระ (Independent variable)	Tolerance	Variance Inflation Factor (VIF)
ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี (Auditing Reliability)		
ความเป็นจริงของข้อมูลและตรวจสอบได้ (Inspected Ability and Information Truthfulness)	0.12	8.38
ความเป็นกลาง (Objectivity)	0.18	5.59
ศักยภาพในการสอบบัญชี (Potential in Auditing)	0.20	5.12
ความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Responsibility to Stakeholders)	0.27	3.71

จากภาพที่ 2 พบว่า ตัวแปรอิสระทุกด้านมีค่าภาวะรวม (Tolerance) อยู่ระหว่าง 0.12–0.35 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ต้องมากกว่า 0.1 และค่าสัดส่วนความแปรปรวน (VIF) มีค่าอยู่ระหว่าง 2.82–8.38 ซึ่งน้อยกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน

3. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย แสดงผลการวิจัยดังนี้

จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชี ดังตารางที่ 3 และตารางที่ 8

ตารางที่ 3 จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความถูกต้องของงบการเงิน

Table 3. The auditor's ethics influence the quality of the audit work regarding the accuracy of the financial statements

คุณภาพงานสอบบัญชี ด้านความถูกต้องของงบการเงิน (Quality of audit work, Accuracy of Financial Statements: Y_1)	B	SE _B	β	t	p-value
X ₁ ซื่อสัตย์สุจริต (Integrity)	0.089	0.057	0.084	1.563	0.119
X ₂ ความเที่ยงธรรม และความเป็นอิสระ (Objectivity and Independence)	0.155	0.065	0.141	2.368	0.018*
X ₃ ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (Knowledge, Ability, Care and Maintenance of Work Standards)	0.054	0.055	0.049	0.976	0.329
X ₄ การรักษาความลับ (Confidentiality)	0.184	0.076	0.181	2.415	0.016*
X ₅ พฤติกรรมทางวิชาชีพ (Professional Behavior)	0.090	0.076	0.088	1.181	0.238
X ₆ ความโปร่งใส (Transparency)	0.395	0.063	0.383	6.308	0.000*
SE _{est} =0.590, R ² =0.611, F=105.315, p-value=0.000					

* p<0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความถูกต้องของงบการเงิน มีจำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย ความเที่ยงธรรม และความเป็นอิสระ (p=0.018) การรักษาความลับ (p=0.016) และความโปร่งใส (p=0.000) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 61.10 (R²=0.611) สำหรับด้านซื่อสัตย์สุจริต (p=0.119) ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (p=0.329) และพฤติกรรมทางวิชาชีพ (p=0.238) ไม่มีอิทธิพล

ตารางที่ 4 จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม

Table 4. The auditor's code of ethics influences the quality of the audit work in terms of fair representation

คุณภาพงานสอบบัญชี ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม (Quality of audit work, Fair Representation: Y ₂)	B	SE _b	β	t	p-value
X ₁ ซื่อสัตย์สุจริต (Integrity)	-0.032	0.054	-0.033	-0.588	0.557
X ₂ ความเที่ยงธรรม และความเป็นอิสระ (Objectivity and Independence)	0.176	0.062	0.176	2.847	0.005*
X ₃ ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (Knowledge, Ability, Care and Maintenance of Work Standards)	0.039	0.052	0.039	0.759	0.448
X ₄ การรักษาความลับ (Confidentiality)	0.146	0.072	0.157	2.031	0.043*
X ₅ พฤติกรรมทางวิชาชีพ (Professional Behavior)	0.118	0.072	0.126	1.636	0.103
X ₆ ความโปร่งใส (Transparency)	0.377	0.059	0.401	6.375	0.000*
SE _{est} =0.557, R ² =0.582, F=93.506, p-value=0.000					

* p<0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม มีจำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย ความเที่ยงธรรม และความเป็นอิสระ (p=0.005) การรักษาความลับ (p=0.043) และความโปร่งใส (p=0.000) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 58.20 (R²=0.582) สำหรับด้านซื่อสัตย์สุจริต (p=0.557) ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (p=0.448) และพฤติกรรมทางวิชาชีพ (p=0.103) ไม่มีอิทธิพล

ตารางที่ 5 จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความกระชับรัดชัดเจน

Table 5. The auditor's ethics influence the quality of the audit work in terms of brevity and clarity

คุณภาพงานสอบบัญชี ด้านความกระชับรัดชัดเจน (Quality of audit work, Brevity and Clarity: Y ₃)	B	SE _b	β	t	p-value
X ₁ ซื่อสัตย์สุจริต (Integrity)	-0.130	0.061	-0.120	-2.141	0.003*
X ₂ ความเที่ยงธรรม และความเป็นอิสระ (Objectivity and Independence)	-0.005	0.070	-0.005	-0.078	0.938
X ₃ ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (Knowledge, Ability, Care and Maintenance of Work Standards)	0.021	0.058	0.019	0.365	0.715
X ₄ การรักษาความลับ (Confidentiality)	0.142	0.081	0.138	1.755	0.080
X ₅ พฤติกรรมทางวิชาชีพ (Professional Behavior)	0.191	0.081	0.184	2.360	0.019*
X ₆ ความโปร่งใส (Transparency)	0.532	0.066	0.509	7.998	0.000*
SE _{est} =0.626, R ² =0.571, F=89.518, p-value=0.000					

* p<0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความกระชับรัดชัดเจน มีจำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วยด้าน ซื่อสัตย์สุจริต (p=0.003) พฤติกรรมทางวิชาชีพ (p=0.019) และความโปร่งใส (p=0.000) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 57.10 (R²=0.571) สำหรับด้านความเที่ยงธรรม และความเป็นอิสระ (p=0.938) ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (p=0.715) และการรักษาความลับ (p=0.080) ไม่มีอิทธิพล

ตารางที่ 6 จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความสมบูรณ์

Table 6. The auditor's ethics influence the quality of the audit work in terms of integrity

คุณภาพงานสอบบัญชี ด้านความสมบูรณ์ (Quality of audit work, Integrity: Y_4)	B	SE _b	β	t	p-value
X ₁ ซื่อสัตย์สุจริต (Integrity)	0.068	0.059	0.065	1.152	0.250
X ₂ ความเที่ยงธรรม และความเป็นอิสระ (Objectivity and Independence)	-0.013	0.068	-0.012	-0.198	0.843
X ₃ ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (Knowledge, Ability, Care and Maintenance of Work Standards)	0.088	0.057	0.081	1.531	0.127
X ₄ การรักษาความลับ (Confidentiality)	0.062	0.079	0.061	0.781	0.432
X ₅ พฤติกรรมทางวิชาชีพ (Professional Behavior)	0.202	0.079	0.200	2.552	0.011*
X ₆ ความโปร่งใส (Transparency)	0.454	0.065	0.446	6.987	0.000*
SE _{est} =0.613, R ² =0.569, F=88.800, p-value=0.000					

* p<0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความสมบูรณ์ มีจำนวน 2 ด้าน ประกอบด้วย พฤติกรรมทางวิชาชีพ (p=0.011) และความโปร่งใส (p=0.000) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 56.90 (R²=0.569) สำหรับด้านซื่อสัตย์สุจริต (p=0.250) ความเที่ยงธรรม และความเป็นอิสระ (p=0.843) ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (p=0.127) และการรักษาความลับ (p=0.432) ไม่มีอิทธิพล

ตารางที่ 7 จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความทันต่อเวลา

Table 7. The auditor's ethics influence the quality of the audit work in terms of timeliness

คุณภาพงานสอบบัญชี ด้านความทันต่อเวลา (Quality of audit work, Timeliness: Y_5)	B	SE _b	β	t	p-value
X ₁ ซื่อสัตย์สุจริต (Integrity)	0.008	0.063	0.007	0.125	0.901
X ₂ ความเที่ยงธรรม และความเป็นอิสระ (Objectivity and Independence)	-0.003	0.072	-0.002	-0.039	0.969
X ₃ ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (Knowledge, Ability, Care and Maintenance of Work Standards)	0.187	0.060	0.163	3.096	0.002*
X ₄ การรักษาความลับ (Confidentiality)	-0.129	0.084	-0.121	-1.542	0.124
X ₅ พฤติกรรมทางวิชาชีพ (Professional Behavior)	0.351	0.084	0.328	4.191	0.000*
X ₆ ความโปร่งใส (Transparency)	0.468	0.069	0.435	6.816	0.000*
SE _{est} =0.647, R ² =0.568, F=88.583, p-value=0.000					

* p<0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความทันต่อเวลา มีจำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (p=0.002) พฤติกรรมทางวิชาชีพ (p=0.000) และความโปร่งใส (p=0.000) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 56.80 (R²=0.568) สำหรับด้านซื่อสัตย์สุจริต (p=0.901) ความเที่ยงธรรม และความเป็นอิสระ (p=0.969) และการรักษาความลับ (p=0.124) ไม่มีอิทธิพล

ตารางที่ 8 จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านสร้างสรรค์

Table 8. The auditor's code of ethics influences the quality of creative audit work

คุณภาพงานสอบบัญชี ด้านสร้างสรรค์ (Quality of audit work, Creativity: Y_6)	B	SE _b	β	t	p-value
X ₁ ซื่อสัตย์สุจริต (Integrity)	0.110	0.067	0.100	1.639	0.102
X ₂ ความเที่ยงธรรม และความเป็นอิสระ (Objectivity and Independence)	-0.50	0.077	-0.045	-0.657	0.511
X ₃ ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (Knowledge, Ability, Care and Maintenance of Work Standards)	0.187	0.065	0.166	2.898	0.004*
X ₄ การรักษาความลับ (Confidentiality)	-0.065	0.089	-0.062	-0.731	0.465
X ₅ พฤติกรรมทางวิชาชีพ (Professional Behavior)	0.275	0.089	0.262	3.078	0.002*
X ₆ ความโปร่งใส (Transparency)	0.395	0.073	0.373	5.384	0.000*
SE _{est} =0.692, R ² =0.492, F=65.313, p-value=0.000					

* p<0.05

จากตารางที่ 8 พบว่า จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านสร้างสรรค์ มีจำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน ($p=0.004$) พฤติกรรมทางวิชาชีพ ($p=0.002$) และความโปร่งใส ($p=0.000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 49.20 ($R^2=0.492$) สำหรับด้านซื่อสัตย์สุจริต ($p=0.102$) ความเที่ยงธรรม และความเป็นอิสระ ($p=0.511$) และการรักษาความลับ ($p=0.465$) ไม่มีอิทธิพล

ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชี ดังตารางที่ 9 และตารางที่ 14

ตารางที่ 9 ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความถูกต้องของงบการเงิน

Table 9. Auditing reliability influences audit quality in terms of accuracy of financial statements

คุณภาพงานสอบบัญชี ด้านความถูกต้องของงบการเงิน (Quality of audit work, Accuracy of Financial Statements: Y_1)	B	SE _b	β	t	p-value
X ₇ ความเป็นจริงของข้อมูลและตรวจสอบได้ (Inspected Ability and Information Truthfulness)	0.256	0.060	0.227	4.285	0.000*
X ₈ ความเป็นกลาง (Objectivity)	0.063	0.069	0.053	0.915	0.361
X ₉ ศักยภาพในการสอบบัญชี (Potential in Auditing)	0.219	0.062	0.196	3.544	0.000*
X ₁₀ ความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย (Responsibility to Stakeholders)	0.481	0.054	0.442	8.885	0.000*
SE _{est} =0.495, R ² =0.726, F=264.771, p-value=0.000					

* p<0.05

จากตารางที่ 9 พบว่า ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความถูกต้องของงบการเงิน มีจำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย ความเป็นจริงของข้อมูลและตรวจสอบได้, ศักยภาพในการสอบบัญชี และความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย ($p=0.000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 72.60 ($R^2=0.726$) สำหรับด้านความเป็นกลาง ($p=0.362$) ไม่มีอิทธิพล

ตารางที่ 10 ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม

Table 10. Auditing reliability influences audit quality in terms of fairness and representation

คุณภาพงานสอบบัญชี ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม (Quality of audit work, Fair Representation: Y_2)	B	SE _b	β	t	p-value
X ₇ ความเป็นจริงของข้อมูลและตรวจสอบได้ (Inspected Ability and Information Truthfulness)	0.413	0.055	0.403	7.470	0.000*
X ₈ ความเป็นกลาง (Objectivity)	0.125	0.064	0.116	1.962	0.050*
X ₉ ศักยภาพในการสอบบัญชี (Potential in Auditing)	0.092	0.057	0.090	1.606	0.109
X ₁₀ ความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย (Responsibility to Stakeholders)	0.303	0.050	0.305	6.048	0.000*
SE _{est} =0.458, R ² =0.717, F=253.595, p-value=0.000					

* p<0.05

จากตารางที่ 10 พบว่า ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม มีจำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย ความเป็นจริงของข้อมูลและตรวจสอบได้, ความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย (p=0.000) และความเป็นกลาง (p=0.050) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 71.10 (R²=0.717) สำหรับด้านศักยภาพในการสอบบัญชี (p=0.109) ไม่มีอิทธิพล

ตารางที่ 11 ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความกะทัดรัดชัดเจน

Table 11. Auditing reliability influences audit quality in terms of brevity and clarity

คุณภาพงานสอบบัญชี ด้านความกะทัดรัดชัดเจน (Quality of audit work, Brevity and Clarity: Y_3)	B	SE _b	β	t	p-value
X ₇ ความเป็นจริงของข้อมูลและตรวจสอบได้ (Inspected Ability and Information Truthfulness)	0.782	0.073	0.686	10.661	0.000*
X ₈ ความเป็นกลาง (Objectivity)	0.057	0.085	0.048	0.674	0.501
X ₉ ศักยภาพในการสอบบัญชี (Potential in Auditing)	0.141	0.076	0.124	1.856	0.064
X ₁₀ ความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Responsibility to Stakeholders)	-0.075	0.066	-0.068	-1.129	0.260
SE _{est} =0.608, R ² =0.596, F=148.2505, p-value=0.000					

* p<0.05

จากตารางที่ 11 พบว่า ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความกะทัดรัดชัดเจน มีจำนวน 1 ด้าน ประกอบด้วย ความเป็นจริงของข้อมูลและตรวจสอบได้ (p=0.000) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 59.60 (R²=0.596) สำหรับด้านความเป็นกลาง (p=0.501) ศักยภาพในการสอบบัญชี (p=0.064) และความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (p=0.260) ไม่มีอิทธิพล

ตารางที่ 12 ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความสมบูรณ์

Table 12. Auditing reliability influences audit quality in terms of integrity

คุณภาพงานสอบบัญชี ด้านความสมบูรณ์ (Quality of audit work, Integrity: Y_4)	B	SE _b	β	t	p-value
X ₇ ความเป็นจริงของข้อมูลและตรวจสอบได้ (Inspected Ability and Information Truthfulness)	0.655	0.070	0.589	9.350	0.000*
X ₈ ความเป็นกลาง (Objectivity)	0.087	0.081	0.074	1.072	0.284
X ₉ ศักยภาพในการสอบบัญชี (Potential in Auditing)	0.239	0.072	0.217	3.299	0.001*
X ₁₀ ความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Responsibility to Stakeholders)	-0.066	0.064	-0.062	-1.045	0.987
SE _{est} =0.580, R ² =0.613, F=159.045, p-value=0.000					

* p<0.05

จากตารางที่ 12 พบว่า ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความสมบูรณ์ มีจำนวน 2 ด้าน ประกอบด้วย ความเป็นจริงของข้อมูลและตรวจสอบได้ ($p=0.000$) และศักยภาพในการสอบบัญชี ($p=0.001$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 61.30 ($R^2=0.613$) สำหรับด้านความเป็นกลาง ($p=0.284$) และความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ($p=0.987$) ไม่มีอิทธิพล

ตารางที่ 13 ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความทันต่อเวลา

Table 13. Auditing reliability influences audit quality in terms of timeliness

คุณภาพงานสอบบัญชี ด้านความทันต่อเวลา (Quality of audit work, Timeliness: Y_5)	B	SE _b	β	t	p-value
X ₇ ความเป็นจริงของข้อมูลและตรวจสอบได้ (Inspected Ability and Information Truthfulness)	0.667	0.076	0.568	8.810	0.000*
X ₈ ความเป็นกลาง (Objectivity)	0.158	0.087	0.128	1.813	0.071
X ₉ ศักยภาพในการสอบบัญชี (Potential in Auditing)	0.041	0.078	0.035	0.525	0.600
X ₁₀ ความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย (Responsibility to Stakeholders)	0.090	0.069	0.079	1.309	0.191
SE _{est} =0.627, $r^2=0.595$, F=147.403, p-value=0.000					

* $p<0.05$

จากตารางที่ 13 พบว่า ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความทันต่อเวลา มีจำนวน 1 ด้าน คือ ความเป็นจริงของข้อมูลและตรวจสอบได้ ($p=0.000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 59.50 ($R^2=0.595$) สำหรับด้านความเป็นกลาง ($p=0.071$) ศักยภาพในการสอบบัญชี ($p=0.600$) และความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ($p=0.191$) ไม่มีอิทธิพล

ตารางที่ 14 ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความสร้างสรรค์

Table 14. Auditing reliability influences the quality of creative audit work

คุณภาพงานสอบบัญชี ด้านความกระชับรัดกุม (Quality of audit work, Brevity and Clarity: Y_3)	B	SE _b	β	t	p-value
X ₇ ความเป็นจริงของข้อมูลและตรวจสอบได้ (Inspected Ability and Information Truthfulness)	0.583	0.082	0.505	7.139	0.000*
X ₈ ความเป็นกลาง (Objectivity)	0.143	0.094	0.118	1.522	0.129
X ₉ ศักยภาพในการสอบบัญชี (Potential in Auditing)	0.149	0.084	0.130	1.765	0.078
X ₁₀ ความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย (Responsibility to Stakeholders)	0.004	0.074	0.003	0.048	0.962
SE _{est} =0.677, $R^2=0.513$, F=106.072, p-value=0.000					

* $p<0.05$

จากตารางที่ 14 พบว่า ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านความสร้างสรรค์ มีจำนวน 1 ด้าน คือ ความเป็นจริงของข้อมูลและตรวจสอบได้ ($p=0.000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 51.30 ($R^2=0.513$) สำหรับด้านความเป็นกลาง ($p=0.129$) ศักยภาพในการสอบบัญชี ($p=0.078$) และความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย ($p=0.962$) ไม่มีอิทธิพล

จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีมีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี

Table 15. The auditor's code of ethics influences the reliability of the audit

ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี (Auditing Reliability: X_7-X_{10})	B	SE _b	β	t	p-value
X ₁ ซื่อสัตย์สุจริต (Integrity)	-0.001	0.036	-0.001	-0.024	0.981
X ₂ ความเที่ยงธรรม และความเป็นอิสระ (Objectivity and Independence)	0.152	0.041	0.169	3.663	0.000*
X ₃ ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (Knowledge, Ability, Care and Maintenance of Work Standards)	0.037	0.035	0.041	1.062	0.289
X ₄ การรักษาความลับ (Confidentiality)	0.052	0.048	0.062	1.069	0.286
X ₅ พฤติกรรมทางวิชาชีพ (Professional Behavior)	0.179	0.048	0.214	3.711	0.000*
X ₆ ความโปร่งใส (Transparency)	0.430	0.040	0.509	10.850	0.000*

SE_{est}=0.373, R²=0.767, F=219.907, p-value=0.000

* p<0.05

จากตารางที่ 15 พบว่า จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีมีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี มีจำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย ความเที่ยงธรรม และความเป็นอิสระ, พฤติกรรมทางวิชาชีพ และความโปร่งใส ($p=0.000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 76.70 ($R^2=0.767$) สำหรับด้านซื่อสัตย์สุจริต ($p=0.981$) ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน ($p=0.289$) และการรักษาความลับ ($p=0.286$) ไม่มีอิทธิพล

อภิปรายผล

คุณลักษณะที่สำคัญของปัจจัยทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระในการสอบบัญชีในการสอบบัญชี พฤติกรรมทางวิชาชีพ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีอิทธิพลและสามารถพยากรณ์คุณภาพงานสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานของผู้สอบบัญชีที่ต้องดำเนินไปในทางที่เป็นธรรม สุจริต ถูกต้อง เป็นกลางและไม่ปิดป้องข้อมูล เนื่องจากผู้สอบบัญชีต้องรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการตรวจสอบและรายงานผลการสอบบัญชีที่มีคุณภาพและเชื่อถือได้มากขึ้น ทั้งนี้ การประเมินปัจจัยเหล่านี้ เป็นไปตามสถานการณ์ เงื่อนไขและบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้ทักษะและความพยายามที่จะทำให้งานสอบบัญชีสามารถตรวจพบข้อบกพร่องหรือความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จำเป็นต้องมีจรรยาบรรณที่ดีเพื่อช่วยรักษามาตรฐานงานสอบบัญชีและทำให้มั่นใจได้ว่าการเงินที่ได้รับการสอบบัญชีมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ สามารถคาดคะเนได้อย่างมีเหตุผล แสดงข้อมูลที่ชัดเจนข้อเท็จจริงเหล่านั้น ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้การเงินจากการใช้ข้อมูลในการเงิน การใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับสาระสำคัญที่เป็นไปตามสถานการณ์แวดล้อม ความเข้าใจของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับความต้องการข้อมูลทางการเงินของผู้ใช้การเงิน และขนาดหรือลักษณะของการแสดงข้อมูลที่ชัดเจนข้อเท็จจริงหรือทั้งปัจจัยประกอบกันมีผลกระทบต่อการใช้ดุลยพินิจ (The Council of Professional Accountants under Royal Patronage, 2022) ดังที่ Khalil et al. (2024) ได้กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ทางการบัญชีคือกระบวนการเปลี่ยนแปลงข้อมูลทางการเงินให้เกินขีดจำกัดของบรรทัดฐานทางการบัญชีเพื่อให้เกิดภาพรวมเกี่ยวกับสถานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทที่ดีขึ้น โดยเน้นที่ความสามารถ ความซื่อสัตย์ ความเป็นอิสระ และจริยธรรม

ของผู้ตรวจสอบบัญชีที่สามารถเพิ่มความโปร่งใสทางการในบริบททางธุรกิจ และ Rezaei et al. (2024) กล่าวถึงโครงสร้างของคุณภาพการตรวจสอบบัญชีพิจารณาจากผลกระทบของจริยธรรมวิชาชีพการตรวจสอบบัญชีและบทบาทการควบคุมวัฒนธรรมขององค์กร

นอกจากนี้ ความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชี ยังได้รับอิทธิพลจากจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชี ด้านความเที่ยงธรรม และความเป็นอิสระ ด้านพฤติกรรมทางวิชาชีพ และด้านความโปร่งใส ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าอิทธิพลของปัจจัยทางจรรยาบรรณที่ดีส่งผลให้ผู้สอบบัญชีมีพฤติกรรมทางวิชาชีพที่เป็นอิสระ มีความเที่ยงธรรม และโปร่งใส ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลในบริบทของการตรวจสอบงบการเงินของผู้สอบบัญชีตามประมวลจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีด้วยความรู้ ความสามารถ และความสามารถรับผิดชอบอย่างอิสระ The Council of Professional Accountants under Royal Patronage, 2022) โดยผลลัพธ์ของ Sinaga et al. (2024) บ่งชี้ว่า ความเป็นอิสระ ซื่อสัตย์ เป็นมืออาชีพ เป็นกลาง และจริยธรรมมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อการป้องกันการทุจริต สามารถบรรเทาอิทธิพลของความเป็นอิสระและความเป็นมืออาชีพต่อการป้องกันการทุจริตได้ ซึ่งนัยสำคัญของการค้นพบคือ มีแนวโน้มเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันการทุจริตที่สูงขึ้น และ Ngesti and Djamil (2024) ได้กล่าวถึงจรรยาบรรณของผู้ตรวจสอบบัญชีที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการรักษาความซื่อสัตย์และความเป็นมืออาชีพในการทำงานที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่เข้มงวด รวมถึงความเป็นอิสระ ความซื่อสัตย์ และดุลยพินิจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง เนื่องจากการละเมิดจริยธรรมส่งผลให้เกิดการลงโทษอย่างร้ายแรงและเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของผู้ตรวจสอบบัญชี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ พบว่า จรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีและความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อคุณภาพงานบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตด้านความสร้างสรรค์น้อย ดังนั้น ควรมีการสร้างวัฒนธรรมขององค์กรที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วยการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมที่เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในงานสอบบัญชีร่วมกับกิจกรรมที่ใช้เทคนิคการระดมความคิด การคิดเชิงออกแบบ การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ การใช้แผนผังความคิด เพื่อให้เกิดการกระตุ้นทางความคิดจากการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานสอบบัญชีได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบบัญชีในประเทศไทย เช่น ปัจจัยด้านทักษะวิชาชีพ ทักษะการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือการทำงานบัญชี ทักษะการสื่อสารและการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น โดยดำเนินการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาซึ่งข้อมูลที่สามารถใช้เป็นข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพงานสอบบัญชีให้มีความน่าเชื่อถือและการตรวจสอบบัญชีที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งใช้เป็นฐานข้อมูลการพัฒนานโยบายและการอบรมผู้ตรวจสอบบัญชีในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Accounting Analysis. (2020). *In 2020, has the number of CPAs increased? : Comparing the number of legal entities and auditors*. <https://www.accounting-analysis.com/2563-cpa/#:~:text=.,> จำนวนผู้สอบบัญชีรับอนุญาต%20(ประเทศไทย)%ที่ยังคง.,
- Al-Qudah, A. A., Hamdan, A., Al-Okaily, M., & Alhaddad, L. (2023). The impact of green lending on credit risk: Evidence from UAE's banks. *Environmental Science and Pollution Research*, 30(22), 61381–61393.
- Best, J. W. (1977). *Research in Education* (3rd ed.). Prentice Hall.
- Bills, K. L., Cobabe, M., Pittman, J., & Stein, S. E. (2020). To share or not to share: The importance of peer firm similarity to auditor choice. *Accounting, Organizations and Society*, 83, 101115. <https://doi.org/10.1016/j.aos.2020.101115>
- Carp, M., & Istrate, C. (2021). Audit quality under influences of audit firm and auditee characteristics: evidence from the Romanian regulated market. *Sustainability*, 13(12), 6924. <https://doi.org/10.3390/su13126924>
- Glass, G. V., & Hopkins, K. D. (1984). *Statistical methods in education and psychology* (2nd ed.). Prentice-Hall.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Pearson Education.
- Hair, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2014). *A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling*. Sage.
- Hamdallah, M. E., Al-N'eimat, S., Srouji, A. F., Al-Okaily, M., & Albitar, K. (2022). The effect of apparent and intellectual sustainability independence on the credibility gap of the accounting information. *Sustainability*, 14(21), 14259.
- Khalil, M. T., Ahmad, N., & Nafees, B. (2024). Impact of Auditors' Attributes on the Identification of Creative Accounting Practices in Pakistan. *Contemporary Issues in Social Sciences and Management Practices*, 3(1), 27–41. <https://doi.org/10.61503/cissmp.v3i1.108>
- Kiatkrajai, M., & Srichanphet, S. (2004). *Accounting Theory* (10th ed., Revised edition). TPN Place.
- May-Amy, Y. C., Han-Rashwin, L. Y., & Carter, S. (2020). Antecedents of company secretaries' behaviour and their relationship and effect on intended whistleblowing. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 20(5), 837–861. DOI 10.1108/CG-10-2019-0308
- Ngesti, M., & Djamil, N. (2024). Government Auditors' Capabilities to Detect Fraud and The Factors that Influence Them. *In JEBA: International Journal of Economics, Business and Accounting*, 2(1), 59–75. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10802822>
- Olojede, P., Erin, O., Asiriwa, O., & Usman, M. (2020). Audit expectation gap: an empirical analysis. *Future Business Journal*, 6, 1–12. <https://doi.org/10.1186/s43093-020-00016-x>

- Pengjinda, S. (2022). Professionalism and Quality of Audit Services Affecting Service Decision Process for Selecting Audit Firms of Public Company Limited. *Rajapark Journal*, 16(46), 356–373.
- Phiboon, S. (2009). *Training documents for research and academic development courses*. Sukhothai Thammathirat Open University.
- Regulations of the Accounting Profession No. 19 on the Code of Ethics for Accounting Professionals 2010. (2010, November 3). *Royal Gazette*. Volume 127, special section 127 D, pages 68–74.
- Rezaei, M., Fallah, R., Maranjory, M., & Rostami Mazoe, N. (2024). Provide a structural model of audit quality based on the impact of auditing professional ethics and the moderating role of organizational culture. *International Journal of Nonlinear Analysis and Applications*, 15(2), 285–299. 10.22075/IJNAA.2022.28947.4029
- Saiyot, L., & Saiyot, A. (2000). *Learning Assessment Techniques* (2nd ed.). Suwiriyan.
- Saudagaran, S. M. (2009). *International accounting: A user perspective*. CCH.
- Sinaga, I. R., Sondakh, J. J., & Warongan, J. D. (2024). The influence of independence, integrity, professionalism, and objectivity on fraud prevention in auditors with auditor ethics as a moderating variable: Empirical study at the Representative Office of the Supreme Audit Agency in North Sulawesi Province. *The Contrarian: Finance, Accounting, and Business Research*, 3(1), 41–52. <https://doi.org/10.58784/cfabr.135>
- Thammasat Consulting Networking and Coaching Center. (2022). *Complete Report (Executive Summary Report) Project to encourage relevant stakeholders to see the value of auditing work*. <https://www.sec.or.th/TH/Documents/Seminars/seminar-021265-03.pdf>
- The Comptroller General's Department. (2022). *Auditor's report and financial report Office of the Auditor General of the Soil Planning For the year ending 30 September 2023*. State Audit Office of the Kingdom of Thailand. <https://www.audit.go.th/sites/default/files/document/รายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน%2030%20กย%2066.pdf>
- The Council of Professional Accountants under Royal Patronage. (2021). *Amendments to the Professional Standards for Auditing to be in line with the amendments to the Code of Ethics for Accountants*. Auditing Standards 2022. [https://acpro-std.tf.ac.or.th/test_std/uploads/files/TSA/มาตรฐานการสอบบัญชี%20\(ประกาศ\)/2565_ConformingIESBA.pdf](https://acpro-std.tf.ac.or.th/test_std/uploads/files/TSA/มาตรฐานการสอบบัญชี%20(ประกาศ)/2565_ConformingIESBA.pdf)
- The Council of Professional Accountants under Royal Patronage. (2022). *Handbook of the International Code of Ethics for Professional Accountants Including International Independence Standards 2022 edition*. International Federation of Accountants.
- Wongwanich, S., & Wiratchai, N. (2003). *Guidelines for thesis counseling*. Chulalongkorn University.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis* (2nd ed.). Harper & Row.

บทความวิจัย (ภาษาไทย)/ Research Article (Thai)

“ผู้นำชุมชน” กับ กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในการทำงานด้านยาเสพติด
ในชุมชนแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร

Community Leaders and Participatory Work Process with Community for Working on
Drugs in a Community of Bangkok Metropolitan Area

พฐันว มหาทรัพย์สมบัติ^{1*}, มาลี จิรวัดมนานนท์²

Puthunwa Mahachabsombut^{1*}, Malee Jirawattananon²

^{1*} นักศึกษา หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

^{1*} Student, Master of Social Work program, Faculty of Social Administration, Thammasat University, Bangkok, Thailand

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

² Assistant Professor, Master of Social Work program, Faculty of Social Administration, Thammasat University, Bangkok, Thailand

E-mail address (Corresponding author): ^{1*} puthunwa@gmail.com; (Author): ² m_yuntu@yahoo.com

รับบทความ: 15 พฤษภาคม 2567/ ปรับแก้ไข: 25 กรกฎาคม 2567/ ตอรับบทความ: 5 สิงหาคม 2567

Received: 15 May 2024/ Revised: 25 July 2024/ Accepted: 5 August 2024

Abstract

Background and Objective: Drugs abuse impacts individuals, groups, communities, and societies. The community participatory work process is important mechanisms for current prevention and solution of drugs problems. This study examined participatory work process with community of community leaders for working on drugs in a community of Bangkok Metropolitan Area (BMA).

Methodology: This study employs qualitative research based on the interpretive phenomenological approach. A total of 11 individuals consist of key informants were selected through purposive sampling and voluntary participation. This includes 7 community leaders and 4 members of a drug prevention network. Data collection was conducted using semi-structured interviews, with a content validity index for the questions ranging between 0.50 and 1.00. In-depth individual interviews were used to gather data and analyzed using content analysis.

Results: Participatory work process with community of community leaders for working on drugs comprises a) monitoring, supervision, and surveillance; b) discussion, exchange, and planning; c) working on drugs according to community context; and d) care and assistance. The participatory work process is cyclical, continuous, mutually impactful, and repeatable to benefit individuals, groups, communities, and societies. The capital and power of community is used to drive community-level work, expanding to work with an outside person, group, or organization to support prevention, problem-solving, and recurrence prevention.

Discussion: Participatory work process with community in the urban context of the BMA where drug problems are complex, diverse, and expandable. The integration of community efforts with external cooperation, knowledge, skills, techniques, and resources from outside the community to create power and speed in solving problems. It is necessary to create a new generation of community leaders and regularly organizing train workers to bring continuity and sustainability in the participatory work process with community.

Suggestion: Community leaders should continuously organize meetings and work plans in the community and participate in activities at network partners or outside organizations in order to build strength in dealing with and solving drug problems. The BMA should add a project to recruit new generation of community leaders including training programs for current community leaders and networks of working on drugs.

Keywords: Participatory Process; Drugs; Community Leaders; Bangkok Metropolitan Area

บทคัดย่อ

ที่มาและวัตถุประสงค์การวิจัย: ปัญหายาเสพติดซึ่งส่งผลกระทบตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่มคน ชุมชน และสังคม กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนถือเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในปัจจุบัน การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้นำชุมชนในการทำงานด้านยาเสพติดในชุมชนแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย (วิธีดำเนินการวิจัย): วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพบนฐานแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา แนวตีความ กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ด้วยวิธีสุ่ม

ตามความสมัครใจ จำนวน 11 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 7 คน และ บุคคลที่เป็นเครือข่ายการทำงานด้านยาเสพติด จำนวน 4 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยระหว่าง 0.50–1.00 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย: กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้นำชุมชนในการทำงานด้านยาเสพติด ประกอบด้วย 1) สอดส่องเฝ้าระวัง (การสอดส่อง ดูแล และเฝ้าระวังยาเสพติด) 2) เปิดดวงชนคุย (การพูดคุย แลกเปลี่ยน และวางแผนการทำงาน) 3) ร่วมปฏิบัติการ (การทำงานด้านยาเสพติดตามสถานการณ์ในชุมชน) 4) ติดตามดูแลป้องกัน (การติดตาม ดูแล และช่วยเหลือ) ซึ่งมีความเป็นพลวัตและเป็นวัฏจักรที่แต่ละกระบวนการส่งผลซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดผลลัพธ์ต่อระดับบุคคล กลุ่มคน ชุมชน และสังคม อันเป็นทุนและพลังที่ใช้ขับเคลื่อนการทำงานระดับชุมชน และได้ขยายการทำงานร่วมกับบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กรภายนอก ที่ช่วยสนับสนุนการทำงานด้านยาเสพติดทั้งในประเด็นการป้องกันก่อนเกิดปัญหา การแก้ไขปัญหา และการป้องกันปัญหาซ้ำรอยเดิม

อภิปรายผล: กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในบริบทความเป็นเมืองของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีสถานการณ์ปัญหายาเสพติดที่ซับซ้อน หลากหลาย และขยายตัว ได้ปรากฏการนำทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน ประกอบด้วย ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ความไว้วางใจ และการเอื้ออาทร เพื่อบริหารการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน และการอาศัยความร่วมมือ ความรู้ ทักษะ เทคนิค และทรัพยากรจากภายนอกชุมชน เพื่อให้เกิดพลังและความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาและสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ได้อย่างครบวงจร การจะนำมาซึ่งความต่อเนื่องและยั่งยืนของกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนได้นั้น จำเป็นต้องสร้างเยาวชนคนรุ่นใหม่เพื่อสานต่องาน และการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ: ผู้นำชุมชนควรจัดกิจกรรมการประชุมและวางแผนการทำงานในชุมชน และเข้าร่วมกิจกรรมของภาคีเครือข่ายหรือองค์กรภายนอกอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการรับมือและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด และกรุงเทพมหานครควรพิจารณาเพิ่มโครงการสรรหาผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ในชุมชน รวมถึงโครงการฝึกอบรมสำหรับผู้นำชุมชนและเครือข่ายการทำงานด้านยาเสพติดในปัจจุบัน

คำสำคัญ: กระบวนการมีส่วนร่วม; ยาเสพติด; ผู้นำชุมชน; กรุงเทพมหานคร

บทนำ

ยาเสพติดเป็นปัญหาซึ่งส่งผลกระทบต่อตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่มคน ชุมชน และสังคม ซึ่งการบำบัดรักษายาเสพติดด้วยการใช้โรงพยาบาลเป็นฐาน (Hospital Based) ควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมายที่รุนแรงในการปราบปราม (Punitive Approach) อาจไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหายาเสพติดในปัจจุบัน จึงนำมาสู่การดำเนินการซึ่งมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดรูปแบบการดำเนินการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดอย่างยั่งยืน มีระบบดูแลช่วยเหลือ เฝ้าระวังปัญหาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถขยายผลสู่หมู่บ้านหรือชุมชนได้ครอบคลุม

ทั้งด้านการป้องกัน การปราบปราม การบำบัดรักษา และการบริหารจัดการ (Ministry of Justice, Office of the Narcotics Control Board, 2019) ซึ่งถือเป็นการดำเนินการที่เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานด้านยาเสพติดในพื้นที่ชุมชนของตนเองโดยกระบวนการที่ประชาชนในฐานะของคนในชุมชนที่มีการตระหนักรู้ต่อสถานการณ์ปัญหาเสพติดในบริบทพื้นที่ชุมชน และได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานด้านยาเสพติด ตั้งแต่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปันประสบการณ์ วิเคราะห์และสังเคราะห์สาเหตุ ปัญหาความต้องการ และผลกระทบ เพื่อพัฒนา ออกแบบ และกำหนดเป็นแนวทางการทำงานด้านยาเสพติดร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยนำระบบคุณค่า ความเชื่อ อุดมการณ์ ภูมิปัญญา รวมถึงกระบวนการเรียนรู้ที่ชุมชนสั่งสมและสร้างสรรค์ มาใช้ประโยชน์ ถือเป็นการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาแบบองค์รวมตามหลักการพัฒนาทางเลือกและหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน นำมาสู่รูปแบบการทำงานด้านยาเสพติดด้วยกลไกชุมชนร่วมกับเครือข่ายเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดที่สอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตอย่างยั่งยืน (Ministry of Justice, Office of the Narcotics Control Board, 2019)

องค์ประกอบสำคัญที่จะส่งผลให้กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในการทำงานด้านยาเสพติดประสบความสำเร็จได้นั้น คือ “ผู้นำชุมชน” ในฐานะของผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนของชุมชน ทั้งด้านการเมือง คือ การสร้างความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนมีความตระหนักร่วมกันถึงสิทธิและจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ ด้านสังคม คือ การสร้างความรักและความสามัคคีภายในชุมชน การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน การส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลด้านอาชีพ สวัสดิการ และการดำรงชีพ รวมทั้งการป้องกันเกี่ยวกับอบายมุขและยาเสพติด และด้านวัฒนธรรม คือ การอนุรักษ์ ส่งเสริมและสนับสนุนวัฒนธรรมชุมชน โดยการนำวัฒนธรรมชุมชนมาเป็นฐานในการรวมพลังเพื่อสร้างความภูมิใจและความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งการที่ผู้นำชุมชนมีความสนใจต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและมีความพร้อมทำงานเพื่อส่วนรวม ถือเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้เกิดบรรยากาศของการแบ่งปันประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อันนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหายาในพื้นที่ (Koklang & Pengjan, 2020; Pharcharuen et al., 2022; Thaipumphithak, 2021)

ดังนั้น การทำงานด้านยาเสพติดของผู้นำชุมชน ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จึงเป็นการทำงานของผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจพื้นที่ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตในชุมชน มีความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนอันนำไปสู่การทำงานด้านยาเสพติดที่ยั่งยืน และสอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่และวิถีชีวิตของคนในชุมชน ทั้งในประเด็นการป้องกันก่อนเกิดปัญหา การแก้ไขปัญหายา และการป้องกันปัญหาซ้ำรอยเดิม

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้นำชุมชนในการทำงานด้านยาเสพติดในชุมชนแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นวงจรและมีขั้นตอนแตกต่างกันตามบริบทพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย 1) การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละพื้นที่ ผ่านการมีส่วนร่วมกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางการแก้ไข 2) การวางแผนดำเนินงาน ผ่านการตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนการพัฒนาและแก้ไขปัญหา 3) การดำเนินงาน ผ่านการปฏิบัติงาน ในกิจกรรมการพัฒนาตามแผนดำเนินงาน ทำให้เกิดการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรม 4) การติดตามและประเมินผล ผ่านกิจกรรมที่ใช้โครงการเป็นศูนย์กลาง (Project-centered Evaluation) หรือกิจกรรมทางการเมือง (Political Activities) เพื่อให้ทราบถึงผลดี ผลประโยชน์ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลสามารถนำไปใช้ดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป และ 5) การรับผลประโยชน์ ทั้งทางบวกและทางลบ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ด้านวัตถุ (Material Benefits) ด้านสังคม (Social Benefits) ด้านส่วนบุคคล (Personal Benefits) (Maprasert et al., 2023; Phuangngam, 2007; Puangsang et al., 2021)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานครพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงานด้านยาเสพติดของผู้นำชุมชนประกอบด้วย 1) การค้นหาปัญหาและสาเหตุ ด้วยวิธีการอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนให้ช่วยกันสังเกตและสอดส่องดูแลพฤติกรรมของคนในชุมชน และการร่วมมือกับอาสาสมัครสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร (อสส.) ออกเยี่ยมเยียนบ้านเรือนของคนภายในชุมชนทุกครัวเรือน 2) การวางแผนดำเนินงานกิจกรรม ด้วยวิธีการประชุมและปรึกษาหารือกันเรื่องการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมถึงปัญหา ยาเสพติดเป็นประจำทุกเดือน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง 3) การดำเนินงานในรูปแบบการจัดโครงการ หรือกิจกรรมเชิงการป้องกัน การเฝ้าระวังภัย และการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด 4) การติดตามประเมินผลพบว่า การจัดโครงการหรือกิจกรรมระดับชุมชนมักไม่มีการติดตามและประเมินผล ส่วนระดับพื้นที่เขตเมื่อสิ้นปีงบประมาณราชการ ตัวแทนคณะกรรมการชุมชนจะมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมา (Utapala et al., 2020)

การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในฐานะของการเป็นสมาชิกในชุมชนคนหนึ่ง ถือเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ และร่วมตัดสินใจผ่านกระบวนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตาม และประเมินผลตามนโยบาย แผนงานโครงการ หรือกิจกรรมนั้นประกอบด้วย ระดับบุคคล คือ ประชาชนเกิดความรู้ ทักษะการทำงานร่วมกัน และความตระหนักในการมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคม รวมถึงเกิดการบ่มเพาะให้ประชาชนเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมของชุมชน จนนำไปสู่ ระดับกลุ่มคน คือ การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างกลุ่ม การลดข้อโต้แย้งทางการเมือง ช่วยประสานความแตกต่างและความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ และพัฒนามาสู่ 3) ระดับชุมชนและสังคม เป็นการเกิดขึ้นของนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมที่มีประสิทธิผล ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา และเกิดความร่วมมือในการปฏิบัติจริง (Kokpol, 2009)

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน ตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่มคน ชุมชน และสังคม โดยกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ได้อธิบายแนวทางการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดในชุมชนสำหรับภาคประชาชนและภาคประชาสังคม ไว้ดังนี้

- 1) การป้องกันก่อนเกิดปัญหา คือ การส่งเสริมการทำกิจกรรมสร้างสรรค์และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การสร้างกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน รวมถึงกลุ่มสร้างงานและสร้างอาชีพให้แก่ชุมชน การให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ วรรณคดี เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการเฝ้าระวังภัยและยาเสพติดแก่ชุมชน เพื่อไม่ให้คนในชุมชนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเสพติดเกิดขึ้นในชุมชน
- 2) การแก้ไขปัญหา คือ การแจ้งเบาะแสการมั่วสุมและจำหน่ายยาเสพติด การค้นหาและคัดกรองผู้ติดยาเสพติดเพื่อวางแผนให้การช่วยเหลือหรือส่งต่อเข้ารับการรักษา การชักชวนและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการรักษา และการดูแลช่วยเหลือระหว่างการบำบัดรักษา เพื่อจัดการหรือแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนที่เกิดขึ้นมาแล้วให้หมดไป หรือส่งผลกระทบต่อที่เบาบางลง
- 3) การป้องกันปัญหาซ้ำรอยเดิม คือ การติดตามดูแลผู้ติดยาเสพติด และครอบครัว ด้วยการช่วยเหลือแบบประคับประคอง ให้คำแนะนำ และเสริมสร้างกำลังใจ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหายาเสพติดกลับมาเกิดขึ้นอีกครั้งในปัจจุบันและอนาคต (Ministry of Public Health, Department of Health Service Support, 2014) ดังนั้น การทำงานของผู้นำชุมชนภายใต้กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม กับชุมชน จึงนำมาสู่ผลลัพธ์ต่อระดับบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สังคม เพื่อสร้างกลไกและหนุนเสริมการทำงานด้านยาเสพติดครอบคลุมทั้งในประเด็นการป้องกันก่อนเกิดปัญหา การแก้ไขปัญหา และการป้องกันปัญหาซ้ำรอยเดิม

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมข้างต้น สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Figure 1. Conceptual Framework

ที่มา: วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

Source: Analysis by the Researchers

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นระเบียบวิธีวิจัยตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา แนวตีความ (Interpretive Phenomenology) โดยใช้ทฤษฎีรากฐานในการศึกษาวิจัย เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ ภายใต้บริบทที่ดำรงอยู่อย่างลึกซึ้ง (Podhisita, 2021)

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ปี พ.ศ. 2565 กรุงเทพมหานคร มีจำนวนชุมชนรวมทั้งหมด 2,009 แห่ง จำแนกเป็น ชุมชนอาคารสูง 84 ชุมชน ชุมชนเมือง 351 แห่ง ชุมชนชานเมือง 939 แห่ง ชุมชนแออัด 635 แห่ง และชุมชนรูปแบบพิเศษ 0 แห่ง (Bangkok Information Center, 2022) โดยผู้วิจัยลงพื้นที่ชุมชนแออัด จำนวน 1 แห่ง ทำการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนที่ทำงานด้านยาเสพติด พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบหลักและมีประสบการณ์ทำงานด้านยาเสพติด จำนวน 17 คน บุคคลที่เป็นเครือข่ายการทำงานด้านยาเสพติด มีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการทำงานด้านยาเสพติดประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย จำนวน 20 คน (A005, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 ธันวาคม 2566) จากนั้น กำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Selection) ด้วยวิธีการสุ่มตามความสมัครใจ (Volunteer Technique) เพื่อสรรหาผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยและสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่สะท้อนความเข้าใจปรากฏการณ์ทางบริบทแวดล้อมภายในชุมชน และมีความสมัครใจเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย จำนวน 11 คน โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณากลุ่มผู้มีส่วนร่วมการวิจัยหลัก คือ ผู้นำชุมชน แบบเป็นทางการหรือแบบไม่เป็นทางการ ปัจจุบันมีหน้าที่รับผิดชอบการทำงานด้านยาเสพติดเป็นหลัก มีประสบการณ์การทำงานด้านยาเสพติดร่วมกับชุมชนอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 7 คน กำหนดรหัสเป็นรายบุคคลด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษตามด้วยเลขอารบิกจำนวน 3 หลัก คือ A001–A007 และกลุ่มผู้มีส่วนร่วมการวิจัยรอง คือ นักพัฒนาสังคม ตำรวจ อาสาสมัครด้านยาเสพติดระดับเขต และประธานคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับเขต ปัจจุบันเป็นบุคคลที่เป็นเครือข่ายและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงานด้านยาเสพติดของชุมชน มีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้การทำงานด้านยาเสพติดของผู้นำชุมชนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของชุมชน มีประสบการณ์การทำงานด้านยาเสพติดร่วมกับผู้นำชุมชนและชุมชน อย่างน้อย 2 ปี จำนวน 4 คน กำหนดรหัสเป็นรายบุคคลด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษตามด้วยเลขอารบิกจำนวน 3 หลัก คือ A008–A011

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) โดยการกำหนดโครงสร้างและแนวคำถามไว้ล่วงหน้า และสามารถปรับหรือเพิ่มคำถามในขณะสัมภาษณ์ได้ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวคำถามที่เป็นประโยชน์ต่อการสัมภาษณ์เชิงลึก (Podhisita, 2021) ประกอบด้วยแนวคำถามเกี่ยวกับกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในงานด้านยาเสพติด และแนวคำถามเกี่ยวกับประโยชน์และความสำคัญของกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในงานด้านยาเสพติด

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเริ่มจากการเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแนวคำถามด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้านการพัฒนาชุมชน และด้านสวัสดิการสุขภาพและสาธารณสุข จำนวน 3 คน พิจารณาให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างแนวคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยพร้อมข้อเสนอแนะ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนน 3 ระดับ คือ +1 คะแนน เท่ากับสอดคล้อง 0 คะแนน เท่ากับไม่แน่ใจ และ -1 คะแนน เท่ากับไม่สอดคล้อง (Kamket, 2012) นำข้อมูลคะแนนที่ได้มาทำการตรวจสอบ

ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแนวคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย (Item-objective Congruency Index: IOC) โดยใช้สูตร $IOC = \sum R/N$ เมื่อ IOC เท่ากับค่าดัชนีความสอดคล้อง $\sum R$ เท่ากับผลรวมคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ N เท่ากับจำนวนผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ กำหนดให้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแนวคำถามที่ใช้ได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5–1.00 (Ritcharoen, 2013) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.86 และ 0.88 แสดงว่าแนวคำถามทั้ง 2 ประเด็น สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ รหัสโครงการวิจัย SSTU-EC 120/2566 หนังสือรับรองเลขที่ 112/2566 ลงวันที่ 11 กันยายน 2566 และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน กรุงเทพมหานคร รหัสโครงการวิจัย U033qs/66_EXP หนังสือรับรองเลขที่ 126 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2566

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เลือกนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) ร่วมกับการใช้เครื่องบันทึกเสียงและสมุดจดบันทึก ซึ่งได้ผ่านกระบวนการขอความยินยอมจากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยแล้ว โดยเริ่มต้นด้วยการประสานงาน ติดต่อ และนัดหมายวัน เวลา สถานที่ และนัดหมายก่อนล่วงหน้า 1-2 สัปดาห์ กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มผู้มีส่วนร่วมการวิจัยหลักและกลุ่มผู้มีส่วนร่วมการวิจัยรอง จากนั้นลงพื้นที่ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล โดยใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ 45–90 นาทีต่อคน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้ผู้มีส่วนร่วมการวิจัยทราบถึงความสามารถในการขอยุติการให้สัมภาษณ์ หากเกิดความรู้สึกอึดอัดและไม่สบายใจได้ตลอดเวลา โดยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างครบถ้วน

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการโยงสามเส้า (Triangulation) ซึ่งใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องโดยการเปรียบเทียบจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง (Triangulation of Data Sources) (Nontapattamadul, 2007) ประกอบด้วย ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชนและบุคคลที่เป็นเครือข่ายการทำงานด้านยาเสพติดในประเด็นเดียวกัน มาเปรียบเทียบและหาความสอดคล้องซึ่งกันและกัน เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและป้องกันความผิดพลาดของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาที่ได้จากบทสัมภาษณ์ ด้วยการตีความและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อจัดกลุ่มและแยกประเภทข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นคำหรือข้อความ เรียกว่า ประเด็นย่อย (Sub Themes) และสรุปรวมประเด็นย่อย (Sub Themes) ที่มีเนื้อหาในประเภทเดียวกัน รวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน เรียกว่า ประเด็นหลัก (Themes) เพื่อทำความเข้าใจความหมาย รวมถึงค้นหาสาเหตุและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล (Pinthapataya, 2021; Podhisita, 2021)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ผู้นำชุมชน” กับกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในการทำงานด้านยาเสพติดในชุมชนแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร แสดงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้นำชุมชนในการทำงานด้านยาเสพติดในชุมชนแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้นำชุมชนในการทำงานด้านยาเสพติดในชุมชนแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 กระบวนการ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้นำชุมชนในการทำงานด้านยาเสพติดในชุมชนแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร

Table 1. Participatory Work Process with Community Leaders for Working on Drugs in a Community of Bangkok Metropolitan Area

กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน (Participatory Work Process with Community)	กิจกรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน (Participatory Work Activities with Community)
1) สอดส่องเฝ้าระวัง การสอดส่อง ดูแล และเฝ้าระวังยาเสพติดในชุมชน (Monitoring, Supervision, and Surveillance)	(1) การให้ความรู้ รณรงค์ และประชาสัมพันธ์ ((Education, Campaign, and Public Relations) (2) การเป็นหู เป็นตา สอดส่อง และเฝ้าระวังพฤติกรรมคนในและนอกชุมชน (Human Behavioral Invigilation and Surveillance) (3) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ (Children and Youth's Organizing Activities)
2) เปิดวงชวนคุย การพูดคุย แลกเปลี่ยน และวางแผนการทำงาน (Discussion, Exchange, and Planning)	(1) การนำข้อมูลที่ได้จากการสอดส่องดูแลมาส่งต่อทีมงาน (Transmitting Information) (2) ประเมินสถานการณ์และตัดสินใจเลือกแนวทางการทำงานด้านยาเสพติด (Situation Assessment and Decision-making Drug Treatment Work Guideline)
3) ร่วมปฏิบัติการ การทำงานด้านยาเสพติดตามสถานการณ์ในชุมชน (Working on Drugs According to Community Context)	(1) สถานการณ์ที่มีการเสพยาเสพติด (Drug Addiction Situation) (1.1) การดูแล พูดคุย ให้ความรู้ และดักเตือน (Care, Conversation, Education, and Warning) (1.2) การประสานกับนักพัฒนาสังคม เพื่อส่งต่อเข้ารับการรักษา บำบัดรักษา และตำรวจ เพื่อประสานให้เข้ามาดูแลความเรียบร้อยและระงับเหตุความรุนแรง (Coordination with Social Developer for Refer to Treatment and Police for Coordinate to Take care of Peace and Order and Stop Violence) (2) สถานการณ์ที่มีการจำหน่ายยาเสพติด (Drugs Trafficking Situation) การสังเกตพฤติกรรมเสี่ยงของคนในและนอกชุมชน การบันทึกข้อมูล และการประสานงานติดต่อ และส่งต่อข้อมูลหรือแจ้งเบาะแสให้แกตำรวจ (Risk Human Behavioral Invigilation, Data Recording, and Coordination, Communication, and Transmitting Information to Police)
4) ติดตามดูแลป้องกัน การติดตาม ดูแล และช่วยเหลือ (Care and Assistance)	(1) การติดตามสถานการณ์ด้านยาเสพติดในชุมชน (Monitoring the Community Drugs Situation) (2) การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น (Consultation) (3) การดูแลและช่วยเหลือทางด้านสังคม (Social Care and Assistance)

จากตารางที่ 1 สะท้อนได้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนได้ปรากฏในทุกกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในการทำงานด้านยาเสพติด ซึ่งแต่ละกระบวนการตั้งแต่การสอดส่องเฝ้าระวัง เปิดวงชวนคุย ร่วมปฏิบัติการ และติดตามดูแลป้องกัน มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 สอดส่องเฝ้าระวัง โดยการสอดส่อง ดูแล และเฝ้าระวังยาเสพติดในชุมชน เป็นกระบวนการที่ผู้นำชุมชนให้ความรู้ รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดการเท่าทันต่อสถานการณ์ยาเสพติดในการป้องกันก่อนเกิดปัญหาเสพติดในชุมชน

ภายใต้สถานการณ์ที่มีความสงบและปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สินดีอยู่แล้ว และการเตรียมความพร้อมทำงานแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการถัดไป หากพบสถานการณ์ปัญหาเสพติดในชุมชน

1.2 เปิดวงชวนคุย โดยผู้นำชุมชนพูดคุย แลกเปลี่ยน และวางแผน เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นหลังจากชุมชนเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาเสพติด โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งต่อ กระจาย แลกเปลี่ยน ข้อมูลและข่าวสารด้านยาเสพติดที่เครือข่ายภาคประชาชนระดับชุมชนได้พบเจอ และสร้างการมีส่วนร่วม วิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น เลือกริธีการแก้ไขปัญหาก็เหมาะสมต่อสถานการณ์ กิจกรรมการส่งต่อข้อมูลระหว่างทีมงานในชุมชน การประเมินสถานการณ์และเลือกริธีการทำงาน

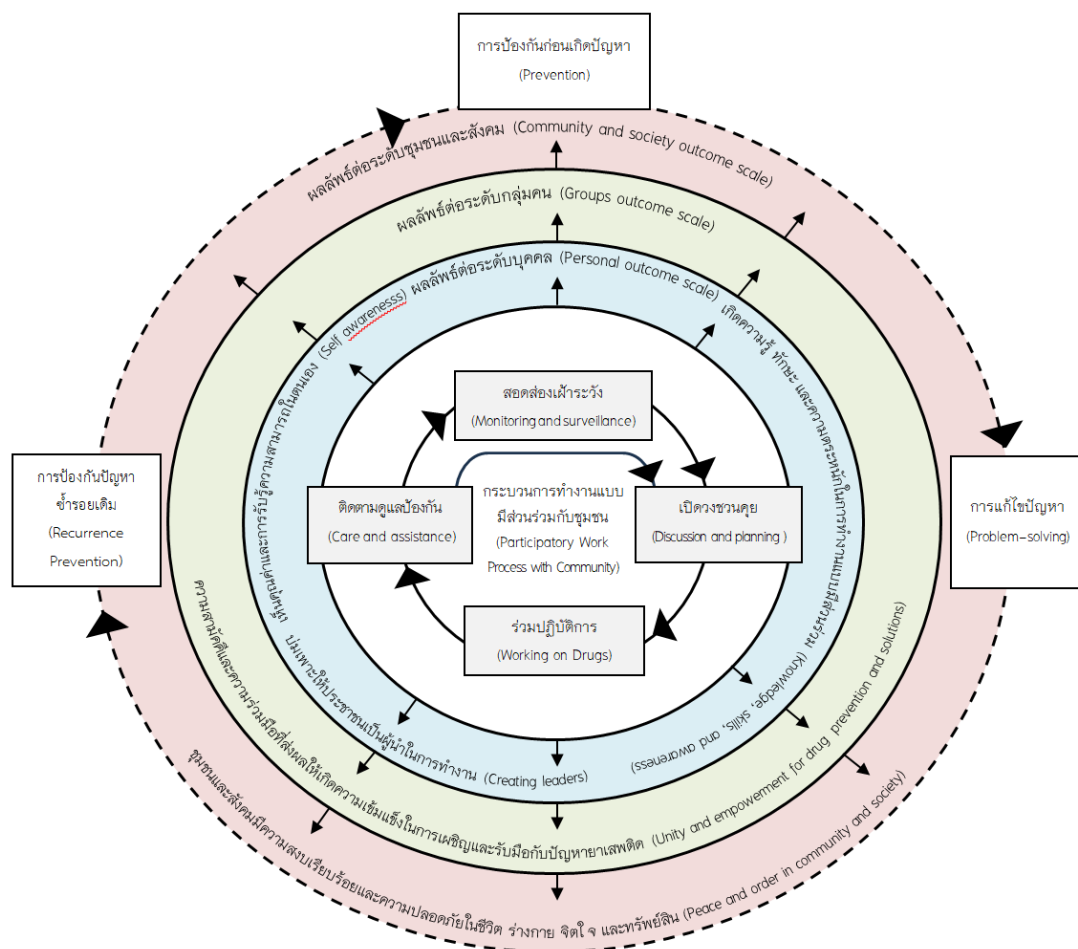
1.3 ร่วมปฏิบัติการ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากการเปิดวงชวนคุย โดยมีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหามาตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย 1) สถานการณ์การเสพยาเสพติด ซึ่งผู้นำชุมชนจะมีส่วนร่วมในการดูแล พูดคุย ให้ความรู้ ตักเตือน ด้วยกลไกของครอบครัวและชุมชน การประสานผู้รับผิดชอบในหน่วยงานภายนอก คือ นักพัฒนาสังคม เพื่อส่งต่อผู้ใช้ ผู้เสพ หรือผู้ติดยาเสพติดได้เข้ารับการบำบัดรักษา และตำรวจ เพื่อการประสานเข้ามาดูแลความเรียบร้อยและระงับเหตุความรุนแรงที่เกิดจากผู้เสพ หรือผู้ติดยาเสพติดในชุมชนที่มีอาการทางจิตเวช และ 2) สถานการณ์การจำหน่ายยาเสพติด ซึ่งผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมสังเกตพฤติกรรมเสี่ยง การบันทึกข้อมูล การประสานงาน การติดต่อ และการส่งข้อมูล หรือแจ้งเบาะแสของคนในและนอกชุมชนให้แก่ตำรวจ

1.4 ติดตามดูแลป้องกัน เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นหลังการร่วมปฏิบัติการผ่านมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในกิจกรรมการติดตามสถานการณ์ด้านยาเสพติดในชุมชน ด้วยการสอดส่องและดูแล การเยี่ยมเยียน เยี่ยมบ้าน เข้าถึงครอบครัว และการติดตามร่วมกับบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กรภายนอก คือ ประธานคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับเขต อาสาสมัครด้านยาเสพติดระดับเขต นักพัฒนาสังคม และตำรวจ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้รับเข้าสู่กิจกรรมการประชุมแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นทั้งในพื้นที่ชุมชน และพื้นที่ระดับเขต อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อพิจารณาการดูแลและช่วยเหลือที่เหมาะสมกับสภาพปัญหา และความต้องการ รวมทั้งการดูแลช่วยเหลือด้านสังคม โดยสนับสนุนการประกอบอาชีพและการศึกษา จากการระดมทรัพยากรภายในชุมชน การประสานจากนอกชุมชน การให้คำปรึกษา ตักเตือน ให้กำลังใจ แนะนำวิธีการจัดการกับปัญหา ซึ่งการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือมีจุดประสงค์เพื่อการป้องกัน การซ้ำรอยเดิมของปัญหาเสพติดในชุมชน ทั้งในประเด็นการเสพยาเสพติดและจำหน่ายยาเสพติด

ดังนั้น กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้นำชุมชนที่กล่าวถึงข้างต้น เป็นวัฏจักรหมุนเวียนที่แต่ละกระบวนการส่งผลซึ่งกันและกัน คือ ผู้นำชุมชนมีการทำงานแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการสอดส่องเฝ้าระวังสถานการณ์ยาเสพติดในชุมชน หากพบว่า ชุมชนมีความสงบ ปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน การดำเนินกิจกรรมในกระบวนการดังกล่าว ถือเป็นการป้องกันก่อนเกิดปัญหาเสพติดในชุมชน ซึ่งในทางกลับกัน หากชุมชนเผชิญกับการเกิดปัญหาเสพติด ผู้นำชุมชนจะมีความทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในลำดับถัดไป คือ การเปิดวงชวนคุยและร่วมปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยหลังดำเนินการแก้ไขและจัดการปัญหาเสพติด ผู้นำชุมชนจะมีความทำงานแบบมีส่วนร่วม

กับชุมชนในกระบวนการติดตาม ดูแล ป้องกัน เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนหลังจากที่ดำเนินกิจกรรมแก้ไข้ปัญหาไปแล้ว รวมถึงได้ดูแลช่วยเหลือตามสภาพปัญหาที่พบ หากการดำเนินการในกระบวนการนี้ นำมาซึ่งสถานการณ์ในชุมชนที่มีความสงบ และมีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน จะถือเป็นการป้องกันการซ้ำรอยเดิมของปัญหายาเสพติด หากพบว่า ชุมชนกำลังเผชิญกับปัญหายาเสพติดซ้ำ ผู้นำชุมชนจำเป็นต้องดำเนินการผ่านกระบวนการเปิดวงชวนคุย ร่วมปฏิบัติการ และการติดตามดูแลป้องกันอีกครั้ง ซึ่งเป็นการดำเนินการในลักษณะของวงจรที่หมุนเวียนและส่งผลซึ่งกันและกัน

2. ผลลัพธ์จากกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้นำชุมชนในการทำงานด้านยาเสพติดในชุมชนแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่กระบวนการการสอดส่องเฝ้าระวังเปิดวงชวนคุย ร่วมปฏิบัติการ และติดตามดูแลป้องกัน นำมาซึ่งผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อระดับบุคคล กลุ่มคน ชุมชน และสังคม ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กระบวนการทำงานด้านยาเสพติดของชุมชนและผู้นำชุมชนแบบมีส่วนร่วม

Figure 2. Participatory Work Process on Drugs in Communities and Community Leaders

ที่มา: วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

Source: Analysis by the Researchers

จากภาพที่ 2 เป็นการสะท้อนกระบวนการทำงานด้านยาเสพติดของชุมชนกับผู้นำชุมชนแบบมีส่วนร่วมในชุมชนแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่การสอดส่องเฝ้าระวัง เปิดวงชวนคุย ร่วมปฏิบัติการ และติดตามดูแลป้องกัน ที่เป็นแบบวัฏจักรวงจรหมุนเวียน ทำให้เกิดผลลัพธ์ ดังนี้

2.1 ผลลัพธ์การทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนระดับบุคคล

2.1.1 การเห็นคุณค่าและการรับรู้ความสามารถในตนเอง โดยการที่ผู้นำชุมชนรับรู้คุณค่าตระหนักถึงศักยภาพของตนเองตามความเป็นจริงจากผลสำเร็จของการทำงานด้านยาเสพติด และส่งผลให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“...ความภูมิใจ...สามารถคุยกับทางคนในชุมชนเขาได้ว่า เราเป็นจิตอาสาที่เราเป็นคนอื่นนะ ภูมิใจนะเรา แต่เราอยู่ที่นี่ เราทำอันนี้ และเราก็สามารถพูดให้คนพื้นที่ที่ภูมิใจว่า นี่ขนาดเราเป็นคนอื่น เราแค่อาศัยอยู่ที่นี่ แต่มันก็ไม่ค่อยหรอก แต่เราก็ย้ายเข้ามา แล้วก็มาเป็นจิตอาสา แต่ก็ทำไม่พวกคุณนะที่อยู่ตรงนี้จริง ๆ เราสามารถพูดได้นะเราก็ภูมิใจ เราพูดได้เต็มปาก...” (A005, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 ธันวาคม 2566)

2.1.2 การเกิดความรู้ ทักษะ และความตระหนักในการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยการเปิดและขยายพื้นที่ในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“...ใช่ ๆ แล้วก็ได้ความรู้ เราไป เราก็ได้ความรู้นะ จากคนนี่บอกมาว่า ตรงไหนมอเตอร์ไซด์ชิงวิ่งราว แถวไหนอะไรอย่างไร แต่ก่อนแถวรถไฟฟ้ามหานครเลย เดินลงจากรถไฟฟ้ามาเมื่อไหร่ กระเป๋าโดนกระชากเลย...เรารู้ตรงนั้นตรงนี้มีตำรวจมีอะไร มีคนแจ้ง ถึงว่าร่วมกันหมด เวลาประชุมที่เขตจะมีร่วมกัน และมีประธานชุมชนก็เข้าร่วมประชุมมีปัญหาอะไร ชุมชนมีปัญหาอะไร ชุมชนมีปัญหาอะไรก็มาคุยกันว่า คุยกัน และบางทีก็ช่วยกันแก้ แก้แบบนี้ได้ไหม...” (A001, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 ธันวาคม 2566)

2.1.3 การบ่มเพาะให้ประชาชนเป็นผู้นำในการทำงานด้านยาเสพติด โดยการบ่มเพาะให้เกิดบุคคลซึ่งเป็นคนในชุมชนที่มีคุณลักษณะโดดเด่นในการทำกิจกรรม และได้รับความไว้วางใจจากคนในชุมชนให้เป็นผู้ดำเนินการด้านยาเสพติด ภายใต้การมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจไปในทิศทางเดียวกัน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“...มันก็ได้เรื่อง ใ้ฉันแหละ เรื่องความสุข ความสบายใจเราด้วย...เราก็ได้ช่วยสังคมอย่างเรานี้ได้ช่วยสังคม...แต่ถ้าไม่ได้ช่วยสังคม ไม่ได้เต็มใจที่จะมาทำงานนี้ไม่ได้มาอยู่ถึงจุดนี้แล้ว ก็ตอนนี่รับแทบไม่ไหวไม่ไหวนะ เป็นประธานชุมชนก็เป็นประธาน 3 อย่างแล้ว ก็พบว่า ชุมชนก็เห็นผลงานเราเห็นผลงานเราว่า เราทำเพื่อสังคมจริง เราตั้งใจทำงานจริงใจ ชาวชุมชนก็เลยมีอะไรก็มามอบให้เป็นผู้...” (A006, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 ธันวาคม 2566)

2.2 ผลลัพธ์การทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนระดับกลุ่มคน โดยการเห็นคุณค่าและการรับรู้ความสามารถในตนเอง เกิดความรู้ ทักษะ และความตระหนักในการทำงานแบบมีส่วนร่วม และการบ่มเพาะให้เกิดผู้นำในการทำงาน อันเป็นผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อระดับบุคคล พัฒนาและต่อยอดเป็นความสามัคคีและความร่วมมือของทั้งผู้นำชุมชนซึ่งเป็นกำลังหลักในการทำงานด้านยาเสพติด รวมถึงคนในชุมชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อสถานการณ์ด้านยาเสพติดในชุมชน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“...ถ้าเราให้ความร่วมมืออะ มันก็ดี ชุมชนก็เงียบ สมมติว่า เราไม่ให้ความร่วมมืออะโรยแบบนี้ ก็ไม่ดี ถ้าต่างคนต่างอยู่ ไม่คุยไม่อะไรมันก็ไม่ดี ชุมชนเรามีอะไร ปรีกษาหารือให้ความร่วมมือ ประองตองกัน สามัคคีกัน ชุมชนก็อบอุ่น คนที่ติดยา ก็อุ่นใจ ก็สบายใจ พ่อแม่ก็สบายใจ เออ อย่างไร ๆ ลูกเราก็มีคนดูแล ถ้าพ่อแม่เขาดูแลไม่ทัน เราก็ก็น่าเป็นห่วงเป็นตากันได้ ปรีกษาหารือกันได้...ถ้าชุมชนเราดี เขาเกรงนะ พวกเค้าก็ไม่เข้ามาละ ไม่ค่อยเข้ามา มันเกรง ส่วนมาก ถ้ามันจะขายก็ไปขายข้างนอก เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยเข้า มันเกรงเพราะว่าชุมชนเราเข้มแข็ง...” (A004, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 ธันวาคม 2566)

2.3 ผลลัพธ์การทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนระดับชุมชนและสังคม ได้รับการพัฒนาสู่ผลลัพธ์ที่ครอบคลุมวงกว้างต่อระดับชุมชนและสังคม ในรูปแบบของความสงบเรียบร้อย ปลอดภัยจากการลดจำนวนลงของผู้ใช้ ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติด ผู้จำหน่ายรายย่อยในชุมชน สร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สินให้แก่ชุมชน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“...มาพักหลัง ๆ นี่แหละ เออ รู้สึกว่าจะสัก 3-4 ปีที่ผ่านมา นี่ รู้สึกว่าอะไร ๆ มันดีขึ้น...มันก็ดี มันก็ทำให้ชุมชนนี้สงบ มันก็เป็นชุมชนที่น่าอยู่...แต่ก่อนนะ พวกอยู่นี้เค้า ๆ ต้องระแวง ระแวงของหายมั่ง ยาเสพติด ตั้งกลุ่มเสพยา ตมกวอะไร ใครผ่านเดินผ่าน...” (A005, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 ธันวาคม 2566)

อภิปรายผล

การทำงานด้านยาเสพติดภายใต้กระบวนการการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนแห่งหนึ่ง ภายใต้บริบทความเป็นเมืองของกรุงเทพมหานครนั้น ได้ปรากฏการนำทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ความไว้วางใจ และการเอื้ออาทร เป็นการบูรณาการการทำงานของคนในชุมชนร่วมกัน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในชุมชน (Jariyapan et al., 2023) นอกจากนี้ การอาศัยความร่วมมือ ความรู้ ทักษะ เทคนิค และทรัพยากรจากนักพัฒนาสังคม ตำรวจ อาสาสมัครด้านยาเสพติดระดับเขต และประธานคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับเขตเพื่อสนับสนุนการทำงานด้านยาเสพติดในชุมชน ทั้งด้านสุขภาพ การประกอบอาชีพ การศึกษา และกฎหมาย ได้สะท้อนให้เห็นการพัฒนาการทำงานด้านยาเสพติดของผู้นำชุมชนให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่พักคอยยาเสพติดจำนวนมาก

ก่อนนำไปจำหน่ายให้แก่ผู้จำหน่ายระดับกลางและรายย่อยในชุมชน และเป็นพื้นที่เสี่ยงที่มีแหล่งเอื้ออำนวยต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในสถานบริการ สถานบันเทิง หอพัก ที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์ ร้านเกมส์ อินเทอร์เน็ต รวมถึงเป็นแหล่งจำหน่ายและแพร่ระบาดยาเสพติดกระจายครอบคลุมทั่วพื้นที่ ประมาณร้อยละ 30 ของชุมชนทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร (Health Department, Office of Drug abuse Prevention and Treatment, 2022) ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหาที่มีความซับซ้อน หลากหลาย ขยายตัว และจำเป็นต้องมีการรวมพลังหรือสร้างกลไกการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผ่านการรวมกลุ่มและเครือข่ายเพื่อจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งการจัดการภายในชุมชนที่เกิดจากคนในชุมชน เพื่อนบ้าน และครอบครัว เรียกว่า “เครือข่ายภายใน” และการเข้ามาหนุนเสริมจากบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กรภายนอก เรียกว่า “เครือข่ายภายนอก” สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหายาเสพติดที่มีความหลากหลายของลักษณะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รวมถึงสาเหตุการนำมาซึ่งสถานการณ์ด้านยาเสพติดในชุมชนนั้น ความร่วมมือจากเครือข่ายภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ทั้งด้านการแสวงหาแนวร่วมและพันธมิตร กำลังใจ วิธีการทรัพยากร ทำให้เกิดพลังและความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาและสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ได้ (Pinyaphong et al., 2021) และสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่ดีในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเมืองโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผ่านการที่ผู้นำชุมชนดึงพลังการมีส่วนร่วมจากภายในชุมชน ประกอบด้วย กรรมการชุมชน สมาชิกชุมชน และอาสาสมัครชุมชน ด้วยวิธีการที่อ่อนโยน มีเมตตา อดทน ใจเย็น รับฟัง ให้โอกาส การพูดคุยอย่างเป็นมิตร และการประสานภาคีเครือข่ายภายนอก ประกอบด้วย สำนักงานเขต สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร วัด และศูนย์บริการสาธารณสุข ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชุมชน (Kamolirisakul et al., 2022)

กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้นำชุมชนนั้น มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงส่งผลซึ่งกันและกัน และสามารถเกิดขึ้นซ้ำได้ ดังนั้น รูปแบบของกระบวนการทำงานจึงไม่หยุดนิ่ง และไม่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดที่ชัดเจน เป็นไปเพื่อการทำงานด้านยาเสพติดทั้งในสถานการณ์ที่ชุมชนมีความสงบและปลอดภัย เพื่อป้องกันก่อนเกิดปัญหา และสถานการณ์ที่ชุมชนเกิดปัญหายาเสพติดทั้งสถานการณ์ที่มีการเสพและจำหน่ายยาเสพติด เพื่อการแก้ไขปัญหา รวมถึงสถานการณ์ที่ชุมชนเพิ่งผ่านพ้นปัญหายาเสพติดและอยู่ในช่วงเฝ้าระวังไม่ให้เกิดซ้ำ เพื่อป้องกันปัญหาซ้ำรอยเดิม สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชนในการจัดการปัญหายาเสพติดในบริบทพื้นที่ชุมชนอย่างครบวงจรและยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กันทั้งด้านการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชน ด้านการค้นหาและรักษาผู้เสพยาเสพติด ด้านการเฝ้าระวังและบริหารจัดการกลุ่มเยาวชน และแรงงานที่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือมีวามเสี่ยงในชุมชน (Singudom & Satisompanno, 2020) ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะการทำงานต่อเนื่องของคนรุ่นต่อรุ่นโดยการสร้างเยาวชนแถว 2 ขึ้นมาสานต่องาน (Kamolirisakul et al., 2022) และการจัดอบรม ประชาสัมพันธ์ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจเกี่ยวกับบทลงโทษและภัยอันตรายยาเสพติดให้ผู้ปฏิบัติงานในชุมชนได้รับทราบ เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของคนในชุมชน (Chuaychu, 2024) นอกจากนี้ ผลการศึกษาได้ปรากฏการทำงานด้านยาเสพติดของผู้นำชุมชน ผ่านกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ตั้งแต่การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผน การดำเนินงาน

การติดตามและประเมินผล ทั้งการมีส่วนร่วมในระดับชุมชนและการมีส่วนร่วมกับบุคคล กลุ่มคน หรือ องค์การภายนอกชุมชนอย่างสม่ำเสมอ แตกต่างจากการศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ของวุฒิชัย อุตะปะละ และคณะ (Utapala et al., 2020) ที่พบว่า คณะกรรมการชุมชนในฐานะของผู้นำชุมชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติด จะไม่มีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมในระดับชุมชน แต่มีส่วนร่วมเป็นตัวแทนการติดตามและประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมในระดับพื้นที่เขต ปิยะ 1 ครั้ง (สิ้นปีงบประมาณ) โดยการที่ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล จะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการ ทำงาน คือ การได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ให้กำลังใจและเสริมพลังซึ่งกันและกัน รวมถึงเสริมสร้างพลัง การมีส่วนร่วม ร่วมประเมินความรู้ความเข้าใจต่อกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด เสนอประเด็น เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและเสริมจุดแข็งของกระบวนการเพื่อการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น และประโยชน์ต่อคนในชุมชน คือ การดูแลระยะยาวด้วยการให้อภัย ให้โอกาส ให้ความรัก และดูแลช่วยเหลือ ด้านอาชีพ การศึกษา และให้โอกาสทางสังคมอย่างต่อเนื่องตามความต้องการ รวมถึงประคับประคอง ให้ปลอดภัยจากปัญหาเสพติดในอนาคต ช่วยให้การดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ในบริบทพื้นที่ชุมชนเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น (Tatiyanuntaporn, 2022)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า บริบทพื้นที่ชุมชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของ ยาเสพติด ทั้งในบริบทการเสพและจำหน่ายยาเสพติด จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยอาศัยทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมภายในชุมชน และการหนุนเสริมด้านความร่วมมือ ความรู้ ทักษะ เทคนิค และทรัพยากรจากภายนอกชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาและสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ของสถานการณ์ ดังนั้น ผู้นำชุมชนควรจัดกิจกรรมการประชุมและวางแผนการทำงานในชุมชนเพื่อสร้างพลัง การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในฐานะของเจ้าของปัญหา และเข้าร่วมกิจกรรมที่ภาคีเครือข่ายหรือองค์กร ภายนอกจัดขึ้นเพื่อรักษาและขยายเครือข่ายการทำงานอย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็ง และความรวดเร็วในการรับมือและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน

2. ผลการวิจัยพบว่า การทำงานต่อเนื่องของคนรุ่นต่อรุ่น รวมถึงการอบรม ประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานด้านยาเสพติด ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของคนในชุมชน โดยจำเป็นต้องจัดการปัญหาเสพติดอย่างครบวงจร ทั้งการสร้างภูมิคุ้มกัน การค้นหาและรักษา และเฝ้าระวัง ดังนั้น กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ที่บริบทพื้นที่ชุมชนที่ศึกษาอยู่ในความปกครอง ควรพิจารณาเพิ่มโครงการสรรหาผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ในชุมชน รวมถึงโครงการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การสัมมนา และการเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกัน (Interactive Action Learning) สำหรับผู้นำชุมชนและเครือข่ายการทำงานด้านยาเสพติดในปัจจุบัน เพื่อเสริมสร้าง การทำงานด้านยาเสพติดในบริบทพื้นที่ชุมชนอย่างครบวงจร ทั้งการป้องกันก่อนเกิดปัญหา การแก้ไขปัญหา และการป้องกันปัญหาซ้ำรอยเดิม รวมถึงเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนสำหรับคนในชุมชนทุกรุ่น

ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษากระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนภายใต้บริบทพื้นที่ระดับเขต หรือเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองและกึ่งเมือง เพื่อทราบปัจจัยความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคในการทำงานด้านยาเสพติดตามลักษณะของชุมชน สามารถนำไปพัฒนาการทำงานด้านยาเสพติดในพื้นที่ชุมชนเมืองและกึ่งเมืองที่มีลักษณะใกล้เคียงกันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Bangkok Information Center. (2022). << Statistics show the number of communities classified by community type>>. Bangkok Information Reporting System. <https://apps.bangkok.go.th/info/index.php/1503-2/>
- Chuaychu, T. (2024). Participation of Village Health Volunteers in the Prevention and Resolution of Drug Addiction Problems in the Community. *Journal of Graduate Studies for Lifelong Learning*, 1(1), 19–36.
- Health Department, Office of Drug abuse Prevention and Treatment. (2022). *Drug abuse Prevention and Treatment in the Bangkok Metropolitan Area (BMA) 2022–2027*. Office of Drug abuse Prevention and Treatment.
- Jariyapan, N., Vadhanasindhu, C., & Chotchakompant, K. (2023). Causal Relationship Factors Affecting Community Empowerment for Drug Prevention and Solutions on the North Eastern Border. *Thai Interdisciplinary and Sustainability Review*, 12(2), 100–112. <https://doi.org/10.14456/tisr.2023.9>
- Kamket, W. (2012). *Research methodology in behavioral sciences* (3rd ed.). Chulalongkorn University Press.
- Kamolsirirakul, H., Piyachan, P., Kulsudjarit, A., & Samukkethum, S. (2022). Lessons Learned from The Best Practice of Drug Prevention and Solution in The City Communities by Community Participation : A Case Study of Sapanpoon Community, Donmueang, Bangkok. *Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences*, 40(3), 55–76.
- Koklang, K., & Pengjan, S. (2020). Citizen participation in solving drug problems in Thai society. *Journal of Peace Periscope*, 1(1), 27–37.
- Kokpol, O. (2009). *A Guidebook for Public Participation for Local Governor*. S Charoen.
- Maprasert, P., Adulbutra, S., & Maitreesophon, B. (2023). Public Participation in Community Development of Bang Kao Subdistrict Municipality, Cha-Am District, Phetchaburi Province. *Journal of Mani Chettha Ram Wat Chommani*, 6(5), 267–285.
- Ministry of Justice, Office of the Narcotics Control Board. (2019). *The Narcotics Control Action Plan 2020–2022*. Office of the Narcotics Control Board.

- Ministry of Public Health, Department of Health Service Support. (2014). *A Guidebook of working on drugs for Village Health Volunteer (VHV)*. The Agricultural Cooperative Federation of Thailand Publisher.
- Nontapattamadul, K. (2007). *Quality research in social welfare: Concepts and Methodology* (2nd ed.). Thammasat University Press.
- Pharcharuen, W., Techatanminasakul, S., Saengsupho, S., & Naprathansuk, N. (2022). The role of local community leaders in strengthening and sustainability according to the philosophy of sufficiency economy of Ban Pong Kum community Tambon Pa Miang Doi Saket District Chiang Mai Province. *Journal of Peace Periscope*, 3(2), 1–12.
- Phuangngam, K. (2007). *Thai Local Government Principles and New Dimensions in the Future* (6th ed.). Wiyuchon.
- Pinthapataya, S. (2021). Interviews for Qualitative Research. *Journal of Business and Industrial Development*, 1(3), 1–3.
- Pinyaphong, J., Ruanjan, S., Kancham, S., & Kancham, P. (2021). Developing Networks for Prototype Community for Drug Prevention and Resolution in Tron District ; Uttaradit. *Research Report*. Uttaradit Rajabhat University.
- Podhisita, C. (2021). *Science and art of qualitative research* (9th ed.). Amarin and Phublishing.
- Puangsang, M., Wannahuay, C., Muttanang, Y., & Chaunraktham, P. (2021). Public Participation in Community Development of Ban Bueng Subdistrict, Bankha District, Ratchaburi Province. *Journal of Liberal Arts RMUTT*, 2(1), 39–47.
- Ritcharoen, P. (2013). *Principles of Educational Measurement and Evaluation* (8th ed.). House of Kermist.
- Singudom, T., & Satisompanno, S. (2020). Prevention and Surveillance of Drug Problems Following the Community Border in Loei Province. *Research Report*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Loei Buddhist College.
- Tatayanuntaporn, N. (2022). Family and Community Involvement in Drug Prevention and Treatment, Khon Sawan District, Chaiyaphum Province. *Regional Health Promotion Center 9 Journal*, 16(2), 581–596.
- Thaipumphithak, N. (2021). Role of Local Leaders of Northeastern Region in Change Era. *MBU Roi Et Journal of Global Education Review*, 1(2), 41–48.
- Utapala, W., Phonphotthanamat, W., Sinhasema, S., & Chumnaseaw, P. (2020). *Participation of Community Board in Preventing and Resolving Drug Problems in Bang Sue District, in the Bangkok Metropolitan Area (BMA)*. Ramkhamhaeng University, Faculty of Political Science.

บทความวิจัย (ภาษาไทย)/ Research Article (Thai)

การศึกษามลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ พุ่งเข้าชนกับผลของโมเมนตัม
และความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน
A Study of Learning Achievement on Collision with Momentum Effect Learning Unit
and Scientific Literacy of Grade 10 Students using Phenomenon -based Learning with
Think-Talk-Write Technique

นิติภูมิ โด่งพิมาย^{1*}, วาสนา กীরติจําเริญ²

Nitipum Dongphimai^{1*}, Wasana Keeratchamroen²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย

¹M.Ed. Student in Curriculum and Instruction Program, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima, Thailand

²รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย

²Associate Professor. Dr., Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, Thailand
E-mail address (Corresponding author): ¹Nitipum@pm.ac.th; (Authors): ²wasana.k@nrru.ac.th

รับบทความ: 16 มิถุนายน 2567/ ปรับแก้ไข: 1 สิงหาคม 2567/ ตอบรับบทความ: 7 สิงหาคม 2567

Received: 16 June 2024/ Revised: 1 August 2024/ Accepted: 7 August 2024

Abstract

Background and Objective: Phenomenon-based learning leverages real-world phenomena as a starting point for learning, enabling students in real life. The aligns with the goal of scientific education which is to develop science literacy. This research aims to compare students' learning achievements before and after instruction, assess post-learning achievement against a 70% benchmark, and compare scientific literacy before and after phenomenon-based learning, using the Think-Talk-Write technique.

Methodology: This preliminary experimental study utilized a single sample group comprising 40 students selected through cluster sampling. The research instruments included a learning management plan rated with an appropriateness score of 4.93, an achievement test with a reliability coefficient (KR-20) of 0.91, and a scientific literacy assessment with a Cronbach's alpha reliability coefficient of 0.71. Data collection adhered to a structured learning management plan over 16 hours, divided into four sessions of 4 hours each. Pre-tests and post-tests were conducted, and the data were analyzed using descriptive statistics (percentages, means, standard deviations) and inferential statistics (t-tests) to compare learning achievement means and assess scientific literacy (One-sample t-test for the mean).

Results: The findings revealed that the mean post-learning achievement score ($\bar{x}=14.65$) was significantly higher than the pre-learning score ($\bar{x}=8.00$) at the 0.05 significance level. The post-learning achievement score met the 70% benchmark ($p=0.185$) without statistical significance. Additionally, the post-learning scientific literacy score (mean=13.88) was significantly higher than the pre-learning literacy score (mean=8.40) at the 0.05 significance level.

Discussion: The results suggest that well-designed instructional methods that align with students' potential significantly enhance both learning achievement and scientific literacy. The high satisfaction levels among students highlight the critical role of supportive teaching environments, active student engagement, and challenging content in secondary science education. The non-significant difference in achievement against the benchmark underscores the effectiveness of the phenomenon-based learning approach.

Suggestion: Ensuring adequate sample sizes is vital for robust hypothesis testing and reliable application of t-tests. Future research should emphasize maintaining sufficient sample sizes to enhance the reliability and practical applicability of the findings.

Keywords: Phenomenon-Based Learning; Think-Talk-Write Technique; Scientific Literacy

บทคัดย่อ

ที่มาและวัตถุประสงค์การวิจัย: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นการนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ เพื่อนำไปเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและสอดคล้องกับเป้าหมายของความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ หลังการจัดการเรียนรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 70 และเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน

ระเบียบวิธีวิจัย (วิธีดำเนินการวิจัย): การวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว จำนวน 40 คน ด้วยการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ที่มีค่าความเหมาะสมเท่ากับ 4.93 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ค่าความเชื่อมั่น (KR-20) เท่ากับ 0.91 และแบบวัดความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ที่มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาอนบราด เท่ากับ 0.71 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผนละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 16 ชั่วโมง โดยทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้สถิติการทดสอบที (t-test) เปรียบเทียบระหว่างค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเกณฑ์และค่าเฉลี่ยกับความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ตามวิธีทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม (One sample t-test for the mean)

ผลการวิจัย: นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}=14.65$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}=8.00$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเท่ากับเกณฑ์ร้อยละ 70 ($p=0.185$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ หลังเรียน ($\bar{X}=8.40$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}=13.88$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล: การเพิ่มขึ้นของผลการเรียนและความฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนที่สูงขึ้น ขณะที่ผลสัมฤทธิ์กับเกณฑ์การเรียนรู้ก่อนและหลังไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ยังได้แสดงถึงการรับข้อมูลย้อนกลับทางกระบวนการเรียนการสอนที่ถูกออกแบบมาให้ตรงกับศักยภาพตามระดับการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม จึงกล่าวได้ว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี การมีส่วนร่วม การได้รับการสนับสนุนจากครูผู้สอน ร่วมกับการเน้นเนื้อหาที่มีความน่าสนใจและท้าทาย สามารถบ่งชี้ถึงความสำคัญของการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการในวิชาวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา

ข้อเสนอแนะ: ขนาดตัวอย่างที่เพียงพอมีความสำคัญต่อการทดสอบสมมติฐานและการใช้สถิติทดสอบที (t-test) ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ปรากฏการณ์เป็นฐาน; เทคนิคคิด-พูด-เขียน; ความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์

บทนำ

การศึกษา เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงรอบตัวและสังคม ทุกคนต้องได้รับการพัฒนาให้รู้และเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และนำความรู้นั้นไปใช้อย่างมีเหตุผล ทำให้กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศไทย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 และ พ.ศ. 2567 ที่เน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษาและบูรณาการการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

สร้างความฉลาดรู้ด้านการอ่าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีการนำผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน (Ministry of Education, 2022) ดังเช่นประเทศฟินแลนด์ ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีระบบการจัดการศึกษาอยู่ในระดับแนวหน้าของโลก มีการเสนอแนวคิดทางการศึกษาที่เรียกว่า “การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน” (Phenomenon Based Learning: PhBL) คือ การนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ลงมือศึกษาตามกรอบแนวคิดทฤษฎีสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเองตามสภาพจริง โดยใช้เทคนิควิธีการและเครื่องมือในการค้นหาคำตอบ (Funfuengfu, 2022)

ภาพที่ 1 ผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล ปี ค.ศ. 2022 ระดับนานาชาติ

Figure 1. The Evaluation Results of Students' International Competence Standards for the Year 2022 at the International Level

ที่มา: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566

Source: The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2023

องค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (The Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) ภายใต้โครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ได้ทำการสำรวจและประเมินผลด้านวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนระดับนานาชาติ ปี ค.ศ. 2022 โดยพบว่า นักเรียนจากประเทศสิงคโปร์ มีคะแนนเฉลี่ยด้านวิทยาศาสตร์สูงกว่าทุกประเทศ ขณะที่นักเรียนจากประเทศไทย มีคะแนนเฉลี่ยด้านวิทยาศาสตร์ 409 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี ค.ศ. 2018 ซึ่งเป็นผลกระทบที่ทุกประเทศต้องเผชิญกับความท้าทายของการจัดการเรียนรู้เช่นเดียวกับประเทศไทยที่ยังมีช่องว่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างนักเรียนกลุ่มสูงกับนักเรียนกลุ่มต่ำที่กว้างมากในทุกด้าน ดังนั้น จึงควรมีมาตรการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้เพื่อลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนาสถานศึกษาทั่วประเทศให้มีคุณภาพครอบคลุมทุกสังกัด (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2023)

เทคนิคการคิด-พูด-เขียน (Think-Talk-Write) หรือ TTW เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบหนึ่งที่ช่วยให้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดและการพูด ซึ่งเป็นกลวิธีที่มีขั้นตอนสำคัญนำไปสู่การเขียน โดยเน้นทักษะการคิด พูด เขียน แลกเปลี่ยนในประเด็นที่สงสัยหรือต้องการหาคำตอบสำหรับอภิปรายความคิด และเขียนข้อสรุปจากการอภิปราย (Huinker & Laughlin, 1996) นอกจากนี้ เทคนิคการคิด-พูด-เขียน ยังเป็นเทคนิคที่ส่งเสริมความสามารถทางการสื่อสารผ่านการพูดและการเขียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย 3 ส่วนสำคัญ คือ การคิด (Think) การพูด (Talk) และการเขียน (Write) โดยเทคนิคการคิด-พูด-เขียน สามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนอีกด้วย (Chaiseeha & Intasena, 2022) และปัจจุบันมีงานวิจัยที่นำเทคนิคการคิด-พูด-เขียน มาใช้ในการพัฒนาทักษะผู้เรียนทางวิทยาศาสตร์ ดังเช่น Muhaini et al. (2023) พบว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบการคิด พูด เขียน มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการเรียนรู้เฉพาะในวิชาชีววิทยาเป็นอย่างมาก และ Purwita et al. (2020) พบว่า การใช้รูปแบบการสอนคิด-พูด-เขียน ในการใช้ใบงานช่วยไขปริศนารูปภาพสำหรับผู้เรียนวิชาฟิสิกส์ สามารถส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ดังนั้น จากหลักการและสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา จึงมีความสนใจที่นำเทคนิคการคิด-พูด-เขียน มาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นการบูรณาการวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการคิด การวิเคราะห์ การสื่อสาร และการเขียน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์อย่างลึกซึ้ง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง สามารถเรียนรู้อย่างมีจุดมุ่งหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ

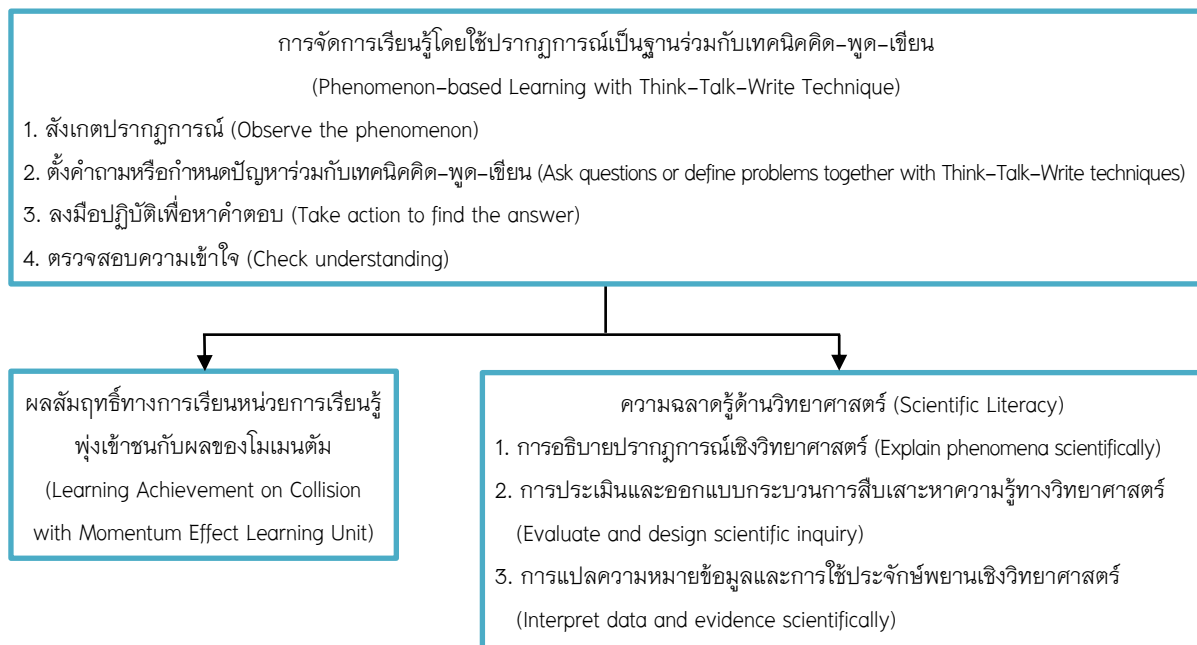
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ฟังก์ชันกับผลของโมเมนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ฟังก์ชันกับผลของโมเมนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน กับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน มากำหนดเป็นปัญหาของการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องศึกษาปรากฏการณ์ ค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูล ช่วยให้

ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด ตามกรอบแนวคิดของทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) มุ่งส่งเสริมการพัฒนาทักษะข้ามพิสัยของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการดำรงชีวิตภายใต้ปรากฏการณ์ตามสภาพจริง (Funfuengfu, 2022) ซึ่งผู้วิจัยได้นิยามทักษะข้ามพิสัย คือ ทักษะจำเป็นทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เช่น ทักษะทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น โดยมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 สังเกตปรากฏการณ์ ขั้นที่ 2 ตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหา ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติเพื่อหาคำตอบ ขั้นที่ 4 ตรวจสอบความเข้าใจ (Pengsantia et al, 2022) โดยนำเทคนิคการคิด-พูด-เขียน อันเป็นเทคนิคที่ช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิด รวมไปถึงการสื่อสารทางด้านการพูดและการเขียนประกอบด้วย ขั้นตอนการคิด ขั้นตอนการพูด และขั้นตอนการเขียนมาใช้ร่วมกับขั้นที่ 2 การตั้งคำถามและกำหนดปัญหา เนื่องจากต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ คิดวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น และเขียนสรุปความรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน สามารถสรุปได้ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 สังเกตปรากฏการณ์ ขั้นที่ 2 ตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติเพื่อหาคำตอบ ขั้นที่ 4 การตรวจสอบความเข้าใจ เพื่อนำไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ที่เป็นความสามารถในการเชื่อมโยงสิ่งรอบด้านเข้ากับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ จำนวน 3 ด้าน คือ 1) การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ 2) การประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ 3) การแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2017)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Figure 1. Conceptual Framework

ที่มา: วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

Source: Analysis by the Researchers

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ พง์เข้าชนกับผลของโมเมนตัม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ พง์เข้าชนกับผลของโมเมนตัม หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70
3. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน มีความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental research) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ดังต่อไปนี้

ประชากรการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพิมายวิทยา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาานครราชสีมา แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2 ในปีการศึกษา 2566 ทั้งหมด 393 คน (Phimai Wittaya School, 2022) กำหนดกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กเพื่อเป็นตัวแทนศึกษาแล้วนำผลจากการศึกษาไปใช้อ้างอิงคุณลักษณะของประชากรได้ (Sthapitanonda, 2014) คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ที่เรียนรายวิชาฟิสิกส์ 2 รหัสวิชา ว31202 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 40 คน โดยใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากประชากรที่มีการรวมกลุ่มอยู่ในชั้นเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ พง์เข้าชนกับผลของโมเมนตัม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคคิด-พูด-เขียน จำนวน 4 แผน โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง มาก ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง น้อย ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด (Tanya, 2012) และใช้เกณฑ์การแปลผลประเมินค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51–5.00 เท่ากับ มากที่สุด 3.51–4.50 เท่ากับ มาก 2.51–3.50 เท่ากับ ปานกลาง 1.51–2.00 เท่ากับ น้อย และ 1.00–1.50 เท่ากับ น้อยที่สุด โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป (Srisa-ard, 2011) พบว่า มีค่าเฉลี่ย 4.93 แสดงว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยสร้างขึ้นตามสาระและผลการเรียนรู้รายวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติมตามแนวการวัดและประเมินผลสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (Bureau of Academic Affairs and Educational Standards, 2010) แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยการสร้างข้อคำถามของแบบทดสอบ จำนวน 40 ข้อ

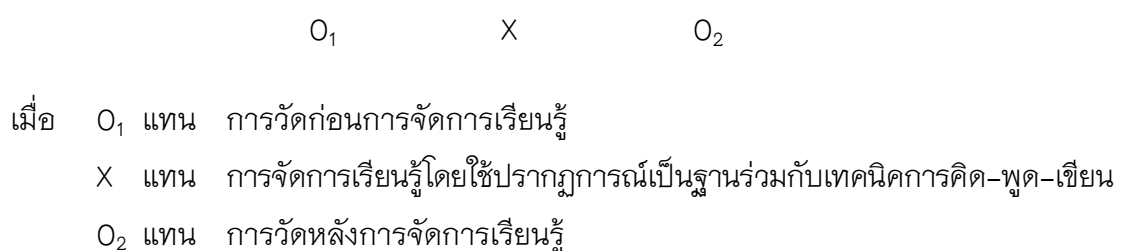
แบบวัดความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งจัดทำขึ้นตามกรอบโครงสร้างการประเมินผลนักเรียน
โครงการ PISA 2015 (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2017)
ชนิดเลือกตอบที่เป็นองค์ประกอบอยู่ในภาพหรือข้อความและการเขียนตอบแบบสั้นเป็นกลุ่มคำ จำนวน 10 ข้อ
ครอบคลุม ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ จำนวน 3 ข้อ ด้านการประเมิน
และออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 3 ข้อ ด้านการแปลความหมายข้อมูล
และการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ จำนวน 4 ข้อ โดยใช้มาตรฐานวัดตามเกณฑ์การให้คะแนน
ความสามารถ 7 ระดับ (The Organization for Economic Co-operation and Development, 2023) โดยเริ่มจาก
ระดับ 1b ถึง 1a เท่ากับต่ำสุด ระดับ 2 เท่ากับพื้นฐาน ระดับ 3 ถึง 4 เท่ากับปานกลาง และระดับ 5 ถึง 6
เท่ากับสูง

การหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์
โดยการนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาให้คะแนนข้อคำถามที่มีความสอดคล้องตามเกณฑ์กับ
จุดประสงค์การเรียนรู้ คือ แน่ใจว่าสอดคล้อง ให้ +1 คะแนน ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง ให้ 0 คะแนน และ แน่ใจว่า
ไม่สอดคล้อง ให้ -1 คะแนน (Tanya, 2012) นำผลคะแนนที่ได้มาคำนวณตามสูตรการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
(Index of item objective congruence: IOC) กำหนดค่าตั้งแต่ 0.50–1.00 (Tanya, 2012) จากนั้นนำไปทดลองใช้
(Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน นำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าความยากง่าย (p) มีเกณฑ์
ระหว่าง 0.20–0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีเกณฑ์ 0.20 ขึ้นไป เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
ด้วยสูตรค่าความเชื่อมั่นด้วยสูตร KR-20 ของ Kuder and Richardson (Kuder & Richardson, 1937)
แล้วคัดเลือกข้อคำถามของแบบวัดที่ผ่านเกณฑ์ พบว่า

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.67–
1.00 แสดงว่าสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.38–0.75 ค่าอำนาจจำแนก (r)
อยู่ระหว่าง 0.25–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.91

2. แบบวัดความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ จำนวน 10 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.67–1.00
โดยมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.35–0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.25–0.90 และมีค่า
ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.71

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบแผนการทดลองเบื้องต้นกับกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว
ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (The single group pretest posttest design) (Campbell & Stanley,
1969) ดังต่อไปนี้

การดำเนินการทดลองเริ่มด้วยการวัดก่อนการจัดการเรียนรู้ (O_1) คือ ผลสัมฤทธิ์และความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ โดยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ก่อนการเรียน จากนั้นดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ ฟุ้งเข้าชนกับผลของโมเมนตัม การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน (X) จำนวน 4 แผน แผนละ 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง และภายหลังเสร็จสิ้นการดำเนินการ ทำการวัดหลังการจัดการเรียนรู้ (O_2) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับการวัดก่อนการจัดการเรียนรู้

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการประมวลผลข้อมูลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน และข้อมูลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (หลังเรียน) กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติเชิงอนุมานจากการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ด้วยสถิติการทดสอบที (t-test) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังเรียน ค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ และค่าเฉลี่ยกับความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ตามวิธีทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม (One sample t-test for the Mean) โดยกำหนดให้ผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ (Milton & Arnold, 1995) ดังนี้

H_0 ปฏิเสธสมมติฐานตั้งต้น (Null Hypothesis) แสดงว่า มีผลสัมฤทธิ์และความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ต่ำ

H_1 ยอมรับสมมติฐานทางเลือก (Alternative Hypothesis) แสดงว่า มีผลสัมฤทธิ์และความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์สูง

กำหนดให้ p-value (Probability value: p) คือ ระดับความน่าจะเป็นของสถิติทดสอบเพื่อเปรียบเทียบกับระดับนัยสำคัญ

กรณี ระดับความน่าจะเป็นน้อยกว่า 0.05 ($p < 0.05$) ปฏิเสธสมมติฐานตั้งต้น H_0

กรณี ระดับความน่าจะเป็นน้อยกว่า 0.05 ($p > 0.05$) ยอมรับสมมติฐานทางเลือก H_1

กำหนดระดับนัยสำคัญ (Significance level) ทางสถิติที่ 0.05

โดยผลค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard: S.D.) ค่าที (t-test: t) ประกอบตารางแสดงผลการวิจัย

สำหรับข้อมูลระดับความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ใช้สถิติเชิงพรรณนาคำร้อยละจากคะแนนรวมที่ได้มาจัดระดับความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยอ้างอิงเกณฑ์กรอบการประเมินของ PISA (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2017) ลักษณะการสะท้อนและประเมินรูปแบบและวิธีการเขียนโดยการให้รหัสคะแนน 1-20 คะแนน สำหรับการแปลผลร้อยละของระดับความฉลาดรู้ตามเกณฑ์ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organization for Economic Co-operation and Development, 2023) ดังนี้

ระดับ	มีคะแนนต่ำสุด	ความสามารถของผู้เรียน
1b	ร้อยละ 12.5	ไม่น่าพอใจ
1a	ร้อยละ 25	ไม่น่าพอใจ

2	ร้อยละ 37.5	พื้นฐาน
3	ร้อยละ 50	ปานกลาง
4	ร้อยละ 62.5	ปานกลาง
5	ร้อยละ 75	สูง
6	ร้อยละ 87	สูง

ผลการวิจัย

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ พุ่งเข้าชนกับผลของโมเมนตัมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน แสดงผลการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อนเรียนและหลังเรียน) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

Table 1. Learning Achievement (Pre-Learning and Post-Learning) of Grade 10 Students

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Learning Achievement)	จำนวนนักเรียน (n)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ค่าที (t)	p-value (p)
ก่อนเรียน (Pre-test)	40	8.00	2.57	9.920*	0.000
หลังเรียน (Post-test)	40	14.65	4.53		

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ พุ่งเข้าชนกับผลของโมเมนตัม จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนเรียน เท่ากับ 8.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.57 นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังเรียน เท่ากับ 14.65 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.53 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐาน

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

Table 2. Comparative Learning Achievement Against the 70% Benchmark of Grade 10 Students

	จำนวน นักเรียน (n)	คะแนนเต็ม (Full score)	คะแนนร้อยละ 70 (70 percent score)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ค่าที (t)	p-value (p)
หลังเรียน (Post-test)	40	20	14	14.65	4.53	0.907	0.185

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ พุ่งเข้าชนกับผลของโมเมนตัม หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-

เขียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังเรียน เท่ากับ 14.65 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.53 ดังนั้น จึงไม่สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานได้

ตารางที่ 3 ความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลัง

Table 3. Pre-test and Post-test Scientific Literacy of Grade 10 Students

ความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy)	จำนวน นักเรียน (n)	คะแนนเต็ม (Full score)	ก่อนเรียน (Pre-test)		หลังเรียน (Post-test)		ค่าที (t)	p-value (p)
			ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)		
1. การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ (Explain phenomena scientifically)	40	5	2.70	0.94	4.23	0.77	9.774*	0.000
2. การประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Evaluate and design scientific inquiry)	40	4	2.26	1.09	3.65	0.66	8.883*	0.000
3. การแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ (Interpret data and evidence scientifically)	40	7	3.43	0.96	6.00	1.11	12.354*	0.000
คะแนนรวมเฉลี่ย ($\bar{X}$) (Average total score)	40	16	8.40	2.57	13.88	2.00	13.310*	0.000

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) รวมก่อนเรียน เท่ากับ 8.40 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.57 คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) รวมหลังเรียน เท่ากับ 13.88 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.00 พบว่า ความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ทั้ง 3 ด้าน คือ การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ การประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ การแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ รวมถึงคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐาน

ตารางที่ 4 ระดับของความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

Table 4. Levels of Pre-test and Post-test Scientific Literacy of Grade 10 Students

ระดับความฉลาดรู้ ด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy level)	ความหมาย (Meaning)	ก่อนเรียน (คน) (Pre-test)	ร้อยละ (Percentage)	หลังเรียน (คน) (Post-test)	ร้อยละ (Percentage)
1b	ไม่น่าพอใจ (Undesirable)	0	0.00	0	0.00
1a	ไม่น่าพอใจ (Undesirable)	9	22.50	0	0.00
2	พื้นฐาน (Basic)	1	2.50	0	0.00

ตารางที่ 4 (ต่อ)

Table 4. (Cont.)

ระดับความฉลาดรู้ ด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy level)	ความหมาย (Meaning)	ก่อนเรียน (คน) (Pre-test)	ร้อยละ (Percentage)	หลังเรียน (คน) (Post-test)	ร้อยละ (Percentage)
3	ปานกลาง (Moderate)	11	27.50	1	2.50
4	ปานกลาง (Moderate)	15	37.50	4	10.00
5	สูง (High)	4	10.00	8	20.00
6	สูง (High)	0	0.00	27	67.50
รวม (Total)		40	100	40	100

จากตารางที่ 4 พบว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้ ระดับความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระดับไม่น่าพอใจ (1a) จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 ระดับพื้นฐาน (2) จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ระดับปานกลาง (3) จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 และระดับสูง (5) จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ภายหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน มีระดับความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ระดับปานกลาง (3) จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ระดับปานกลาง (4) จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ระดับสูง (5) จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และระดับสูง (6) จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 67.50 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ภายหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีระดับความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดการเรียนรู้

อภิปรายผล

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้มีการนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่อยู่รอบตัว จากนั้นผู้เรียนได้ตั้งประเด็นที่จะศึกษาด้วยเทคนิคการคิด (Think) ทำให้ผู้เรียนร่วมกันคิดหาวิธีการที่จะหาคำตอบ การพูด (Talk) โดยผู้เรียนได้พูดคุยนทนาแลกเปลี่ยนความคิดของตนเองผ่านการพูดอภิปราย และการเขียน (Write) เป็นการเขียนสรุปแนวทางการค้นหาคำตอบจากการเชื่อมโยงความคิดและการอภิปรายร่วมกับผู้อื่น จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนสอดคล้องกับ วารินทร์พร พันเพ็ญฟู (Funfuengfu, 2022) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวม สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริง ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางการเรียนที่สูงขึ้น นอกจากนี้ ได้แนะนำแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิด-พูด-เขียน คือ ครูต้องเตรียมกิจกรรมให้ผู้เรียนได้พยายามคิดแก้ปัญหา (Think) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตรวจสอบแนวคิดตนเองผ่านการอภิปรายร่วมกับผู้อื่น (Talk) สรุปความรู้ด้วยการจดบันทึกคำตอบ (Write) ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความสามารถ

ในการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา กิระติจำเริญ และอิสรา พลนงค์ (Keeratchamroen & Phonong, 2020), Taylor (2022) และ Akkas and Eker (2021) ที่พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และณัฐสุดา ไชยสีหา และอัฐพล อินตะเสนา (Chaiseeha & Intasena, 2022) พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิด-พูด-เขียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อย่างไรก็ตาม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งไม่สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานได้ ทั้งนี้ ไม่ได้หมายถึงการจัดการเรียนรู้ไม่มีผลดี แต่หมายความว่าผลการเรียนที่ได้อาจไม่เพียงพอจะสรุปได้อย่างมั่นใจว่าการจัดการเรียนรู้มีผลต่อการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้จริง เนื่องจากตามความรู้ทางวิทยาศาสตร์เน้นความเข้าใจในข้อเท็จจริง แนวคิดหลัก และทฤษฎีสำคัญที่ทำให้เกิดความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ โดยความรู้ จะประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของโลกและสิ่งประดิษฐ์ทางเทคโนโลยี (ความรู้ด้านเนื้อหา) ความรู้เกี่ยวกับวิธีการในการสร้างแนวคิด (ความรู้ด้านกระบวนการ) และความเข้าใจในเหตุผลพื้นฐานของกระบวนการสร้างความรู้ (ความรู้เกี่ยวกับการได้มาของความรู้) (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2017) รวมถึงความสามารถในการอธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ ประเมินและออกแบบการสืบสวนทางวิทยาศาสตร์ และตีความข้อมูลและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ (Rosana et al., 2020) ซึ่งเป็นทักษะความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถเพียงพอที่จะแข่งขันในการแก้ปัญหาของแต่ละบุคคลที่ดี (Shohib et al., 2021)

สำหรับ ความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ จะเห็นได้ว่า ความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์แต่ละด้าน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นประจำวัน โดยเฉพาะในขั้นตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาร่วมกับเทคนิคการคิด-พูด-เขียน ที่ผู้เรียนร่วมกันศึกษาทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านการตั้งคำถาม สืบรวจปัญหาและใช้องค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมมาอธิบายถึงปัญหานั้นว่าสามารถประยุกต์ไปสู่ปรากฏการณ์ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร โดยครูจะใช้เทคนิคการคิด-พูด-เขียน เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ เป็นการศึกษาแนวทางการค้นหาคำตอบจากการเชื่อมโยงความคิด และการอภิปรายร่วมกับผู้อื่นผ่านการจดบันทึกอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งผู้เรียนต้องมีการอาศัยพฤติกรรมหรือการแสดงออกในการใช้ความรู้ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ การแสดงออกของผู้เรียนในการประเมินความรู้ที่สรุปได้ร่วมกันอย่างมีวิจารณ์ญาณ แยกแยะประเด็นทางวิทยาศาสตร์ออกจากประเด็นที่เกี่ยวข้องได้ และการแสดงออกของผู้เรียน การตีความข้อมูลและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รับ สร้างข้อสรุปจากข้อมูลหรือประจักษ์พยานเพื่ออธิบายความสัมพันธ์หรือสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทที่กำหนดให้ได้อย่างสมเหตุสมผล

ส่งผลให้เกิดการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ด้านการอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการคิด สามารถเห็นข้อสังเกตของประเด็นที่สนใจ ด้านการประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ที่ผู้เรียนได้ทำการออกแบบ การสืบค้นข้อมูล วิธีการสืบเสาะ ค้นหาคำตอบ มาอภิปรายสร้างคำอธิบายต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นร่วมกัน และด้านการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ที่ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยน ความคิดกับเพื่อนร่วมชั้นโดยร่วมกันสรุปคำตอบด้วยการจัดบันทึกเป็นพยานหลักฐานที่เด่นชัด ซึ่งสอดคล้อง กับ ศศิณัฐ์ สรรคบุรณารักษ์ และคณะ (Sankaburanurak et al, 2020) ได้กล่าวถึงการอาศัยปรากฏการณ์รอบตัว ที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงและสัมพันธ์กับชีวิตจริง เพื่อนำไปสู่กระบวนการฝึกปฏิบัติคิดแก้ปัญหา โดยใช้กระบวนการคิดที่หลากหลายและเหมาะสมการเชื่อมโยงความรู้แต่ละศาสตร์เข้าด้วยกัน ซึ่งจะช่วยให้ ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความฉลาดรู้ตามกรอบการประเมินความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ของโครงการประเมินผล นักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) และสอดคล้องกับ งานวิจัยของโสภณ แสงจันทร์ และสิรินภา กิจเกื้อกูล (Saengchan & Kijkuakul, 2023) และ Santhalia and Yulianti (2021) ที่ศึกษาความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนจากการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ซึ่งพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มีความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยสามารถ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานได้ แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่ได้การจัดการเรียนรู้มีผลในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนอย่างแท้จริง จึงควรพิจารณาปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นเทคนิคการสอนที่ตอบสนอง ต่อความต้องการของนักเรียน เช่น การเรียนรู้เชิงกิจกรรม การใช้สื่อที่หลากหลาย และการใช้เทคโนโลยี ในห้องเรียน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างให้เหมาะสมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวิจัย เนื่องจากมีผลต่อ ความแม่นยำ ความน่าเชื่อถือ และประสิทธิภาพการวิจัย ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไป จึงควรเพิ่มความแม่นยำ ของการประมาณการที่สะท้อนข้อมูลประชากรได้อย่างถูกต้อง เพิ่มความน่าเชื่อถือเพื่อนำเสนอข้อสรุป ที่มีฐานความสมเหตุสมผล และลดความเสี่ยงในการเกิดความคลาดเคลื่อนด้วยการเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่เพียงพอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถสรุปผลได้อย่างมั่นใจมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

Akkas, E., & Eker, C. (2021). The effect of phenomenon-based learning approach on students' metacognitive awareness. *Journal of Educational Research and review*, 16(5), 181–188.

- Bureau of Academic Affairs and Educational Standards at Office of the Basic Education Commission. (2010). *Guidelines for Measuring and Evaluating Learning Outcomes According to the Basic Education Core Curriculum, 2008* (2nd ed.). The Agricultural Co-operative Federation of Thailand.
- Campbell, D. T., & Stanley, J. C. (1969). *Experimental and quasi-experimental designs for research*. Houghton Mifflin.
- Chaiseeha, N., & Intasena, A. (2022). Learning management using Think Talk Write Learning Activities techniques to improve Mathematical problem solving ability for Mathayomsuksa 2 student. *Journal of Roi Kaensarn Acadami*, 7(11), 146–159.
- Funfuengfu, V. (2022). The development of phenomenon-based learning Model for enhancing Active learning Competencies of Teacher Student. *International journal of Positive School Psychology*, 6(7), 1366–1377.
- Huinker, D., & Laughlin, C. (1996). Talk your way into writing. In P. Elliott & M. Kenny (eds.), *Communication in mathematics, K-12 and beyond* (pp. 81–88). National Council of Teacher of Mathematics.
- Keeratchamroen, W., & Phonong, I. (2020). A comparison of learning of learning achievement and communication skills for undergraduate students using 5E inquiry-based Learning and Phenomenon-based Learning. *NRRU Community Research Journal*, 14(1), 29–43. <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2020.3>
- Kuder, G., & Richardson, M. (1937). *The theory of estimation of test reliability*. Psychometrika.
- Milton, J. S., & Arnold, J. C. (1995). *Introduction to Probability and Statistics* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Ministry of Education. (2022). *Announcement from the Thai Ministry of Education on education management policies for fiscal year 2023–2024*. Bureau of Policy and Strategy.
- Muhaini, R. N., Putro, N. H. P. S., & Istiyono, E. (2023, December). The effect of think talk write learning model on students' cognitive biology learning outcomes. In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 2621, No. 1). AIP Publishing.
- Pengsantia, S., Tulmethakaan, M., & Suwathanpornkul, I. (2022). Effect of Learning Management by Using Phenomenon-based Learning on Critical Thinking and Creative Thinking of Grade 12 Students. *Journal Silpakorn Educational Research*, 13(2), 240–257.
- Phimai Wittaya School. (2022). *Number of Grade 7 and 10 Students in School Classified by Study Plans* [Unpublished document]. Phimai Wittaya School.
- Purwita, T. D., Sari, L. P., & Wilujeng, I. (2020). Utilizing of TTW (Think-Talk-Write) instructional model in the use of pictorial riddle-aided student worksheets for students' critical thinking skills enhancement. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 1440, No. 1, p. 012046). IOP Publishing. 10.1088/1742-6596/1440/1/012046

- Rosana, D., Widodo, E., Setianingsih, W., & Setyawarno, D. (2020). Developing assessment instruments of PISA model to measure students' problem-solving skills and scientific literacy in junior high schools. *Jurnal Pendidikan Sains Indonesia (Indonesian Journal of Science Education)*, 8(2), 292–305. <https://doi.org/10.24815/jpsi.v8i2.17468>
- Saengchan, S., & Kijkuakul, S. (2023). Phenomenon-based learning Approach Promoting Scientific Literacy on the Buoyancy of Liquids for 8th Grade Students. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(9), 56–73.
- Sankaburanurak S., Kornpiphat W., Chukieatwattanakul W., & Thongteangyai, P. (2020). Developing learning skills that are related to real life by phenomenon based learning, learning styles from Finland. *Chinese Studies Journal*, 13(1), 61–81.
- Santhalia, P. W. & Yuliati, L. (2021). An Exploration of Scientific Literacy on Physics Subjects within Phenomenon-based Experiential Learning. *Journal Penelitian Fisika dan Aplikasinya (JPFA)*, 11(1), 72–81.
- Shohib, M., Rahayu, Y. S., Wasis, W., & Hariyono, E. (2021). Scientific literacy ability of junior high school students on static electricity and electricity in living things. *IJORER: International Journal of Recent Educational Research*, 2(6), 700–708. <https://doi.org/10.46245/ijorer.v2i6.170>
- Srisa-ard, B. (2011). *Basic Research* (9th ed.). Suweeriyasan.
- Sthapitanonda, P. (2014). *Communication Research Methods*. (7th ed. (Rev. ed.)). Chulalongkorn University.
- Tanya, S. (2012). *Educational Research Methodology*. Faculty of Education at Nakhon Ratchasima Rajabhat University.
- Taylor, C. (2022). *Phenomenon-based Instruction in the Elementary Classroom: Impact on Student Engagement and Student Achievement in Science Content Learning* [Doctoral dissertation, Boise State University]. <https://scholarworks.boisestate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3089&context=td>
- The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2017). *Student evaluation structure framework for the PISA 2015 project*. Evaluation framework.
- The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2023, December 6). *Press Conference on PISA Evaluation Results 2022*. Press Conference. <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21/>
- The Organization for Economic Co-operation and Development. (2023). *PISA 2022 assessment and analytical framework*. OECD Publishing.

บทความวิจัย (ภาษาไทย) // Research Article (Thai)

รูปแบบการจัดการของผู้ประกอบการธุรกิจยูทูบเบอร์ด้านท่องเที่ยวและบริการ
ที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทยEntrepreneurial Management Model for Successful Youtubers in Tourism and
Hospitality in Thailandมัลลิกา คล้ายจาด^{1*}, เฉลิมเกียรติ วงศ์วนิชทวี², พิเชษฐ์ มุสิกโปดก³Malliga Klayjad^{1*}, Chalermkiat Wongwanichtawee², Pichet Musikapodok³^{1*} นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1*}Student of Doctor of Philosophy, Graduate School, Siam University, Bangkok, Thailand² รองศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย²Associate Professor Dr. of Philosophy, Graduate School, Siam University, Bangkok, Thailand³ ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม ประเทศไทย³Dr., Mahamakut Buddhist University, Nakhon Pathom Province, ThailandE-mail address (Corresponding author): ^{1*}Khantasmalli@gmail.com; (Authors): ²pommy90@hotmail.com, ³pichmus2456@gmail.com

รับบทความ: 4 สิงหาคม 2567/ ปรับแก้ไข: 24 สิงหาคม 2567/ ตอรับบทความ: 28 สิงหาคม 2567

Received: 4 August 2024/ Revised: 24 August 2024/ Accepted: 28 August 2024

Abstract

Background and Objective: The growth of the YouTube platform has provided a channel for generating income from sponsorships and advertising. Therefore, this research aims to study the current situation, problems, opportunities, overall competition, strategies, management models for the future approach, and the creation of success for successful YouTube entrepreneurs in tourism and hospitality in Thailand.

Methodology: Qualitative research, target groups were determined by specific selection of key informants, who were YouTube entrepreneurs using a personal sampling method, with no less than 8 people and a group of 5 experts. The study analyzed 9 YouTube channels operated by these entrepreneurs. Data were collected using a semi-structured interview with a content validity between 0.50 to 1.00. Interviews were conducted individually via email, and content from the websites. The analysis and interpretation were performed, and the content extraction was conducted to convey the meaning of the messages and texts linking relationships through pattern analysis.

Results: The key findings include: 1) Currently, the YouTube business in the tourism and hospitality focus on sharing travel experiences, services, and food. 2) Most problems arise from YouTube's policy restrictions and revenue sharing. 3) Differentiation in content creation tools and unique storytelling enhances to further YouTube channels, helping to build audience trust and long-term engagement. 4) The competition overview is related to product development, communication, relationship-building, innovation to attract audiences, content creation skills, branding, and presentation. And 5) effective strategies include online marketing strategies. Success-oriented management models include content creation, marketing, data analysis, brand building, financial management, technology usage, networking, continuous development, relationship management, and creativity.

Discussion: The current overview of the business is strongly related to online marketing strategies, emphasizing on management models and approaches that can be applied to increase value and income for YouTube businesses in the tourism and hospitality in Thailand.

Suggestion: Influencer marketing strategies and content enhancement techniques should be applied to improve and develop YouTuber businesses, encouraging long-term economic, social, and environmental potential.

Keywords: Social Media Influencers; Business Owners; Tourism & Hospitality; Success Management

บทคัดย่อ

ที่มาและวัตถุประสงค์การวิจัย: การเติบโตของแพลตฟอร์มยูทูบ เป็นที่มาของช่องทางในการสร้างรายได้จากการสนับสนุนและการโฆษณา ดังนั้น การวิจัยนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา โอกาส ภาพรวมการแข่งขัน กลยุทธ์ รูปแบบการจัดการแนวทางในอนาคต และการสร้างความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจยูทูบเบอร์ด้านการท่องเที่ยวและบริการที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย (วิธีดำเนินการวิจัย): การวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจทุบเบอร์ด้วยการสุ่มแบบอิงบุคคล ไม่น้อยกว่า 8 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยศึกษาเว็บไซต์ของยูทูบของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจทุบเบอร์จำนวน 9 ช่อง ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.50–1.00 เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลเอกสารบนเว็บไซต์ 9 ช่อง และสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลผ่านช่องทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ทำการวิเคราะห์ตีความ สกัดเนื้อหาเพื่อสื่อความหมายของสารและข้อความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ผ่านการวิเคราะห์แบบแผนตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย: 1) ผลการศึกษาที่สำคัญ คือ (1) ธุรกิจทุบเบอร์มีรูปแบบการนำเสนอประสบการณ์ท่องเที่ยว บริการ และอาหาร (2) ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากข้อกำหนดหรือขีดจำกัดตามนโยบายของยูทูบ และส่วนแบ่งรายได้ทางลิขสิทธิ์ (3) ความแตกต่างในการใช้เครื่องมือสร้างเนื้อหา เรื่องราวเฉพาะตัวสามารถนำมาใช้ต่อยอดช่องยูทูบเพื่อแบ่งปันประสบการณ์ที่สอดคล้องกับความสนใจ ทำให้ผู้ชมเชื่อมั่นและติดตามต่อเนื่อง (4) ภาพรวมการแข่งขันมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ การใช้นวัตกรรมดึงดูดผู้ชม ทักษะการสร้างเนื้อหาภาพลักษณ์และการนำเสนอ (5) กลยุทธ์ที่นำมาใช้ได้ผล คือ กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ และ 2) รูปแบบการจัดการแนวทางสร้างความสำเร็จ คือ การสร้างเนื้อหา การตลาด การวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างภาพลักษณ์ การจัดการการเงิน การใช้เทคโนโลยี การสร้างเครือข่าย ความต่อเนื่องในการพัฒนา การจัดการความสัมพันธ์ และความคิดสร้างสรรค์

อภิปรายผล: ภาพรวมปัจจุบันของธุรกิจมีความสัมพันธ์กับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ โดยให้ความสำคัญกับการจัดการแนวทางและรูปแบบการจัดการแนวทางการสร้างความสำเร็จที่สามารถนำไปใช้ในการเพิ่มมูลค่าและรายได้สำหรับธุรกิจทุบเบอร์ด้านการท่องเที่ยวและบริการในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ: ควรนำกลยุทธ์การใช้ผู้มีอิทธิพลการตลาด กลยุทธ์การปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพเนื้อหาบนเว็บไซต์ ไปประยุกต์ใช้ปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจทุบเบอร์ให้เกิดศักยภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างต่อเนื่องและยาวนาน

คำสำคัญ: ผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์; ผู้ประกอบการธุรกิจ; การท่องเที่ยวและบริการ; การจัดการความสำเร็จ

บทนำ

การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลเปิดโอกาสให้นักเดินทางสำรวจจุดหมายใหม่ที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน โดยข้อมูลการท่องเที่ยวและบริการได้รับการขยายด้วยสื่อดิจิทัล ทำให้ความต้องการเติบโตขึ้นและส่งเสริมการท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ นักเดินทางสนใจเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยว ที่พัก และวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น (Kumar & Yadv, 2024) โดยพึ่งพาข้อมูลจากประสบการณ์ของนักเดินทางที่แบ่งปันผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ YouTube, Instagram และ TikTok ทำให้เกิดเศรษฐกิจใหม่ที่เรียกว่า "เศรษฐกิจนักสร้างสรรค์" ซึ่งผู้สร้างเนื้อหาสามารถผลิตและแบ่งปันเรื่องราวได้ง่ายขึ้น (Rieder et al., 2023) โดยเฉพาะ YouTube ที่เป็นแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ที่เปลี่ยนแปลงการสร้างและบริโภคเนื้อหาด้านการท่องเที่ยว (Coates et al., 2020; Roy et al., 2020; Silaban et al., 2022) ซึ่งถูกค้นหามากเป็นอันดับสอง (Royce Choi et al., 2023; Valsesia et al., 2020) ศิลปินและผู้ประกอบการนำเสนอข้อมูลที่เน้นจุดหมายปลายทางและแผนการเดินทาง อุตสาหกรรมบริการ

จึงต้องปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล เพื่อเพิ่มผลผลิต ความพึงพอใจของลูกค้า และรักษาความสามารถในการแข่งขันทางการตลาดและโลกดิจิทัล (Kumar & Yadav, 2024)

อย่างไรก็ตาม หนึ่งในปัญหาของผู้ประกอบการธุรกิจยูทูบเบอร์ด้านท่องเที่ยวและบริการไม่ประสบความสำเร็จ คือ การผลิตและนำเสนอจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีหรือหลักทางวิชาการ ดังที่ Motahar et al. (2024) ได้ให้เหตุผลเกี่ยวกับการสร้างกรอบจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวบนยูทูบที่ไม่เอื้ออำนวยโดยสื่อและภาพลักษณ์เชิงบวกในโลกจินตนาการแบบไร้ขอบเขตด้วยภาพและการนำเสนอที่หลากหลายและแตกต่างกัน โดยไม่ค่อยมีการนำทฤษฎีมาใช้ในการผลิตและนำเสนอการสำรวจการเดินทาง นอกจากนี้ Lombardo (2024) ได้ให้มุมมองเกี่ยวกับผลกระทบทางทฤษฎีและทางปฏิบัติในการนำเสนอโดยผู้มีอิทธิพลซึ่งมีฐานะเป็นผู้ให้บริการสำหรับผู้ติดตาม ทำหน้าที่เป็นผู้สร้างเนื้อหาและสร้างภาพลักษณ์ที่เป็นพันธมิตรทางการสื่อสารแทนที่จะเป็นเพียงผู้โน้มน้าวใจเท่านั้น ขณะที่ Barta et al. (2023) ได้เสนอคุณลักษณะของเนื้อหาด้วยความคิดสร้างสรรค์ เอกลักษณ์ อารมณ์ขัน ข้อมูล ความบันเทิง คุณภาพการออกแบบ และการโต้ตอบ สามารถเชื่อมโยงและเอื้ออำนวยต่อพฤติกรรมของผู้ติดตาม รวมไปถึงเพิ่มการตอบสนองเชิงบวกจากผู้ติดตามได้ (Hsieh, 2023)

ดังนั้น ความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจยูทูบเบอร์ด้านท่องเที่ยวและบริการในประเทศไทยจึงควรมีการศึกษาข้อมูลและนำมาใช้สร้างรูปแบบการจัดการ ซึ่งเป็นกรอบการทำงานและเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพ ความคล่องตัว และความสามารถในการแข่งขัน โดยผสมผสานรูปแบบแนวคิดเข้ากับการดำเนินงานในทางปฏิบัติเพื่อปรับปรุงกระบวนการ การจัดสรรทรัพยากรและส่งเสริมนวัตกรรม (Popoola et al., 2024) เพื่อให้ธุรกิจยูทูบเบอร์มีความโดดเด่น ดำรงอยู่ และเติบโตในตลาดยูทูบเบอร์ที่มีการแข่งขันสูงอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของธุรกิจ ปัญหา และโอกาสในปัจจุบัน ภาพรวมของการแข่งขันกลยุทธ์ของผู้ประกอบการธุรกิจยูทูบเบอร์ด้านการท่องเที่ยวและบริการที่ประสบความสำเร็จ
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการแนวทางในอนาคตการสร้างความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจยูทูบเบอร์ด้านการท่องเที่ยวและบริการที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

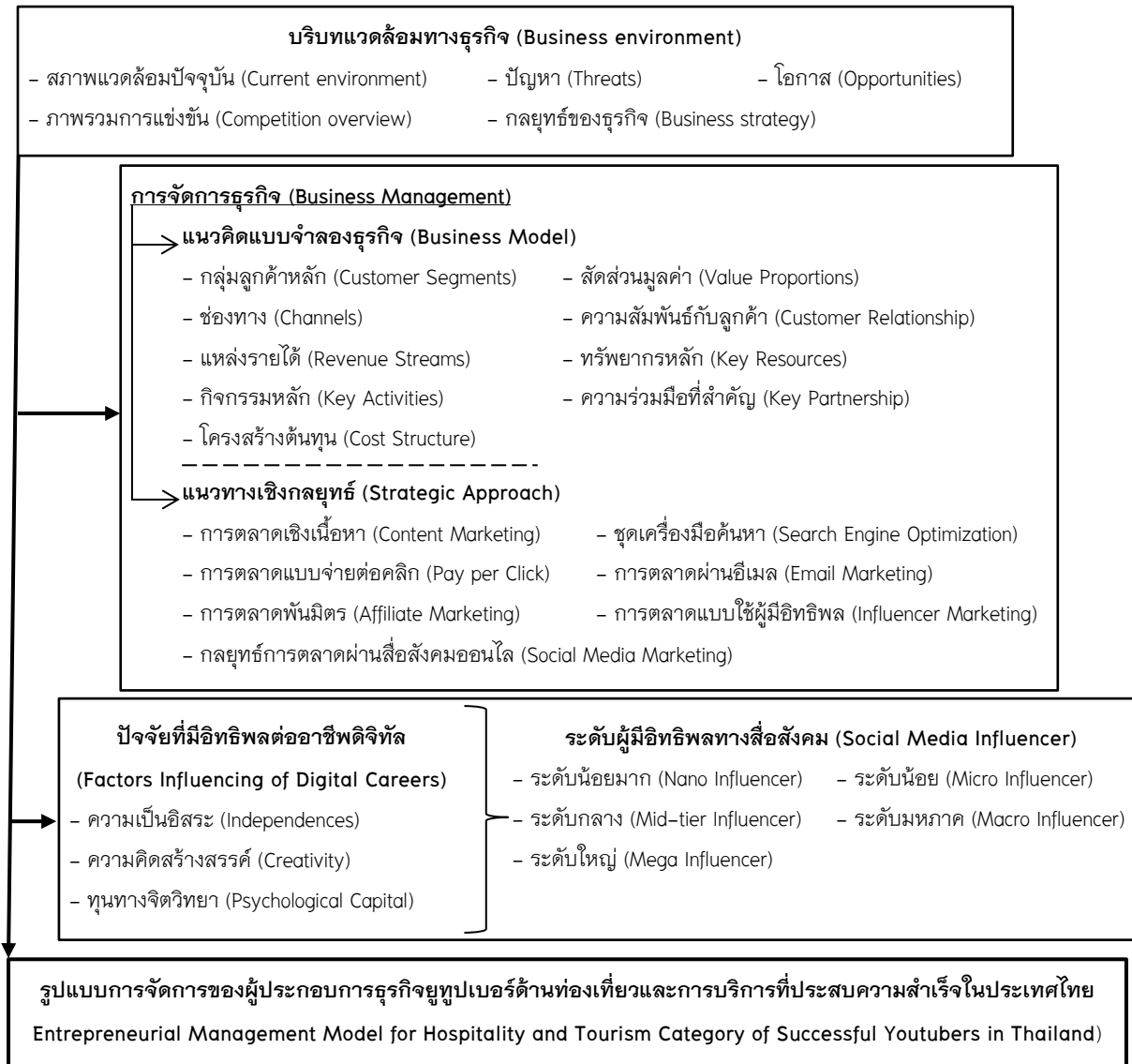
แนวคิดโมเดลธุรกิจ (Business Model) หรือแบบจำลองธุรกิจ เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์มุ่งเน้นไปที่การรักษาให้ดำรงอยู่และรักษาความได้เปรียบทางการแข่งขันในตลาด (Clark et al., 2012) เรียกว่า “Business Model Canvas” หรือ BMC อธิบายองค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน 9 องค์ประกอบ (Daou et al., 2020; Setiawan et al., 2021; Strulak–Wójcikiewicz et al., 2020; Tarlani et al., 2022) คือ 1) กลุ่มลูกค้าหลัก เป็นการตัดสินใจให้บริการขององค์กร 2) ส่วนมูลค่า เป็นการผสมผสานของผลิตภัณฑ์และบริการที่สร้างมูลค่าให้กับกลุ่มลูกค้าเฉพาะ 3) ช่องทาง เป็นการสื่อสารระหว่างองค์กรกับกลุ่มลูกค้า 4) ความสัมพันธ์กับลูกค้า คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์ที่องค์กรสร้างขึ้นกับกลุ่มลูกค้าเฉพาะ 5) แหล่งรายได้ คือ รายได้ที่องค์กร

ได้รับจากลูกค้าแต่ละกลุ่ม 6) ทรัพยากรหลัก คือ สินทรัพย์สำคัญที่สุดและจำเป็นสำหรับรูปแบบธุรกิจ 7) กิจกรรมหลัก คือ สิ่งสำคัญที่องค์กรต้องทำให้ธุรกิจดำเนินงานได้ 8) ความร่วมมือที่สำคัญ คือ เครือข่ายของผู้จัดหาและพันธมิตรทางธุรกิจ 9) โครงสร้างต้นทุน คือ ต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการดำเนินธุรกิจ

แนวทางเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย 7 ด้านหลัก คือ 1) การตลาดเชิงเนื้อหา เน้นการสร้างและเผยแพร่เนื้อหาที่เป็นประโยชน์แก่กลุ่มเป้าหมาย (Dewanto et al., 2023) 2) การใช้เครื่องมือค้นหา เพื่อเพิ่มการมองเห็นและจำนวนผู้เข้าชม (Hasibuan, 2021) 3) การตลาดแบบจ่ายต่อคลิก เพื่อเชื่อมต่อกับผู้ซื้อที่มีโอกาสซื้อสูง (Nagpal et al., 2024; Röyskö, 2023) 4) การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ช่วยเพิ่มการมองเห็นและความสัมพันธ์กับลูกค้า (Punjabi et al., 2024) 5) การตลาดผ่านอีเมล เพื่อสร้างความสัมพันธ์และกระตุ้นการซื้อ (Thomas et al., 2022) 6) การตลาดพันธมิตร ช่วยเพิ่มยอดขายและการจดจำแบรนด์ผ่านเครือข่ายพันธมิตร (Rajagopal, 2022; Visser et al., 2021) และ 7) การตลาดโดยผู้มีอิทธิพล ซึ่งใช้บุคคลที่มีผู้ติดตามสูงเพื่อการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ (Le, 2024)

แนวคิดผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคม (Social Media Influencer: SMI) มุ่งเน้นผู้มีอิทธิพลระดับน้อยมาก (Nano Influencer) มีผู้ติดตามกว่า 1,000–5,000 คน และผู้มีอิทธิพลระดับน้อย (Micro Influencer) มีผู้ติดตามอยู่ระหว่าง 1,000–10,000 คน โดยประมาณ จะตอบสนองต่อความท้าทายในการขยายขนาดการสร้างเนื้อหาให้เข้าถึงผู้ชมทั่วไป โดยเพิ่มการมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้บริโภคมที่มีความเฉพาะเจาะจงแทน (Ducman, 2024) ซึ่งผู้มีอิทธิพลระดับกลาง (Mid-Tier Influencer) มีผู้ติดตามตั้งแต่ 20,000–100,000 คน โดยทั่วไปจะรักษาสมดุลของเนื้อหาที่สะท้อนความพยายามในการรักษาความถูกต้องและเสริมสร้างความไว้วางใจกับผู้ชม (Colangelopr, 2023) สำหรับผู้มีอิทธิพลระดับมหภาค (Macro Influencer) มีผู้ติดตามอยู่ในช่วง 500,000–1,000,000 คน เช่น นักวิจารณ์ที่มีชื่อเสียง เจ้าของร้านอาหาร เป็นต้น จะสร้างสมดุลระหว่างการมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้นกับผู้ติดตามที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และผู้มีอิทธิพลระดับใหญ่ (Mega Influencer) มีผู้ติดตามมากกว่า 1,000,000 ล้านคนขึ้นไป เช่น ดาราตลก เป็นต้น มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นไปที่ความปรารถนาในการใช้ชีวิตที่มีเสน่ห์เป็นอย่างมาก (Barquero Cabrero et al., 2023; HypeAuditor, 2023)

สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของอาชีพดิจิทัล ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นความต่อเนื่องทางปัจจัยเชิงตัวแทน 3 ประการ คือ 1) ความเป็นอิสระ คือ ความรู้สึกถึงความยืดหยุ่นด้านเวลา ความเป็นเจ้าของ และการทำตามความฝัน 2) ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการสร้างและถ่ายทอดเนื้อหาที่ครอบคลุมความแปลกใหม่ การสร้างเนื้อหา และการเล่าเรื่อง 3) ทักษะจิตวิทยา คือ ความสามารถในการจัดการกับความต้องการที่ครอบคลุมความรับผิดชอบระดับสูง ความยืดหยุ่น การมองโลกในแง่ดี และปัจจัยเชิงบริบท 3 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วม คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สร้างเนื้อหาและผู้บริโภคเนื้อหาที่ครอบคลุมผู้ติดตาม คำติชมจากสังคม และคำวิจารณ์ 2) การสร้างรายได้ คือ ความสามารถในการสร้างรายได้จากเนื้อหาและผู้บริโภคเนื้อหาครอบคลุมการรับรองภาพลักษณ์ การตลาดแบบพันธมิตร และการโฆษณา 3) ความต้องการนอกเหนือจากงาน คือ ปัจจัยบริบทที่ใช้เวลาและทรัพยากรของบุคคลนอกเหนือไปจากอาชีพการงานในฐานะผู้ประกอบการดิจิทัลที่ครอบคลุมความรับผิดชอบในตนเองและความรับผิดชอบของผู้ดูแล (Mishra et al., 2024)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

Figure 1. Research Conceptual Framework

ที่มา: วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

Source: Analysis by the Researchers

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยที่เลือกใช้ คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Data) และการสัมภาษณ์ (Interview) ตามหลักแนวคิดของ Patton (1990) ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากร กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและวิธีการได้มา

ประชากร คือ สื่อสังคมออนไลน์และผู้ประกอบการธุรกิจยูทูบเบอร์ในประเทศไทย ซึ่งมีจำนวนมาก และยังไม่มีผู้รวบรวมและจัดทำสถิติอย่างเป็นทางการไว้ ดังนั้น จึงใช้วิธีการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยไม่อาศัย

ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติและปฏิบัติตามข้อกำหนด หลักเกณฑ์และนโยบาย จำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มช่องยูทูบเบอร์ คือ ผู้ประกอบธุรกิจยูทูบเบอร์ด้านการท่องเที่ยวและการบริการที่สามารถสร้างรายได้บนแพลตฟอร์มยูทูบโดยตรงตามข้อกำหนด คือ รายได้จากการโฆษณา ต้องมีผู้ติดตามอย่างน้อย 1,000 คน มียอดชมวิดีโอ 4,000 ชั่วโมง ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา เกณฑ์การสร้างรายได้ 3 ช่องทางใหญ่ คือ จาก ยูทูบ ผู้สนับสนุน และการจัดกิจกรรมทางช่องยูทูบ โดยมีผู้ติดตามมากกว่า 100,000 คนขึ้นไป ได้รับรางวัลโล่เงิน (Silver Award) จากยูทูบอวอร์ด (YouTube Award) และมีจำนวนคลิวิดีโอ 5-15 ช่อง (YouTube Creators, n.d.) โดยเข้าร่วมโปรแกรมพาร์ทเนอร์ YouTube (YPP) (YouTube Help, n.d.) และปฏิบัติตามนโยบาย AdSense (AdSense, 2024) จำนวน 9 ช่อง สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามเกณฑ์คุณสมบัติ ผู้ประกอบการธุรกิจยูทูบเบอร์ด้านการท่องเที่ยวและการบริการ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 8 คน และทำการสุ่มแบบอ้างอิงด้วยบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ (Snowball Sampling) โดยเริ่มต้นทำการเลือกมา 1 คน จากนั้นผู้ที่ได้รับเลือกจะเป็นผู้เสนอผู้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะใกล้เคียงต่อไป และยุติการเก็บข้อมูลเมื่อข้อมูลอิ่มตัว ซึ่งเกิดความซ้ำกัน (Chantawanich, 2011) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ตามเกณฑ์คุณสมบัติความเชี่ยวชาญด้านนิเทศศาสตร์และการสื่อสาร การวิจัยและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและการตลาด จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ชนิดปลายเปิด โดยกำหนดแนวประเด็นคำถามเกี่ยวกับธุรกิจยูทูบเบอร์ ประกอบด้วย สภาพปัจจุบัน ปัญหา โอกาส ภาพรวมของการแข่งขัน กลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวและการบริการที่ประสบความสำเร็จ และแนวทางการจัดการในอนาคต ทำการตรวจสอบคุณภาพด้วยการพิจารณาให้คะแนนความตรงเชิงเนื้อหาตามเกณฑ์การให้คะแนนความเหมาะสม +1 คะแนน ไม่แน่ใจ 0 คะแนน และไม่เหมาะสม -1 คะแนน (Tirakanan, 2007) จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน จำนวน 5 คน นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สูตรการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Item Objective Congruence Index: IOC) โดยมีเกณฑ์กำหนดให้มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 (Tirakanan, 2007) ซึ่งผลที่ได้คือ มีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลเอกสารสื่อสังคมออนไลน์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจยูทูบด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพยนตร์ วิดีทัศน์ คลิปวิดีโอ เป็นต้น ซึ่งให้บริการแบบไม่มีค่าใช้จ่ายบนเว็บไซต์ ด้วยการสืบค้นชื่อแต่ละช่อง จำนวน 9 ช่อง คือ 1) Sneak Out หนีเที่ยว 2) จอห์นไรเดอร์-John rider 3) Testy Journey วัฒนธรรมยั่วน้ำลาย 4) ลุงฮ้วน กินกะเที่ยว 5) ท่องเที่ยวสะดุดตา 6) BEERSOS DIARY 7) บอลพาเที่ยว 8) Mini yellow van และ 9) Follow me creator สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคลผ่านช่องทางออนไลน์ที่เปิดเผยเป็นสาธารณะไว้บนเว็บไซต์ โดยได้ข้อมูลที่ยืมตัว จำนวน 9 คน และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการแนวทางที่สร้างขึ้นโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นรายบุคคลผ่านช่องทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)

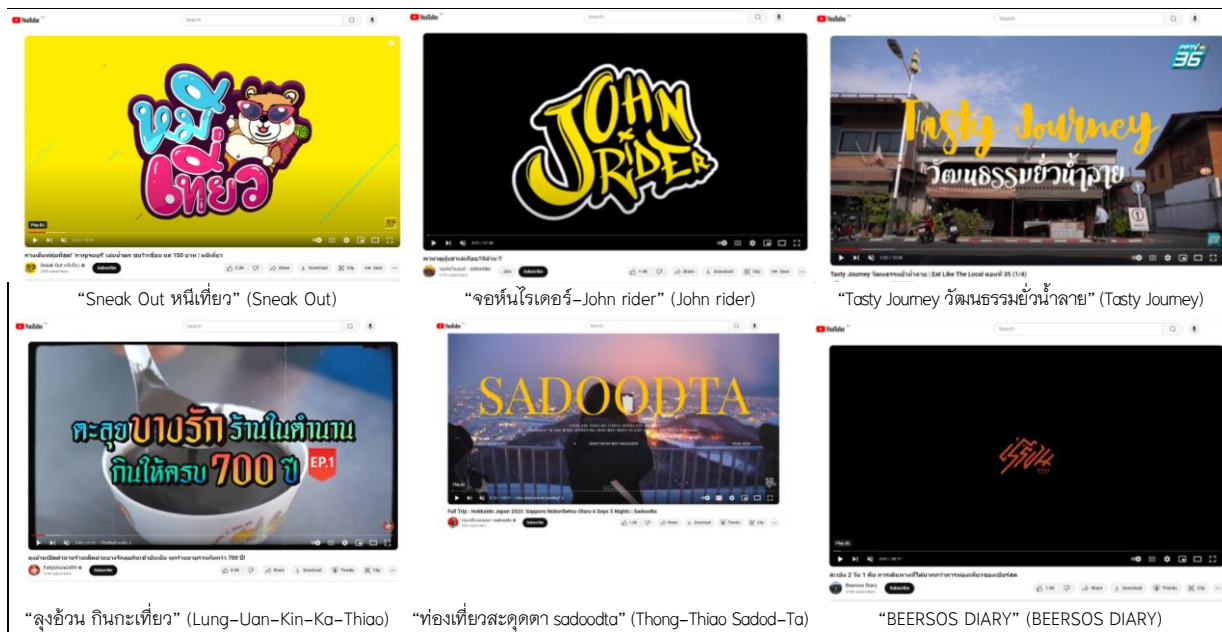
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

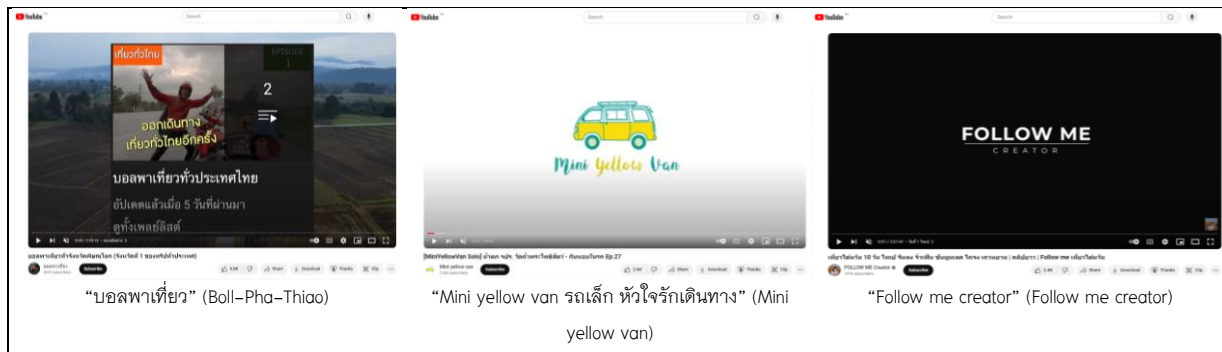
การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับธุรกิจทุบด้านการท่องเที่ยว ใช้วิธีการวิเคราะห์ตีความ (Interpretation) โดยทำการสกัดเนื้อหาสาระจากการสื่อความหมายของผู้ให้ข้อมูลทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงการพูดจา ภาษาท่าทาง (Chuto, 2005) และคำนึงถึงบริบทสภาพแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ด้วยการพิจารณาเนื้อหาตามที่ปรากฏต้องมีการแจกแจงจำนวนของถ้อยคำ ประโยค และจับใจความ ที่มีความตรงตามธรรมชาติของสาระของสารและข้อความ (Chantawanich, 2011) สำหรับข้อมูลการสัมภาษณ์และการพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการอธิบายขยายความด้วยประสมพัทธ์ของผู้วิจัยเพื่อทำความเข้าใจแหล่งข้อมูลภายนอกจากการรับรู้ข้อมูลและการสัมภาษณ์ที่ถูกต้อง ครบถ้วน (Shoemaker & Reese, 1996) เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของการคัดเลือก การประเมิน และการตีความเหตุการณ์ผ่านแบบแผนของหัวข้อการสัมภาษณ์และสื่อออนไลน์ (Wright, 1986)

ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพปัจจุบันของธุรกิจ ปัญหา และโอกาสในปัจจุบัน ภาพรวมของการแข่งขัน กลยุทธ์ของผู้ประกอบการธุรกิจทุบเบอร์ด้านการท่องเที่ยวและการบริการที่ประสบความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันของธุรกิจ ผู้ประกอบธุรกิจทุบเบอร์มีรูปแบบการนำเสนอประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว การบริการ และอาหาร ในประเทศไทย จำนวน 9 ช่อง แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตัวอย่างช่องยูทูป

Figure 2. Example of YouTube Channels

ที่มา: วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

Source: Analysis by the Researchers

จากภาพที่ 1 แสดงตัวอย่างช่องยูทูปในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 9 ช่อง ประกอบด้วย

ช่องยูทูป “Sneak Out หนีเที่ยว” เป็นช่องยูทูปท่องเที่ยวและกิจกรรมที่ชอบทำ (Lifestyle) โดยนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก การเดินทางที่น่าสนใจ เพื่อเป็นข้อมูลและแรงบันดาลใจให้ทุกคนออกเดินทางท่องเที่ยว ไปเรียนรู้ เปิดประสบการณ์และเก็บความทรงจำรอบตัวมาเติมเต็มให้ชีวิตเป็นชีวิต โดยมีผู้กดติดตาม (Subscribers) 295K หรือ 2.95 แสนคน มีไฟล์เนื้อหาภาพยนตร์สั้น (Video clip) 668 เรื่อง และยอดรับชมวิดีโอ (Views) 36,365,236 ครั้ง สามารถรับชมผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ประกอบด้วย Facebook, YouTube, LINE@, Instagram, FB Group กลุ่มคนหนีเที่ยว และ FB Group กลุ่มตลาดนัดคนหนีเที่ยว

ช่องยูทูป “จอห์นไรเดอร์-John rider” เป็นช่องที่ขึ้นทำเอง ลงข้อมูลและพูดคุยด้วยตัวเอง เพื่อให้ทุกคนที่เข้าชม ได้ชมสิ่งที่มีประโยชน์เกี่ยวกับรถสองล้อทุกรูปแบบ โดยมีผู้กดติดตาม (Subscribers) 917K หรือ 9.17 แสนคน มีไฟล์เนื้อหาภาพยนตร์สั้น (Video Clip) 1,698 เรื่อง และยอดรับชมวิดีโอ (Views) 182,810,187 ครั้ง สามารถรับชมผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ประกอบด้วย YouTube, Tiktok, Facebook ส่วนตัว

ช่องยูทูป “Tasty Journey วัฒนธรรมย่านน้ำลาย” เป็นรายการโทรทัศน์การท่องเที่ยวด้านอาหารทั่วโลก ทำให้เข้าใจแต่ละสถานที่ เข้าไปถึงประวัติศาสตร์ชาติบ้านเมืองของแต่ละแห่ง รวมถึงเข้าใจผู้คนในพื้นที่มากขึ้น โดยมียอดการชมวิดีโอร้อยละ 98 และผู้ติดตาม 2.3 แสนคน สามารถรับชมผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ประกอบด้วย YouTube, Facebook, Twitter, Instagram, Live TV, www.pptvhd36.com

ช่องยูทูป “ลุงอ้วน กินกะเที่ยว” เป็นช่องรายการแนะนำร้านอาหารในประเทศไทย โดยมีผู้กดติดตาม 374K หรือ 3.74 แสนคน ไฟล์เนื้อหาภาพยนตร์สั้น (Video clip) 532 เรื่อง และยอดรับชมวิดีโอ (Views) 58,495,765 ครั้ง สามารถรับชมผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ประกอบด้วย YouTube Facebook และช่องทางติดต่อ email address

ช่องยูทูป “ท่องเที่ยวสะดุดตา sadoodta” เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเดินทางและท่องเที่ยว นำเสนอให้ทุกคนได้เห็นเรื่องราว การเล่าเรื่องราวระหว่างการเดินทาง เพื่อเป็นแรงบันดาลใจในการค้นหาความสุขจากการเดินทาง โดยมีผู้กดติดตาม (Subscribers) 271K หรือ 2.71 แสนคน มีไฟล์เนื้อหาภาพยนตร์สั้น (Video Clip) 2,842 เรื่อง และยอดรับชมวิดีโอ (Views) 90,519,299 ครั้ง สามารถรับชมผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ประกอบด้วย YouTube, Tiktok, Facebook, Twitter, Instagram

ช่องยูทูป “BEERSOS DIARY” เป็นเรื่องราวการเดินทางพาตัวเองไปสู่อีกโลกใบใหม่ โลกที่เราไม่รู้จักเลย นั่นก็คือโลกที่ทำให้รู้ถึงปัญหาอีกมุมหนึ่ง ได้แรงบันดาลใจในการใช้ชีวิตให้มีประโยชน์กับผู้คนมากขึ้น เป็นเครื่องยืนยันว่าการเดินทางนั้นคือวิชาเรียนนอกโรงเรียน โดยมีผู้กดติดตาม (Subscribers) 275K หรือ 2.75 แสนคน มีไฟล์เนื้อหาภาพยนตร์สั้น (Video Clip) 54 เรื่อง ยอดรับชมวิดีโอ (Views) 10,586,471 ครั้ง สามารถรับชมผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ประกอบด้วย YouTube และช่องทางการติดต่อ email address

ช่องยูทูป “บอลพาเที่ยว” เป็นการเดินทางท่องเที่ยวโดยรถจักรยานยนต์ส่วนตัว Honda Wave พร้อมสัมภาระการเดินทางทุกจังหวัดในประเทศไทย แบบคนเร่ร่อน โดยมีผู้กดติดตาม (Subscribers) 366K หรือ 3.66 แสนคน มีไฟล์เนื้อหาภาพยนตร์สั้น (Video Clip) 941 เรื่อง และยอดรับชมวิดีโอ (Views) 43,437,829 ครั้ง สามารถรับชมผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ประกอบด้วย YouTube และช่องทางการติดต่อ คือ Line ID

ช่องยูทูป “Mini yellow van รถเล็ก หัวใจรักเดินทาง” เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติไปกับรถมินิแวนคู่ใจ เพื่อเติมเต็มความฝันของผู้คน เดินทางและกินนอนในรถที่ใช้เดินทาง เขียนเรื่องราวสถานที่ท่องเที่ยวและผู้คนการเดินทางผ่านไปในประเทศไทย โดยมีผู้กดติดตาม (Subscribers) 123K หรือ 1.23 แสนคน มีไฟล์เนื้อหาภาพยนตร์สั้น (Video Clip) 72 เรื่อง และยอดรับชมวิดีโอ (Views) 9,968,228 ครั้ง สามารถรับชมผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ประกอบด้วย YouTube, Facebook และช่องทางการติดต่อ คือ email address

ช่องยูทูป “Follow me creator” เป็นการท่องเที่ยวเพราะความชอบเที่ยว ชอบกิน ชอบถ่ายรูป แบ่งปันสถานที่เที่ยว ที่กิน ที่พักในแบบของตัวเอง (Travel : Food : Lifestyle) โดยมีผู้กดติดตาม (Subscribers) 140K หรือ 1.40 แสนคน มีไฟล์เนื้อหาภาพยนตร์สั้น (Video Clip) 304 เรื่อง และยอดรับชมวิดีโอ (Views) 27,290,617 ครั้ง สามารถรับชมผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ประกอบด้วย YouTube, Facebook, Instagram และช่องทางการติดต่อ คือ Line ID, email address

2. ปัญหาที่พบ ดังนี้

2.1 การเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างคลิปวิดีโอ การศึกษาข้อกำหนดหรือขีดจำกัดตามนโยบายของยูทูป เช่น ส่วนแบ่งเรื่องราวได้เกี่ยวกับลิขสิทธิ์เพลงที่จะนำมาใช้ประกอบการทำคลิปวิดีโอ ข้อกำหนดเรื่องอายุของผู้รับชม เป็นต้น ในช่วงแรกของการทำช่องยูทูป

“...การให้ความสำคัญในการเรียนรู้จากผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ และต้องหาช่องทางใหม่เพื่อพัฒนาเนื้อหาและสร้างความน่าสนใจในแบบที่เป็นตัวเองให้ดูดีและมีวิสัยทัศน์การพัฒนาธุรกิจให้ประสบความสำเร็จระยะยาว ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 ตุลาคม 2565)

2.2 เทคโนโลยีของยูทูปได้รวบรวมคลังข้อมูลเพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถเลือกเข้าชมหรือต้องการค้นคว้าข้อมูล ซึ่งเปิดเผยเป็นสาธารณะผ่านการเล่าเรื่องด้วยภาพยนต์สั้น ภาพ และเสียงที่สามารถบรรจุ (Upload) นำเข้าสู่แพลตฟอร์มของผู้ที่เป็นเจ้าของและมีสิทธิ์ใช้ข้อมูลในแพลตฟอร์มยูทูปซึ่งเป็นผู้สร้างเท่านั้น

2.3 การสร้างช่องยูทูปที่มีเนื้อหาที่ตนเองไม่ได้สนใจทำให้ต้องเผชิญกับความเบื่อหน่ายทั้งผู้รับชมและตนเอง

“...การเน้นความเป็นตัวของตัวเอง การทำงานอย่างเต็มที่และอดทน เป็นสิ่งสำคัญในการก้าวไปสู่ความสำเร็จและยาวนานในวงการยูทูปท่องเที่ยว ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 ตุลาคม 2565)

2.4 การรักษาความมีชื่อเสียงให้คงอยู่และดึงดูดผู้ชมในช่องยูทูปเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก

“...การเพิ่มจำนวนผู้ติดตามในช่องยูทูปไม่ได้เกิดขึ้นในเวลาที่น่าพอใจ อาจใช้เวลาในการสร้างกลุ่มผู้ติดตามที่มีความสนใจ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กันยายน 2565)

2.5 การสร้างช่องยูทูปที่มากเกินไปจะส่งผลให้การบริหารจัดการทำได้ล่าช้าและผลิตเนื้อหาไม่ครบถ้วนเป็นอย่างมาก

2.6 ความแตกต่างทางด้านความรู้และทักษะเฉพาะด้านของผู้ประกอบการยูทูปเบอร์แต่ละราย

3. โอกาสที่พบ ดังนี้

3.1 ความแตกต่างทางสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน สามารถสร้างความเป็นอิสระในการทำช่อง ทำภาพยนต์สั้นในรูปแบบเฉพาะตนเองได้เป็นอย่างดี

3.2 การเรียนจบทางสาขาวิทยาศาสตร์ และการมีประสบการณ์ทำงานเบื้องหลังวงการบันเทิง เบื้องหลังกองถ่ายทำ งานตัดต่อ งานภาพ งานเสียง งานครีเอทีฟ ทำให้นำมาใช้ต่อยอดในการทำช่องยูทูปของตนเองได้เป็นอย่างดี

3.3 การเรียนจบทางสาขาเศรษฐศาสตร์ ทำให้คิดและจัดการกับความสนใจและความชื่นชอบส่วนตัวด้านการท่องเที่ยว การบริการ และอาหารได้เป็นอย่างดี

3.4 เครือข่ายกลุ่มเพื่อทำงานด้านวิทยุโทรทัศน์การสื่อสารเป็นจุดเริ่มต้นในการชักชวนทำช่องยูทูปที่ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีมาก

3.5 ยานพาหนะที่ใช้เดินทางเป็นภาพลักษณ์ที่ทำให้ช่องยูทูปได้แบ่งปันประสบการณ์เดินทางท่องเที่ยวที่มีความเป็นอิสระและมีความสุขกับการเป็นตัวเอง

3.6 การแพร่ระบาดของโรคระบาดและโรคอุบัติใหม่ สามารถเพิ่มโอกาสของความก้าวหน้าในการผลิตเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจและความคิดเห็นทางการเดินทางที่สร้างรายได้

3.7 การสร้างช่องยูทูบเชื่อมโยงพื้นที่ ทำให้ผู้รับชมได้เปิดโลกทัศน์ เป็นการประชาสัมพันธ์เรื่องราวความเป็นอยู่ อัตลักษณ์ ผลผลิต และผลิตภัณฑ์ ของคนในชุมชนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

“...การทำสิ่งที่คุณรักและอยู่ในทางที่คุณเลือก ไม่จำเป็นต้องแข่งขันกับผู้อื่น ควรทำสิ่งที่ทำให้มีความสุขและประสบความสำเร็จในทางที่เลือกเสมอ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กันยายน 2565)

3.8 การใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง และจากเครือข่ายผู้ประกอบการธุรกิจยูทูบเบอร์ ทำให้สามารถผลิตเนื้อหาเรื่องราวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ประจำตัวที่ช่วยเสริมสร้างความสนใจ เกิดพึงพอใจและความเชื่อมั่นของผู้คนที่รับชมได้

“...ความสำคัญของยอดรับชมอาจขึ้นอยู่กับความน่าสนใจของเนื้อหา และกลุ่มเป้าหมายการทำยูทูบในสไตล์ที่เป็นตัวของตัวเองและเน้นความสร้างสรรค์ มีโอกาส มีผลต่อความจำของผู้ชมในระยะยาว...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 ตุลาคม 2565)

3.9 ความเชี่ยวชาญของผู้ประกอบการธุรกิจยูทูบเบอร์ สามารถนำมาใช้เป็นหลักสูตรการสอนการเป็นยูทูบเบอร์มืออาชีพสำหรับผู้สนใจและยูทูบเบอร์หน้าใหม่ เป็นการสร้างรายได้ เปิดอาชีพใหม่ และทำให้ตนเองสามารถถ่ายทอดเรื่องราวเป็นบทความผ่านสื่อออนไลน์ได้

“...การวางแผนที่จะให้เป็นอาชีพอิสระและเก่งในการทำวิดีโอ แต่ยังสนใจเรื่องการเดินทางและกิจกรรมท่องเที่ยวคิดว่าคือความสำเร็จในการทำงานที่มีความสุขในชีวิตอย่างแท้จริง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 กันยายน 2565)

3.10 ความสำเร็จที่เกิดจากการสร้างเนื้อหาและมีผู้ติดตามมีผลต่อเสถียรภาพของการรักษาความสม่ำเสมอและการแสดงความหมายในเนื้อหาของช่องยูทูบ

“...การติดตามมีผลต่อความสำเร็จของช่องยูทูบ เพราะการรับรายได้ขึ้นขึ้นอยู่กับผู้ที่ติดตามและผู้ที่มีพร้อมจะจ่ายเงินในท้ายที่สุด...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กันยายน 2565)

4. ภาพรวมการแข่งขันที่พบ ดังนี้

4.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อการสร้างและเพิ่มรายได้ให้กับธุรกิจยูทูบเบอร์

“...การตั้งเป้าหมายในการสร้างเนื้อหาที่เน้นความสม่ำเสมอและทำให้พอใจ ควรมุ่งเน้นสิ่งที่ชอบและคิดว่าสร้างสรรค์ความสุขให้กับตัวเอง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กันยายน 2565)

4.2 การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวที่น่าสนใจเพื่อให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกผูกพันและมีส่วนร่วมกับเนื้อหา

4.3 การให้ความสำคัญกับการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับชมและผู้คนที่ได้พบเห็นในพื้นที่การเดินทางท่องเที่ยว

4.4 การใช้วัดกรรมสร้างเนื้อหาเรื่องราวที่น่าสนใจสามารถดึงดูดผู้คนเข้ามาเข้าชมและมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4.5 การพัฒนาทักษะและความสามารถในการสร้างเนื้อหาภาพลักษณ์ที่มีตัวตนของตนเองให้มีความน่าเชื่อถือ น่าสนใจ และดึงดูดใจสายตามของผู้รับชมและติดตาม

5. กลยุทธ์ที่พบ คือ กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ จำนวน 2 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์การใช้ผู้มีอิทธิพลการตลาด (Influencers Marketing) จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การนำเสนอคุณสมบัติให้กับธุรกิจ 2) การสร้างเนื้อหาพิเศษร่วมกัน 3) การจัดกิจกรรมพิเศษร่วมกัน 4) การให้ข้อเสนอพิเศษของธุรกิจ 5) การแบ่งปันเนื้อหาพิเศษร่วมกัน และ 6) การสร้างตัวแทนของธุรกิจ

กลยุทธ์การปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพเนื้อหาบนเว็บไซต์ (Search Engine Optimization: SEO) จำนวน 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) การค้นหาและเลือกคำค้นหลัก 2) การปรับปรุงเนื้อหาบนเว็บไซต์ 3) การเพิ่มความสามารถในการอ่าน 4) การออกแบบและปรับปรุงโครงสร้างช่องยูทูป 5) การเพิ่มประสิทธิภาพความเร็วและความสะดวกในการใช้งาน 6) การสร้างความเชื่อมโยง 7) การปรับปรุงผลลัพธ์จากผู้ชม

การศึกษารูปแบบการจัดการแนวทางในอนาคตการสร้างความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจยูทูปเบอร์ด้านการท่องเที่ยวและการบริการที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย แสดงผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. แนวทางการจัดการสร้างความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ จำนวน 5 แนวทาง ประกอบด้วย

1.1 การจัดการตลาดออนไลน์ ด้วยวิธีการสร้างและใช้กลยุทธ์การตลาดผ่านการใช้ผู้มีอิทธิพล (Influencer Marketing) โดยมีแนวทางที่สำคัญที่สุด คือ การเลือกผู้มีอิทธิพลที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายและเชื่อมโยงกับเนื้อหาของช่องยูทูป และการสร้างแคมเปญการตลาดร่วมกับผู้มีอิทธิพลที่สามารถรวมเนื้อหาและการส่งเสริมการตลาดเข้าด้วยกันเพื่อเพิ่มความสนใจและดึงดูดผู้ชม

1.2 การจัดการเนื้อหาคุณภาพ โดยเน้นเนื้อหาที่น่าสนใจ มีแนวทางสำคัญที่สุด คือ การสร้างเนื้อหาที่มีคุณภาพและเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีการเล่าเรื่อง (Storytelling) เพื่อสร้างความน่าสนใจด้วยการคิดและวางแผนเนื้อหาที่ต้องการระบุเรื่องราวที่ต้องการเล่าเชื่อมโยงกับประสบการณ์ส่วนตัว การเพิ่มตัวละคร สถานการณ์ที่น่าสนใจ การใช้ภาพและเสียง การเพิ่มอารมณ์และความรู้สึก อย่างสร้างสรรค์ โดยมีโครงสร้างของจุดเริ่มต้น ระหว่างทาง และจุดจบอย่างชัดเจน

1.3 การจัดการโฆษณา เน้นการผสมผสานโฆษณาสอดคล้องและเข้ากับเนื้อหาปกติของช่อง เช่น การรีวิวสินค้าในระหว่างการท่องเที่ยว การใช้ผลิตภัณฑ์ในสถานการณ์จริง การแจ้งให้ผู้ชมรับทราบว่าเนื้อหาเป็นการสนับสนุนจากเจ้าของธุรกิจใด เป็นต้น เพื่อให้โฆษณาดูเป็นธรรมชาติ มีความน่าสนใจ สร้างความน่าเชื่อถือ มีความโปร่งใส ทำให้เกิดการตอบรับและยอมรับช่องยูทูปอย่างราบรื่นและต่อเนื่อง

1.4 การจัดการสร้างความสัมพันธ์และมีส่วนร่วม มีแนวทางที่สำคัญ คือ การจัดกิจกรรมสัมพันธ์ด้วยการจัดกิจกรรมสด (Live Streaming) จัดการประกวด การแจกของรางวัล การสร้างกลุ่มผู้ติดตามที่สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกันได้ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ชม เช่น การถ่ายทอดสดผ่านแพลตฟอร์ม ซึ่งช่วยให้ผู้ชมมีส่วนร่วมแบบเรียลไทม์ สามารถสนทนา ถาม-ตอบ และมีปฏิสัมพันธ์

กับผู้ประกอบธุรกิจยูทูบเบอร์ได้ทันที เป็นต้น เป็นการตอบสนองที่รวดเร็วและจริงใจต่อความคิดเห็นและคำถามของผู้ชม ทำให้ผู้ชมเกิดความภักดีต่อช่องยูทูบในระยะยาวได้

1.5 การจัดการกลยุทธ์ออนไลน์ เพื่อเพิ่มการมองเห็นและการเข้าถึง โดยมีแนวทางที่สำคัญที่สุด คือ การใช้กลยุทธ์การออกแบบและเนื้อหาบนเว็บไซต์ (Search Engine Optimization: SEO) เพื่อการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพเนื้อหาให้เหมาะสมกับการค้นหาของผู้ใช้ และเพิ่มโอกาสในการแสดงผลการค้นหา เช่น ใช้เครื่องมือวิจัยค้นหาเพื่อระบุคำค้นหาที่เป็นที่นิยมและเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่สร้างขึ้น การปรับปรุงและเพิ่มคำค้นหาที่เกี่ยวข้องในหัวข้อ คำบรรยาย แท็ก (Tag) และคำอธิบายวิดีโอ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้ชมค้นหา การสร้างลิงก์ภายในและภายนอกไปยังเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับช่อง ทำการแลกเปลี่ยนลิงก์กับผู้ประกอบการหรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับช่อง เพื่อเพิ่มการเข้าถึงและการมองเห็น เป็นต้น

1.6 การจัดการและพัฒนางบประมาณ มีแนวทางที่สำคัญที่สุด คือ การวางแผนงบประมาณอย่างละเอียดและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยให้ครอบคลุมทุกด้านของกิจกรรม เช่น การผลิตเนื้อหา การตลาด โฆษณา การจัดกิจกรรม และการลงทุนเครื่องมือและเทคโนโลยี รวมทั้งมีการติดตามและวิเคราะห์การใช้จ่ายเพื่อให้การตรวจสอบแลเทียบกับงบประมาณที่วางไว้

2. รูปแบบการจัดการแนวทางสร้างความสำเร็จสำหรับธุรกิจยูทูบเบอร์ด้านท่องเที่ยวและบริการของประเทศไทยในอนาคต แสดงดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 รูปแบบการจัดการแนวทางสร้างความสำเร็จสำหรับธุรกิจยูทูบเบอร์ด้านท่องเที่ยวและบริการของประเทศไทยในอนาคต

Figure 3. Management Model for Creating Success for YouTube Tourism and Service Businesses in Thailand in the Future

ที่มา: วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

Source: Analysis by the Researchers

จากภาพที่ 3 แสดงองค์ประกอบและขั้นตอน ดังนี้

2.1 การสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจและมีคุณภาพ คือ 1) ขั้นการผลิตเนื้อหาที่เป็นเอกลักษณ์น่าสนใจ เช่น การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร และหรือบริการ เป็นต้น และ 2) ขั้นการใช้เทคนิคการถ่ายภาพ และการตัดต่อวิดีโอที่มีคุณภาพสูง ภาพและเสียงที่ชัดเจน

2.2 การตลาดและกิจกรรมส่งเสริมการตลาด คือ 1) ขั้นการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อสนับสนุน ภาพยนตร์สั้น เช่น Facebook, Instagram, TikTok, Twitter เป็นต้น และ 2) ขั้นการทำ SEO เพื่อเพิ่มการค้นหา และการใช้เทคนิคการตลาดดิจิทัล เช่น Google Ads หรือ YouTube Ads เป็นต้น

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสนองตอบผู้ชม คือ 1) ขั้นการใช้ YouTube Analysis และเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูลการรับชมและพฤติกรรมผู้ชม และ 2) ขั้นการตอบกลับความคิดเห็นและการมีส่วนร่วม กับผู้ชมผ่านการตอบคำถามหรือจัดกิจกรรมออนไลน์

2.4 การสร้างภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือ คือ 1) ขั้นการสร้างแบรนด์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และโดดเด่น และ 2) ขั้นการทำงานร่วมกับแบรนด์หรือสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ

2.5 การจัดการเงินและเงินลงทุน คือ 1) ขั้นการวางแผนงบประมาณและการจัดการการเงิน ที่มีประสิทธิภาพ และ 2) ขั้นการลงทุนในอุปกรณ์การถ่ายทำที่มีคุณภาพสูงและการจัดการทรัพยากร ให้มีประสิทธิภาพ

2.6 การใช้เทคโนโลยีใหม่ คือ 1) ขั้นการใช้เทคโนโลยีเสมือน (Virtual Reality: VR และ Augmented Reality: AR) เพื่อสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่สมจริง และ 2) การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อปรับปรุงเนื้อหาและการตลาด

2.7 การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ คือ 1) ขั้นการร่วมมือกับยูทูบเบอร์ หรือบล็อกเกอร์ ท่องเที่ยว (Tourism Blogger) เพื่อสร้างเนื้อหาที่มีความหลากหลาย และ 2) ขั้นการสร้างเครือข่ายกับธุรกิจ ท่องเที่ยว ร้านอาหาร และบริการที่หลากหลาย เพื่อสร้างความร่วมมือทางธุรกิจ

2.8 การพัฒนาและเรียนรู้ต่อเนื่อง คือ 1) ขั้นการติดตามแนวโน้มและความนิยมใหม่ (New Trends) ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ และ 2) ขั้นการเข้าร่วมการอบรมหรือการสัมมนาเพื่อพัฒนาทักษะ และความรู้อื่นๆ

2.9 การจัดการความสัมพันธ์กับผู้สนับสนุน คือ 1) ขั้นการหาผู้สนับสนุนที่เหมาะสมและการเจรจา ต่อดำเนินการ และ 2) ขั้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการรักษาความพึงพอใจของผู้สนับสนุน

2.10 การมีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม คือ 1) ขั้นการคิดค้นใหม่ (New Idea) สำหรับเนื้อหา และการนำเสนอที่ไม่ซ้ำใคร และ 2) ขั้นการทดลองและปรับปรุงรูปแบบเนื้อหาเพื่อให้เหมาะสมกับ ความต้องการและความสนใจของผู้ชม

อภิปรายผล

ภาพรวมปัจจุบันของธุรกิจยูทูบด้านการท่องเที่ยวและบริการในประเทศไทย มีความสัมพันธ์กับ การแข่งขันทางการตลาด การสร้างเนื้อหาและการใช้เทคนิคสร้างเนื้อหา การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค

โอกาสในการสร้างรายได้จากการโฆษณา การเป็นพันธมิตร และการสร้างกิจกรรมสัมพันธ์แบบพิเศษสำหรับผู้ชม การใช้สื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือทางกลยุทธ์และทำกิจกรรมให้ได้รับความนิยม รวมไปถึงการใช้แนวคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างยอดความนิยมและผู้ติดตามให้ได้มากที่สุดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่แตกต่างไปจากการศึกษาของ Iswanto et al. (2024) ได้กล่าวถึงภาคธุรกิจเกือบทั้งหมดในประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา ต่างตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงการตลาดแบบเดิมไปสู่การตลาดดิจิทัล โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มยอดขาย กลยุทธ์การตลาดสามารถนำมาใช้เพิ่มยอดขายได้ รวมถึงการใช้ผู้มีอิทธิพลทางชื่อเสียงในการทำการตลาดดิจิทัลกันอย่างแพร่หลาย โดย Kotler et al. (2017) ได้อธิบายนวัตกรรมที่เกิดจากการปฏิวัติทางเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกรอบแนวคิดทางการตลาดและเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงจากกระบวนการตลาดแบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนการทางการตลาดแบบดิจิทัล ซึ่งอินเทอร์เน็ตนำการเชื่อมต่อและความโปร่งใสมาสู่ชีวิตทุกคน และมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ นอกจากนี้การมีกลยุทธ์บูรณาการสภาพแวดล้อมการแข่งขัน จำเป็นต้องเข้าใจเงื่อนไขอย่างชัดเจนและกำหนดกลยุทธ์การจัดการที่มีจุดมุ่งหมาย (Wang, 2011)

การจัดการสร้างความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจทุบเปอร์ด้านการท่องเที่ยวและบริการในประเทศไทย สามารถทำได้โดยใช้แนวทางที่สำคัญด้านการตลาดออนไลน์ ด้วยกลยุทธ์การตลาดผ่านการใช้ผู้มีอิทธิพลด้านการจัดการเนื้อหาคุณภาพโดยเน้นการเล่าเรื่อง ด้านการโฆษณาที่สอดคล้องกับเนื้อหาปกติอย่างเป็นธรรมชาติ ด้านการสร้างความสัมพันธ์และมีส่วนร่วม ด้วยการถ่ายทอดสดแบบทันทีและต่อเนื่องด้านกลยุทธ์ออนไลน์ ด้วยการออกแบบและเนื้อหาบนเว็บไซต์เพิ่มการมองเห็นและเข้าถึง และด้านงบประมาณด้วยการวางแผน วิเคราะห์ ติดตามผลการใช้จ่าย และปรับปรุงเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้กล่าวได้ว่าผู้ประกอบการธุรกิจทุบเปอร์ จำเป็นต้องมีการบูรณาการด้านการจัดการและกลยุทธ์อย่างหลากหลายเนื่องจากสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูง รวมไปถึงความต้องการที่หลากหลายของผู้ชม จึงจำเป็นต้องสร้างกิจกรรมสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งโดยไม่ยึดติดอยู่กับกรอบหรือวิธีการที่ตายตัว เพื่อสนองตอบต่อการปรับตัวของตนเองและความต้องการของผู้ชม เป็นไปตามสถานการณ์ และพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงหรือปัญหาที่ไม่คาดคิดได้ดีขึ้น ซึ่ง Polat et al. (2024) อธิบายการทบทวนแบบผสมผสาน โดยอิงตามกรอบแนวคิดทฤษฎี บริบท ลักษณะเฉพาะ วิธีการ ที่มุ่งเน้นไปที่บล็อกการท่องเที่ยว วิดีโอบล็อก การรับรองจากคนดัง ความถูกต้องแท้จริงของผู้มีอิทธิพล ผ่านการเชื่อมโยงสามารถบ่งชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงไปสู่การนำเสนอที่ดี ปัจจุบัน และอนาคตแบบร่วมสมัยมากขึ้น นอกจากนี้ ในการศึกษาของ Maggiore et al. (2022) ได้แสดงผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับการวิจัย คือ แม้ว่าความแท้จริงจะเป็นปัจจัยหลักในการติดตามบล็อกเกอร์ท่องเที่ยว แต่หากขาดปัจจัยความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือ ก็สามารถกัดกร่อนความสัมพันธ์กับผู้ติดตามได้หากขาดปัจจัยด้านแรงจูงใจ ความรักดี และส่งผลกระทบต่อการใช้บล็อกเกอร์ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

รูปแบบการจัดการแนวทางสร้างความสำเร็จสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจทุบเปอร์ด้านท่องเที่ยวและบริการของประเทศไทยในอนาคต ได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบและขั้นตอนที่มีการบูรณาการภาพรวม

ของธุรกิจยูทูบเบอร์ในปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ต้องมีความน่าสนใจและมีคุณภาพสูง โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีใหม่เป็นเครื่องมือร่วมกับความคิดสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาบริหารจัดการงบประมาณ การวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างนวัตกรรมทางภาพลักษณ์ให้มีความน่าเชื่อถือ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีความผูกพันร่วมกันที่สามารถตอบสนองต่อผู้รับชมและผู้ติดตาม รวมทั้งการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางการตลาดในกลุ่มธุรกิจเดียวกันได้ต่อเนื่องและยาวนาน ดังนั้น ความสำคัญของการท่องเที่ยวจึงต้องมียอดประกอบที่น่าสนใจ สามารถดึงดูดใจผู้คนให้ต้องการออกไปสำรวจสังคมภายนอก ในแบบที่เป็นตัวของตัวเอง (Swarbrooke & Homer, 2007) โดยเน้นกรอบการทำงานที่ครอบคลุมองค์ประกอบ 5 ประการ คือ การมีส่วนร่วม ปฏิสัมพันธ์ ความใกล้ชิด อิทธิพล และปัจเจกบุคคล อย่างมีประสิทธิภาพ (Puspita et al., 2024)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการรับมือและจัดการกับข้อจำกัดที่สำคัญต่อการสร้างความสำเร็จให้กับธุรกิจยูทูบเบอร์ด้านการท่องเที่ยวและบริการในประเทศไทย มีดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยที่พบว่าในภาพรวมมีการจัดการธุรกิจยูทูบเบอร์ด้วยตัวเอง มีความสัมพันธ์กับการสร้างความสำเร็จเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อสังเกตเรื่องการใช้แนวคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างยอดความนิยมและผู้ติดตามให้ได้มากที่สุดอย่างต่อเนื่อง โดยมีข้อเสนอแนะสำคัญ คือ การใช้แนวคิดสร้างสรรค์พัฒนาเนื้อหาด้วยการสร้างเรื่องเล่าแบบละครภาคต่อที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นโดยสอดแทรกความแปลกใหม่ของการเดินทางที่ตรงจุดความต้องการของผู้ชม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ การศึกษาผลกระทบการนำเทคโนโลยีใหม่เพื่อสร้างความสำเร็จให้กับธุรกิจยูทูบเบอร์ในประเทศไทย ด้วยการวิเคราะห์แนวโน้มและเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้บริโภคเนื้อหาของผู้ชม ซึ่งจะสามารถนำมาใช้ประกอบการปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์การผลิตเนื้อหาและการตลาดให้เกิดการเพิ่มรายได้จากการจัดการกลยุทธ์สำหรับธุรกิจยูทูบเบอร์ให้ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- AdSense. (2024, February 9). *AdSense Program policies*. Google AdSense Help. <https://support.google.com/adsense/answer/48182?ctx=checklist>
- Barquero Cabrero, J. D., Castillo-Abdul, B., Talamás-Carvajal, J. A., & Romero-Rodríguez, L. M. (2023). Owned media, influencer marketing, and unofficial brand ambassadors: differences between narratives, types of prescribers, and effects on interactions on Instagram. *Humanities and Social Sciences Communications*, 10(1), 1–12. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01779-8>
- Barta, S., Belanche, D., Fernández, A., & Flavián, M. (2023). Influencer marketing on TikTok: The effectiveness of humor and followers' hedonic experience. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 70, 103149. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2022.103149>

- Chantawanich, S. (2011). *Data analysis in qualitative research* (10th ed.). Chulalongkorn University Press.
- Chuto, N. (2005). *Qualitative research* (3rd ed.). PrintPro.
- Clark, T., Osterwalder, A., & Pigneur, Y. (2012). *Business model you: A one-page method for reinventing your career*. John Wiley & Sons.
- Coates, A. E., Hardman, C. A., Halford, J. C. G., Christiansen, P., & Boyland, E. J. (2020). "It's just addictive people that make addictive videos": Children's understanding of and attitudes towards influencer marketing of food and beverages by YouTube video bloggers. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(2), 449. <https://doi.org/10.3390/ijerph17020449>
- Colangelopr. (2023). *Working with Wine Influencers: A Deep Dive*. Colangelo & Partners. <https://www.colangelopr.com/2023/08/working-with-wine-influencers/>
- Daou, A., Mallat, C., Chammas, G., Cerantola, N., Kayed, S., & Saliba, N. A. (2020). The Ecocanvas as a business model canvas for a circular economy. *Journal of cleaner production*, 258, 120938. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.120938>
- Dewanto, F. B., Febrian, M. H. P., Amir, M. R., & Prawira, I. F. A. (2023). Penerapan SEO Dalam Strategi Pemasaran Perusahaan. *Jurnal Maneksi (Management Ekonomi Dan Akuntansi)*, 12(4), 709–715. <https://doi.org/10.31959/jm.v12i4.1900>
- Ducman, A. A. (2024). Redefining wine brand engagement through influencer marketing and ephemeral content. *Theoretical & Applied Economics*, 31(1), 43–56.
- Hasibuan, R. R. (2021). Analisis Pengaruh Kualitas Produk, Promosi, dan Tenaga Penjual terhadap Keputusan Pembelian Produk Kosmetik Import Oriflame di Spo 1507. *Jurnal Ekonomi*, 11(2), 1–12.
- Hsieh, J. K. (2023). The impact of influencers' multi-SNS use on followers' behavioral intentions: An integration of cue consistency theory and social identity theory. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 74, 103397. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2023.103397>
- HypeAuditor. (2023). *State of Influencer Marketing 2023*. <https://a.storyblok.com/f/103674/x/108f6f6106/hypeauditor-2023-global-state.pdf>
- Iswanto, D., Handriana, T., Nazwin, A. H., & Sangadji, S. S. (2024). Influencers in Tourism Digital Marketing: A Comprehensive Literature Review. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 19(2), 739–749. <https://doi.org/10.18280/ijstdp.190231>
- Kotler, P., Kartajaya, H., & Setiawan, I. (2017). *Marketing 4.0 Moving from Traditional to Digital*. John Wiley & Sons.
- Kumar, U., & Yadav, S. K. (2024). Ecotourism: A New Business Opportunity in the Tourism Industry. In *Service Innovations in Tourism: Metaverse, Immersive Technologies, and Digital Twin* (pp. 1–18). IGI Global.

- Le, N. (2024). *Understanding the implications of travel app adaption and usage intentions for social media marketing strategy development* [Bachelor's thesis]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024070260208>
- Lombardo, S. M. (2024). The role of Youtube channel characteristics in shaping followers' purchase intentions and behavioural engagement: the serial mediation of satisfaction and channel loyalty. *Italian Journal of Marketing*, 247–265. <https://doi.org/10.1007/s43039-024-00095-6>
- Maggiore, G., Lo Presti, L., Orlowski, M., & Morvillo, A. (2022). In the travel bloggers' wonderland: mechanisms of the blogger–follower relationship in tourism and hospitality management—a systematic literature review. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 34(7), 2747–2772. <https://doi.org/10.1108/IJCHM-11-2021-1377>
- Mishra, A. A., Maheshwari, M., & Donald, W. E. (2024). Career sustainability of digital micro–entrepreneurs: strategic insights from YouTubers in India. *Career Development International*. Emerald Publishing. DOI 10.1108/CDI-09-2023-0334
- Motahar, P. S., Tavakoli, R., & Mura, P. (2024). Social media influencers' visual framing of Iran on YouTube. *Tourism Recreation Research*, 49(2), 270–282. <https://doi.org/10.1080/02508281.2021.2014252>
- Nagpal, P., Arulmoli, R., Inamadar, N., Sagar, R., Swian, D., & Gupta, A. (2024). DETERMINANTS OF WOMEN ENTREPRENEUR MOTIVATIONAL FACTORS TOWARDS MARKETING ORGANIC PRODUCTS. *African Journal of Biological Sciences*, 6(10), 687–699. <https://doi.org/10.33472/AFJBS.6.10.2024.687-699>
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation* (2nd ed.). Sage.
- Polat, E., Çelik, F., Ibrahim, B., & Gursoy, D. (2024). Past, present, and future scene of influencer marketing in hospitality and tourism management. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 41(3), 322–343. <https://doi.org/10.1080/10548408.2024.2317741>
- Popoola, O. A., Adama, H. E., Okeke, C. D., & Akinoso, A. E. (2024). Cross–industry frameworks for business process reengineering: Conceptual models and practical executions. *World Journal of Advanced Research and Reviews*, 22(1), 1198–1208. <https://doi.org/10.30574/wjarr.2024.22.1.1201>
- Punjabi, M. P., Aruna, V., Prasad, R. R., & Labhane, S. (2024). Navigating the New Wave; Unveiling the Transformation Effects of social media On Digital Marketing in The Emerging Era. *Journal of Informatics Education and Research*, 4(1), 35–41. <https://doi.org/10.52783/jier.v4i1.516>

- Puspita, F. C., Prayudi, P., & Sosiawan, E. A. (2024). Digital marketing model on Hospitality business's social media: (Study at Indoluxe Hotel Jogjakarta). *COMMICAST*, 5(1), 1–22. <https://doi.org/10.12928/commicast.v5i1.9492>
- Rajagopal. (2022). Rethinking Marketing. In *Agile Marketing Strategies: New Approaches to Engaging Consumer Behavior* (pp. 155–188). Springer International. doi: 10.1007/978–3–031–04212–6_6
- Rieder, B., Borra, E., Coromina, O., & Matamoros–Fernández, A. (2023). Making a living in the creator economy: A large–scale study of linking on YouTube. *Social Media+Society*, 9(2). <https://doi.org/10.1177/20563051231180628>
- Roy, S. K., Fatema, M. R., Islam, M. J., & Huda, M. N. (2020). Reviewing YouTube as a compelling tool for the promotion of tourism. *International Journal of Management and Accounting*, 96–104. <https://doi.org/10.34104/ijma.020.0960104>
- Royce Choi, J., Hong, S., & Kim, J. (2023). Does social capital matter to the millennials? Social capital and user engagements in online video platforms. *Telematics and Informatics*, 80, Article 101967. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2023.101967>
- Röyskö, M. (2023). *Utilizing pay-per-click search engine marketing for an SME's B2B marketing mix* [Bachelor' thesis, Tampere University of Applied Sciences]. THESEUS. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2023060622157>
- Setiawan, J., Budiastuti, M. S., Gravitanian, E., & Setyono, P. (2021). Business model canvas (BMC) approach for tourism management strategy of the top selfie kragilan, Mt. Merbabu National Park. *Geo Journal of Tourism and Geosites*, 35(2), 297–303. DOI 10.30892/gtg.35205–651
- Shoemaker, P. J., & Reese, S. D. (1996). *Mediating the message: Theories of Influences on Mass Media Content* (2nd ed.). Longman.
- Silaban, P. H., Chen, W. K., Nababan, T. S., Eunike, I. J., & Silalahi, A. D. K. (2022). How travel vlogs on YouTube influence consumer behavior: A use and gratification perspective and customer engagement. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 2022(1), 4432977. <https://doi.org/10.1155/2022/4432977>
- Strulak–Wójcikiewicz, R., Wagner, N., Łapko, A., & Hącia, E. (2020). Applying the business model canvas to design the E–platform for sailing tourism. *Procedia Computer Science*, 176, 1643–1651. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2020.09.188>
- Swarbrooke, J., & Horner, S. (2007). *Consumer behaviour in tourism*. Routledge.
- Tarlani, T., Saraswati, S., Asyiwati, Y., Ansori, G. R., Kenangkinayu, A. S., & Djamaludin, D. (2022, April). Business Model Assistance for Curug Goong Ecotourism, Dayeuhkolot Village, Subang Regency. In *4th Social and Humanities Research Symposium (SoRes 2021)* (pp. 511–515). Atlantis Press. 10.2991/assehr.k.220407.105

- Thomas, J. S., Chen, C., & Iacobucci, D. (2022). Email marketing as a tool for strategic persuasion. *Journal of Interactive Marketing*, 57(3), 377–392. <https://doi.org/10.1177/109499682210955>
- Tirakanan, S. (2007). *Construction of measurement instruments for social science research: a guide to practice*. Chulalongkorn University Press.
- Valsesia, F., Proserpio, D., & Nunes, J. C. (2020). The positive effect of not following others on social media. *Journal of Marketing Research*, 57(6), 1152–1168. <https://doi.org/10.1177/0022243720915467>
- Visser, M., Hoving, M., Koops, D., van der Kooi, B., & van Brug, R. (2021). Customer acquisition: recruiting visitors through paid channels. In *Digital Marketing Fundamentals* (pp. 276–344) (2nd ed.). Routledge.
- Wang, Y. C. (2011). Destination marketing and management: scope, definition and structures. In *Destination marketing and management: Theories and applications* (pp. 1–20). Wallingford UK, CABI.
- Wright, C. (1986). *Mass communication: A sociological perspective* (3rd ed.). Random House.
- YouTube Creators. (n.d.). *Income generation. Policies and criteria*. https://www.youtube.com/intl/th_ALL/creators/how-things-work/policies-guidelines/
- YouTube Help. (n.d.). *YouTube Partner Program overview & eligibility*. Help Center. <https://support.google.com/youtube/answer/9288567>

บทความวิจัย (ภาษาไทย)/ Research Article (Thai)

การมีส่วนร่วมอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมเขามอรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ
จังหวัดเพชรบูรณ์Participation in Buddhist Art Conservation at Khao Thamorat, Si Thep Historical
Park, Phetchabun Provinceพระสุธีวรารักษ์^{1*}, พระมหามณกมล กิตติญาณ²Phra Sutheevachiraporn^{1*}, Phramaha Manakamon Kitiyano²^{1*} อาจารย์ ดร. ประจำวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชเมือง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดเพชรบูรณ์ ประเทศไทย^{1*} Lecturer Dr., Phokhunphamueang Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Petchabun Province, Thailand² อาจารย์ ประจำคณะพุทธศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชเมือง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดเพชรบูรณ์ ประเทศไทย² Lecturer, Faculty of Buddhism, Phokhunphamueang Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Petchabun Province, ThailandE-mail address (Corresponding author): ^{1*} mahathavaramethee9799@gmail.com; (Author): ² makamon62@gmail.com

รับบทความ: 26 มิถุนายน 2567/ ปรับแก้ไข: 13 กันยายน 2567/ ตอรับบทความ: 25 กันยายน 2567

Received: 26 June 2024/ Revised: 13 September 2024/ Accepted: 25 September 2024

Abstract

Background and Objective: The rich Buddhist heritage passed down through generations requires conservation for the future. This research focuses on the Buddhist art of Khao Thamorat, within the Si Thep Historical Park in Phetchabun Province. The study aims to: 1) explore conservation practices, 2) assess the participation of temples and communities in these efforts, and 3) strengthen conservation networks.

Methodology: This qualitative study engaged three groups of key informants through purposive sampling: 7 religious leaders, 23 community leaders, and 7 cultural and environmental leaders. Data were collected via ethically approved in-depth interviews and focus group discussions in Khok Sa-at and Si Thep Subdistricts, Phetchabun Province. The data were analyzed using interpretative content analysis to identify core concepts, main issues, and related factors simply.

Results: 1) Conservation efforts focus on preserving key elements of identity, originality, and value. 2) The participation of temples and communities is characterized by collaborative efforts to maintain significance over time, embrace diversity, support conservation, and ensure sustainability. 3) The development of networks involving temples, communities, and government agencies has led to the formation of learning, investment, and management networks aimed at long-term maintenance and care.

Discussion: Effective conservation emphasizes maintaining original features of identity and value through a participatory process that fosters collaboration between temples, communities, and government agencies. The development of learning and investment networks, along with ongoing management efforts, is essential for sustainable conservation.

Suggestion: Establishing local cultural preservation volunteer groups will allow the community to participate in cultural conservation through knowledge exchange and joint activities, fostering pride in identity and strengthening community ties.

Keywords: Participation; Temples; Communities; Buddhist art Conservation

บทคัดย่อ

ที่มาและวัตถุประสงค์การวิจัย: ร่องรอยของความรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาจากอดีตถูกส่งต่อมาถึงปัจจุบันที่จำเป็นต้องได้รับการสืบสานและสืบทอดสืบทอดกาล โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาบริบทแวดล้อม 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของวัดและชุมชน และ 3) เสนอแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม ซึ่งมุ่งเน้นการอนุรักษ์ การมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมเขามอรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

ระเบียบวิธีวิจัย (วิธีดำเนินการวิจัย): การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนผู้นำทางศาสนา 7 รูป กลุ่มผู้นำชุมชน 23 คน และ 3) กลุ่มผู้นำด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม 7 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างซึ่งผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว โดยนำไปใช้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดสนทนากลุ่มในพื้นที่ตำบลโคกสะอาดและตำบลศรีเทพ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลคำตอบที่ได้โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแบบเชิงตีความแนวคิดประเด็นหลัก และปัจจัยที่สอดคล้องกันอย่างเป็นธรรมชาติ

ผลการวิจัย: 1) บริบทแวดล้อมการอนุรักษ์มีหลักการสำคัญ คือ รักษาส่วนดี รักษาความดั้งเดิม และรักษาคุณค่าเชิงอัตลักษณ์ 2) การมีส่วนร่วมของวัดและชุมชน ทำให้เกิดมีกระบวนการร่วมรักษาความหมายตามสมัย ร่วมรักษาความแตกต่าง ร่วมสนับสนุนอนุรักษ์ และร่วมอนุรักษ์ที่ยั่งยืน 3) การเสริมสร้างเครือข่ายที่ประกอบด้วย วัด ชุมชน และภาครัฐ นำไปสู่แนวทางการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เครือข่ายการลงทุน และเครือข่ายการกำกับ ดูแล และบำรุงรักษา

อภิปรายผล: การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมส่วนดี มีความดั้งเดิม มีคุณค่าเชิงอัตลักษณ์ โดยผ่านกระบวนการที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของความหมายตามสมัย ความแตกต่าง ร่วมสนับสนุนและอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง ด้วยแนวทางเสริมสร้างเครือข่ายวัด ชุมชน และภาครัฐ เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การลงทุน การกำกับ ดูแล และบำรุงรักษาพุทธศิลปกรรมในพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ: ควรสร้างกลุ่มอาสาสมัครอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัตถุทางวัฒนธรรมผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้และกิจกรรมร่วมกัน สร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; วัด; ชุมชน; การอนุรักษ์พุทธศิลปกรรม

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและกำหนดตัวตนของคนเราทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม ความเชื่อ การแสดงออกของมนุษย์ และความสามารถในการสร้างสรรค์ สิ่งเหล่านี้ เป็นรากฐานที่สังคมและทุกสิ่งทุกอย่างสร้างขึ้น (de Vries, 2020) เปรียบเช่นการสร้างสรรค์ทางความคิดผ่านสัญลักษณ์ด้วยผู้ที่ศรัทธาคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่และการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาโดยตรง ทั้งยังช่วยโน้มน้าวจิตใจพุทธศาสนิกชนให้เกิดศรัทธาและประพฤติปฏิบัติตามแนวทางที่ดั่งาม ตามความเชื่อว่าพระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์แห่งความเคารพที่มีต่อพระองค์ (Pingern, 2009; Suksawat, 1994) ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นแรงผลักดันและส่งผลโดยตรงต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องระดมทรัพยากร ส่งเสริมกลไกความร่วมมือและหุ้นส่วนในทุกระดับ (SDG Compass, 2015; The Committee on Culture of UCLG, 2018) ดังนั้น การอนุรักษ์ จึงเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญของการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีใหม่ของสถาปัตยกรรมในมิติทางโลกตามลำดับเวลาหรือพื้นฐานประวัติศาสตร์โดยแท้จริงแล้ว มิติทางโลกทำให้มรดกที่สร้างขึ้นไม่เพียงแต่เป็นแหล่งวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นเท่านั้น แต่เหนือสิ่งอื่นใดยังเป็นแนวคิดสำคัญต่อคำจำกัดความและความอยู่รอดของอารยธรรมแห่งอดีตที่ต้องอนุรักษ์ไว้ในปัจจุบันเพื่อเป็นเครื่องหมายแห่งความมั่นคงทางวัฒนธรรมในอนาคต ขณะเดียวกันก็ต้องร่วมกันรับผิดชอบ (El Amine, 2024)

ภาพที่ 1 พัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของเมืองศรีเทพ

Figure 1. Social Development and Culture of Si Thep Town

ที่มา: กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม (2550, น. 36)

Source: Fine Arts Department, Ministry of Culture (2007, p. 36)

“เมืองศรีเทพ” เป็นมรดกทางสังคมและวัฒนธรรม นับตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา
ดำรงราชานุภาพ ได้ทรงค้นพบเมืองศรีเทพ เมื่อ พ.ศ. 2447 เมืองโบราณแห่งนี้ ได้รับความสนใจจากบรรดา
นักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศอย่างมากมาย จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2527-2529 ได้มีการจัดทำ
แผนการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองโบราณศรีเทพตามแนวทางการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและจัดตั้ง
เป็นอุทยานประวัติศาสตร์อีกแห่งหนึ่งที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี
และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญในภาคเหนือตอนล่าง ด้วยลักษณะเด่นทางกายภาพและความสำคัญ
ของเมือง ตลอดจนหลักฐานทางด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุที่หลงเหลืออยู่ ล้วนแสดงให้เห็นคุณค่า
ทางวิชาการของเมืองศรีเทพได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ภายในเมืองศรีเทพมีพัฒนาการของชุมชน
อย่างต่อเนื่องมายาวนานตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลายจนถึงช่วงเวลาที่พื้นที่บริเวณนั้นได้รับอิทธิพล
วัฒนธรรมแบบทวารวดี และเขมรโบราณ ตามลำดับ จึงทำให้หลงเหลือเรื่องราวเนื้อหาทางประวัติศาสตร์
และโบราณคดีให้ศึกษาเพื่อประโยชน์ทางวิชาการได้อีกมากมาย ซึ่งปัจจุบันเมืองศรีเทพอยู่ในเขตปกครอง
ของอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ (Fine Arts Department, Ministry of Culture, 2007)

ทั้งนี้ ผลของการกีดเซาะ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ การปรับปรุงให้ทันสมัย และความขัดแย้งทางสังคม
ที่เพิ่มขึ้น กำลังคุกคามมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งมีความสำคัญต่อสังคม เศรษฐกิจ และระบบนิเวศอย่างรุนแรง
(Barthel-Bouchier, 2016; Campelo et al., 2018) แนวทางเพื่อความยั่งยืนของมรดกทางวัฒนธรรมยังคง
เผชิญกับความเสี่ยงและการเสื่อมสภาพ จึงต้องเน้นความยืดหยุ่นและการปรับตัว โดยมรดกวัฒนธรรม

สามารถเป็นตัวเร่งการพัฒนาในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจที่ต้องใช้แนวทางร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนพลวัตการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน (Fouseki et al., 2020) ดังนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญมากต่อการอนุรักษ์มรดกทางประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืนในความพยายามที่จะรักษา ชื่นชม และปกป้องคุณค่าทางวัฒนธรรมด้วยกิจกรรมการมีส่วนร่วม เช่น บำรุงรักษา อนุรักษ์ รวบรวมและบันทึกข้อมูล ศึกษา และตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์มรดกทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น (Khadijah et al., 2024) เพื่อให้ผู้คนรุ่นหลังได้รับทราบ มีความเข้าใจ เกิดความตระหนักถึงความสำคัญในการรักษาไว้ และปรับปรุงให้คงอยู่ได้อย่างมีคุณค่าตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทแวดล้อมการอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมเขามอรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของวัดและชุมชนในการอนุรักษ์เขามอรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมอนุรักษ์เขามอรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมในงานวิจัยนี้ มุ่งเน้นการศึกษาสภาพแวดล้อมและบริบททางพุทธศิลปกรรมเขามอรัตน์ จังหวัดเพชรบูรณ์ และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และแนวคิดการมีส่วนร่วม เพื่อการประยุกต์ใช้สร้างกรอบแนวคิดการวิจัยและกำหนดแนวทางประเด็นคำถามในเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังมีสาระสำคัญต่อไปนี้

บริบทแวดล้อมทางพุทธศิลปกรรมเขามอรัตน์ จังหวัดเพชรบูรณ์

เขามอรัตน์เป็นภูเขาขนาดใหญ่โดดเด่นอยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองศรีเทพโดยห่างออกไปราว 21 กิโลเมตร (ห่างออกไปในแนวตรง 15 กิโลเมตร) อยู่ในพื้นที่ ตำบลโคกสะอาด อำเภอศรีเทพ บนเขาแห่งนี้มีถ้ำอยู่แห่งหนึ่งถูกดัดแปลงให้เป็นศาสนสถานของพระพุทธศาสนาภายในถ้ำมีแกนหินขนาดใหญ่สามารถเดินรอบแกนหินนี้ได้ โดยแกนหินมีภาพสลักนูนต่ำเป็นพระพุทธรูปและพระโพธิสัตว์เป็นสำคัญ พระพุทธรูปองค์ใหญ่ซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นประธานของศาสนสถานแห่งนี้ เป็นพระพุทธรูปประทับยืนยกพระหัตถ์ทั้งสองข้างสูงราว 2.51 เมตร แต่พระหัตถ์และพระเศียรถูกสกัดออกไปสันนิษฐานว่าเป็นพระพุทธรูปยืนปางปฐมเทศนาประทับยืนบนฐานกลีบบัวขนาดใหญ่กับพระพุทธรูปประทับยืนขนาดรองลงมา พระพุทธรูปนั่งปางสมาธิสลักเข้าไปภายในถ้ำรวมทั้งหมด 11 องค์ นอกจากภาพจำหลักรูปพระโพธิสัตว์และพระพุทธรูปแล้วยังมีภาพจำหลักเป็นรูปสลักเจดีย์และธรรมจักรอยู่ด้วย ภาพจำหลักเหล่านี้สร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 14 เศียรของประติมากรรมเหล่านี้ ถูกลักลอบตัดออกไปแต่ต่อมาได้ตามกลับมาได้และเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร ศาสตราจารย์หม่อมเจ้า

สุภัทรดิศ ดิศกุล ได้กล่าวถึงภาพสลักที่เขามองว่าน่าจะเป็นภาพสลักลงบนแกนหินที่แต่เดิมอาจมีรักหรือปูนปั้นประกอบภาพเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นคติในศาสนาพุทธแบบมหายานสรุปไว้ในเบื้องต้นว่า สำหรับพระพุทธรูปนั้นได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะทวารวดี แต่สำหรับพระโพธิสัตว์ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะขอมสมัยก่อนเมืองพระนคร การมีส่วนร่วมนี้เกิดได้ในหลายลักษณะ หลายรูปแบบ หลายวิธีการ หลายกิจกรรมและหลายวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ข้อบ่งชี้เนื้อหาของสาระของการมีส่วนร่วมยังมิได้กระจ่างชัดอีกด้วย (Fine Arts Department, Ministry of Culture, 2007)

แนวความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

แนวคิดการอนุรักษ์สามารถทำได้ 2 วิธี คือ 1) วิธีการผ่านประสบการณ์ทางวัฒนธรรม โดยการศึกษาวัตถุ การอ่าน ค้นคว้า และทำความเข้าใจเนื้อหาของต้นฉบับโดยตรง ขณะเดียวกันเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับรู้และเข้าใจเนื้อหาการอนุรักษ์ทางอ้อมด้วย และ 2) วิธีการกระทำผ่านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม โดยการก่อตั้งสมาคมหรือศูนย์ข้อมูลเพื่อจัดเก็บข้อมูลเหล่านั้น เพื่อให้มรดกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ได้รับการเก็บรักษาไว้สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นเป็นอย่างดี (Khadijah et al., 2024) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) การเริ่มต้นอนุรักษ์ความหมายสมัยใหม่ 2) การรักษาความแตกต่างโดยพิจารณาการแสดงจุดยืนระหว่างการฟื้นฟูกับการต่อต้านการฟื้นฟู และความขัดแย้งระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์ 3) การสนับสนุนด้านการอนุรักษ์ ซึ่งรวมถึงการอนุรักษ์จากการทำงานและการฟื้นฟูและการอนุรักษ์ในบริบทของโลกาภิวัตน์ และ 4) การอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้น (1) การอนุรักษ์เพื่อสร้างบทบาททางวัฒนธรรม (2) การอนุรักษ์ในบริบทการพัฒนาที่ยั่งยืน (3) การอนุรักษ์โดยอาศัยความร่วมมือ (Li & Tang, 2023) ซึ่งการรับรู้ถึงมิติที่แสดงถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นรวมถึงคุณค่าที่เกิดจากการใช้งานและคุณค่าที่ไม่ขึ้นอยู่กับการใช้งานโดยตรง ทั้งยังต้องพิจารณาคูณค่าที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางและคุณค่าที่ไม่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง เป็นส่วนประกอบที่ช่วยเสริมและถ่วงดุลในการเลือกนำมรดกกลับมาใช้ใหม่ การปรับตัวของระบบนิเวศมรดกทางวัฒนธรรมควรได้รับการวางแผนและจัดการอย่างรอบคอบในช่วงเวลาหนึ่ง เหมือนสิ่งมีชีวิตที่มีแนวโน้มในการจัดระเบียบตัวเองใหม่ภายในเครือข่ายการพึ่งพาและการเสริมซึ่งกันและกันที่จำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทของการเปลี่ยนแปลงเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินงานร่วมกัน (Vecco, 2018)

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชน มีบทบาทในการอนุรักษ์มรดกทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญมาก ซึ่งอาจประกอบด้วย 1) การอนุรักษ์และสร้างการจัดการความรู้แบบมีส่วนร่วม 2) ความมุ่งมั่นและพยายามอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วม 3) การถ่ายทอดความรู้แบบมีส่วนร่วม 4) บทบาทการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ของรัฐ (Khadijah et al., 2024) โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับ 1) การดำเนินโครงการกิจกรรมอย่างครอบคลุมและเป็นอิสระ 2) ความร่วมมือปรับปรุงสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม 3) การสื่อสารอย่างเปิดเผยและโปร่งใส 4) การมีอำนาจตามสัดส่วนอย่างเท่าเทียมกัน 5) ความร่วมมือแบ่งปันจุดแข็งเพื่อลดจุดอ่อน (Pratala et al., 2024) นอกจากนี้ Hannerz (1996) เชื่อว่าการมีส่วนร่วมในการสนทนามีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม 2 ด้าน

คือ การเปิดเผยต่อสาธารณะและการแลกเปลี่ยนภายในชุมชน โดยพยายามทำความเข้าใจเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากการสนทนา ซึ่งช่วยให้เกิดการพัฒนาและรักษาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับบริบทได้อย่างแท้จริง โดยประสิทธิผลการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามกรอบการวางแผนร่วมกันนั้น มีความสัมพันธ์ในเรื่องของอำนาจที่ฝังรากลึกอยู่ภายในสังคม (Flyvbjerg, 1998) คือ 1) การมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรม 3) การมีส่วนร่วมลงทุนและปฏิบัติการ และ 4) การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล (Pinthong, 1994)

แนวความคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม

โครงสร้างการดำเนินงานในลักษณะองค์กรเครือข่ายตามระดับการรวมตัวของสมาชิกแตกต่างกันไป ประกอบด้วย 1) เครือข่ายระดับบุคคล เป็นเครือข่ายที่สมาชิกประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ มารวมกันเป็นเครือข่าย เช่น เครือญาติ เพื่อนบ้าน บุคคลที่ประกอบอาชีพเดียวกัน เป็นต้น 2) เครือข่ายระดับกลุ่มหรือองค์กร เป็นเครือข่ายที่สมาชิกเกิดการรวมตัวกันของกลุ่มหรือองค์กรไม่ใช่บุคคล เช่น ชุมชนสหกรณ์การเกษตร สหพันธ์ครู เครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น 3) เครือข่ายระดับบุคคลกับกลุ่มหรือองค์กร เป็นเครือข่ายที่สมาชิกประกอบด้วยบุคคลและกลุ่มหรือองค์กร ซึ่งเป็นคนละระดับกัน 4) เครือข่ายระดับชุมชน เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับเมืองกับเมือง ประเทศกับประเทศ เป็นต้น 5) เครือข่ายระดับสถาบัน เช่น สถาบันครอบครัวกับสถาบันครอบครัว หรือสถาบันต่างประเทศกับประเทศ เป็นต้น (Phonsri, 2007) ซึ่งองค์ประกอบของเครือข่ายที่ใช้ตัวอักษรย่อภาษาอังกฤษ 4 ตัวอักษร คือ “LINK” หรือที่แปลว่าการเชื่อมต่อ เพื่ออธิบายองค์ประกอบ คือ 1) การเรียนรู้ (Learning) เกี่ยวกับความจำเป็นและความต้องการของตนเองและผู้อื่น 2) การลงทุน (Investing) เป็นการลงทุนด้านเวลา และพลังงานในการติดต่อและเชื่อมประสานกับบุคคล 3) การดูแล (Nurturing) เป็นการดูแลสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกของเครือข่ายอย่างใกล้ชิด ทั้งในเรื่องการทำงานและสัมพันธภาพส่วนตัว 4) การรักษา (Keeping) เป็นการรักษาทิศทางบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะการตรวจสอบความต้องการของสมาชิกและการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อแสวงหาแนวทางที่ทรงพลังในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย (Sathapitanon & Thiraphan, 2003) สำหรับปัจจัยทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อรูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความร่วมมือและการตอบแทน 2) อำนาจและชื่อเสียง 3) การมีส่วนร่วมทางสังคม 4) ทรัพยากรและข้อมูล 5) ความปลอดภัยและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง และ 6) ความสามัคคี (Guo et al., 2024) โดยครอบคลุมการมีส่วนร่วมและการเข้าถึง วิธีการหรือแนวทางที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองต่อความต้องการที่ชาญฉลาดและเฉพาะเจาะจง การปกป้องและฟื้นฟูการระดมความรู้และความร่วมมือที่เข้มแข็ง เป็นพื้นฐานการช่วยสร้างเสริมความร่วมมือการดำเนินงานได้ (de Vries, 2020)

ดังนั้น ข้อมูลการทบทวนวรรณกรรมจากการอ้างอิงแหล่งที่มาดังกล่าวข้างต้นนี้ มาวิเคราะห์จำแนก ปรับปรุงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และทำการสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Figure 1. Research Conceptual Framework

ที่มา: วิเคราะห์โดยคณะวิจัย

Source: Analysis by the researcher

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ที่นำมาใช้ในการวิจัยนี้ เป็นการสะท้อนประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประสบการณ์ส่วนตัวของคณะวิจัย และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นตัวกำหนดแง่มุมของโครงสร้างการวิจัยเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรในการวิจัย

ประชากรการวิจัยในพื้นที่อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามที่สำนักงานสถิติแห่งชาติได้นำข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มาใช้เพื่อรายงานสถิติบ้านจากการทะเบียน จำแนกตามอำเภอ พ.ศ. 2565 รวมทั้งสิ้นจำนวน 69,552 คน (Phetchabun Provincial Statistical Office, 2023) กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ซึ่งเป็นประโยชน์ในแง่ของความเร็วและต้นทุน (Bolarinwa, 2020; Lehdonvirta et al., 2021) ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงคุณลักษณะเฉพาะบริบทตามบทบาทหน้าที่ภายในตำบลโคกสะอาด และตำบลศรีเทพ จำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนทางศาสนา จำนวน 7 รูป กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 23 คน และภายในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 1 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 37 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ชนิดปลายเปิด (Open-ended) โดยคณะวิจัยสร้างประเด็นคำถามเป็นแนวทางที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วม ซึ่งสามารถแทรกหรือเพิ่มเติมประเด็นเพื่อการซักถามระหว่างทำการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มได้ ทั้งนี้ คณะวิจัยได้ยื่นโครงการวิจัยพร้อมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเข้าสู่กระบวนการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยเลขที่ ว.335/2566 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2566

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะวิจัยดำเนินการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นรายบุคคลด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม รวมระยะเวลา 4 เดือน จำนวน 8 ครั้ง และจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 3 ครั้ง โดยใช้แนวคิดการรวมตัวกัน ที่พิจารณาถึงกระบวนการรวบรวมเอกสารทางประวัติศาสตร์ เรื่องเล่า และสถานที่รวมตัวกันตามความรู้ในท้องถิ่น (Beel & Wallace, 2020) เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การปฏิบัติ ผลประโยชน์ และการประเมินผลตามสภาพแวดล้อมอย่างเป็นธรรมชาติ (Denzin & Lincoln, 2005) และมีความเป็นอิสระในการเข้าร่วมและการให้ข้อมูลคำตอบเกี่ยวกับการอนุรักษ์ การมีส่วนร่วม และการเสริมสร้างเครือข่ายพุทธศิลปกรรมเขามอรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมคำตอบจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม คณะวิจัยได้ทำการตีความเบื้องต้น จากนั้นนำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้แนวทางเชิงตีความอย่างเป็นธรรมชาติ (Creswell, 2016) โดยมุ่งเน้นการทำความเข้าใจตามแนวคิดและประเด็นหลัก รวมทั้งการวิเคราะห์ปัจจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประสบการณ์ เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการตีความสถานการณ์ในพื้นที่ พร้อมการสอดแทรกเนื้อหาจากคำตอบที่ได้ตามความเป็นจริง เพื่อให้ได้เรื่องราวและการค้นพบที่สอดคล้องกัน แสดงผลลัพธ์ของการวิจัยด้วยวิธีบรรยายพรรณนา

ผลการวิจัย

การศึกษาริบทแวดล้อมการอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมเขามอรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่ามีการดำเนินการอนุรักษ์ 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

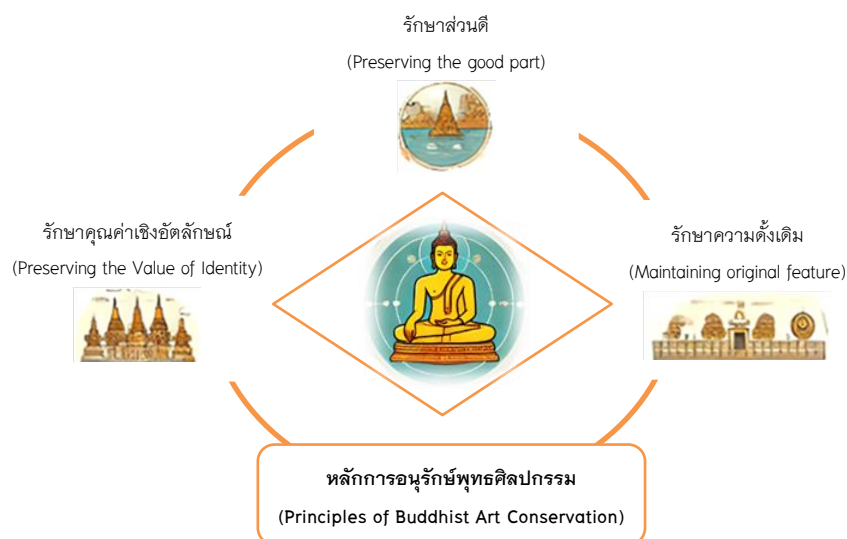
ประเด็นที่ 1 การซ่อมแซมเพื่ออนุรักษ์ โดยมุ่งเน้นการบูรณะและซ่อมแซมสิ่งชำรุดเสียหายที่เกิดขึ้นเพื่อรักษาสภาพและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ซึ่งจะทำให้ผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการอย่างเหมาะสม ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“...หากมีสิ่งใดชำรุดเสียหาย หรือเป็นสิ่งที่ควรซ่อมแซมได้มีการแจ้งให้ผู้ดูแล
รับทราบและดำเนินการเป็นสำคัญ...” (ตัวแทนผู้นำทางศาสนาคนที่ 1, การสื่อสาร
ส่วนบุคคล, 2 กันยายน 2566)

ประเด็นที่ 2 การดำรงรักษาเพื่อการอนุรักษ์ มุ่งเน้นการคงไว้ซึ่งส่วนที่มีความโดดเด่น มีความสำคัญ
ทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม และคุณค่าทางวัฒนธรรม กรณีที่มีการสร้างส่วนใหม่เพิ่มเติม ได้มีการ
ออกแบบและก่อสร้างให้สอดคล้องกับส่วนที่มีอยู่เดิม ทั้งในด้านรูปแบบ สถาปัตยกรรม วัสดุที่ใช้ รวมถึงสีสันทน
และลวดลายเพื่อให้เกิดความกลมกลืนและไม่ทำให้คุณค่าดั้งเดิมของโครงสร้างเก่าลดลงไป ซึ่งทำด้วย
ความระมัดระวังเพื่อรักษาเอกลักษณ์และความสมบูรณ์ของสิ่งปลูกสร้างเดิมอย่างเคร่งครัด ดังตัวอย่าง
การสัมภาษณ์

“...การดำรงรักษาส่วนที่ดีเด่นสำคัญ เมื่อสร้างส่วนใหม่จะต้องให้
สอดคล้องกับของเก่าให้ดีขึ้น...” (ตัวแทนผู้นำทางศาสนาคนที่ 2, การสื่อสาร
ส่วนบุคคล, 2 กันยายน 2566)

โดยมีหลักการอนุรักษ์ที่สำคัญ 3 หลักการ ดังนี้

ภาพที่ 2 หลักสำคัญในการอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมเขามรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

Figure 2. Key Principles for the Conservation of Buddhist Art at Khao Thamorat, Si Thep Historical Park,

Phetchabun Province

ที่มา: วิเคราะห์โดยคณะวิจัย

Source: Analysis by the researcher

จากภาพที่ 2 แสดงหลักสำคัญในการอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมเขามรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์
ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ 3 หลักการ ประกอบด้วย

2.1 การรักษาส่วนดี โดยมุ่งเน้นการรักษาส่วนที่ดีและสอดคล้องกับของเดิมที่ยังคงอยู่ให้มากที่สุด
 2.2 การรักษาความดั้งเดิม โดยสิ่งก่อสร้างที่ใกล้เคียงต้องร่วมกันอนุรักษ์ให้คงสภาพเดิมให้มากที่สุด
 และเป็นไปตามทิศทางเดียวกัน

2.3 การรักษาคุณค่าเชิงอัตลักษณ์ โดยการส่งเสริมความสำคัญและการมีใจรักพุทธศิลปกรรม
 ของชุมชน ซึ่งเป็นการกระตุ้นการอนุรักษ์และรับผิดชอบการตัดสินใจดำเนินการร่วมกัน เพื่อการพัฒนาชุมชน
 ให้มีความเข้มแข็งในด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

“...การอนุรักษ์จะต้องแน่ใจแล้วว่าการอนุรักษ์นั้นมีความสำคัญ มีคุณค่า
 อย่างแท้จริง ถึงจะเริ่มลงมืออนุรักษ์ตามเทคนิคและวิธีการของตนเอง...”

(ตัวแทนผู้นำทางศาสนาคนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 กันยายน 2566)

การศึกษาการมีส่วนร่วมของวัดและชุมชนในการอนุรักษ์เขาดมอรัญ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ
 จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า มีกระบวนการมีส่วนร่วมจากวัด ชุมชน และหน่วยงานด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
 จำนวน 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การร่วมรักษาความหมายตามสมัย โดยการบังคับใช้กฎหมาย ข้อบัญญัติ และข้อบังคับเกี่ยวกับการ
 การอนุรักษ์โบราณสถานหรือโบราณวัตถุต้องดำเนินการอย่างเข้มงวด โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น
 จำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบัญญัติ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น เพื่อให้
 สามารถร่วมมือในการอนุรักษ์และปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ระดับนโยบาย)

“...เขาดมอรัญ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ เป็นสถานที่ทางพระพุทธ
 ศาสนาที่นับว่ามีความสำคัญในท้องถิ่นที่จะต้องได้รับการอนุรักษ์และพัฒนา
 ...” (ตัวแทนผู้นำทางศาสนาคนที่ 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 กันยายน 2566)

2. การร่วมรักษาความแตกต่าง ระหว่างการแสดงจุดยืนของการฟื้นฟูกับการต่อต้านการฟื้นฟู
 และความขัดแย้งระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์ โดยมีการพิจารณาและหารือร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วน
 เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อหาทางออกที่สามารถตอบสนองต่อการอนุรักษ์และการพัฒนาได้อย่างสมดุล

3. การร่วมสนับสนุนอนุรักษ์ ทางด้านการงานและการฟื้นฟูในบริบทของโลกาภิวัตน์ โดยความ
 ร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากรในการอนุรักษ์ให้เข้มแข็ง
 และมีการวางแผนกลยุทธ์การฟื้นฟูที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถดำเนินการในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้
 อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยบุคลากรผู้เชี่ยวชาญในการกำกับ ดูแล บำรุงรักษา รวมถึงการปลูกฝังให้คนรุ่นใหม่
 เกิดการอนุรักษ์พุทธศิลปกรรม และมีกิจกรรมส่งเสริมภาพลักษณ์ประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมในพื้นที่
 (ระดับวัดและชุมชน)

“...บุคลากรผู้นำที่จะเข้ามาดูแล ช่วยปลูกฝังจิตสำนึกและจิตสาธารณะ
 ให้กับเยาวชนในชุมชน...” (ตัวแทนผู้นำทางศาสนาคนที่ 3, การสื่อสารส่วนบุคคล,

4 กันยายน 2566)

4. การร่วมอนุรักษ์ที่ยั่งยืน โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่บทบาททางวัฒนธรรม และบริบทการพัฒนาที่ยั่งยืน (ระดับจังหวัดและองค์กรด้านวัฒนธรรม)

“...ฝ่ายปกครองท้องถิ่นและฝ่ายปกครองท้องที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนสภาวัฒนธรรมตำบลและสภาวัฒนธรรมอำเภอ ควรขยายเครือข่ายในการอนุรักษ์และพัฒนาพุทธศิลปกรรมของเขามอรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพเพิ่มมากขึ้น และนำเครือข่ายเหล่านั้นมาร่วมในการอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมของเขามอรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรนำพุทธศิลปกรรมของเขามอรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ มาเป็นทุนทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมแล้วนำมาปรับใช้ชุมชนท้องถิ่น โดยการพัฒนา ส่งเสริม และอนุรักษ์...” (ตัวแทนผู้นำทางศาสนาคนที่ 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 กันยายน 2566)

การเสนอแนวทางเสริมสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมอนุรักษ์เขามอรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ แสดงผลการวิจัยดังต่อไปนี้

เครือข่ายการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ 3 เครือข่าย ประกอบด้วย

เครือข่ายวัด ทำหน้าที่ร่วมกันอนุรักษ์ความหมายตามสมัยและอนุรักษ์ความแตกต่าง โดยใช้ข้อบังคับและระเบียบที่ต้องปฏิบัติตามการจัดกิจกรรม การใช้ทรัพยากรภายในวัดและชุมชน การปฏิบัติตามข้อบังคับขององค์กรศาสนาและหน่วยงานท้องถิ่น

“...การให้ความรู้เพื่อการสร้างแรงจูงใจให้วัดและชุมชนได้เห็นคุณค่าประวัติศาสตร์ หรือคุณค่าทางมรดกวัฒนธรรม มิได้จำกัดอยู่เฉพาะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่มันเป็นสมบัติของคนร่วมกันเมื่อเป็นสมบัติของส่วนรวมคนอื่นก็มีสิทธิในการที่จะปกป้องดูแลรักษา หรือแม้กระทั่งสิทธิในการที่จะได้รับผลประโยชน์นั้นด้วย...” (ตัวแทนผู้นำชุมชนคนที่ 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 กันยายน 2566)

เครือข่ายชุมชน ทำหน้าที่ให้ความร่วมมือในการทำนุบำรุง ดูแลรักษาสถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

“...ผู้นำชุมชนนั้นมีส่วนสำคัญมากในการส่งเสริมการอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมของเขามอรัตน์ ควรให้ผู้นำชุมชนหรือประชาชนมีความรู้ มีความรักในแหล่งอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมของเขามอรัตน์ ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจเหมือนกับประเทศทางยุโรป ซึ่งส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจความสำคัญของศิลปะในปัจจุบันประเทศไทยเพียงจะมีการส่งเสริมให้ประชาชนรักศิลปะพุทธศิลปกรรม...” (ตัวแทนผู้นำชุมชนคนที่ 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 กันยายน 2566)

เครือข่ายภาครัฐ ทำหน้าที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการประสานงานสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความเชื่อมั่นระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ผ่านความโปร่งใสและการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแลกเปลี่ยนข้อมูล การประสานงานระหว่างหน่วยงานช่วยให้ประชาชนเข้าใจบริบทและเป้าหมายของโครงการชัดเจนยิ่งขึ้น ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น โดยมีการวางแผนและจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกหน่วยงานทำงานสอดคล้องกัน

“...การเสริมสร้างเครือข่ายให้ความรู้ ต้องให้หน่วยงานของรัฐมาเป็นกำลังหลักในการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมของเขาดมอรัตน์ เพื่อที่จะส่งเสริมให้มีคุณค่าในเชิงมรดกทางวัฒนธรรม หรือมีคุณค่าในทางประวัติศาสตร์ วัดและชุมชนที่อยู่ใกล้กับเขาดมอรัตน์ต้องคอยดูแลและสอดส่องเพื่อไม่ให้ถูกทำลาย...” (ตัวแทนผู้นำชุมชนคนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 กันยายน 2566)

ดังนั้น แนวทางเสริมสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมอนุรักษ์เขาดมอรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้

1. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยพัฒนามัคคุเทศก์ชุมชนรุ่นใหม่ เพื่อการสื่อสารและนำเสนอข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมทั้งการสร้างเชื่อมโยงและความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความเชี่ยวชาญในกลุ่มเครือข่ายมัคคุเทศก์ทางวัฒนธรรม
2. การสร้างเครือข่ายการลงทุน โดยการพัฒนาเครือข่ายฐานข้อมูลและทรัพยากรพุทธศิลปกรรมเพื่อการเชื่อมโยงกลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมในพื้นที่ และใช้เทคโนโลยีใหม่สร้างระบบฐานข้อมูลการสำรวจการรวบรวม การจัดเก็บ และการจัดการข้อมูลทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
3. การสร้างเครือข่ายการกำกับ ดูแล และบำรุงรักษา โดยการจัดตั้งเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศิลปกรรม เช่น ผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา ช่างฝีมือท้องถิ่น นักอนุรักษ์ท้องถิ่น นักวิจัย นักวิชาการ ศิลปิน องค์การภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ กิจกรรมเผยแพร่ (หนังสือ สื่อ ภาพเคลื่อนไหว เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน สถานพุทธศิลปกรรมในชุมชน) การจัดหาทุนและทรัพยากรสนับสนุน เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูพุทธศิลปกรรมได้อย่างครอบคลุมทุกพื้นที่

อภิปรายผล

บริบทแวดล้อมการอนุรักษ์เขาดมอรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีหลักการอนุรักษ์ที่สำคัญ คือ การรักษาส่วนดี ความดั้งเดิม และคุณค่าเชิงอัตลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวัชรสุวรรณนัทธ ทุมโชโต (ลูกชูป เกตุเขียว) (Pharkuwatchasuwannathon (Lokchub Ketkhieo) et al., 2020) ที่ได้แสดงผลลัพธ์เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างศักยภาพการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ทางพระพุทธศาสนา สามารถนำวิทยาการความรู้ที่เป็นประโยชน์มาถ่ายทอด

อบรมสั่งสอนให้กับชุมชน และเน้นการปลูกฝังจิตสำนึกของชุมชนในการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์พุทธศิลปกรรม และสอดคล้องกับแนวคิดการอนุรักษ์ของ Khadijah et al. (2024) ซึ่งกำหนดวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางวัฒนธรรม โดยศึกษาและสำรวจวัตถุ อ่านและค้นคว้าข้อมูลจากต้นฉบับ และกิจกรรมการมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดความเข้าใจการอนุรักษ์และบริบทของชุมชนได้อย่างลึกซึ้ง

การมีส่วนร่วมของวัดและชุมชนในการอนุรักษ์เขาคมอรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีกระบวนการรักษาความหมายตามสมัย รักษาความแตกต่าง ร่วมสนับสนุน และร่วมอนุรักษ์ ซึ่งเป็นการตีความ การปรับปรุงการอนุรักษ์ การผสานความรู้และประสบการณ์ในอดีตให้เข้ากับการอนุรักษ์ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังถือเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้กับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่สืบต่อไป ดังที่ Habermas (1984) ระบุว่าพื้นฐานของการวางแผนร่วมกันถือเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมแบบสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพ ยุติธรรม และถูกต้องตามกฎหมาย และประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามกรอบการวางแผนร่วมกันนั้น มีความสัมพันธ์กับอำนาจที่ฝังรากลึกอยู่ภายในสังคม (Flyvbjerg, 1998)

การนำแนวทางเสริมสร้างเครือข่ายวัด ชุมชน และภาครัฐ เพื่อทำหน้าที่ในการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การลงทุน การกำกับ ดูแล และบำรุงรักษาพุทธศิลปกรรมของเขาคมอรัตน์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลกระทบสำคัญที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มการเรียนรู้ การเปิดโอกาสในการระดมทุนสนับสนุนทรัพยากรและกิจกรรมการอนุรักษ์ การกำกับดูแลที่สามารถตรวจสอบคุณภาพได้ รวมทั้งเกิดการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและชุมชนมีความตั้งใจในการอนุรักษ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อรูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมด้านความร่วมมือและการตอบแทน อำนาจและชื่อเสียง การมีส่วนร่วมทางสังคม ทรัพยากรและข้อมูล ความปลอดภัยและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง และความสามัคคี (Guo et al., 2024) โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักอาจต้องร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านเครือข่ายทุนทางสังคม และมีส่วนร่วมกับหน่วยงานกำกับดูแลผ่านความสัมพันธ์ทุนทางสถาบัน เพื่อให้แน่ใจว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมากมีส่วนร่วมภายใต้การจัดระเบียบความร่วมมือตามโครงสร้างเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ (Lin, 2002)

การนำไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ 3 ระดับ ดังต่อไปนี้

1. ระดับนโยบาย สามารถนำไปใช้ประกอบการจัดทำแนวทางการสร้างกรอบการทำงาน การออกกฎหมายและระเบียบ การจัดทำแผนงาน และการจัดสรรงบประมาณ สำหรับการสนับสนุนความรับผิดชอบในการดูแลและอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชน
2. ระดับวัดและชุมชน สามารถนำไปใช้วางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างช่องทางการสื่อสารชุมชนร่วมกัน เช่น การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์พุทธศิลปกรรม การจัดกิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เทศกาลงานบุญของชุมชน เป็นต้น

3. ระดับจังหวัดและองค์กร สามารถนำไปใช้ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กร เช่น การร่วมกันจัดทำโครงการพัฒนาและอนุรักษ์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมพุทธศิลปกรรม การร่วมกันจัดหาทุนสนับสนุนทางการเงินเพื่อการทำนุบำรุงรักษาโบราณสถานและโบราณวัตถุทางพุทธศิลปกรรมของชุมชน และพัฒนาแพลตฟอร์มช่องทางการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ข้อมูลการอนุรักษ์และกิจกรรมทางพุทธศิลปกรรมชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พุทธศิลปกรรม โดยการสร้างกฎหมายเฉพาะและกำหนดบทลงโทษผู้ที่ทำลายหรือละเมิด การให้สิทธิแสดงความคิดเห็นและมีบทบาทตัดสินใจ การจัดทำแนวทางการบริหารจัดการพุทธศิลปกรรม การสร้างมาตรฐานการอนุรักษ์ที่สามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง เพื่อประกันคุณภาพการอนุรักษ์ และการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะด้านที่มีหน้าที่รับผิดชอบกำกับ ดูแล และประเมินผลการอนุรักษ์พุทธศิลปกรรม ร่วมกับชุมชนและองค์กรภาคประชาสังคม

ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชน

ชุมชนควรปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมของเขมมอรัญญ์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพให้กับประชาชน เด็กและเยาวชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่คนในชุมชน เพื่อการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางด้านประวัติศาสตร์พุทธศิลปกรรมและวัฒนธรรม รวมทั้งการปรับภูมิทัศน์โดยรอบเขมมอรัญญ์ให้เหมาะสมและจัดประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลยุทธ์การเสริมสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมที่เสี่ยงต่อการทำลายและสูญหาย” โดยให้ความสำคัญและความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการศึกษาปลูกฝังจิตสำนึก และการตระหนักรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และการอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนที่พุทธศิลปกรรมเหล่านี้จะถูกทำลายโดยการกระทำของประชาชนที่ปราศจากความรู้ความเข้าใจ ซึ่งมุ่งเน้นการดำเนินการศึกษารวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับวัดและชุมชน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษา และเยาวชนในชุมชน ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว ได้เกิดความรู้ความเข้าใจและความภาคภูมิใจ นำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจที่ลุ่มลึกในการดูแลและอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมเขมมอรัญญ์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและปกป้องถึงความเจริญรุ่งเรืองของท้องถิ่นสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

Barthel-Bouchier, D. (2016). *Cultural heritage and the challenge of sustainability*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315431055>

- Beel, D., & Wallace, C. (2020). Gathering together: social capital, cultural capital and the value of cultural heritage in a digital age. *Social & Cultural Geography*, 21(5), 697–717. <https://doi.org/10.1080/14649365.2018.1500632>
- Bolarinwa, O. A. (2020). Sample size estimation for health and social science researchers: The principles and considerations for different study designs. *Nigerian Postgraduate Medical Journal*, 27(2), 67–75. DOI: 10.4103/npmj.npmj_19_20
- Campelo, A., Reynolds, L., Lindgreen, A., & Beverland, M. (Eds.). (2018). *Cultural heritage*. Routledge.
- Creswell, J. W. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Sage.
- de Vries, G. (2020). *Culture in the Sustainable Development Goals: The Role of the European Union* (2nd revised ed.). ifa (Institut für Auslandsbeziehungen e. V.). DOI: <https://doi.org/10.17901/AKBP1.06.2020>
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2005). *The Sage handbook of qualitative research* (3rd ed.). Sage.
- El Amine, K. M. (2024). *Conservation and Valorisation of Architectural and Urban Heritage*. University of Abou bekr Belkaid Tlemcen. https://elearn.univ-tlemcen.dz/pluginfile.php/252767/mod_resource/content/1/MIMEOGRAPHED.%20Conservation%20and%20Valorisation%20of%20Architectural%20and%20Urban%20Heritage.pdf
- Fine Arts Department, Ministry of Culture. (2007). *Si Thep Historical Park*. Rungsilp Printing (1977).
- Flyvbjerg, B. (1998). *Rationality and power: Democracy in practice*. University of Chicago press.
- Fouseki, K., Swensen, G., & Guttormsen, T. S. (2020). Heritage and sustainable urban transformations—A ‘deep cities’ approach. In Fouseki, K., Guttormsen, G., and Swensen, G. (Eds.), *Heritage and sustainable urban transformations deep cities* (pp. 1–15). Routledge.
- Guo, J., Bian, Y., Li, M., & Du, J. (2024). Assessing resilience through social networks: A case study of flood disaster management in China. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 104583. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2024.104583>
- Habermas, J. (1984). *The theory of communicative action* (Vol. I). Beacon.
- Hannerz, U. (1996). *Transnational connections: Culture, people, places* (Vol. 290). Routledge.
- Khadijah, U. L. S., Winoto, Y., Shuhidan, S. M., Anwar, R. K., & Lusiana, E. (2024). Community Participation in Preserving the History of Heritage Tourism Sites. *Journal of Law and Sustainable Development*, 12(1), e2504–e2504. <https://doi.org/10.55908/sdgs.v12i1.2504>
- Lehdonvirta, V., Oksanen, A., Räsänen, P., & Blank, G. (2021). Social media, web, and panel surveys: using non-probability samples in social and policy research. *Policy & internet*, 13(1), 134–155. <https://doi.org/10.1002/poi3.238>

- Li, L., & Tang, Y. (2023). Towards the contemporary conservation of cultural heritages: An overview of their conservation history. *Heritage*, 7(1), 175–192. <https://doi.org/10.3390/heritage7010009>
- Lin, N. (2002). *Social capital: A theory of social structure and action* (Vol. 19). Cambridge University Press.
- Pharkuwatthasuwannathon (Lokchub Ketkhieo), Phraworaphong Dhammavamsa (Seechawong), & Balakula, A. (2020). *The Comparative Study Between Lakhon Chatri in Petchaburi and Lakhon Chatri The Fine Arts Department* [Research Report]. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phetchabun Provincial Statistical Office. (2023). *Phetchabun Provincial Statistical Report: 2023*. https://phchabun.nso.go.th/images/report/statistical_report/CoverReportPRO2023-01%20Final.pdf
- Phonsri, S. (2007). *Learning Network in Community Development* (2nd ed.). Odeon Store.
- Pinngern, C. (2009). *Chakkawan Tipani : A prototype of Buddhist thought, symbols of Lanna*. Social Research Institute, Chiang Mai University.
- Pinthong, J. (1994). *Rural development administration*. Odeon Store.
- Pratala, E., Sugara, A., & Supriadi, Y. N. (2024). Community Participation in Cultural Preservation in Gerendeng Pulo Village, Karawaci District, Tangerang City. *International Journal of Business, Technology and Organizational Behavior (IJTOB)*, 4(1), 12–19. <https://doi.org/10.52218/ijbtob.v4i1.303>
- Sathapitanon, P., & Thiraphan, C. (2003). Communication with network society. In *the training documents for Course 3 “Creating a Powerful Network”*. Local Community Institute develops learning institutions and develops civil society.
- SDG Compass. (2015). *A guide for business action on the SDGs*. <https://ocm.iccm.org/documents/sdg-compass-guide-business-action-sdgs>
- Suksawat, S. (1994). *Sri Dvaravati to Sri Rattanakosin*. Dan Suthakanphim.
- The Committee on Culture of UCLG. (2018). *Culture in the Sustainable Development Goals: A Guide for Local Action*. https://www.agenda21culture.net/sites/default/files/culture_and_sdgs.pdf
- Vecco, M. (2018). Value and values of cultural heritage. In *Cultural heritage* (pp. 23–38). Routledge.

บทความวิจัย (ภาษาไทย)/ Research Article (Thai)

“นวัตกรรมหัตถศิลป์ถิ่นสุรินทร์” ภูมิปัญญาหัตถกรรมอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

Innovative Handicrafts of Surin: the Wisdom of Handicrafts
in Khwao Sinarin District, Surin Provinceอัคราพร สุขทอง^{1*}Autcharaporn Suktong^{1*}^{1*}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย^{1*}Assistant Professor, Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University, Surin Province, Thailand
E-mail address (Corresponding author): ^{1*}autcharaporn2510@gmail.com

รับบทความ: 4 สิงหาคม 2567/ ปรับแก้ไข: 20 กันยายน 2567/ ตอรับบทความ: 27 กันยายน 2567

Received: 4 August 2024/ Revised: 20 September 2024/ Accepted: 27 September 2024

Abstract

Background and Objective: The identity of local wisdom in the handicrafts of Khwao Sinarin District, Surin Province, has been passed down for generations, reflecting the community's culture and craftsmanship. This research aims to: 1) study the wisdom and production processes of the “Prakueam” silverware and handwoven silk, 2) develop innovative dance performances, and 3) utilize these innovations to promote cultural tourism.

Methodology: This qualitative research specifically targeted a sample size of 5 local craft experts, 20 community representatives, 19 performing arts students, 2 music instructors, and 3 performance artists. Data were collected through unstructured interviews, group discussions, workshops, and the application of traditional dance methods. The content was analyzed to relate performance forms and handicraft techniques.

Results: 1) The wisdom of producing silverware and handwoven silk has been transmitted through generations, utilizing production methods that emphasize skilled craftsmanship and require considerable time. 2) The innovative performance series titled “Innovative Handicrafts of Surin” is divided into four segments: (a) the production process of silverware, which includes 13 dance movements; (b) the production process of handwoven silk, which includes 14 dance movements; (c) a courtship segment between males and females featuring 9 dance movements; and (d) a celebration of the prosperity of Surin handicrafts, incorporating 12 dance movements. 3) The innovative performance series participated in 8 public events, significantly contributing to the promotion of cultural tourism across three dimensions: (a) economic development, (b) education, and (c) innovation.

Discussion: Surin's local handicraft wisdom reflects the beliefs and deep connections of artisans, translated into beautiful dance movements that narrate the production process. These innovations have positively affected community income, strengthened relationships, preserved resources, and expanded digital access.

Suggestion: The innovative dance performance outcomes from this research should be incorporated into the development of training programs that focus on learning and skill-building in silverware and silk weaving crafts. This will help inspire youth to recognize the value and importance of preserving traditional craftsmanship, which forms the cultural roots of their community, and can be extended to create future careers and sources of income.

Keywords: Innovative Handicrafts of Surin; Handicrafts Wisdom; Cultural Innovation; Surin Silk; Prakueam silverware

บทคัดย่อ

ที่มาและวัตถุประสงค์การวิจัย: อัตลักษณ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านงานหัตถกรรมจากความชำนาญของชาวบ้านคือวัฒนธรรมชุมชนที่ได้รับการสืบทอดมาหลายชั่วอายุคนในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ นำมาสู่วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาภูมิปัญญาหัตถกรรมและวิธีขั้นตอนการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงิน “ประเทียม” หัตถกรรม “ผ้าไหมทอมือ” 2) พัฒนานวัตกรรมการแสดงนาฏยประดิษฐ์ 3) นำนวัตกรรมไปใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ระเบียบวิธีวิจัย (วิธีดำเนินการวิจัย): ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเฉพาะเจาะจงเป็นครูภูมิปัญญา 5 คน ตัวแทนประชาชน 20 คน นักศึกษาศาสาวิชานาฏศิลป์ 19 คน อาจารย์ทางดนตรี 2 คน ศิลปินการแสดงและขับร้อง 3 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มี

โครงสร้างด้วยการจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่ม การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการตามขั้นตอนทางนาฏศิลป์ และวิเคราะห์วิเคราะห์เนื้อหาเชื่อมโยงรูปแบบการแสดง

ผลการวิจัย: 1) ภูมิปัญญางานหัตถกรรมเครื่องเงินประเก๋อมและผ้าไหมทอมือ ได้รับการถ่ายทอดเรียนรู้และสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ โดยมีวิธีการผลิตที่เน้นฝีมือความเชี่ยวชาญและใช้เวลาในการทำค่อนข้างนาน 2) นวัตกรรมการแสดงชุด “นวัตวิถีหัตถศิลป์ถิ่นสุรินทร์” จำแนกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงกรรมวิธีการผลิตหัตถกรรมเครื่องเงินประเก๋อม 13 ท่ารำ ช่วงกรรมวิธีการผลิตหัตถกรรมผ้าไหมทอมือ 14 ท่ารำ ช่วงเกี่ยวพาราสีระหว่างชายและหญิง 9 ท่ารำ และช่วงความรู้เรื่องของหัตถศิลป์ถิ่นสุรินทร์ 12 ท่ารำ 3) นวัตกรรมชุดการแสดงได้เข้าร่วมกิจกรรมในเวทีสาธารณะ จำนวน 8 งาน สามารถส่งผลกระทบต่อ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ การศึกษา และนวัตกรรม

อภิปรายผล: ภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์สะท้อนความเชื่อและความผูกพันของช่างฝีมือที่นำมาสู่การถ่ายทอดกระบวนการผลิตผ่านนวัตกรรมการแสดงด้วยท่ารำที่งดงาม ซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อรายได้สำหรับผู้แสดงและชุมชน การรักษาความสัมพันธ์ รักษาทรัพยากร และการเข้าถึงผ่านช่องทางดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ: ควรนำผลลัพธ์นวัตกรรมชุดการแสดงจากการวิจัยไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการเรียนรู้และฝึกทักษะด้านหัตถกรรมเครื่องเงินและผ้าไหม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการสืบสานงานฝีมือที่เป็นรากเหง้า วัฒนธรรม ต่อยอดสู่การสร้างอาชีพและรายได้ในอนาคต

คำสำคัญ: นวัตวิถีหัตถศิลป์ถิ่นสุรินทร์; ภูมิปัญญาหัตถกรรม; นวัตวิถี; ผ้าไหมสุรินทร์; เครื่องเงินประเก๋อม

บทนำ

ผลิตภัณฑ์จากศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านครอบคลุมหลากหลายแขนง ตั้งแต่ประเพณี ความเป็นมา รากฐานทางชาติพันธุ์ของอาชีพไปจนถึงบทบาทของช่างฝีมือพื้นบ้าน การสร้างสรรค์รูปแบบและบทบาทของหัตถกรรมในวัฒนธรรมโลก การกระจายตัวตามภูมิศาสตร์ ความแตกต่างของประเภท สาขา และทิศทางอนาคตได้สะท้อนถึงกลุ่มชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ แรงงานจิตวิญญาณท้องถิ่น และภูมิศาสตร์ของแต่ละภูมิภาค (Nutfullayevna, 2024) ซึ่งเป็นมรดกตกทอดจากวัฒนธรรมอันดั้งเดิมของบรรพบุรุษตามวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชุมชนและสังคม ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้ประเทศสามารถเติบโตได้อย่างมั่นคงผ่านการสร้างรูปแบบนวัตกรรมที่สัมพันธ์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Rattanaphaisankit, 2021) ดังนั้น จึงควรอนุรักษ์ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมโดยคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิมไปพร้อมกับ การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และกระบวนการใหม่ที่ตอบสนองความต้องการปัจจุบัน โดยไม่สูญเสียอัตลักษณ์ดั้งเดิมไป (Pablo-Calderón et al., 2024) นอกจากนี้ ปัญหาสำคัญจากพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างรุ่น คนรุ่นเก่าปรับตัวต่างจากคนรุ่นหลังที่มีความอิสระในการทำงาน และรับรู้ข้อมูล การค้นหาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ปัญหาการรักษาอัตลักษณ์ผ่านมรดกทางวัฒนธรรมจึงซับซ้อนมากขึ้น จำเป็นต้องใช้แนวคิดสมัยใหม่เพื่อสร้างและแบ่งปันวิธีการที่สร้างสรรค์ (Lissitsa et al., 2022; Mannheim et al., 2023; Szromek & Bugdol, 2024)

การเพิ่มความคาดหวังเกี่ยวกับประสิทธิภาพทางสังคมในฐานะทางเลือกของการแก้ไขปัญหา “นวัตกรรมทางสังคม” จึงเป็นความคิดริเริ่มที่มุ่งแก้ปัญหาทางสังคมและส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผ่านการรวมกัน การเสริมอำนาจ การมีส่วนร่วม และความสัมพันธ์ใหม่ (Murray, 2010; Lévesque, 2012; Cloutier, 2003; Longtin et al., 2024) จากผลการศึกษาของ Bataglin and Kruglianskas (2022) พบว่า นวัตกรรมทางสังคม เป็นคำหลักที่ถูกอ้างอิงถึงมากที่สุด ซึ่งแสดงผลลัพธ์ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทรัพยากรที่ดำเนินการโดยผู้มีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมาย และ “ผลลัพธ์” คือ ผลลัพธ์ ขั้นสุดท้ายเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายทางสังคม (Iwamoto & Cançado, 2020) ดังนั้น นวัตกรรมทางสังคม จึงอยู่ในฐานะวิธีการทั้งเชิงแนวคิดและเชิงปฏิบัติการส่งมอบผลลัพธ์เชิงบวกทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ชนบทท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคประชาสังคมที่ถือเป็นศูนย์กลางหรือเป็นที่พึ่งปรารถนานวัตกรรม ทางสังคมที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลทั้งด้านนวัตกรรมและการพัฒนาชนบทกับทฤษฎีอย่างใกล้ชิด รวมถึง การจัดระเบียบและสร้างศักยภาพควบคู่ไปกับหลักการที่ได้รับการยอมรับมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่ นวัตกรรมทางสังคมโดยตรง แต่ก็มีผลคล้ายคลึงกันมากและได้รับการฝังรากลึกในแนวทางนโยบาย (Dionisio et al., 2024)

ด้วยเหตุนี้ งานช่างเงินในประเทศไทย ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นสายงานหัตถกรรมที่พบได้ตามชุมชน ของแต่ละภูมิภาค รูปแบบมีความแตกต่างตามสายสกุลช่างตามท้องถิ่นเช่นเดียวกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือดินแดนภาคอีสานของไทยส่วนใหญ่พบอยู่ในกลุ่มไทยลาวและกลุ่มไทยเชื้อสายเขมร โดยมีลวดลาย เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของเครื่องเงินภาคอีสานที่ชุมชนส่วย (ญะ) บ้านเขวาสีรินทร์ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ได้สร้างสรรค์ผลงานออกมาในรูปแบบเครื่องประดับ เช่น ลูกประเก้อม ตะเกา (ต่างหู) เป็นต้น ซึ่งเป็นชุมชนสายสกุลช่างเครื่องเงินสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติแขนงนี้อยู่ภายในชุมชน (Phongchawee, 2018) สำหรับการทอผ้าไหม งานหัตถกรรมพื้นบ้านซึ่งเป็นอาชีพที่สำคัญและเป็นมรดก ทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ โดยการทอผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์มีลวดลายหลากหลาย เกิดจาก การทอผ้าลายเส้นหรือลวดลายที่ทำให้ผิวสัมผัสแตกต่างกัน เรียกว่า “ลายโครงสร้าง” (Structural Design) เกิดจากการขัดกันของเส้นด้ายที่ไม่สามารถแยกออกได้โดยไม่ทำให้ผ้าเสียหายหรือเสื่อมคุณสมบัติ (Sailasut, 1996) ถือเป็นอาภรณ์ที่งดงามและทรงคุณค่าจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ มีความสำคัญ ทางประวัติศาสตร์ของชาวไทยเขมรในจังหวัดสุรินทร์ที่ต้องอาศัยความประณีต การจัดเรียงเส้นไหมให้คงที่ และคุณภาพของเส้นไหมที่เล็กละเอียดหรือไหมน้อยคุณภาพสูงที่ได้จากการสาวเส้นไหมครั้งแรก โดยภายใน จังหวัดสุรินทร์นิยมใช้ทอผ้ามัดหมี่ (Leesuwan, 1987)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ให้ความสำคัญกับงานหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวจังหวัดสุรินทร์ โดยนำอัตลักษณ์ ทางภูมิปัญญามาพัฒนาต่อยอดเป็นนวัตกรรมศิลปะการแสดงจากภูมิปัญญางานฝีมือเครื่องเงินและผ้าไหม ทอมือของชาวสุรินทร์ สามารถสะท้อนค่านิยมท้องถิ่นที่เติบโตตามกาลเวลาโดยชุมชนยอมรับและเป็นเจ้าของ วัฒนธรรม พร้อมทั้งเป็นแนวทางการเตรียมคนรุ่นใหม่ให้ดำรงรักษามรดกทางวัฒนธรรมไว้ เพื่อให้แน่ใจว่า คุณค่าท้องถิ่นของชุมชนจะไม่สูญหายไปจากยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันและเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่รวดเร็ว

(Hapidzin et al., 2024; Narawati et al., 2021; Sunaryo et al., 2024) รวมทั้งเป็นโอกาสส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชนและรายได้ของครอบครัว ทำให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะทางวัฒนธรรม สังคม และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงกระบวนการทางนวัตกรรมการตลาดได้ต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาหัตถกรรมและวิธีขั้นตอนการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงิน “ประเก้อม” หัตถกรรม “ผ้าไหมทอมือ” อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด “นวัตกรรมหัตถศิลป์ถิ่นสุรินทร์” ที่มาจากภูมิปัญญาหัตถกรรมอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อนำนวัตกรรมไปใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถตีความได้ว่าเป็นภูมิปัญญาแห่งชีวิตที่มีอยู่ในสถานที่ทางสังคม มีรากฐานมาจากประเพณีและบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างวัฒนธรรมและการยืนยันตัวตน ซึ่งกำหนดทิศทางของพลวัตชุมชน ค่านิยมดั้งเดิม ความหลากหลายทางศิลปะ ความร่ำรวยทางวัฒนธรรม และเอกลักษณ์อันไม่อาจลบเลือน โดยเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ประสพการณ์แต่ละวัน และประเพณีทางประวัติศาสตร์ในสังคมที่แสดงถึงภูมิปัญญาของชีวิตมนุษย์ (Wahab et al., 2020) ขณะเดียวกัน ยังเกี่ยวข้องกับความเข้าใจคุณค่าทางสังคมและจิตวิญญาณที่กำหนดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนอย่างลึกซึ้ง เป็นทรัพย์สินอันล้ำค่า เป็นพื้นฐานการผลิตสินค้าและบริการที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในปริมาณมาก (Alamineh et al., 2023) ซึ่งผลิตภัณฑ์หัตถกรรมส่วนใหญ่ถูกกำหนดให้เป็นสิ่งของทำด้วยมือ มักใช้เครื่องมือในการทำที่ง่าย โดยทั่วไปมีลักษณะทางศิลปะและหรือแบบดั้งเดิมที่มีประโยชน์และสามารถเป็นของตกแต่งได้ 3 ประเภท ประกอบด้วย 1) สินค้าอุปโภคบริโภค เช่น รองเท้า หวี เครื่องทอมือ สิ่งทอ เช่น ผ้าคลุมไหล่ เสื้อคลุม ผ้าปูที่นอน เป็นต้น 2) อุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากป่า และ 3) สิ่งของประดับตกแต่ง เช่น เครื่องเพชรพลอย ต่างหู กระดิ่งหุ้มข้อ สร้อยคอ ชุดประดับศีรษะ และอื่น ๆ เช่น ภาพวาดฝาผนัง เทพเจ้าทั้งไม้หรือหิน เป็นต้น โดยสิ่งประดิษฐ์หัตถกรรมตกแต่งเหล่านี้ มีไว้สำหรับใช้เองหรือขายและหรือแลกเปลี่ยนเป็นเงินในตลาด (Sinha et al., 2024)

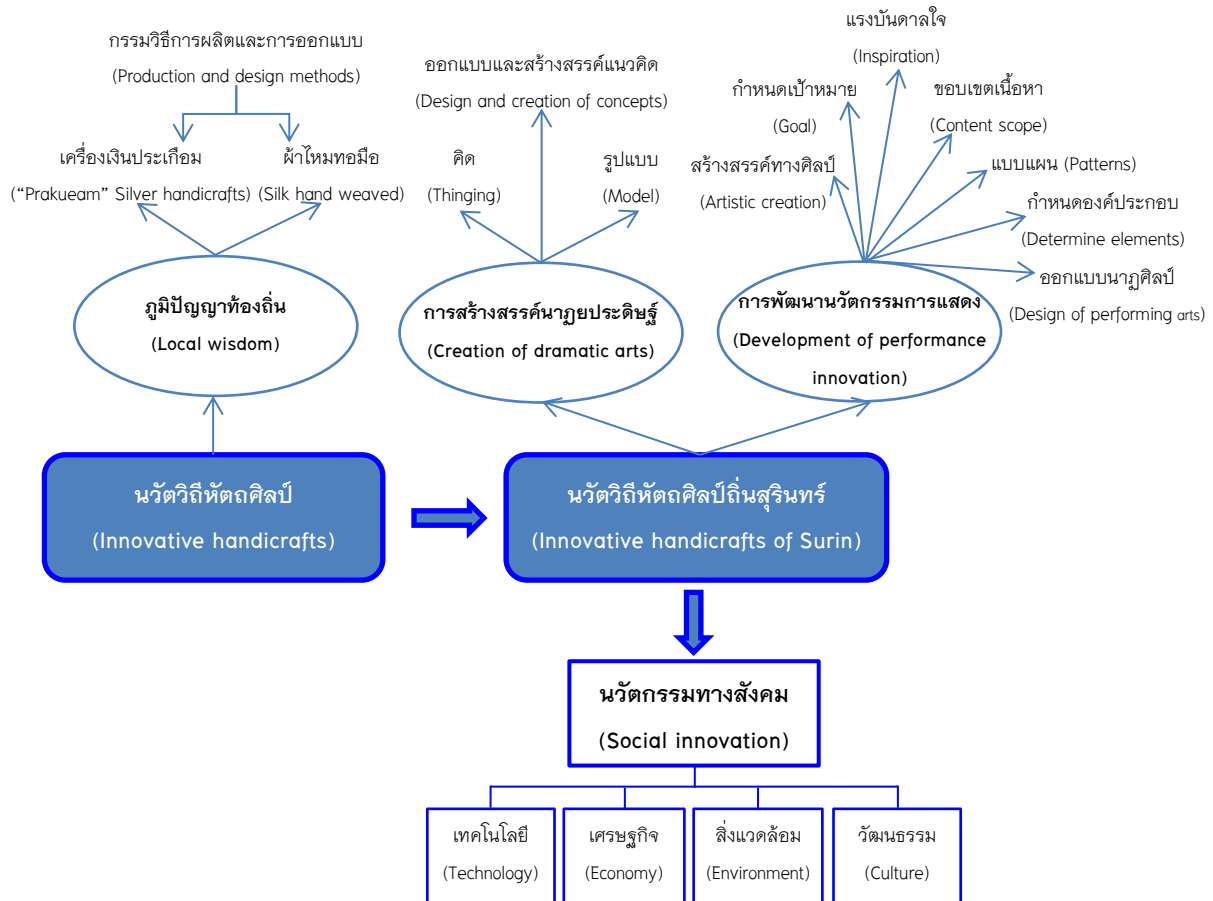
นวัตกรรมหัตถศิลป์ (Innovative Handicrafts) มีลักษณะเด่นที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ ฝีมือการผลิตที่ยอดเยี่ยม และประเพณีการผลิตที่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งไม่สามารถฟื้นฟูได้ในบริบทอื่นนอกเหนือจากบริบทเดิม โดยมีลักษณะเฉพาะความเป็นเลิศของงานฝีมือช่วยสนับสนุนการเติบโตทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของแต่ละภูมิภาค วงจรชีวิตผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นจะถูกกำหนดโดยขนาดทางเศรษฐกิจและภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่มุ่งหวังนำเสนอ พัฒนารูปแบบ กระบวนการและการผลิตแบบใหม่ ผ่านความสามารถของนักออกแบบและศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานสู่เส้นทางการวิจัยและนวัตกรรม ช่วยให้ศิลปินสามารถแปลงกรอบทฤษฎี

ที่ได้มาให้เป็นการออกแบบขั้นสุดท้ายได้ (Tosi et al., 2024) สำหรับแนวคิดการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น จำแนกได้เป็นด้านกรรมวิธีการผลิต คือ สามารถผลิตได้ตามความชำนาญของช่างเครื่องเงิน ใช้วิธีแบบดั้งเดิมผสมผสานกับการใช้เครื่องทุ่นแรงในการผลิตเครื่องประดับเงิน และด้านการออกแบบ คือ เป็นรูปแบบที่มีลักษณะแสดงลักษณะเฉพาะถิ่นและการพัฒนารูปแบบตามความเหมาะสมตามต้องการ มุ่งประโยชน์ใช้สอยและมีความสวยงาม การจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว หรือเป็นของที่ระลึก (Suksod, 2001)

การพัฒนานวัตกรรมการแสดง เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการสร้างสรรคานาฏยประดิษฐ์ คือ การคิด การออกแบบ และการสร้างสรรค์แนวคิด รูปแบบ และส่วนประกอบสำคัญในการแสดง ทำให้นาฏศิลป์มีความสมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้ โดยกำหนดขั้นตอนที่ 1 คิดให้นาฏศิลป์ เช่น พิธีกรรมและพิธีการส่งเสริมกิจกรรม เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลป์ พัฒนาอาชีพ เป็นต้น ขั้นที่ 2 กำหนดความคิดหลัก 2 ระดับ คือ ระดับเป้าหมาย และระดับวัตถุประสงค์ ขั้นที่ 3 ประมวลข้อมูล 2 ลักษณะ คือ ข้อเท็จจริง และแรงบันดาลใจ ขั้นที่ 4 กำหนดขอบเขต ครอบคลุมเนื้อหาสาระ ขั้นที่ 5 กำหนดรูปแบบ ได้แก่ แบบแผนนาฏศิลป์ตามโครงสร้างเดิมมาเป็นหลักการสร้างสรรค์ การผสมผสานจารีตประเพณี การแสดงร่วมสมัย การแสดงนาฏศิลป์ไทยกับบัลเล่ย์ การนำลักษณะเด่น โครงสร้างท่าทางหรือเทคนิคเฉพาะมาเป็นหลัก การแสวงหาท่าทางใหม่มาใช้ออกแบบ การอยู่นอกนาฏยจารีต เป็นต้น 6) กำหนดองค์ประกอบผู้แสดง รูปแบบเครื่องแต่งกาย ฉาก เพลง แสง เสียง 7) ออกแบบนาฏศิลป์ด้วยทฤษฎีทางทัศนศิลป์ 2 ส่วน คือ องค์ประกอบด้านจุด เส้น รูปทรง สี พื้นผิว และจัดองค์ประกอบด้านความมีเอกภาพ ความสมดุล ความกลมกลืน ความแตกต่าง และทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหว ประกอบด้วย การใช้พลังงานด้านความแรง เน้นพลัง และใช้พลัง การใช้ที่ว่างด้านตำแหน่ง ขนาด ทิศทาง และขั้นตอนการออกแบบด้านการกำหนดโครงร่างโดยรวม การแบ่งช่วง ท่าทางและทิศทาง การลงรายละเอียด (Wirunrak, 2006)

นวัตกรรมทางสังคม (Social innovation: SI) ประกอบด้วย มิติเทคโนโลยี เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในการทำงานของผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มิติสิ่งแวดล้อม เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อแก้ไขอุปสรรคและความท้าทายของปัญหา มิติเศรษฐกิจ เกี่ยวข้องกับความสามารถของผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อสร้างมูลค่าสำหรับผู้ให้บริการหรือการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในสังคม และมีวัฒนธรรม เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อเสริมสร้างด้านวัฒนธรรมและการศึกษาชุมชนเป้าหมาย (González & Alonso, 2022) ซึ่ง Rogers (2003) ได้ระบุองค์ประกอบหลักของการแพร่กระจายของนวัตกรรม คือ นวัตกรรม ช่องทางการสื่อสาร เวลา และระบบสังคม โดยจำแนกกระบวนการรับนวัตกรรมในรูปแบบกระบวนการตัดสินใจนวัตกรรม คือ 1) การรับรู้ 2) การโน้มน้าวใจ 3) การตัดสินใจหรือปฏิเสธ 4) การนำแนวคิดไปใช้ และ 5) การยืนยัน (Rogers, 1995)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น โดยนำมาประยุกต์และสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Figure 1. Research Conceptual Framework

ที่มา: วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

Source: Analysis by the researcher

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ถูกนำมาใช้ในการวิจัยเพื่อกำหนดแนวทางการสร้างองค์ความรู้ที่ร่วมมือกัน และมุ่งเน้นการบรรลุการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเชิงบวก โดยวางรากฐานบนรูปแบบที่อิงตามทรัพย์สิน การยอมรับคุณค่าความรู้ในท้องถิ่น และความสามารถในการแก้ไขปัญหาสำคัญของชุมชน (Brydon-Miller, 2001; Fals Borda & Rahman, 1991) ดังมีวิธีดำเนินการวิจัยต่อไปนี้

ประชากร กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและวิธีการได้มา

ประชากรการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พ.ศ. 2565 รวมทั้งสิ้น 34,145 คน (Surin Provincial Statistical Office, 2023) กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติ ประกอบด้วย 1) ครูภูมิปัญญา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการทำ เครื่องเงินประเก้อมและผ้าไหมทอมือ 5 คน 2) ตัวแทนประชาชนในพื้นที่อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

20 คน 3) นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ 19 คน และอาจารย์สาขาวิชาดนตรีศึกษา 2 คน สังกัดคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 4) ศิลปินด้านการแสดงนาฏศิลป์และขับร้องเพลงพื้นบ้าน ในพื้นที่อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 3 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้างลักษณะปลายเปิด โดยผู้วิจัยจะทำการเรียนรู้เกี่ยวกับบริบท วิธีการและขั้นตอนการผลิตงานหัตถกรรมพื้นบ้าน 2 ผลิตภัณฑ์ คือ เครื่องเงินประเก้อม และผ้าไหมหอมมือ ซึ่งได้รับการยืนยันจาก Merriam (1998) ที่ระบุว่า การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักวิจัยที่ไม่มีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งของคำถามที่เกี่ยวข้องได้ และเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดในการพูดคุยสนทนากับผู้เข้าร่วมโดยไม่จำเป็นต้องให้ผู้วิจัยอยู่ในบทบาทของผู้สัมภาษณ์แบบผู้ชี้แนะในการสัมภาษณ์ (Crawford, 2020) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่มีประเด็นคำถามที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่มร่วมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 คนในพื้นที่ เพื่อกระตุ้นความคิด และการอภิปรายภายในกลุ่มร่วมกับการสัมภาษณ์ และการศึกษากับวิธีขั้นตอนการผลิตงานหัตถกรรม เครื่องเงินประเก้อม และหัตถกรรมผ้าไหมหอมมือ พร้อมกับการบันทึกภาพประกอบ

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ การสาธิตกรรมวิธีการผลิตหัตถกรรมเครื่องเงินและผ้าไหมหอมมือ ร่วมกับการระดมสมองเพื่อร่วมกันออกแบบสร้างสรรค์ชุดการแสดง ตามหลักการสร้างสรรค์การแสดง ประกอบด้วย ที่มาของการแสดง ดนตรี ทำนองเพลง เนื้อร้อง ผู้แสดงและจำนวนผู้แสดง ลักษณะการแต่งกาย ลีลาท่าร่า ลักษณะการแปรแถว และอุปกรณ์ประกอบการแสดง ร่วมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นตัวแทนประชาชนในพื้นที่อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 20 คน และนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ 10 คน ซึ่งเป็นรูปแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยให้ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน (Merriam, 1998)

การดำเนินการตามขั้นตอนการออกแบบงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ (Wirunrak, 2006)

1. การกำหนดโครงร่างรวม โดยการนำข้อค้นพบที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ มาทำการออกแบบท่าร่าตามองค์ประกอบและหลักการสร้างสรรค์การแสดงนาฏยประดิษฐ์ ร่วมกับนักศึกษานาฏศิลป์ 9 คน อาจารย์สาขาวิชาดนตรีศึกษา 2 คน ศิลปินด้านการแสดงนาฏศิลป์ และขับร้องเพลงพื้นบ้าน 3 คน

2. ท่าร่า เป็นแบบผสมผสานท่าระบำ ท่าละครและท่าเต้น โดยการนำเรื่องราวเกี่ยวกับกรรมวิธีขั้นตอนการผลิตงานหัตถกรรมผ้าไหมหอมมือและงานหัตถกรรมเครื่องเงินประเก้อมโบราณ เพื่อสื่อเอกลักษณ์มรดกภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวสุรินทร์ ลีลาท่าร่ามีการผสมผสานท่าร่าให้มีลีลาท่าแปลกใหม่เพื่อความสนุกสนาน โดยมีการใช้ท่าเต้น ผสมผสานกับท่วงท่าลีลาการพ้อนอีสาน ได้แก่ ท่าร่านาฏศิลป์ไทย ท่าร่านาฏศิลป์ตะวันออก นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานเหนือ และนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานใต้ เป็นต้น

3. ทำนองเพลง เป็นแบบเพลงพื้นบ้านกันตรึมผสมผสานเครื่องดนตรีสากล ออกแบบเนื้อร้องโดยใช้ภาษาเขมรและภาษาไทย การแต่งกายและทรงผมทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง แบ่งตามรูปแบบการแสดง

4. การแต่งกาย โดยนำหลักการแต่งกายตามแบบวัฒนธรรมของชาวจังหวัดสุรินทร์มาออกแบบเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดสุนทรียะความงดงามในรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทย

5. การแปรแถว มีลักษณะที่ไม่สลับซับซ้อนมาก แต่คำนึงถึงการออกแบบตำแหน่งให้สมดุลแบบสมมาตรในลักษณะการแสดงรำไท่นและลักษณะปรับปรุงใหม่ เช่น แถวหน้ากระดาน ขนานแถว หน้ากระดาน ทแยงมุม แถวตอนเดียว-ตอนคู่ แถวยืนปากพายหรือปากพั้ง วงกลมชั้นเดียว วงกลมซ้อน แถวตั้งซุ้ม แถววงกลมเดี่ยว แถววงกลมคู่ เป็นต้น

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยตรวจสอบและทำความเข้าใจข้อมูลการวิจัย (Denzin, 2009) เกี่ยวกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ความสนใจ และบริบทที่นำมากำหนดหมวดหมู่แบบอุปนัย (Mayring, 2015) ถูกนำมาใช้สำหรับทำความเข้าใจข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การศึกษากรณีวิธีการผลิตหัตถกรรม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยระบุคำพูดและประโยคที่สนับสนุนกรณีวิธีการผลิตงานหัตถกรรม และทำการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์เชิงสัมพันธ์ (Relational Analysis) (Esangbedo et al., 2022; Mausam et al., 2023) พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นที่พบในข้อมูลกับหลักการสร้างสรรค์การแสดงนาฏยประดิษฐ์เชื่อมโยงกับรูปแบบการแสดง การออกแบบท่ารำ การแต่งกาย การแปรแถว และดนตรีประกอบการแสดง

ผลการวิจัย

การศึกษานโยบายปัญหาหัตถกรรมและวิชั่นขั้นตอนการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงิน “ประเก้อม” หัตถกรรม “ผ้าไหมทอมือ” อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ แสดงผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ภูมิปัญญาหัตถกรรมเครื่องเงินประเก้อม พบว่า ช่างฝีมืองานเครื่องเงินประเก้อมได้รับการถ่ายทอดและเรียนรู้จากรุ่นสู่รุ่น โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะที่เน้นลวดลายและความประณีต คือ ลวดลายที่อิงธรรมชาติในท้องถิ่น ซึ่งต้องใช้ความละเอียดอ่อนและใช้เวลาค่อนข้างนานมาก ทำให้ต้องมีความอดทนและความตั้งใจในการทำสูงมาก นอกจากนี้ ยังมีความต้องการสร้างเครือข่ายช่างฝีมือและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อการพัฒนาและอนุรักษ์ภูมิปัญญาให้คงอยู่อย่างมีคุณค่าต่อไป ตัวอย่างการสัมภาษณ์จากการสนทนากลุ่ม

“...เครื่องเงินประเก้อมมีมานานหลายร้อยปี ช่างทำเครื่องเงินก็เริ่มจากการเรียนรู้ เลียนแบบและพัฒนาฝีมือต่อ ๆ กันมาตามปู่ย่าตายาย...” (ครูภูมิปัญญา คนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 กันยายน 2566)

“...การทำเครื่องเงินต้องใช้ค้อนตีและต้องมีเครื่องมือพิเศษใช้ขึ้นรูปตามแบบ แล้วก็ต้องใช้ฝีมือแกะสลักลวดลายด้วย...” (ครูภูมิปัญญา คนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 กันยายน 2566)

“...คนรุ่นใหม่ที่จะมาสืบทอดงานฝีมือเครื่องเงินประเก้อมมีน้อย และต้นทุนวัตถุดิบอย่างเงินบริสุทธิ์ก็มีราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ...” (ครูภูมิปัญญา คนที่ 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 กันยายน 2566)

โดยแสดงตัวอย่างวิธีขั้นตอนการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงินประเกียม ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตัวอย่างกรรมวิธีการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงินประเกียม

Figure 2. Exemple of Production process of silver handicrafts “Prakueam”

ที่มา: ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2566 บ้านครูประเกียม อำเภอกวนสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

Source: Photo recorded on 9 September 2023 at Prakueam House, Khwao Sinarin District, Surin Province

จากภาพที่ 2 แสดงตัวอย่างวิธีการผลิตหัตถกรรมเครื่องเงินประเกียม โดยเริ่มต้นด้วยการให้ครูประเกียม จากนั้นทำการชั่งน้ำหนักเม็ดเงินด้วยเครื่องชั่งเงินแล้วเทลงเข้าหลอมที่มีความร้อนสูง นำเงินจากเข้าหลอมไปรีดเป็นแผ่นด้วยเครื่องรีดโลหะแล้วนำมาตัดและม้วนให้เป็นทรงกระบอก ทำการตีขึ้นรูปปิดปากเม็ดประเกียมด้วยลวดและตกแต่งริมขอบแล้วใช้ชันอุดเม็ดประเกียม จากนั้นทำการแกะสลักลวดลายบนเม็ดประเกียมแล้วเจาะรูเม็ดประเกียม นำเม็ดประเกียมไปขัดล้างทำความสะอาดให้ขาวแล้วนำไปร้อยเป็นเครื่องประดับในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ สร้อยคอ สร้อยข้อมือ กระดุม เข็มขัด ปิ่นปักผม ต่างหู กำไลข้อมือ ข้อเท้า สังกวาล เขียนหมาก ชันเงิน เป็นต้น

2. ภูมิปัญญาหัตถกรรมผ้าไหมทอมือ พบว่า การทอผ้าเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ โดยมีการใช้เทคนิคการย้อมสีจากธรรมชาติ ได้แก่ เปลือกไม้ ใบไม้ ดอกไม้ท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งมีเอกลักษณ์ของลายผ้าไหมแบบลายหมี่คั่น ลายเกล็ดปลา ลายดอกพิกุล และจำเป็นต้องใช้ฝีมือการทอผ้าไหมด้วยความละเอียดและแม่นยำในการสร้างลวดลายค่อนข้างนาน ดังนั้น การทำความเข้าใจวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของผ้าไหมเพื่อการพัฒนาและต่อยอดให้ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตัวอย่างการสัมภาษณ์จากการสนทนากลุ่ม

“...การทอผ้าไหมมีมายาวนานแล้ว เพราะชาวบ้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหมทอผ้าไหมเป็นวิถีของชาวบ้าน เราใช้ทำเสื้อผ้าใส่ไปทำบุญและงานประเพณี...”

(ครูภูมิปัญญา คนที่ 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 กันยายน 2566)

“...การทอผ้าไหมต้องใช้เวลาและต้องตั้งใจทำให้เส้นที่ละลายจนออกมาเป็นเส้นไหมที่สวยงามได้...” (ครูภูมิปัญญา คนที่ 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 กันยายน 2566)

โดยแสดงตัวอย่างวิธีขั้นตอนการผลิตงานหัตถกรรมผ้าไหมทอมือ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ตัวอย่างกรรมวิธีการผลิตงานหัตถกรรมผ้าไหมทอมือ

Figure 3. Exemple of Production process of handwoven silk

ที่มา: ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2566 บ้านครูผ้าไหมทอมือ อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
Source: Photo recorded on 9 September 2023 at Handwoven Skill House, Khwao Sinarin District, Surin Province

จากภาพที่ 3 แสดงตัวอย่างวิธีการผลิตงานหัตถกรรมผ้าไหมทอมือ โดยเริ่มต้นจากการสาวไหม ด้วยการต้มในน้ำสะอาด เมื่อรังไหมเริ่มพองตัวออกจึงใช้ปลายไม้เกี่ยวเส้นใยออกมารวมกันเป็นเส้นไหมน้อย จากนั้นทำให้เส้นไหมพันหรือไขว้กัน แล้วทำการมัดหมี่ด้วยเชือกฟางมัดลายแล้วนำไปย้อมสี และเข้าสู่การทอ โดยการให้ครูก่อนขึ้นที่ทอผ้าไหม แล้วจึงทำการทอผ้าไหมตามลวดลายและสีที่ต้องการทั้งที่เป็นแบบโบราณ และแบบลายประยุกต์ ทำให้ได้เป็นผืนผ้าไหมทอมือ

การพัฒนานวัตกรรมการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด “นวัตวิถีหัตถศิลป์ถิ่นสุรินทร์” ที่มาจากภูมิปัญญา หัตถกรรมอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า เป็นชุดการแสดงองค์ประกอบรูปแบบการแสดง คือ 1) ทำรำ ตามกรรมวิธีการผลิตหัตถกรรมเครื่องเงินประเก้อมและผ้าไหมทอมือโบราณ เป็นการสื่อถึงเอกลักษณ์มรดกภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวสุรินทร์ 2) สีสันท่ารำ เกิดจากการผสมผสานท่าเต้น และการฟ้อนอีสาน ทำให้เกิดลีลาแปลกใหม่และสนุกสนาน 3) การแต่งกายและทรงผม ตามรูปแบบ วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวจังหวัดสุรินทร์ 4) ดนตรีประกอบการแสดง เป็นการผสมผสานระหว่าง ดนตรีพื้นบ้านและดนตรีสากลที่เชื่อมโยงกับทำนองเพลงพื้นบ้านอย่างสอดคล้องและลงตัว 5) การแปรแถว ลักษณะไม่สลับซับซ้อนมาก โดยคำนึงถึงความสมดุลแบบสมมาตร จำแนกออกเป็น 4 ช่วง รวมทั้งสิ้น 49 ท่ารำ ดังนี้

ช่วงที่ 1 กรรมวิธีการผลิตหัตถกรรมเครื่องเงินประเก้อม จำนวน 13 ท่ารำ เริ่มต้นด้วยท่ารำที่ 1 ไหว้ครูประเก้อม ท่ารำที่ 2 ชั่งน้ำหนักเม็ดเงิน ท่ารำที่ 3 นำเม็ดเงินมาหลอมแล้วเทลงเข้าหลอม ท่ารำที่ 4 นำเงินไปรีดเป็นแผ่นด้วยเครื่องรีดโลหะ ท่ารำที่ 5 ตัดแผ่นเงิน ท่ารำที่ 6 ม้วนแผ่นเงิน ท่ารำที่ 7 นำแผ่นเงินมาตีขึ้นรูป รำที่ 8 การปิดปากเม็ดประเก้อมและตกแต่ง ท่ารำที่ 9 อุดเม็ดประเก้อมด้วยชัน หรือ “ยัดชัน” ท่ารำที่ 10 แกะสลักลวดลายบนเม็ดประเก้อม ท่ารำที่ 11 เจาะรูเม็ดประเก้อม ท่ารำที่ 12 ชัดล้างทำความสะอาดเม็ดประเก้อม และท่ารำที่ 13 ร้อยประเก้อมเป็นเครื่องประดับ

ช่วงที่ 2 กรรมวิธีการผลิตหัตถกรรมผ้าไหมทอมือ จำนวน 14 ท่ารำ เริ่มต้นด้วยท่ารำที่ 15 ปลุกหม่อน ท่ารำที่ 16 เก็บใบหม่อน ท่ารำที่ 17 เลี้ยงไหม ท่ารำที่ 18 สาวไหม ท่ารำที่ 19 พอกและขยี้เส้นไหม ท่ารำที่ 20 มัดหมี่ หรือ มัดลาย ท่ารำที่ 21 ย้อมเส้นไหมด้วยสีธรรมชาติ ท่ารำที่ 22 ล้างเส้นไหม ท่ารำที่ 23 กระตุกเส้นไหม ท่ารำที่ 24 ตากเส้นไหม ท่ารำที่ 25 คั้นเส้นไหม ท่ารำที่ 26 ปั่นไหม ท่ารำที่ 27 ไหว้ครูก่อนขึ้นทอผ้าไหม และท่ารำที่ 28 ทอผ้าไหม

ช่วงที่ 3 การเกี่ยวพาราสีระหว่างชายและหญิง จำนวน 9 ท่ารำ เริ่มต้นด้วยท่ารำที่ 29 เปิดม่านเตรียมออกจากม่าน ท่ารำที่ 30 ทักทายหญิงสาว ท่ารำที่ 31 เชิดชูความงดงามของหญิงสาว ท่ารำที่ 32 พุดคุยหยอกล้อสาว ท่ารำที่ 33 เชิญชวนหญิงสาวให้หลงรัก ท่ารำที่ 34 รำเกี่ยวสาว ท่ารำที่ 35 เชิญชวนหญิงสาว ท่ารำที่ 36 เชิญชวนหญิงสาวที่หมายปองให้มาสวมใส่ประเก้อม ท่ารำที่ 37 เชิญชวนหญิงสาวให้มารักตน

ช่วงที่ 4 ความรุ่งเรืองของหัตถศิลป์ถิ่นสุรินทร์ จำนวน 12 ท่ารำ เริ่มต้นด้วยท่ารำที่ 38 ความยิ่งใหญ่ของหัตถศิลป์ ท่ารำที่ 39 เชิดชูหัตถศิลป์ ท่ารำที่ 40 ของดีมีงศรีสุรินทร์ ท่ารำที่ 41 เรียงร้อยสร้อยประเก้อม ท่ารำที่ 42 ความพลีไหวของผ้าไหม ท่ารำที่ 43 ผ้าไหมผุดผ่องสวยงาม ท่ารำที่ 44 ชื่อเสียงก้องไกล ท่ารำที่ 45 งดงามก้องไกล ท่ารำที่ 46 ความภาคภูมิใจ ท่ารำที่ 47 ความเจริญรุ่งเรืองของหัตถศิลป์เมืองสุรินทร์ ท่ารำที่ 48 ล้ำค่าภูมิปัญญาทางใจ และท่ารำที่ 49 ทำช้างเมืองสุรินทร์

การนำนวัตกรรมไปใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมในเวทีสาธารณะชุมชนด้วยการแสดงชุด “หัตถศิลป์ถิ่นสุรินทร์” ดังนี้

1. งานประเพณีแซนโฎนตา วันกตัญญูบูชาบรรพบุรุษ

(The Sandonta ancestor worship tradition in the day of gratitude to worship ancestors)

5. พิธีเปิดงานเสาหลักเมืองสุรินทร์ ครั้งที่ 6 ประจำปี 2566

(Opening Ceremony of the 6th Surin City Pillar Shrine Festival in 2023)

2. งานมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ประจำปี 2566
(Surin Elephant Round Up Festival 2023)

3. งานประเพณีลอยกระทง ประจำปี 2566
(Loy Krathong Festival 2023)

4. โครงการหน่วยแพทย์และทันตแพทย์เคลื่อนที่
(Mobile Medical and Dentist Unit Project)

6. เทศกาลการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนานาชาติ
(1st Thailand International Cultural Exchange Festival : Thailand-CEF 1)

7. งานเครื่องเคลือบพันปี จังหวัดบุรีรัมย์
(thousand-year Coated Pottery Festival, Buriram Province)

8. งานวันไหมสุรินทร์
(Surin's Thai Silk Fair)

ภาพที่ 4 ตัวอย่างการจัดการแสดง ชุด “หัตถศิลป์ถิ่นสุรินทร์” ในเวทีสาธารณะ

Figure 4. The dance performance, titled “Innovative Handcrafts of Surin” in public events

ที่มา: สังเคราะห์ภาพโดยผู้วิจัย

Source: Analysis by the researcher

จากภาพที่ 4 แสดงตัวอย่างการจัดการแสดงชุด “หัตถศิลป์ถิ่นสุรินทร์” ในเวทีสาธารณะ จำนวน 8 งาน โดยมีผลกระทบ จำนวน 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ ผลลัพธ์จากการวิจัย คือ นวัตกรรมชุดการแสดง “หัตถศิลป์ถิ่นสุรินทร์” ได้เข้าร่วมกิจกรรมในเวทีสาธารณะชุมชน จำนวน 8 งาน ประกอบด้วย

งานประเพณีแซนโฌนตา วันกตัญญูบูชาบรรพบุรุษ เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2566 ณ บริเวณลานกลางแจ้งศาลาตายาย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยมีผู้เข้าชม คือ ประชาชนภายในจังหวัดสุรินทร์ และภายนอกจังหวัดสุรินทร์ รวม 875 คน ผู้ได้รับผลกระทบ คือ นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ (ผู้แสดง) จำนวน 25 คน มีรายได้หรือค่าจ้าง เป็นเงิน 3,500 บาท

งานการประกวดธิดาผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์ ประจำปี 2566 ในงาน “มหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ ประจำปี 2566” เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2566 ณ เวทีกลางมหัศจรรย์งานช้างสุรินทร์ อำเภอเมืองสุรินทร์ โดยมีผู้เข้าชม คือ ประชาชนภายในจังหวัดสุรินทร์และภายนอกจังหวัดสุรินทร์ รวม 1,500 คน ผู้ได้รับผลกระทบ ประกอบด้วย นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ (ผู้แสดง) จำนวน 25 คน มีรายได้หรือค่าจ้าง เป็นเงิน 5,000 บาท ชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและเครื่องเงินประเก้อม จำนวน 10 ร้าน ร้านละ 12,000 บาท รวมเป็นเงิน 120,000 บาท

งานเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมกันตรึมและการแสดงท้องถิ่นสุรินทร์ในงานประเพณีลอยกระทง ประจำปี 2566 28 พฤศจิกายน 2566 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองที่ ชุมชนบ้านเมืองที่ อำเภอเมืองสุรินทร์ โดยมีผู้เข้าชม คือ ประชาชนภายในจังหวัดสุรินทร์และภายนอกจังหวัดสุรินทร์ รวม 500 คน ผู้ได้รับผลกระทบ ประกอบด้วย นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ (ผู้แสดง) จำนวน 35 คน มีรายได้หรือค่าจ้าง เป็นเงิน 7,000 บาท ชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและเครื่องเงินประเก้อม จำนวน 2 ร้าน ร้านละ 5,000 บาท รวมเป็นเงิน 10,000 บาท

โครงการหน่วยแพทย์และทันตแพทย์เคลื่อนที่ เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2566 ณ โรงแรมทองธารินทร์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัด สุรินทร์ โดยมีผู้เข้าชม คือ ประชาชนภายในจังหวัดสุรินทร์ และภายนอกจังหวัดสุรินทร์ รวม 250 คน ผู้ได้รับผลกระทบ ประกอบด้วย นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ (ผู้แสดง) จำนวน 35 คน มีรายได้หรือค่าจ้าง เป็นเงิน 5,000 บาท ชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและเครื่องเงินประเก้อม จำนวน 2 ร้าน ร้านละ 8,000 บาท รวมเป็นเงิน 16,000 บาท

งานพิธีเปิดงานเสาหลักเมืองสุรินทร์ ครั้งที่ 6 ประจำปี 2566 โดยการจัดงานมีการมอบรางวัลเชิดชูเกียรติให้กับผู้ที่ทำคุณประโยชน์แก่จังหวัดสุรินทร์ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2566 ณ บริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์เจางวาง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัด สุรินทร์ มีผู้เข้าชม คือ ประชาชนภายในจังหวัดสุรินทร์และภายนอกจังหวัดสุรินทร์ รวม 1,000 คน ผู้ได้รับผลกระทบ ประกอบด้วย นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ (ผู้แสดง) จำนวน 55 คน มีรายได้หรือค่าจ้าง เป็นเงิน 5,000 บาท ชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและเครื่องเงินประเก้อม จำนวน 10 ร้าน ร้านละ 10,000 บาท รวมเป็นเงิน 100,000 บาท

งานเทศกาลการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนานาชาติ ประจำประเทศไทย ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2567 ณ เวทีกลางสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา (สวนใหม่) อำเภอเมืองสุรินทร์ มีผู้เข้าชม คือ ประชาชนภายในจังหวัดสุรินทร์และภายนอกจังหวัดสุรินทร์ รวม 1,200 คน ชาวต่างประเทศ จำนวน 12 ประเทศ ผู้ได้รับผลกระทบ ประกอบด้วย นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ (ผู้แสดง) จำนวน 25 คน มีรายได้หรือค่าจ้าง เป็นเงิน 5,000 บาท ชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและเครื่องเงินประเก้อม จำนวน 15 ร้าน ร้านละ 15,000 บาท รวมเป็นเงิน 250,000 บาท

งานเครื่องเคลือบพันปี จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2567 ณ บริเวณที่ว่าการอำเภอบุรีรัมย์ มีผู้เข้าชม คือ ประชาชนภายในจังหวัดบุรีรัมย์และภายนอกจังหวัด รวม 1,000 คน ผู้ได้รับผลกระทบ ประกอบด้วย นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ (ผู้แสดง) จำนวน 60 คน มีรายได้หรือค่าจ้าง เป็นเงิน 10,000 บาท

ชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและเครื่องเงินประเก้อม จำนวน 5 ร้าน ร้านละ 10,000 บาท รวมเป็นเงิน 80,000 บาท

งานวันไหมสุรินทร์ เพื่อแสดงศักยภาพกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผลผลิตและผลลัพธ์การขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านราชภัฏชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2567 ณ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีผู้เข้าชม คือ ประชาชนภายในจังหวัดสุรินทร์ และภายนอกจังหวัด รวม 450 คน ผู้ได้รับผลกระทบ ประกอบด้วย นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ (ผู้แสดง) จำนวน 25 คน มีรายได้หรือค่าจ้าง เป็นเงิน 5,000 บาท ชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและเครื่องเงินประเก้อม จำนวน 17 ร้าน ร้านละ 8,000 บาท รวมเป็นเงิน 136,000 บาท

2. ด้านการศึกษา ผลลัพธ์การวิจัย คือ นวัตกรรมวิถีทัศน์สื่อการเรียนการสอนชุดการแสดง “หัตถศิลป์ถิ่นสุรินทร์” จำนวน 1 ชุด เพลงและคู่มือการแสดงท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 1 ชุด โดยมีผู้เข้าชม คือ ประชาชนภายในจังหวัดสุรินทร์และภายนอกจังหวัด จำนวน 1,200 คน ผู้ได้รับผลกระทบ ประกอบด้วย นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ (ผู้แสดง) จำนวน 25 คน มีรายได้หรือค่าจ้าง เป็นเงิน 5,000 บาท และชุมชน มีรายได้จากการขายสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและเครื่องเงินประเก้อม จำนวน 15 ร้าน ร้านละ 15,000 บาท รวมเป็นเงิน 225,000 บาท

3. ด้านนวัตกรรม โดยนำผลลัพธ์การวิจัยไปใช้ คือ การจัดการเรียนการสอนด้วยวิถีทัศน์ชุดการแสดง สำหรับการนำนวัตกรรมไปใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีจำนวน 3 ชุด คือ วิถีทัศน์การแสดง เนื้อเพลงและเนื้อร้อง และหนังสือการแสดงท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ โดยมีผู้เข้าชม คือ ประชาชนภายในจังหวัด และภายนอกจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 1,200 คน ผู้ได้รับผลกระทบ ประกอบด้วย นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ (ผู้แสดง) จำนวน 25 คน มีรายได้หรือค่าจ้าง เป็นเงิน 5,000 บาท และชุมชน มีรายได้จากการขายสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและเครื่องเงินประเก้อม จำนวน 15 ร้าน ร้านละ 15,000 บาท รวมเป็นเงิน 225,000 บาท

อภิปรายผล

ภูมิปัญญาภูมิปัญญาหัตถกรรมและวิถีขั้นตอนการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินประเก้อมและผ้าไหมทอมือ สะท้อนให้เห็นความรู้ ความสามารถ และความชำนาญของช่างฝีมือในชุมชนที่เน้นกระบวนการผลิตซึ่งได้รับการสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนและนำวิถีการมาใช้สร้างสรรค์ผลงานความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นได้อย่างชัดเจน และถือได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าท้องถิ่น ซึ่งการวิจัยของ Nared and Bole (2020) ได้นำแนวทางการมีส่วนร่วมที่คล้ายคลึงกันมาใช้โดยมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อกำหนดรูปแบบการพัฒนาที่อิงตามวัฒนธรรม โดยผลการค้นพบแสดงให้เห็นคุณค่าของมรดกอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของภูมิภาคสามารถส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ หากนำมาใช้เป็นเครื่องมือสร้างแบรนด์ ปัจจัยจูงใจ และวิธีการเสริมพลังชุมชนและเสริมสร้างเอกลักษณ์ท้องถิ่นอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จในการรักษาความสมบูรณ์ของชุมชนหมู่บ้านเมืองค้ประกอบการนำแนวทางการมีส่วนร่วมไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จเรียกว่า “จิตสำนึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” (Aureli & Del Baldo, 2023)

การพัฒนานวัตกรรมการแสดงนาฏยประดิษฐ์จากภูมิปัญญา โดยนำเรื่องราวเกี่ยวกับกรรมวิธี และขั้นตอนการผลิตงานหัตถกรรมผ้าไหมทอมือและงานหัตถกรรมเครื่องเงินประเก้อมโบราณเพื่อสื่อถึงเอกลักษณ์มรดกภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวสุรินทร์ สีสันทำรำมีการผสมผสานทำรำให้มีลีลาท่าที่แปลกใหม่ เพื่อความสนุกสนาน โดยใช้ท่าเต้นผสมผสานกับท่วงท่าลีลาการฟ้อนอีสาน ซึ่งเป็นการพัฒนาและนำแนวคิดใหม่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ บริการ และรูปแบบ มาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคม โดย Zhang et al. (2022) ได้เสนอกรอบการทำงานที่สร้างขึ้นเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดการทรัพยากรและการอนุรักษ์ที่มีองค์ประกอบในมิติความเป็นเส้นตรง (ดนตรี นิทานพื้นบ้าน คำบรรยาย) ความเป็นระนาบ (ภาพวาดพิมพ์เขียว ภาพถ่าย) พื้นที่ (อาคาร สะพาน ซากปรักหักพัง) เวลา (การแสดงสด ศิลปะการเคลื่อนไหว) และบริบท (ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนา) ระบุต้นแบบกระบวนการ 3 ประการ คือ 1) ภายนอกเข้าใน การสำรวจความรู้ภายนอกจากนั้นนวัตกรรมจึงเริ่มต้นขึ้นจากภายใน 2) ภายนอก การใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมภายในจากนั้นนวัตกรรมจึงเกิดขึ้นภายนอก และ 3) คู่ขนาน การแสวงหานวัตกรรมแบบเปิดแบบ 2 มือ คือ นวัตกรรมและการใช้ประโยชน์ร่วมกัน (Yun et al., 2021)

ชุดการแสดงทางนาฏศิลป์ที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ได้จริง และเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน รวมทั้งสามารถเป็นต้นแบบการปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่นให้กับเยาวชน บุคคลที่สนใจต้องการนำไปศึกษา อนุรักษ์ สืบทอด และเผยแพร่ทางด้านศิลปะการแสดงพื้นเมืองอีสานต่อไปได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของกาญจนาวัฒน์ เทพนรงค์ และคณะ (Thepnarong et al., 2021) ที่พบว่าการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์สามารถเป็นต้นแบบของศิลปะการแสดงพื้นเมืองภาคใต้ได้ เนื่องจากสื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวบ้านที่นับถือศาสนาพุทธในแถบภาคใต้ตอนล่างได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ยังสามารถส่งผลกระทบเชิงบวกทางเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่แยกออกจากกันไม่ได้ (Bureau of European Policy Advisers, 2010) โดย Liu et al. (2023) ได้แสดงแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ที่สร้างสมดุลระหว่างการฟื้นฟูเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ของผู้คนในการแก้ปัญหาและใช้ทรัพยากรที่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย พบว่า มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะหัตถกรรมเครื่องเงินประเก้อมและผ้าไหมทอมือของจังหวัดสุรินทร์ ดังนั้น ควรพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะ ความรู้ เพิ่มการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อขยายแนวทางการสร้างสรรค์การแสดง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเผยแพร่และอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการขยายขอบเขตการศึกษาหัตถกรรมประเภทงานจักสานเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาชุดการแสดงสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับการประเมินผลและรับข้อเสนอแนะจากสาธารณชนเพื่อการปรับปรุงกลยุทธ์และกิจกรรมการแสดงให้มีความสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของจังหวัดสุรินทร์

การนำไปใช้

การนำชุดการแสดงสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไปใช้บูรณาการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รูปแบบ “PIED” หรืออาจเรียกว่า “มิติความรู้เรื่องแหล่งวิถีหัตถศิลป์ถิ่นสุรินทร์” โดยใช้หัตถศิลป์ท้องถิ่นเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาท้องถิ่น นำไปสู่การต่อยอดรายได้ให้กับชุมชนในระยะยาวได้ และงานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานการวางแผนและพัฒนาโครงการเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นต่อไป

ภาพที่ 5 “PIED” มิติความรู้เรื่องแหล่งวิถีหัตถศิลป์ถิ่นสุรินทร์

Figure 5. “PIED”, The Dimensions of Prosperity in the Innovative Handicrafts of Surin

ที่มา: วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

Source: Analysis by the researcher

จากภาพที่ 5 แสดงการบูรณาการข้อค้นพบเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการนำไปใช้ประกอบด้วย

มิติการส่งเสริม (Promotion) เป็นการนำข้อมูลจากงานวิจัยเพื่อออกแบบการนำเสนอผลงานหัตถศิลป์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นจุดเด่น และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเน้นการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

มิติการสร้างรายได้ (Income) ซึ่งเกิดจากการที่ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวก็จะกลายเป็นแหล่งรายได้ที่ยั่งยืน ทำให้ชุมชนมีรายได้อย่างต่อเนื่องและไม่ต้องพึ่งพาการเกษตรหรืออาชีพที่อาจมีความเสี่ยงต่อการดำรงชีวิตได้

มิติการสร้างเสริมความเข้มแข็ง (Empowerment) โดยการเสริมสร้างให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยการให้ความรู้และสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ การจัดการการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเอง

มิติการพัฒนา (Development of Tourist Attractions) ซึ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โดยใช้ข้อค้นพบที่ได้ไปพัฒนาและปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่นและกลายเป็นจุดหมายปลายทางที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดแสดงหัตถกรรมท้องถิ่น การจัดงานแสดงสินค้าหรือกิจกรรมทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Alamineh, G. A., Hussein, J. W., Endaweke, Y., & Taddesse, B. (2023). The local communities' perceptions on the social impact of tourism and its implication for sustainable development in Amhara regional state. *Heliyon*, 9(6).
- Aureli, S., & Del Baldo, M. (2023). Stakeholders' consciousness of cultural heritage and the reconciliation of different needs for sustainable development. *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development*, 13(4), 964–982. <https://doi.org/10.1108/JCHMSD-10-2020-0156>
- Bataglin, J. C., & Kruglianskas, I. (2022). Social innovation: Field analysis and gaps for future research. *Sustainability*, 14(3), 1153. <https://doi.org/10.3390/su14031153>
- Brydon–Miller, M. (2001). Education, research, and action: Theory and methods of participatory action research. In D. Tolman & M. Brydon–Miller (Eds.), *From subjects to subjectivities: A handbook of interpretive and participatory methods* (pp. 76–89). New York University Press.
- Bureau of European Policy Advisers (BEPA). (2010). *Empowering People, Driving Change: Social Innovation in the European Union*. Publications Office of the European Union.
- Cloutier, J. (2003). *Qu'est-ce que l'innovation sociale?* (pp. 1–46). Crises. ISBN 978–2–89605–135–9
- Crawford, L. M. (2020). Qualitative Research Designs. In Burkholder, G. J., Cox, K. A., Crawford, L. M., and Hitchcock, J. H. (Eds.), *Research Design and Methods: An Applied Guide for the Scholar–Practitioner* (pp. 81–98). Sage.
- Denzin, N. K. (2009). *The research act: A theoretical introduction to sociological methods*. Routledge.
- Dionisio, M., de Souza Junior, S. J., Paula, F., & Pellanda, P. C. (2024). The role of digital social innovations to address SDGs: A systematic review. *Environment, Development and Sustainability*, 26(3), 5709–5734. <https://doi.org/10.1007/s10668-023-03038-x>
- Esangbedo, M. O., Xue, J., Bai, S., & Esangbedo, C. O. (2022). Relaxed rank order centroid weighting MCDM method with improved grey relational analysis for subcontractor selection: Photothermal power station construction. *IEEE Transactions on Engineering Management*, 71, 3044–3061. DOI: 10.1109/TEM.2022.3204629
- Fals Borda, O., & Rahman, M. A. (1991). *Action and knowledge: Breaking the monopoly with participatory action–research*. Apex Press.
- González, J. A. P., & Alonso, D. O. (2022). Sustainable Development Goals in the Andalusian olive oil cooperative sector: Heritage, innovation, gender perspective and sustainability. *New Medit*, 21(2), 31–42. <https://doi.org/10.30682/nm2202c>

- Hapidzin, R. I., Masunah, J., Narawati, T., & Sunaryo, A. (2024). Symbolic Meaning and Trisilas Values in the Bakti Purnamasari Traditional Ceremony. *Mudra Jurnal Seni Budaya*, 39(2), 177–184. <https://doi.org/10.31091/mudra.v39i2.2267>
- Iwamoto, H. M., & Cançado, A. C. (2020). Social innovation: Emancipation or more of the same? (Inovação Social: Emancipação ou Mais do Mesmo?). *Emancipacao*, 20, 1–21. <https://doi.org/10.5212/emancipacao.v.20.13719.007>
- Leesuwan, W. (1987). *Thai Fabric: Industrial and Social Development / Produced by the Industrial Finance Corporation of Thailand*. Industrial Finance Corporation of Thailand.
- Lévesque, B. (2012). *Social Innovation and Governance in Public Management Systems: Limits of NPM and search for alternatives?*. Crises. ISBN 978–2–89605–339–1
- Lissitsa, S., Zychlinski, E., & Kagan, M. (2022). The Silent Generation vs Baby Boomers: Socio-demographic and psychological predictors of the “gray” digital inequalities. *Computers in Human Behavior*, 128, 107098. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.107098>
- Liu, Y. L., Chiang, J. T., & Ko, P. F. (2023). The benefits of tourism for rural community development. *Humanities and Social Sciences Communications*, 10(1), 1–12. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01610-4>
- Longtin, D., Bouchard, M. J., Michaud, V., & Rousselière, D. (2024). La Base de données sur les innovations sociales du CRISES: portée et limites d’une innovation méthodologique. *Bulletin of Sociological Methodology/Bulletin de Méthodologie Sociologique*, 07591063241258086. <https://doi.org/10.1177/0759106324125808>
- Mannheim, I., Weiss, D., van Zaalen, Y., & Wouters, E. J. (2023). An “ultimate partnership”: Older persons’ perspectives on age–stereotypes and intergenerational interaction in co–designing digital technologies. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 113, 105050.
- Mausam, K., Pare, A., Ghosh, S. K., & Tiwari, A. K. (2023). Thermal performance analysis of hybrid–nanofluid based flat plate collector using Grey relational analysis (GRA): An approach for sustainable energy harvesting. *Thermal Science and Engineering Progress*, 37, 101609. <https://doi.org/10.1016/j.tsep.2022.101609>
- Mayring, P. (2015). Qualitative Content Analysis: Theoretical Background and Procedures. In Bikner–Ahsbahs, A., Knipping, C., Presmeg, N. (eds.), *Approaches to Qualitative Research in Mathematics Education: Examples of methodology and methods* (pp. 365–380). Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-017-9181-6_13
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative Research and Case Study Applications in Education*. Jossey–Bass.

- Murray, R., Caulier-Grice, J., & Mulgan, G. (2010). *The open book of social innovation* (Vol. 24). Nesta.
- Narawati, T., Hapidzin, R. I., Sunaryo, A., & Budiman, A. (2021). Pantun Pajajaran Bogor Dalam Upacara Adat Bakti Purnamasari: Kajian Nilai-nilai Teladan Sosial Etnis Sunda. *Mudra Jurnal Seni Budaya*, 36(3), 280–289. <https://doi.org/10.31091/mudra.v36i3.1280>
- Nared, J., & Bole, D. (2020). Participatory research on heritage–and culture–based development: A perspective from South–East Europe. In Nared, J., & Bole, D. (eds.), *Participatory research and planning in practice* (pp. 107–119). Springer.
- Nutfullayevna, K. M. (2024). METHODOLOGY OF STUDYING FOLK CRAFTS. *Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi*, 8(3), 120–124. <https://pedagoglar.org/index.php/03/article/view/3556>
- Pablo–Calderón, K. D. L. Á., Castillo–Leal, M., Cruz–Cabrera, B. C., & Cruz–García, L. D. (2024). Innovation, culture and crafts, a triad for the development of handicraft companies in San Antonino Castillo Velasco, Oaxaca. *Journal of Business and SMEs*, 10(26), 10–19. <https://doi.org/10.35429/JBS.2024.26.10.10.19>
- Phongchawee, A. (2018). *Northeastern wisdom heritage*. Cooperative Printing House of Thailand.
- Rattanaphaisankit, R. (2021). *Innovative Arts Curriculum Development from Lanna Cultural Capital for Youths Using Design Thinking* [Master' thesis, Chulalongkorn University]. <https://edu.chula.ac.th/sites/default/files/users/user48/thesis/รวิธ%20รัตนไพศาลกิจ.pdf>
- Rogers, E. M. (1995). *Difusion of innovations* (4th ed.). Free Press.
- Rogers, E. M. (2003). *Difusion of innovations* (5th ed.). Free Press.
- Sailasut, A. (1996). *Knowledge about fabric* (10th ed.). Creative–Academic.
- Sinha, S., Rajkumari, P., Sinha, S., & Lohar, B. P. (2024). Sustainable Livelihood Prospects: Bishnupriya Manipuri Ethnic Community's Handloom And Handicrafts In Assam. *Educational Administration: Theory and Practice*, 30(5), 9308–9313. <https://doi.org/10.53555/kuey.v30i5.4554>
- Suksod, T. (2001). *Industrial Product Design*. Odeon Store.
- Sunaryo, A., Hapidzin, R. I., Dyani, P. L., & Santana, F. D. T. (2024). GLORIFICATION OF LOCAL CULTURAL WISDOM IN THE IMPLEMENTATION OF FLS2N IN THE FIELD OF CREATIVE DANCE. *Al–Tsaqafa: Jurnal Ilmiah Peradaban Islam*, 22(1), 28–38. <https://doi.org/10.15575/al-tsaqafa.v21i1.31092>
- Surin Provincial Statistical Office. (2023). *Surin Provincial Statistical Report: 2023*. Surin Provincial Statistical Office.
- Szromek, A. R., & Bugdol, M. (2024). Sharing Heritage through Open Innovation An Attempt to Apply the Concept of Open Innovation in Heritage Education and the Reconstruction of Cultural Identity. *Heritage*, 7(1), 193–205. <https://doi.org/10.3390/heritage7010010>

- Thepnarong, K., Musaarong, H., & Dumrongrit, D. (2021). *Ra Bam Bucha Khuha Phimuk*. Cultural Center, Yala Rajabhat University.
- Tosi, F., Becchimanzi, C., Pistolesi, M., Iacono, E., & Brischetto, A. (2024). Design, Handicraft and Made in Italy for Sustainability and Innovation: The Tuscany Case Study. In *For Nature/With Nature: New Sustainable Design Scenarios* (pp. 215–226). Springer Nature Switzerland. https://doi.org/10.1007/978-3-031-53122-4_14
- Wahab, Khairiansyah, H., & Misridah. (2020). Local Wisdom-based Character Values in Millennial Madurese Community: A Study of Molothén Traditions. *Jurnal Pendidikan Islam*, 9(1), 57–78. <https://doi.org/10.14421/jpi.2020.91.57-77>
- Wirunrak, S. (2006). *Dance of King Rama IX*. Chulalongkorn University Press.
- Yun, J. J., Liu, Z., & Zhao, X. (2021). Introduction: Ambidextrous open innovation in the 4th Industrial Revolution. *Science, Technology and Society*, 26(2), 183–200. <https://doi.org/10.1177/09717218211006969>
- Zhang, X., Yang, D., Yow, C. H., Huang, L., Wu, X., Huang, X., Guo, J., Zhou, S., & Cai, Y. (2022). *Metaverse for cultural heritages*. *Electronics*, 11(22), 3730. <https://doi.org/10.3390/electronics11223730>

บทความวิจัย (ภาษาไทย) // Research Article (Thai)

การส่งเสริมคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหาสำหรับผู้เรียนด้วยวิธีการแบบเปิด Enhancing Habits of Mind of Mathematical Thinker and Problem-Solving Skills through the Open Approach

กัลยภัทร์ เฉลิมศรี^{1*}, วานินทร์ พูนไพบูลย์พัฒน์²

Kanyapat Chalerm Sri^{1*}, Wanintorn Poonpaiboonpipat²

^{1*} นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ประเทศไทย

^{1*} Master Student, Master of Education Program, Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok Province, Thailand

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ประเทศไทย

² Assistant professor, Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok Province, Thailand

E-mail address (Corresponding author): ^{1*}kanyapatc65@nu.ac.th; (Authors): ²wanintorns@nu.ac.th

รับบทความ: 9 พฤษภาคม 2567 / ปรับแก้ไข: 9 กันยายน 2567 / ตอรับบทความ: 23 กันยายน 2567

Received: 9 May 2024 / Revised: 9 September 2024 / Accepted: 23 September 2024

Abstract

Background and Objective: Self-awareness and independent problem-solving skills helps students develop mathematical skills effectively. This study aims to enhance mathematical thinking habits and problem-solving skills through the open approach among sixth-grade students.

Methodology: This qualitative research design was employed, using a classroom action research approach with the open method. The sample consisted of three purposively selected students. The research instruments included 13 open learning management plans focused on the topic of triangles (mean score = 4.59), observation forms for evaluating thinking habits, and a problem-solving skills test (IOC=1.00 for all items). Data were collected through supplementary instructional sessions, observations, and post-tests after 13 hours of instruction. The data were analyzed using inductive content analysis and evaluated through an analytic rubric assessment.

Results: sixth-grade students who participated in the Open Approach demonstrated significant improvement in understanding problems and persistence, reaching an advanced level in problem comprehension, planning, and explaining consistency. In addition, students showed improved accuracy, attaining proficiency to expertise in analyzing given information, understanding and planning, and explaining consistency.

Discussion: The improvement in students' mathematical thinking and problem-solving proficiency is attributed to enhanced problem comprehension and persistence, allowing them to anticipate, plan solutions, and hypothesize using visual aids. The emphasis on accuracy enabled students to interpret meanings, use signs and symbols with reasoning, and provide correct numerical answers.

Recommendations: Future research should compare the effects of different types of open-ended problems by designing experimental research to gain a better understanding of how varying problem structures impact students' development in mathematical thinking and problem-solving skills. This could lead to more effective teaching methods in the future.

Keywords: Enhancing Habits of Mind; Open Approach; Mathematical Thinking; Problem-Solving

บทคัดย่อ

ที่มาและวัตถุประสงค์การวิจัย: พฤติกรรมการตระหนักรู้คิดและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ได้อย่างสมเหตุสมผล ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา โดยใช้วิธีการแบบเปิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ระเบียบวิธีวิจัย : การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยใช้วิธีแบบเปิด กำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง 3 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบเปิด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง รูปสามเหลี่ยม จำนวน 13 แผน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.59) แบบสังเกตแบบสังเกตคุณลักษณะ และแบบทดสอบวัดคุณลักษณะ (IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ) ซึ่งนำไปใช้เก็บข้อมูลด้วยการจัดชั่วโมงสอนเสริมร่วมกับการสังเกตและทำการทดสอบภายหลังสอนครบ 13 ชั่วโมง โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาแบบสรุปอุปนัยและประเมินผลตามการประเมินแบบแยกองค์ประกอบ (Analytic Rubric)

ผลการวิจัย: นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการส่งเสริมคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์ และการแก้ปัญหาด้วยวิธีแบบเปิด ด้านการทำความเข้าใจปัญหาและมีความมานะบากบั่นที่เพิ่มขึ้นในระดับ เชี่ยวชาญ คือ การทำความเข้าใจและวางแผน และการอธิบายความสอดคล้อง และด้านการให้ความสำคัญ กับความถูกต้องแม่นยำที่เพิ่มขึ้นในระดับชำนาญถึงเชี่ยวชาญ คือ การวิเคราะห์สิ่งที่กำหนด การทำความเข้าใจ และวางแผน และการอธิบายความสอดคล้อง

อภิปรายผล: ความชำนาญและความเชี่ยวชาญการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหาด้วยวิธี แบบเปิดของผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น เกิดจากการส่งเสริมคุณลักษณะด้านการทำความเข้าใจปัญหาและความมานะ บากบั่น ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถคาดการณ์ วางแผนแก้ปัญหา ตั้งสมมติฐานผ่านภาพประกอบ และด้านการให้ ความสำคัญกับความถูกต้องแม่นยำ ทำให้ผู้เรียนสามารถระบุความหมาย ใช้เครื่องหมายและสัญลักษณ์ ด้วยเหตุผล และแสดงคำตอบเชิงตัวเลขได้ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ: ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบของการใช้ปัญหาแบบเปิด โดยการออกแบบ การวิจัยเชิงทดลอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการใช้ปัญหาแบบเปิดที่มีลักษณะแตกต่างกันต่อการพัฒนา ความคิดเชิงคณิตศาสตร์และทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำไปสู่การพัฒนา วิธีการสอนของครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพในอนาคตได้

คำสำคัญ: การส่งเสริมคุณลักษณะ; วิธีการแบบเปิด; การคิดเชิงคณิตศาสตร์; การแก้ปัญหา

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่เก่าแก่ที่สุดสาขาหนึ่งของโลก ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ และสถาบันทางสังคมในความหมายของโครงสร้างทางคณิตศาสตร์ เช่น ข้อเสนอแนะและแนวคิดนั้น เปิดกว้างสำหรับการพิจารณาของมนุษย์ และสามารถนำมาอภิปรายร่วมกันได้ เป็นต้น โดยเป็นการอธิบาย ถึงค่านิยมชุดหนึ่งคือคณิตศาสตร์ และค่านิยมอีกชุดหนึ่งคือความเปิดกว้าง นั่นคือการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและวิธีการทางคณิตศาสตร์ (Bishop, 1991) รวมถึงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ เช่น พีชคณิต แคลคูลัส และตัวเลข เป็นต้น ตลอดจนกระบวนการและวิธีการทางคณิตศาสตร์ เช่น อัลกอริทึม การพิสูจน์ และการคำนวณ เป็นต้น กับความเป็นสังคมที่เกี่ยวข้องกับบริบทและวิธีการทางสังคม ซึ่งรวมถึง บริบทของปัญหาทางสังคมและวิธีการ เช่น การอภิปราย การโต้เถียง และการลงคะแนนเสียง เป็นต้น (Wilder, 1968) ด้วยเหตุนี้ การเปิดกว้างเกิดขึ้นเมื่อความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาระดับวัตถุและปัญหา ระดับสูงได้รับการนำเสนอรูปแบบการอภิปรายเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับความเปิดกว้างและแก้ปัญหาในการศึกษา คณิตศาสตร์ ความสัมพันธ์นี้สะท้อนถึงการเคลื่อนไหวระหว่างความเป็นคณิตศาสตร์และความเป็นสังคม รวมถึงการเคลื่อนไหวระหว่างเนื้อหาและกระบวนการ (Baba, 2024)

ปัญหาถูกนำเสนอโดยอิงจากเหตุการณ์ในชีวิตสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ตอนต้น เช่น การคูณเศษส่วนถูกนำเสนอโดยอิงจากเหตุการณ์ เป็นต้น (Kubo, 1951) ซึ่งแนวทางปลายเปิด คือการกำหนดปัญหาปลายเปิดเป็นงานเพื่อใช้แก้ปัญหาที่มีอยู่แบบเชิงรุกโดยรวมความรู้เดิมทุกรูปแบบ เข้าด้วยกันและมีวิธีการแก้ปัญหามากกว่าหนึ่งวิธี (Shimada, 1977) ดังนั้น การเลือกวิธีการเรียนรู้ที่ถูกต้อง

สามารถช่วยปรับปรุงความสามารถในการแสดงออกทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้ ซึ่งวิธีการหรือภูมิปัญญาที่ครูหรือนักเรียนใช้ในการบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้การสอนโดยจัดกระบวนการหรือหัวข้อการสอนเป็นหนึ่งในแนวทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ช่วยปรับปรุงความสามารถในการแสดงภาพหรือแนวทางปลายเปิดที่ใช้คำถามปลายเปิดที่สามารถตอบได้ด้วยวิธีแก้ปัญหาและคำตอบที่เป็นไปได้หลากหลาย ทำให้มีความยืดหยุ่นสำหรับนักเรียนในการแก้ปัญหา (Hafidzah et al., 2021; Tanjung et al., 2020) ซึ่งนอกจากโอกาสในการพัฒนาทักษะการคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนแล้ว แนวทางปลายเปิดยังเป็นประโยชน์ต่อครู คือ การใช้คำถามปลายเปิดในแนวทางปลายเปิดมักต้องการให้นักเรียนอธิบายแนวคิดของตนเพื่อให้ครูสามารถเข้าใจรูปแบบการเรียนรู้ การทำความเข้าใจช่องว่าง และภาษาที่ใช้อธิบายแนวคิดทางคณิตศาสตร์ (Ali et al., 2021)

การมีอยู่ของปัญหาก็ทำให้เกิดกิจกรรมทางปัญญา ความรู้พัฒนาความรู้ ความก้าวหน้าของความรู้ และความเข้าใจเกิดขึ้นจากตัวเราเอง ถือว่าเป็นการแพร่กระจายหรือปฏิริยาลูกโซ่จากปัญหาหนึ่งไปสู่อีกปัญหาหนึ่ง โดยแบ่งปัญหาเดิมออกเป็นส่วนและแก้ไขแต่ละส่วนด้วยวิธี เช่น ปัญหาเดิม คือ รูปแปดเหลี่ยมปกติมีเส้นทแยงมุมกี่เส้น ส่วนที่ทแยงมุมสามารถแทนที่ด้วย ด้าน และ มุม ได้ เป็นต้น ซึ่งภายหลังจากผู้เรียนแก้ปัญหาได้แล้ว พวกเขาสามารถพัฒนาปัญหาใหม่ได้โดยการเปลี่ยนเงื่อนไขหรือการกำหนดลักษณะของปัญหาเดิม (Takeuchi & Sawada, 1984) ซึ่งเป็นการสร้างลักษณะนิสัย แสดงออกมาเป็นการกระทำเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่คาดหวังซ้ำกัน และมีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ (Joyce & Weil, 1996) พัฒนาสู่การมีจิตนิสัย (Habits of Mind) ตามคุณลักษณะที่ชาญฉลาดต่อการรู้วิธีหรือการตอบสนองต่อข้อมูล (Costa & Kallick, 2008)

ดังนั้น การสอนที่เน้นสถานการณ์ปัญหาปลายเปิดที่มาจากสิ่งรอบตัวนักเรียน เพื่อฝึกให้เกิดทักษะและกระบวนการทางด้านความคิด และเน้นกระบวนการแก้ปัญหาหลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดหาวิธีการแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนวิธีคิดซึ่งกันและกัน โดยการแก้ปัญหาด้วยตนเองของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้วิเคราะห์และตีความสถานการณ์ปัญหาเพื่อพิจารณาถึงองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง นำมาใช้อย่างเหมาะสม (Pengthinda & Supap, 2020) และช่วยให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนและตอบสนองต่อความต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา โดยใช้วิธีการแบบเปิดของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การทบทวนวรรณกรรม

คุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา ตามกระบวนการของหลักการและมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางทั่วไปในวิชาคณิตศาสตร์ (National Council of Teachers of Mathematics, 2000) ประกอบด้วย

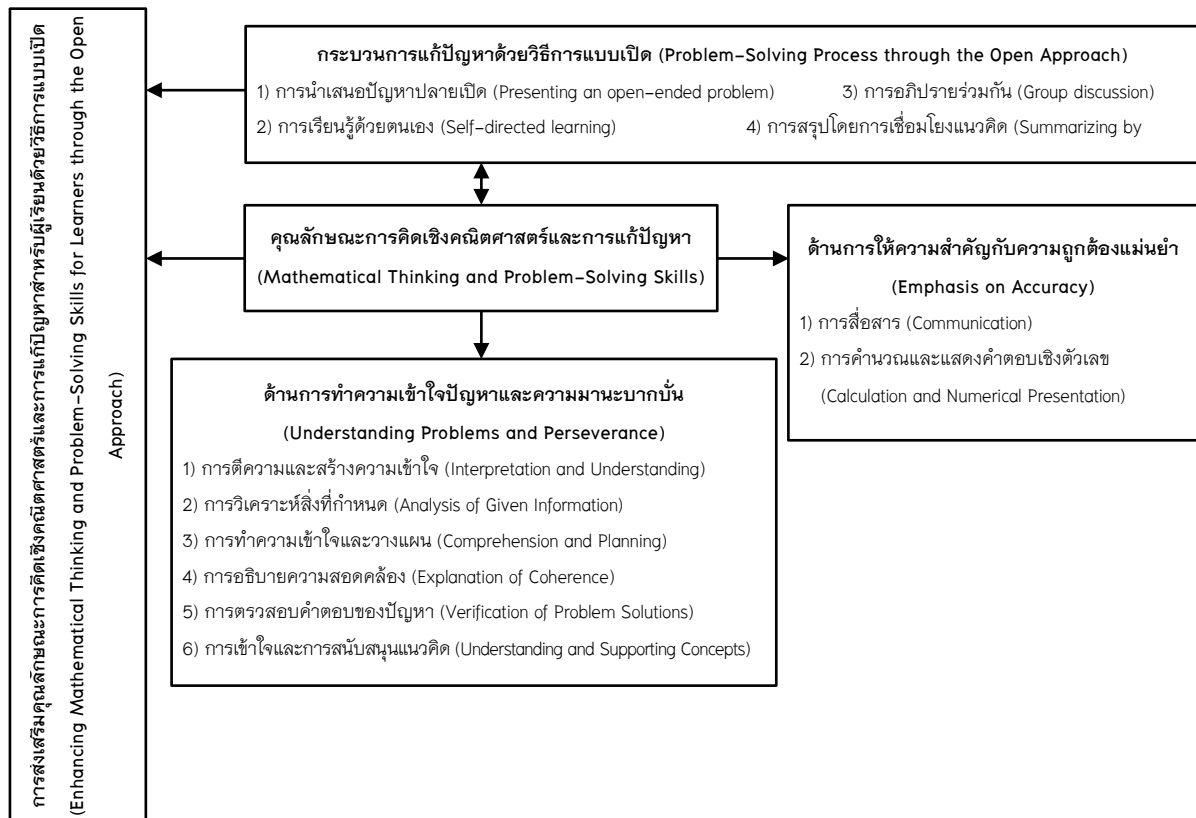
- 1) การวิเคราะห์ปัญหาและสร้างความรู้ทางคณิตศาสตร์ใหม่ ผ่านการแก้ปัญหา การใช้และปรับใช้กลยุทธ์

ที่เหมาะสมหลากหลายเพื่อแก้ปัญหา ติดตาม และสะท้อนกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 2) การใช้เหตุผลและการพิสูจน์ เป็นการสร้างและสืบสวนข้อสันนิษฐาน ประเมินข้อโต้แย้งและพิสูจน์ทางคณิตศาสตร์ โดยการใช้เหตุผลและวิธีการพิสูจน์ 3) การสื่อสาร โดยจัดระเบียบและรวบรวมความคิดของตนเอง วิเคราะห์และประเมินการคิดและกลยุทธ์ของผู้อื่น และใช้ภาษาคณิตศาสตร์แสดงความคิดทางคณิตศาสตร์ ได้อย่างแม่นยำ 4) การเชื่อมต่อ โดยการจดจำและใช้การเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดทางคณิตศาสตร์ พยายามทำความเข้าใจที่เชื่อมโยงและมุ่งหวังที่จะสร้างเครือข่ายความคิดที่สอดคล้องกัน 5) การเป็นตัวแทน โดยใช้ในการนำเสนอเพื่อจัดระเบียบ บันทึก และสื่อสารแนวคิดทางคณิตศาสตร์ วิธีการเลือก การใช้ แปลค่าทางคณิตศาสตร์เพื่อแก้ปัญหา ใช้การแทนค่าเพื่อสร้างแบบจำลองและตีความปรากฏการณ์ทางกายภาพ สังคม และคณิตศาสตร์

นอกจากนี้ ทักษะและความคิดเพื่อให้นักเรียนได้สัมผัสประสบการณ์การค้นพบสิ่งใหม่ โดย Shimoda (1977) ได้เสนอแนวคิดแบบเปิดกว้างที่เรียกว่า “การเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหา” ซึ่งจำแนก “การหาทางแก้ปัญหา” กับ “การเรียนรู้บางสิ่งผ่านการแก้ปัญหา” อย่างชัดเจน อีกนัยหนึ่งก็คือ การหาทางแก้ปัญหาก็เป็นจุดมุ่งหมายหรือเป็นวิธีการในการแก้ปัญหา หากเป็นวิธีการก็ต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้เหมาะสม ดังนั้น การคิดแบบคณิตศาสตร์จึงกลับมาปรากฏอีกครั้ง ซึ่ง ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (Inprasitha, 2013) ได้แสดงกระบวนการแก้ปัญหาด้วยวิธีการแบบเปิดขั้นการสำรวจเพื่อเชื่อมโยงโลกจริงของนักเรียนกับสถานการณ์ปัญหาในหนังสือเรียน ชั้นนักเรียนปฏิบัติ (โดยตนเอง) เพื่อแก้ปัญหาและนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาคือเพื่อนนักเรียนในกลุ่มและหรือครูสังเกตและบันทึกวิธีการ (แก้ปัญหา) ของนักเรียน และวิเคราะห์แนวคิดของนักเรียน ชั้นอภิปรายเพื่อหาเหตุผลและเปรียบเทียบแนวคิดของนักเรียน และขั้นสรุป โดยการสังเคราะห์

สำหรับ Marzano (1992) ได้อธิบายการสอนด้วยมิติแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การมีความอ่อนไหวต่อข้อเสนอแนะ 2) การแสวงหาความแม่นยำและความแม่นยำ 3) การยืนหยัดแม้คำตอบและวิธีแก้ไขจะไม่ชัดเจน 4) การมองสถานการณ์ในรูปแบบที่ไม่ธรรมดา และ 5) การหลีกเลี่ยงความหุนหันพลันแล่น และ Costa and Kallick (2000) ได้ระบุลักษณะเฉพาะเพื่อความสำเร็จ โดยพิจารณาถึงนิสัยเชิงสร้างสรรค์ โดยทั่วไป รวมถึงพฤติกรรมส่วนบุคคลและนิสัยทางปัญญา โดยเสนอขั้นตอนสำหรับนักการศึกษาสำหรับนำไปใช้พัฒนาผู้เรียน คือ 1) การคงอยู่ 2) การจัดการความหุนหันพลันแล่น 3) การฟังด้วยความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจ 4) การคิดอย่างยืดหยุ่น 5) การคิดเกี่ยวกับการคิด 6) การมุ่งมั่นเพื่อความถูกต้อง 7) การซักถามและการตั้งปัญหา 8) การนำความรู้ในอดีตมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ 9) การคิดและการสื่อสารด้วยความชัดเจนและแม่นยำ 10) การรวบรวมข้อมูลผ่านทุกประสาทสัมผัส 11) การสร้างสรรค์ การจินตนาการ การริเริ่มนวัตกรรม 12) การตอบสนองด้วยความประหลาดใจและความเกรงขาม 13) การรับผิดชอบความเสี่ยง 14) การค้นหาอารมณ์ขัน 15) การคิดอย่างพึ่งพากัน และ 16) การเปิดรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์สรุปและจำแนกข้อมูลเพื่อการประยุกต์ใช้สร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Figure 1. Conceptual Framework

ที่มา: วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

Source: Analysis by the Researcher

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในงานวิจัยนี้ ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ตามโครงการ (Project-based Learning: PBL) ซึ่งเป็นการออกแบบให้เกิดการริเริ่มโครงการ การสำรวจ และการเพิ่มประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมการคิดด้านคณิตศาสตร์อย่างเชี่ยวชาญ สามารถบูรณาการทรัพยากร และประสบการณ์ส่วนตัวในระหว่างกระบวนการระบุปัญหา การกำหนดสูตร การวิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหา (Gao & Zhang, 2023) ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการและสังเกต และการไตร่ตรอง (Kemmis & McTaggart, 1988)

ประชากร และกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนจ่าราชูปถัมภ์วิทยารัฐวิทยา จังหวัดกำแพงเพชร รวมทั้งสิ้นจำนวน 8 คน (Bureau of Inspection and Evaluation, 2023) กำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็นด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง นักเรียน จำนวน 3 คน เนื่องจากนักเรียน จำนวน 4 คน มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้ และมีใบรับรองจากแพทย์เฉพาะทาง

เครื่องมือการวิจัยและคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้รับการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย อาจารย์ประจำภาควิชาคณิตศาสตร์ 1 คน อาจารย์ประจำภาควิชาคณิตศาสตร์ 1 คน และครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ 1 คน ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบเปิด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง รูปสามเหลี่ยม จำนวน 13 แผน จำแนกเป็น แผนที่ 1 ถึงแผนที่ 3 เรื่อง ชนิดและสมบัติของรูปสามเหลี่ยม แผนที่ 4 ถึงแผนที่ 6 เรื่อง ส่วนประกอบของรูปสามเหลี่ยม แผนที่ 7 ถึงแผนที่ 9 เรื่อง การสร้างรูปสามเหลี่ยม และแผนที่ 10 ถึงแผนที่ 13 เรื่อง ความยาวรอบรูปสามเหลี่ยม พื้นที่รูปสามเหลี่ยม โจทย์ปัญหาความยาวรอบรูปและพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยม ที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดการเรียนรู้ตามโครงการ (Project-based Learning: PBL) ซึ่งเป็นการออกแบบให้เกิดการริเริ่มโครงการ การสำรวจ และการเพิ่มประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมการคิดด้านคณิตศาสตร์ อย่างเชี่ยวชาญ สามารถบูรณาการทรัพยากรและประสบการณ์ส่วนตัวในระหว่างกระบวนการแก้ปัญหา กำหนดสูตรวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหา (Gao & Zhang, 2023) แผนละ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) จุดประสงค์การเรียนรู้ 2) สาระการเรียนรู้ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด 4) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ 5) การวัดผลและประเมินผล ทำการประเมินความเหมาะสมตามเกณฑ์การให้ระดับคะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, 1967) คือ 1 คะแนน เท่ากับเหมาะสมน้อยที่สุด 2 คะแนน เท่ากับน้อย 3 คะแนน เท่ากับปานกลาง 4 คะแนน เท่ากับมาก และ 5 คะแนน เท่ากับมากที่สุด นำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยด้วยสูตร
$$X = \frac{\sum Xi}{n}$$
 เมื่อ X แทนค่าเฉลี่ย $\sum Xi$ แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมด n แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ (Wanichbancha, 2007) ซึ่งผลค่าเฉลี่ยเมื่อเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยต้องไม่ต่ำกว่า 3.50 (Buasonte, 2013) พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 แสดงว่าสามารถนำไปใช้ได้

2. แบบสังเกตคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหาชนิดปลายเปิด จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการทำความเข้าใจปัญหาและหาสาเหตุ และด้านการให้ความสำคัญกับความถูกต้องแม่นยำ ตามกระบวนการของหลักการและมาตรฐานแกนกลางทั่วไปในวิชาคณิตศาสตร์ (National Council of Teachers of Mathematics, 2000)

3. แบบทดสอบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา จำแนกเป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 12 ข้อ และการตรวจสอบร่องรอยหลักฐานคุณลักษณะตามแนวคิดและวิธีการแก้ปัญหา จำนวน 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการทำความเข้าใจปัญหาและความมานะบากบั่น จำนวน 4 ข้อ และด้านการให้ความสำคัญกับความถูกต้องแม่นยำ จำนวน 2 ข้อ โดยจำแนกระดับการประเมิน 4 ระดับ ประกอบด้วย ระดับ 1 คือ ริเริ่ม ระดับ 2 คือ พัฒนา ระดับ 3 คือ ชำนาญ และระดับ 4 คือ เชี่ยวชาญ โดยกำหนดเกณฑ์แปลผลประเมิน (Costa & Kallick, 2008)

ทำการตรวจสอบตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแบบสังเกตคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา และแบบทดสอบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา โดยผู้เชี่ยวชาญ

พิจารณาให้คะแนนตามเกณฑ์ +1 คะแนน กรณีที่แน่ใจว่าใช้ได้ 0 คะแนน กรณีที่ไม่แน่ใจว่าใช้ได้ และ -1 กรณีที่แน่ใจว่าใช้ไม่ได้ นำผลคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence:

IOC) ด้วยสูตร $IOC = \frac{\sum R}{N}$ เมื่อ IOC แทนค่าดัชนีความสอดคล้อง $\sum R$ แทนผลรวมคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ และ N แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ (Tirakanan, 2013) โดยพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป (Phattiyathane, 2019) พบว่า มีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ทั้ง 2 ชุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด 4 ขั้นตอน เรื่อง รูปสามเหลี่ยม ใช้เวลาทั้งหมด 13 ชั่วโมง จัดการเรียนรู้ในชั่วโมงสอนเสริมนอกเหนือจาก ชั่วโมงปกติ โดยได้รับอนุญาตจากผู้บริหารและลงนามครบถ้วนทุกคน ซึ่งมีการสังเกตระหว่างการจัดการเรียนรู้แต่ละขั้นตอน ร่วมกับการบันทึกสถิติข้อผิดพลาด เพื่อสังเกตข้อมูลเพิ่มเติมและภายหลังการจัดการเรียนรู้ จบครบทุกหน่วยการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายได้ทำการตอบและให้ข้อมูลในแบบทดสอบวัดคุณลักษณะ การคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหาครบทุกคน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามรูปแบบสรุปอุปนัยในลักษณะการดำเนินการที่ได้จากการสังเกตและการไตร่ตรอง (Kemmis & McTaggart, 1988) และแบบทดสอบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา ใช้การประเมินแบบแยกองค์ประกอบ (Analytic Rubric) จำแนกออกเป็น 4 ระดับ ประกอบด้วย ระดับ 1 คือ ริเริ่ม ระดับ 2 คือ พัฒนา ระดับ 3 คือ ชำนาญ และระดับ 4 คือ เชี่ยวชาญ โดยกำหนดเกณฑ์แปลผลประเมิน (Costa & Kallick, 2008) แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา

Table 1. Criteria for assessing Overarching Habits of Mind of a Productive Mathematical Thinker

ระดับ (Level)	เกณฑ์ (criteria)
เชี่ยวชาญ (Expert)	นักเรียนไม่ยอมแพ้ไม่ว่าการแสดงออกถึงคุณลักษณะที่เหมาะสมจะยากขนาดไหนก็ตาม นักเรียนวิเคราะห์และเลือกใช้กลยุทธ์อย่างหลากหลาย เพื่อให้การแสดงออกถึงคุณลักษณะตรงตามเป้าหมาย (Does not give up no matter how difficult it is to find the answers to solutions. Evaluates the use of a variety of strategies to stay on task)
ชำนาญ (Practitioner)	นักเรียนไม่ยอมแพ้ในการแสดงออกถึงคุณลักษณะ และยังคงแสดงพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง (Does not give up when trying to find the answers or solutions. Stays on task.)
พัฒนา (Apprentice)	นักเรียนพยายามแสดงออกถึงคุณลักษณะให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ แต่ยอมแพ้เมื่อยากเกินไป (Tries to complete tasks when the answers or solutions are not readily available, but gives up when task is too difficult. Gets off task easily.)
ริเริ่ม (Novice)	นักเรียนยอมแพ้ให้กับให้การแสดงออกถึงคุณลักษณะ ได้ง่ายและรวดเร็ว (Gives up easily and quickly on difficult tasks)

ที่มา: Costa & Kallick (2008)

Source: Costa & Kallick (2008)

ผลการวิจัย

การส่งเสริมคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการแบบเปิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แสดงผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ภาพรวมคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการแบบเปิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Table 2. Overview of Mathematical Thinking and Problem-Solving Characteristics Using Open Approach of Grade 6 Students

คุณลักษณะ (characteristics)	ด้านการทำความเข้าใจปัญหาและมีความมานะบากบั่น (Make sense of problems and persevere in solving them)							ด้านการให้ความสำคัญกับความถูกต้อง แม่นยำ (Attend to precision)		
(ข้อ) (section)	1	2	3	4	5	6	รวม (Total)	1	2	รวม (Total)
การนำเสนอปัญหาปลายเปิด (Presenting Open-Ended Problems)										
ริเริ่ม (Novice)	0	0	0	0	1	1	2	0	-	0
พัฒนา (Apprentice)	1	1	2	3	1	2	10	3	-	3
ชำนาญ (Practitioner)	2	1	1	0	1	0	5	0	-	0
เชี่ยวชาญ (Expert)	0	1	0	0	0	0	1	0	-	0
การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning)										
ริเริ่ม (Novice)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
พัฒนา (Apprentice)	0	0	1	1	1	0	3	2	1	3
ชำนาญ (Practitioner)	3	3	2	2	1	3	14	1	2	3
เชี่ยวชาญ (Expert)	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0
การอภิปรายร่วมกัน (Collaborative Discussion)										
ริเริ่ม (Novice)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
พัฒนา (Apprentice)	1	0	1	1	0	0	3	0	1	1
ชำนาญ (Practitioner)	0	1	2	0	1	0	4	1	0	1
เชี่ยวชาญ (Expert)	2	2	0	2	2	3	11	2	2	4
การสรุปโดยการเชื่อมโยงแนวคิด (Summarization through Conceptual Linking)										
ริเริ่ม (Novice)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
พัฒนา (Apprentice)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ชำนาญ (Practitioner)	1	1	1	0	1	1	5	1	0	1
เชี่ยวชาญ (Expert)	2	2	2	3	2	2	13	2	3	5

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการพัฒนาคุณลักษณะด้านการทำความเข้าใจปัญหาและมีความมานะบากบั่น อยู่ในระดับ 4 คือ เชี่ยวชาญ โดยเพิ่มขึ้นในเนื้อหาที่ 3 การทำความเข้าใจและวางแผน และเนื้อหาที่ 4 การอธิบายความสอดคล้อง สำหรับด้านการให้ความสำคัญกับความถูกต้องแม่นยำ อยู่ในระดับ 4 คือ เชี่ยวชาญ โดยเพิ่มขึ้นในเนื้อหาที่ 2 การวิเคราะห์สิ่งที่กำหนดเนื้อหาที่ 3 การทำความเข้าใจและวางแผน และเนื้อหาที่ 4 การอธิบายความสอดคล้อง ตามลำดับ

ตารางที่ 3 คุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการแบบเปิดของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำแนกเป็นรายด้าน

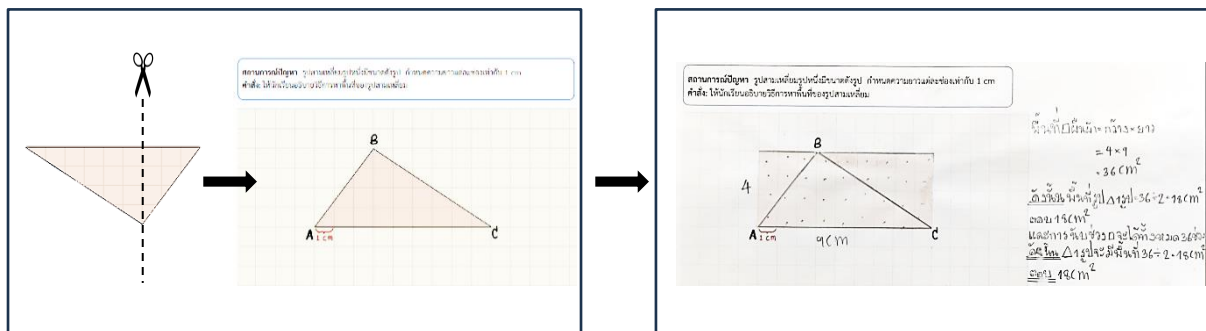
Table 3. Characteristics of Mathematical Thinking and Problem-Solving Skills of Grade 6 Students
Using the Open Approach, Categorized by Aspect

คุณลักษณะ (characteristics)	ด้านการทำความเข้าใจปัญหาและมีความมานะบากบั่น (Make sense of problems and persevere in solving them)							ด้านการให้ความสำคัญกับความถูกต้องแม่นยำ (Attend to precision)		
(ชื่อ) (section)	1	2	3	4	5	6	รวม (Total)	1	2	รวม (Total)
ริเริ่ม (Novice)	0	0	0	0	-	-	0	0	0	0
พัฒนา (Apprentice)	1	0	0	1	-	-	2	1	0	1
ชำนาญ (Practitioner)	1	2	2	0	-	-	5	1	1	2
เชี่ยวชาญ (Expert)	1	1	1	2	-	-	5	1	2	3

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านการทำความเข้าใจปัญหาและความมานะบากบั่น อยู่ในระดับ 3 คือ ชำนาญ ถึงระดับ 4 คือ เชี่ยวชาญ ส่วนด้านการให้ความสำคัญกับความถูกต้องแม่นยำ อยู่ในระดับ 4 คือ เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ ผู้เรียนได้แสดงให้เห็นถึงร่องรอยหลักฐานคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหาในแต่ละด้านดังนี้

ด้านการทำความเข้าใจปัญหาและความมานะบากบั่น

ภาพที่ 2 การทำความเข้าใจปัญหาและความมานะบากบั่น

Figure 2. Understanding Problems and Perseverance

ที่มา: ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2567 ณ ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจำรุง
ชัยพฤกษ์ราษฎร์วิทยา จังหวัดกำแพงเพชร

Source: Photo recorded on 19, February, 2024 in the Grade 6 classroom at Jamrunghaiprucksat
Witthaya School, Kamphaeng Phet Province.

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นการทำความเข้าใจปัญหาและมีความมานะบากบั่น คือ นักเรียนวางแผนแก้ปัญหาโดยใช้ภาพประกอบเพื่อทำความเข้าใจ เริ่มต้นจากการคาดการณ์โดยนำรูปสามเหลี่ยมอีกรูปหนึ่งมารวมกันเป็นรูปสี่เหลี่ยม ทำให้พื้นที่สี่เหลี่ยมเกิดขึ้นจากพื้นที่ของสามเหลี่ยม 2 รูป และแสดงให้เห็นร่องรอยหลักฐานทางคุณลักษณะ ดังนี้

1. การตีความและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาโดยการอธิบายความหมายการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมผ่านการสร้างภาพประกอบ แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดในการแก้ปัญหา

2. การวิเคราะห์สิ่งที่กำหนดให้จากปัญหา ข้อจำกัด และเป้าหมายได้ คือ การวิเคราะห์เป้าหมายของปัญหาจากการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยม สามารถวิเคราะห์สิ่งที่เกี่ยวข้องสำคัญของปัญหาได้ โดยเริ่มต้นแก้ปัญหาจากการหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยม นั่นคือ ความกว้าง $\times$ ความยาว เป็นพื้นที่ซึ่งเกิดจากการรวมกันของพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยม 2 รูป โดยรูปสามเหลี่ยมรูปหนึ่งถูกตัดแบ่งเป็น 2 ส่วน แล้วนำมาประกอบกับรูปสามเหลี่ยมรูปเดิม จึงเกิดเป็นรูปสี่เหลี่ยม

3. การทำความเข้าใจ คาดการณ์ และวางแผนการแก้ปัญหา โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่มก่อนลงมือทำ ด้วยการวางแผนการ ตั้งสมมุติฐานผ่านภาพประกอบ และแสดงท่าทางประกอบ ตัวอย่างการสนทนาภายในกลุ่ม

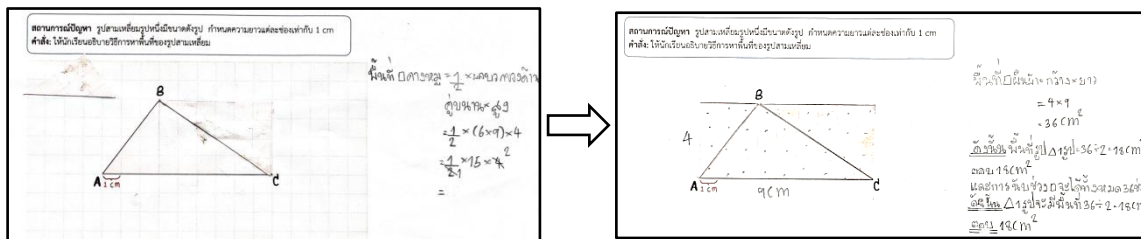
“...เราจะทำอย่างไรได้บ้างกับสามเหลี่ยมอีกรูป ? เราลองนำรูปสามเหลี่ยมอีกรูปมารวมกันโดยตัดแบ่งจากจุดยอด ซึ่งจะเห็นได้ว่ารูปสามเหลี่ยม 2 รูปนั้นต่อกันแล้วเป็นรูปสี่เหลี่ยม...” (A002, personal communication, February 19, 2024)

4. การอธิบายความสอดคล้องของลักษณะปัญหาและความสัมพันธ์ของปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่คล้ายคลึงกัน ผ่านคำอธิบายด้วยวาจา หรือภาพที่เป็นรูปธรรม โดยมีการร่วมสนทนาเกี่ยวกับการนับช่องตารางที่เชื่อมโยงความรู้เรื่องเศษส่วนและพื้นที่ได้ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหา คือ การนับช่องตารางที่มีขนาดช่องละ 1 ตารางเซนติเมตร เพื่อหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยม ดังตัวอย่างการสนทนาภายในกลุ่ม

“...ตรงนี้ 1 ช่อง คือ 1 ตารางเซนติเมตร เราสามารถนับได้ แต่บางส่วนที่มีลักษณะครึ่งช่องนั้น มีค่าเป็นครึ่งหนึ่ง ดังนั้น ครึ่ง + ครึ่ง เท่ากับ 1 ตารางเซนติเมตร...” (A001, personal communication, February 19, 2024)

5. การตรวจสอบคำตอบของปัญหาโดยใช้วิธีการอื่นได้อย่างหลากหลายด้วยความรอบคอบระมัดระวัง คือ การตรวจสอบผลลัพธ์ในการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมโดยใช้สูตรการคำนวณและการนับช่องตารางซึ่งให้ผลลัพธ์ที่ตรงกัน ดังนั้น พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมต้องเป็นครึ่งหนึ่งของรูปสี่เหลี่ยม นั่นคือพื้นที่ที่จะมีขนาดเท่ากับ 18 ตารางเซนติเมตร เสมอ

6. การเข้าใจแนวทางการแก้ปัญหาของผู้อื่น โดยสามารถสนทนาแลกเปลี่ยนแนวคิด ได้แย้ง หรือสนับสนุนแนวคิดของผู้อื่นได้

ภาพที่ 3 การปรับแนวคิดในการแก้ปัญหา

Figure 3. Adjusting Concepts in Problem-Solving

ที่มา: ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2567 ณ ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจำรุงวิทย
ชัยพฤกษ์ราชบุรีวิทยา จังหวัดกำแพงเพชร

Source: Photo recorded on 19, February, 2024 in the Grade 6 classroom at Jamrungchaipruksat
Witthaya School, Kamphaeng Phet Province

จากภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่าการแก้ปัญหานักเรียนผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นักเรียนได้ทดลองเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของแนวคิดในการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยม เมื่อแนวคิดเดิมไม่ประสบความสำเร็จ จึงได้นำแนวคิดที่เกิดขึ้นจากข้อโต้แย้งของผู้อื่นมาปรับใช้ในการแก้ปัญหาย่างถูกต้อง

การให้ความสำคัญกับความถูกต้องแม่นยำ

1. การสื่อสารกับผู้อื่น โดยใช้คำจำกัดความที่ชัดเจนในการสนทนากับผู้อื่นด้วยเหตุผล อธิบายซึ่งกันและกันอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยระบุความหมายของสัญลักษณ์ รวมทั้งใช้เครื่องหมายได้อย่างแม่นยำ มีความระมัดระวังเรื่องหน่วยของการวัด จากที่กล่าวมาข้างต้น นักเรียนมีการสื่อสารความเข้าใจที่ชัดเจนในโมโนทัศน์รูปสี่เหลี่ยม สามารถระบุชนิดของรูปสี่เหลี่ยมได้อย่างถูกต้อง นักเรียนสื่อสารแนวคิดด้วยคำจำกัดความที่ชัดเจน คือ ความกว้าง ความยาว นักเรียนอธิบายเหตุผลและใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ได้ถูกต้อง ดังตัวอย่างการสนทนาภายในกลุ่ม

“...เราสามารถหาพื้นที่ได้ โดยปรับจากรูปสามเหลี่ยมเป็นรูปสี่เหลี่ยม
สังเกตได้ว่าพื้นที่มีขนาดเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า และเนื่องจากรูปนี้เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า
เพราะเป็นมุมฉาก มีด้านตรงข้ามที่ยาวเท่ากัน หาพื้นที่โดยนำความกว้าง
คูณความยาว ซึ่งมีความกว้าง 4 เซนติเมตร และมีความยาว 9 เซนติเมตร
จึงมีพื้นที่ 36 ตารางเซนติเมตร แต่ต้องแบ่งออกครึ่งหนึ่ง นั่นคือ นำพื้นที่
36 ตารางเซนติเมตรมาหารสอง...” (A002, personal communication, February
19, 2024)

2. การคำนวณได้อย่างถูกต้อง แสดงคำตอบเชิงตัวเลขได้อย่างชัดเจน แม่นยำ เหมาะสมกับบริบทด้วยการแสดงวิธีการหาพื้นที่รูปสี่เหลี่ยม ขนาด 36 ตารางเซนติเมตร จากการนับช่องตารางขนาดกว้าง 1 เซนติเมตร ยาว 1 เซนติเมตร จำนวน 36 ช่อง เพื่อคำนวณหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า และแสดงวิธีคิดการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยม โดยนำ $36 \div 2$ ดังนั้น จึงมีพื้นที่เท่ากับ 18 ตารางเซนติเมตร

อภิปรายผล

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสามารถทำความเข้าใจปัญหา ความมานะบากบั่น การให้ความสำคัญกับความถูกต้องแม่นยำได้อย่างเชี่ยวชาญ ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมาย การส่งเสริมคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการแบบเปิดด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหาตามกระบวนการของหลักการและมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางทั่วไปในวิชาคณิตศาสตร์ (National Council of Teachers of Mathematics, 2000) โดย ปาริฉัตร ทับทิมหิน และน้ำทิพย์ องอาจวานิชย์ (Thabtimhin & Ongardwanith, 2023) ได้อธิบายถึงการทำความเข้าใจปัญหาที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากต้องคิดวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหาอย่างรอบด้านในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน โดยครูต้องยกตัวอย่างทั่วไปเพื่อประกอบการแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้เป็นผู้ค้นพบด้วยตนเองผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และอธิบายขั้นตอนที่ใช้ในการแก้ปัญหา และ วีรยุทธ ด้วงใย (Duongyai, 2023) ได้สนับสนุนการอธิบายของปาริฉัตร ทับทิมหิน และน้ำทิพย์ องอาจวานิชย์ ที่เกี่ยวกับการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active) โดยวิเคราะห์ปัญหาและสะท้อนความคิดร่วมกันจะนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ได้ ส่วนการอภิปรายร่วมกันทั้งชั้นเรียนและการสรุปโดยการเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียน นักเรียนได้ร่วมกันพิจารณาความเหมือน ความต่างของแนวคิด รวมถึงการทบทวนคิดย้อนกลับระหว่างผลลัพธ์และวิธีการและเหตุผล

ทั้งนี้ ร่องรอยและหลักฐานด้านการทำความเข้าใจปัญหาและความมานะบากบั่น ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการคาดการณ์ การวางแผนแก้ปัญหา และการตั้งสมมติฐานผ่านภาพประกอบ เพื่ออธิบายความสอดคล้องลักษณะปัญหากับความสัมพันธ์ของปัญหาได้อย่างคล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดแบบเปิดกว้างที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหาโดยจำแนกการหาหนทางแก้ปัญหากับการเรียนรู้บางสิ่งผ่านการแก้ปัญหา (Shimada, 1977) และสอดคล้องกับ ธนวิทย์ วรโพธิ์ และนิศากร บุญเสนา (Worapho & Boonsena, 2023) ที่ระบุไว้เกี่ยวกับการให้นักเรียนได้ลงมือแก้ปัญหาดด้วยตนเอง ก่อให้เกิดประเด็นการโต้แย้งของนักเรียน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสลับบทบาทหน้าที่ซึ่งพบมุมมองที่หลากหลาย ทั้งนี้ เนื่องจากสังคมและเวลาได้ผสมผสานความเป็นสังคมและคณิตศาสตร์เข้าด้วยกันมากขึ้น ดังนั้น ควรได้รับการตรวจสอบอย่างรอบคอบโดยหลีกเลี่ยงการผสมปนเปกันอย่างไม่ระมัดระวัง เพื่อแสดงให้เห็นและประเมินคุณค่าของความเปิดกว้างที่เป็นตัวแทนโดยความรู้ทางคณิตศาสตร์ (Bishop, 1991)

สำหรับร่องรอยและหลักฐานด้านการให้ความสำคัญกับความถูกต้องแม่นยำนั้น ยังทำให้ผู้เรียนสามารถระบุความหมายในการใช้เครื่องหมายและสัญลักษณ์ด้วยเหตุผลซึ่งกันและกันภายในกลุ่มได้อย่างถูกต้องและชัดเจน นอกจากนี้ คำตอบเชิงตัวเลขที่ได้ อย่างแม่นยำมีความเหมาะสมกับวิธีคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการสอนด้วยมิติแห่งการเรียนรู้ (Marzano, 1992) ที่เน้นการระบุลักษณะเฉพาะเพื่อความสำเร็จ โดยพิจารณาถึงนิสัยเชิงสร้างสรรค์โดยทั่วไป รวมถึงพฤติกรรมส่วนบุคคล และนิสัยทางปัญญา (Costa & Kallick, 2000) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภณ ตั้งประเสริฐ และคณะ (Tangprasroet et al., 2023) ที่แสดงให้เห็นว่าวิธีการแบบเปิดสามารถพัฒนาการใช้ภาษาทั่วไป ภาษาสัญลักษณ์ การแสดงแทนด้วยภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของแต่ละจังหวัดในประเทศไทย ควรนำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบเปิดเรื่องรูปสามเหลี่ยม จำนวน 13 แผน ในงานวิจัยครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงปีที่ 6 เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดและแก้ปัญหาทางการเรียนคณิตศาสตร์ได้อย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับบริบททางสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งถัดไป

ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบของการใช้ปัญหาแบบเปิด โดยการออกแบบการวิจัยเชิงทดลอง จำแนกเป็นกลุ่มทดลองเรียนด้วยปัญหาแบบเปิดที่มีความหลากหลายและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนด้วยปัญหาแบบปิด หรือแบบฝึกหัดตามตำรา ทำการประเมินผลทั้งก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้เครื่องมือวัดทักษะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการใช้ปัญหาแบบเปิดที่มีลักษณะแตกต่างกันต่อการพัฒนาความคิดเชิงคณิตศาสตร์และทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำไปสู่การพัฒนาวิธีการสอนของครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพในอนาคตได้

เอกสารอ้างอิง

- Ali, D., Zubaidah Amir, M. Z., & Vebrianto, R. (2021). Literature Review: Mathematical Creative Thinking Ability, and Students' Self-Regulated Learning to Use an Open-Ended Approach. *Malikussaleh Journal of Mathematics Learning*, 4(1), 52–61.
- Baba, T. (2024). The Openness of Problem Solving in the 21st Century: Mathematical or Social? In *Proceedings of the 14th International Congress on Mathematical Education: Volume II: Invited Lectures* (pp. 17–32). World Scientific. https://doi.org/10.1142/9789811287183_0002
- Bishop, A. J. (1991). *Mathematical Enculturation: A Cultural Perspective on Mathematics Education*. Springer Science & Business Media.
- Buasonte, R. (2013). *Qualitative education research* (4th ed.). Chulalongkorn University Press.
- Bureau of Inspection and Evaluation. (2023). *Summary Report of Student Data by Grade Level: Number of Grade 6 Students, Semester 2, Academic Year 2023, Jamrunchaipruek Ratwittaya School, Kamphaeng Phet Province*. Information System. https://sp.moe.go.th/web_sp_67/sp_information/index.php?module=page_5
- Costa, A. L., & Kallick, B. (2000). *Discovering and exploring habits of mind*. Association for Supervision & Curriculum Development.

- Costa, A. L., & Kallick, B. (2008). *Describing the habits of mind. Learning and leading with habits of mind: 16 essential characteristics for success*. Association for Supervision and Curriculum Development.
- Duongyai, W. (2023). The effects of mathematical learning management to improve in critical and problem-solving by using active learning method for Mathayomsuksa 2 students. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(1), 119–135.
- Gao, W., & Zhang, X. (2023). Research on Project-Based Learning Practice in Primary School Mathematics Focused on Core Literacy Cultivation. *International Journal of Education and Humanities*, 11(3), 229–232.
- Hafidzah, N. A., Azis, Z., & Irvan, I. (2021). The Effect of Open-Ended Approach on Problem Solving Ability and Learning Independence in Students' Mathematics Lessons. *IJEMS: Indonesian Journal of Education and Mathematical Science*, 2(1), 44–50.
- Inprasitha, M. (2013). *Developing the basic education curriculum of Thailand: The mathematics curriculum framework 2013*. The Curriculum and Textbook Reform Committee, Ministry of Education.
- Joyce, B., & Weil, M. (1996). *Models of teaching* (5th ed.). Allyn and Bacon.
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planner* (3rd ed., substantially revised). Deakin University Press.
- Kubo, S. (1951). *Mathematics Achievement*. Tokyo University Press.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. Wiley & Son.
- Marzano, R. J. (1992). *A different kind of classroom: Teaching with Dimensions of Learning*. Association for Supervision and Curriculum Development.
- National Council of Teachers of Mathematics. (2000). *Principles and standards for school mathematics*. Author.
- Pengthina, W., & Supap, W. (2020). The effects of open approach learning activities on mathematical habits of mind in the topic of application of linear equation with one variable for students in grade 8. *Silpakorn Educational Research Journal*, 12(1), 218–231.
- Phattiyathanee, S. (2019). *Educational measurement* (13th ed.). Prasarn Printing.
- Shimada, S. (1977). *Open End Approach in Mathematics Education: A Proposal for Lesson Improvement*. Mizuumi Press.
- Takeuchi, Y., & Sawada, T. (1984). *From Problem to Problem-Extensive Treatment of Problems for Improvement of Mathematics Lesson*. Toyokan Shuppan.
- Tangprasroet, P., Konglok, S. A., & Thueakthong, V. (2023). Developing Mathematics problem-solving and Mathematics communication abilities by using an open approach on the topic of time for grade 3 students at Chumchon Ban Thung School in Lampang province. *STOU Education Journal*, 16(1), 157–175.

- Tanjung, D. F., Syahputra, E., & Irvan, I. (2020). Problem-based learning, discovery learning, and open-ended models: An experiment on mathematical problem-solving ability. *Jurnal Teori dan Aplikasi Matematika*, 4(1), 9–16.
- Thabtimhin, P., & Ongardwanith, N. (2023). Development of indicators for mathematical habits of mind for grade 6 students. *Journal of MCU Ubon Review*, 8(3), 1563–1576.
- Tirakanan, S. (2013). *Research Methodology in Social Science: A Practical Guide to Application* (11th ed. (recension)). Chulalongkorn University.
- Wanichbancha, K. (2007). *Advanced statistical analysis with SPSS for Windows* (10th ed.). Chulalongkorn University Press.
- Wilder, R. L. (1968). *Evolution of Mathematical Concepts: An Elementary Study*. Wiley.
- Worapho, T., & Boonsena, N. (2023). Argumentation of students in mathematics classroom using lesson study and open approach. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 8(4), 218–228.

บทความวิจัย (ภาษาไทย) / Research Article (Thai)

ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจต่อการยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีการมัดย้อมของกลุ่มคนยากจน
ผู้ผลิตผ้าทอมัดย้อมEconomic Impact on Implementation and Adoption of Tie-Dye Technology among
Impoverished Tie-Dye Fabric Producersวัลลภา พัฒนา^{1*}, จุฑามาศ บุญรัมย์², กิตติศักดิ์ ชุ่มทอง³, อารีนา อีสามะ⁴, อรอุมา สุพัฒน์กุล⁵
Wanlpa Phattana^{1*}, Jutamas Boonradsamee², Kitisak Chumthong³, Areena. Esamah⁴, Onuma Suphattanakul⁵^{1*}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จังหวัดสงขลา ประเทศไทย^{1*}Assistant professor Dr., Faculty of Business Administration Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla Province, Thailand²อาจารย์ ดร. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จังหวัดสงขลา ประเทศไทย²Lecture Dr., Faculty of Business Administration Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla Province, Thailand³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จังหวัดสงขลา ประเทศไทย³Assistant professor, Faculty of Liberal Arts Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla Province, Thailand⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จังหวัดสงขลา ประเทศไทย⁴Assistant professor, Faculty of Architecture Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla Province, Thailand⁵ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จังหวัดสงขลา ประเทศไทย⁵Assistant professor Dr., Faculty of Liberal Arts Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla Province, ThailandE-mail address (Corresponding author): ^{1*}wanlpa9222@gmail.com; (Authors): ²jutamas.r@mmutsv.ac.th, ³kitisak.c@mmutsv.ac.th,⁴arena.e@mmutsv.ac.th, ⁵onuma.s@mmutsv.ac.th

รับบทความ: 14 พฤษภาคม 2567/ ปรับแก้ไข: 13 กันยายน 2567/ ตอรับบทความ: 24 กันยายน 2567

Received: 14 May 2024/ Revised: 13 September 2024/ Accepted: 24 September 2024

Abstract

Background and Objective: The use of technology into handicrafts has become as a key factor in improving the quality of life and income among impoverished tie-dye fabric producers. However, many of these producers lack adequate access and the ability to efficiently adopt new technologies. This study aims to examine the economic impact of technology implementation and adoption among impoverished tie-dye fabric producers and its economic impact.**Methodology:** This quantitative research used purposive sampling to select 130 participants, representing no less than 30% of the population of impoverished tie-dye fabric producer in Kototuera and Kotabaru Subdistricts, Raman District, Yala Province. The questionnaire with the reliability of the whole questionnaire was 0.949. The data collection by conducting field interviews individually and assesses the economic impact respectively. Descriptive statistics (frequency, percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation) and inferential statistics in difference comparing means values through one-way ANOVA were used to analyzed the data. In cases of significant differences, pairwise comparisons were conducted.**Results:** The findings indicate a high level of technology implementation and adoption among impoverished tie-dye fabric producers ($\bar{X}$ =4.07, S.D.=0.95). Significant age differences were found in three areas: increased benefits (p =0.027), compatibility (p =0.036), and complexity (p =0.047), with producers aged 20-35 showing higher adoption rates compared to those aged 36-60. Economically, the adoption of tie-dye technology resulted in a 917 baht increase in household income per month, representing a 44% growth.**Discussion:** The adoption of tie-dye technology has been both effective and widely accepted among local impoverished producers, consistency clear benefits in terms of increased income. These have contributed to the economic empowerment of these producers, improving their livelihood and capacity to compete in the marketplace.**Suggestion:** The development involves applying the knowledge, technology, and production processes from the research to establish a local tie-dye cooperation network that expands to the district, provincial, national, and global levels. This aims to increase opportunities for continuously expanding the production base and customer base in the competitive market.**Keywords:** Tie-dye Technology; Impoverished Communities; Tie-Dye Fabric Producers; Economy Impact

บทคัดย่อ

ที่มาและวัตถุประสงค์การวิจัย: การใช้เทคโนโลยีในงานหัตถกรรมได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้าทอมัดย้อมที่ยังขาดโอกาสในการเข้าถึง

และนำมาปรับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและปรับใช้สำหรับกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมที่ส่งผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจ

ระเบียบวิธีวิจัย (วิธีดำเนินการวิจัย): ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 จำนวน 130 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงกลุ่มยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมในพื้นที่ตำบลกอดตืออีระและตำบลโกตาบารู อำเภอราเมน จังหวัดยะลา โดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.949 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการลงพื้นที่สำรวจความคิดเห็นเป็นรายบุคคลและประเมินผลกระทบเชิงเศรษฐกิจสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนาหาจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ด้วยการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวกรณีแตกต่างใช้วิธีทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่

ผลการวิจัย: กลุ่มตัวอย่างคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อม ยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีการมัดย้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, $S.D.=0.95$) โดยมีช่วงอายุในการยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีการมัดย้อมแตกต่างกัน 3 ด้าน คือ ประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มขึ้น ($p=0.027$) ความเข้ากันได้ ($p=0.036$) และความสลับซับซ้อน ($p=0.047$) คือ ช่วงอายุ 20-35 แตกต่างกับช่วงอายุ 36-60 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลกระทบเชิงเศรษฐกิจทางรายได้เพิ่มขึ้น 917 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 44

อภิปรายผล: เทคโนโลยีการมัดย้อมที่นำมาใช้ในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมได้รับการยอมรับและปรับใช้อย่างเหมาะสม มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะการสังเกตเห็นผลได้จริง ซึ่งช่วยสร้างรายได้ให้กับกลุ่มคนยากจนที่ผลิตผ้ามัดย้อมในพื้นที่ เป็นการสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อการเพิ่มคุณค่าและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันในการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ: การพัฒนาต่อยอดโดยการนำองค์ความรู้ เทคโนโลยี และกระบวนการผลิตจากการวิจัยครั้งนี้ ไปสู่การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ผลิตผ้ามัดย้อมระดับพื้นที่ ขยายผลไปสู่ระดับอำเภอ จังหวัด ประเทศ และสู่สากล เพื่อเพิ่มโอกาสในการขยายฐานการผลิตและลูกค้าในตลาดการแข่งขันอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: เทคโนโลยีการมัดย้อม; กลุ่มคนยากจน; ผู้ผลิตผ้ามัดย้อม; ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ

บทนำ

ทิศทางการพัฒนาภาคใต้ชายแดนประการหนึ่งที่สำคัญกับการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม และพัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดนเพื่อสนับสนุนการค้าการลงทุนเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน (Strategy and Budget Division, Yala Provincial Administrative Organization, 2023) ขณะที่ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจนได้แผ่ขยายไปทุกระดับของสังคมไทย ซึ่งในภาคใต้มีปัญหาความยากจนรุนแรงที่สุด โดยมีสัดส่วนคนจนสูงที่สุดร้อยละ 10.9 โดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ต้องประสบปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นต่อเนื่องนับจากปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ส่งผลให้พื้นที่สามจังหวัดมีความยากจนสูงสุดในภูมิภาค โดยมีสัดส่วนคนจนสูงถึงร้อยละ 32.80 ของประชากร หรือ

ประชากรในภาคใต้ชายแดนเกือบ 1 ใน 3 เป็นคนจน (Local Development Fund Administration and Management Unit (LDAM), 2024) กอปรกับขนาดของชุมชนโลกขึ้นอยู่กับบทบาทสำคัญของเทคโนโลยีในการขับเคลื่อนไปสู่ความยั่งยืน ซึ่งส่งผลกระทบเป็นอย่างมากและกำลังเผชิญกับความท้าทาย ทำให้เทคโนโลยีจึงเป็นกุญแจสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเตรียมความพร้อมให้คนรุ่นต่อไปสามารถแก้ไขปัญหาเร่งด่วนระดับโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Roy et al., 2024)

การสร้างพลังปัญญาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชายแดนใต้ มีพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความยากจน คือ การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่นภาคใต้ รวมถึงการให้บริการวิชาการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยการบูรณาการองค์ความรู้กับภูมิปัญญาและความร่วมมือบนฐานทุนทางวัฒนธรรม และทรัพยากรชุมชนท้องถิ่น (Ladlia, 2022) โดยการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ครัวเรือนยากจนมีรายได้และพึ่งพาตนเอง จำเป็นต้องส่งเสริมภายใต้กลุ่มอาชีพเดิมที่ครัวเรือนยากจน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานทักษะน้อยในการผลิตผลิตภัณฑ์และไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่าง โดยเฉพาะในพื้นที่ตำบลกอตอหรือ๊ะ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ที่มีการผลิตผ้ามัดย้อมและยังขาดการพัฒนาทั้งนี้ ผ้ามัดย้อมเป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีวิธีการออกแบบลวดลายหลากหลาย ซึ่งเกิดจากฝีมือและวิธีการที่คนในชุมชนนำวัสดุในพื้นที่มาพัฒนาให้ได้ผลลัพธ์ของลวดลายที่แตกต่างกันออกไป (Choknateesakoon et al., 2022)

การนำเทคโนโลยีการมัดย้อมด้วยเทคนิคชิโบริ (Shibori) มาใช้ในกระบวนการผลิต เป็นวิธีการรับความต้านทาน การห่อ ปม และพับ ของผ้าทอเมื่อใช้คราม ผลลัพธ์ที่ได้คือ ลวดลายสีขาวบนน้ำเงิน ซึ่งมีลักษณะเป็นลวดลายเรขาคณิตที่ใช้เทคนิคการย้อมผ้าเพื่อป้องกันสี (Resist) หรือป้องกันไม่ให้สีย้อมเข้าไปถึงผ้าทั้งหมด จึงทำให้เกิดลวดลายและพื้นขึ้น ซึ่งพื้นผ้าสีขาวอาจปล่อยให้แห้งหรือเปลี่ยนเป็นสีอื่นในภายหลังก็ได้ เพื่อให้ได้ลวดลายที่มีรูปร่างและผ้าหลายสีตามแบบดั้งเดิมที่ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติหรือลวดลายซ้ำกันขึ้นมา ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยลดเวลา แรงงานการผลิตสิ่งทอตกแต่ง และต้นทุนได้เป็นอย่างมาก (Morton, 1983; van Assche, 2005) จึงกล่าวได้ว่าการมัดย้อมจากเทคนิคชิโบริไม่เพียงแต่ผลิตผ้าที่มีคุณค่าและสวยงามเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างรายได้จากการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เพื่อจำหน่ายที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีไปใช้ในกลุ่มคนยากจน ซึ่งจะนำไปสู่ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เช่น การสร้างงาน การเพิ่มรายได้ และการพัฒนาทักษะ เป็นต้น สามารถสะท้อนถึงความคิดในเชิงภูมิปัญญาจากทรัพยากรพื้นถิ่น เพื่อให้เกิดนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้ การปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ และการต่อยอดนวัตกรรมทางวัตถุดิบของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าได้

ดังนั้น ภาพรวมสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนางานฝีมือ คุณค่าทางวัฒนธรรม ความแตกต่างในภูมิภาค การปรับตัวให้เข้ากับยุคใหม่ของผ้าที่เป็นสัญลักษณ์แบบดั้งเดิมเพื่อการฟื้นฟูและอนุรักษ์คุณค่า การตีความสิ่งทอแบบดั้งเดิมควบคู่ไปสมัยใหม่ และความสำคัญของแนวทางปฏิบัติตามแนวโน้มความท้าทายในอนาคตที่ยั่งยืนด้วยเทคโนโลยีที่ใช้ประโยชน์ในการออกแบบสามารถสร้างโอกาสในการเรียนรู้และสนับสนุนการผลิต

ผลิตภัณฑ์ (Roy et al., 2024) ซึ่งอาจทำได้โดยใช้เทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในความยั่งยืน (Bremer et al., 2022) การวิจัยนี้ จึงได้ให้ความสำคัญต่อการยอมรับและการปรับใช้เทคโนโลยีการมัดย้อมด้วยเทคนิคชิโบริในกระบวนการผลิตผ้ามัดย้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนา สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสนับสนุนเสริมสร้างศักยภาพให้กับกลุ่มคนยากจน และสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอราษีไศล จังหวัดยะลา ตามเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการมัดย้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและปรับใช้สำหรับกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมที่ส่งผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจ พื้นที่ตำบลกอดดือรีและตำบลโกตาบารู อำเภอราษีไศล จังหวัดยะลา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามการศึกษาของ Musagaliev et al. (2024) มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์และสร้างความมั่นใจในการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อให้เกิดการเติบโตของรายได้และความเป็นอยู่ที่ดี การสร้างความสะดวกสบาย และสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตที่ปลอดภัย รวมไปถึงการก่อตัวของวิถีชีวิตที่มีสุขภาพดีอย่างยั่งยืน ตลอดจนกำหนดมาตรการที่จำเป็นเพื่อลดภัยคุกคามและเพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยได้กำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเรื่องศักยภาพของมนุษย์ คือ ความสามารถในการเติบโตและพัฒนา ศักยภาพด้านแรงงาน คือ ศักยภาพของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการทำงาน และทุนมนุษย์ได้ตระหนักถึงศักยภาพของแรงงานแล้ว สำหรับการศึกษาของ Carlsen and Bruggemann (2022) และ Tremblay et al. (2020) ได้ระบุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ 5 หัวข้อหลัก คือ ประชากร (ไม่มีความยากจน ไม่มีความหิวโหย สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี การศึกษาที่มีคุณภาพ ความเท่าเทียมทางเพศ) โลก (น้ำสะอาดและการสุขาภิบาล การบริโภคและการผลิตที่รับผิดชอบ การดำเนินการเพื่อสภาพภูมิอากาศ ชีวิตใต้น้ำ ชีวิตบนบก) ความเจริญรุ่งเรือง (พลังงานที่สะอาดและสะอาด งานที่เหมาะสม และการเติบโตทางเศรษฐกิจ นวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐานของอุตสาหกรรม ความไม่เท่าเทียมกันที่ลดลง เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน) สันติภาพ (สันติภาพ ความยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง) และความร่วมมือ (ความร่วมมือเพื่อเป้าหมาย)

Technology Acceptance Model Literature ของ Davis (1989)

แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีการมัดย้อม ที่กำหนดขึ้นตามลักษณะของเส้นใยและคุณสมบัติของสีย้อม และเมล็ดสีสำหรับใช้ในผ้าที่มีความสำคัญในการเลือกวิธีการหรือเทคนิคในการย้อมสีตามขั้นตอน โดยพิจารณาโครงสร้างทางเคมี การจำแนกประเภท ความพร้อมในเชิงพาณิชย์ คุณสมบัติการตรึงที่เข้ากันได้กับวัสดุเป้าหมาย และการพิจารณาทางเศรษฐกิจ ปัจจัยที่ส่งผลต่อสีย้อมที่ทำได้ และลักษณะของเส้นใย ซึ่งมีรูปแบบและวิธีการย้อมสีลงบนพื้นผิวที่แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ (Gürses et al., 2016) เทคโนโลยีการมัดย้อมมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ลวดลายผ้าตามเทคนิคชิโบริ (Shibori) คือ การทำกับผ้าทอเมื่อใช้คราม ผลลัพธ์ที่ได้คือ ลวดลายสีขาวบนน้ำเงิน ซึ่งมีลักษณะเป็นลวดลายเรขาคณิต โดยมีเทคนิคการย้อมผ้าที่ใช้การป้องกันสี (Resist) หรือป้องกันไม่ให้สีย้อมเข้าไปถึงผ้าทั้งหมด จึงทำให้เกิดลวดลายและพื้นขึ้น ซึ่งพื้นที่สีขาวอาจปล่อย

ให้เป็นสีขาวโดยตั้งใจหรือเปลี่ยน เป็นสีอื่นในภายหลังก็ได้ เพื่อให้ได้ลวดลายที่มีรูปร่างและผ้าหลายสี โดยเทคนิคส่วนใหญ่จะแตกต่างกันไปตามวิธีการออกแบบ เช่น การทาแป้งฟูโรโรในริบบนผ้า จากนั้นจึงทำการย้อมผ้า ส่วนที่ถูกแป้งปกคลุมไว้จะไม่ถูกย้อม ทำให้เกิดลวดลายรูปทรงเลขาคณิตแบบดั้งเดิมที่ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติหรือลวดลายซ้ำกันขึ้นมา เป็นต้น ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยลดเวลา แรงงานการผลิตสิ่งทอตกแต่ง และต้นทุนได้เป็นอย่างมาก (Morton, 1983; van Assche, 2005)

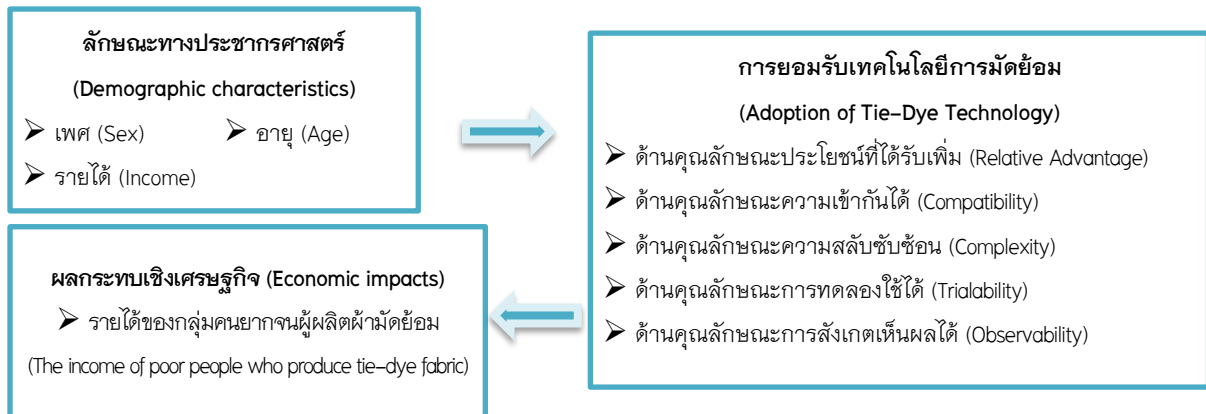
หลักการรับรู้และยอมรับการใช้เทคโนโลยี 3 ประการ คือ 1) การรับรู้ประโยชน์ 2) การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน และ 3) ทศนคติต่อการใช้งาน ที่ส่งผลต่อการยอมรับของผู้บริโภคต่อเทคโนโลยี (Garavand et al., 2022) โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 1) ประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ คือ ระดับของการรับรู้หรือความเชื่อถือคุณสมบัติที่ดีกว่า ความคิดหรือสิ่งที่มีอยู่เดิมซึ่งถูกเข้ามาแทนที่ด้วยสิ่งใหม่ 2) คุณลักษณะด้านความเข้ากันได้กับสิ่งที่มีอยู่เดิม คือ ระดับของสิ่งซึ่งมีความสอดคล้องกับประสบการณ์และความต้องการที่มีอยู่แล้ว หากสามารถเข้ากันได้กับสภาพแวดล้อม บริบทของพื้นที่ ทักษะ ความรู้ที่มีอยู่เดิมก็มีโอกาสได้รับการยอมรับได้ง่ายขึ้น 3) ความซับซ้อน คือ ระดับของสิ่งที่ได้เชื่อถือนั้นมีความยากต่อการทำความเข้าใจ และการนำไปใช้โดยนวัตกรรมที่มีความซับซ้อนน้อยกว่าจะมีโอกาสได้รับการยอมรับมากกว่า 4) ความสามารถนำไปทดลองใช้ได้ คือ ระดับที่มองเห็นผลจากการทดลองหรือนำไปปฏิบัติเพื่อให้เห็นผลลัพธ์โดยนวัตกรรมที่ไม่สามารถทดลองได้ก่อนมีโอกาสนี้จะได้รับการยอมรับน้อยกว่า และ 5) ผลจากการใช้ที่สังเกตเห็นได้ คือ ระดับที่สามารถมองเห็นกระบวนการได้อย่างเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ดังนั้นหากนวัตกรรมใดที่ถูกรับรู้ข่าวสาร นวัตกรรมนั้นจะได้ประโยชน์เชิงเปรียบเทียบความสามารถเข้ากันได้ ความสามารถในการทดลองได้ความสามารถในการสังเกตเห็นได้มากกว่า และความซับซ้อนน้อยกว่าจะได้รับการยอมรับในเวลาที่รวดเร็ว (Rogers, 1983)

สำหรับการศึกษาข้อมูลทางประชากรศาสตร์ เป็นการ ศึกษาปัจจัยภายในส่วนบุคคล รวมทั้งศึกษาเกี่ยวกับประชากรของคนในแต่ละภูมิภาค ลักษณะประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ (Udomtummakul et al., 2020) ซึ่งตัวแปรทางด้านประชากร ในการวิจัยของ Sales et al. (2024) ได้แสดงให้เห็นว่า ที่ตั้งและอายุ มีอิทธิพลมากกว่าตัวแปรสังคมวัฒนธรรม เช่น อาชีพและแหล่งที่มาของข้อมูลในการรับรู้ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ทั้งในมุมมองภาพรวมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น นโยบายสาธารณะ และการดำเนินการในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้ การคำนึงถึงอายุ อาชีพ และวิชาชีพที่แตกต่างกันของประชากรเป็นการค้นหาพฤติกรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ในท้องถิ่นด้วย ดังนั้น การวิจัยนี้ จึงมุ่งเน้นตัวแปรในแต่ละช่วงอายุเพื่อเปรียบเทียบผลการรับรู้และการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจ

ทั้งนี้ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนา จำเป็นต้องสร้างสมดุลระหว่างการใช้ทุนทางธรรมชาติกับการบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคม โดยส่งเสริมการแปลงทุนธรรมชาติเป็นการลดความยากจน บรรลุความเท่าเทียมทางเพศ สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี เพื่อลดความเสียหายต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม แทนที่จะมุ่งเน้นเฉพาะการเติบโตทางเศรษฐกิจเท่านั้น (Dai et al., 2024) ซึ่งโดยรวมของรายได้ชนบทหรือเมืองขนาดเล็กช่วยให้วิเคราะห์

ความแตกต่างระหว่างครัวเรือนในประชากรกลุ่มเดียวกันได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น และเผยให้เห็นรายละเอียดผลกระทบโดยเฉลี่ยในระดับครัวเรือนโดยรวมที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างผลกระทบต่อครัวเรือนทั้งในด้านรายได้และการบริโภค (Britz et al., 2022)

จากการทบทวนวรรณกรรม คณะวิจัยได้นำมาวิเคราะห์สรุป โดยทำการประยุกต์ใช้สร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Figure 1. Conceptual Framework

ที่มา: วิเคราะห์โดยคณะวิจัย

Source: Analysis by the researcher

กำหนดสมมติฐานการวิจัย คือ อายุที่แตกต่างกันของกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมซึ่งยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีการมัดย้อมส่งผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

ประชากร (Population) ในการดำเนินงานวิจัย คือ จำนวนครัวเรือนยากจนตำบลกอดตืออีระ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา รวม 401 ครัวเรือน โดยได้รับการยืนยันรหัสครัวเรือน (Home Code : HC) ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ภายใต้อาณัติข้อมูลจากระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับจังหวัดยะลา ปี พ.ศ. 2566 (Practical Poverty Provincial Connex (PPPConnex), 2023) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์การประมาณค่าจากจำนวนประชากรไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 (Srisa-ard, 1992) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 120 ตัวอย่าง ทั้งนี้ เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างครบถ้วนและครอบคลุมข้อมูลและเป็นไปตามจำนวนที่กำหนดไว้ ดังนั้น คณะวิจัยจึงเพิ่มจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10 ตัวอย่าง รวมเป็น 130 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การประมาณค่าจำนวนประชากรที่ไม่น้อยกว่า

ร้อยละ 30 และใช้การเลือกตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นกลุ่มคนยากจนที่มีการผลิตผ้ามัดย้อมในพื้นที่ประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ชนิดปลายปิด จำนวน 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย เพศ อายุ มีลักษณะข้อคำถามแบบเลือกตอบและข้อมูลเชิงเศรษฐกิจทางรายได้ครัวเรือนเป็นข้อมูลในมาตราวัดอัตราส่วน (Ratio Scale) มีลักษณะข้อคำถามปลายเปิด ส่วนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีการมัดย้อม 5 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มขึ้น (Relative Advantage) ด้านคุณลักษณะความเข้ากันได้ (Compatibility) ด้านคุณลักษณะความสลับซับซ้อน (Complexity) ด้านคุณลักษณะการทดลองใช้ได้ (Triability) และด้านคุณลักษณะการสังเกตเห็นผลได้ (Observability) มีลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ระดับ 1 คะแนน เท่ากับน้อยที่สุด 2 คะแนน เท่ากับน้อย 3 คะแนน เท่ากับปานกลาง 4 คะแนน เท่ากับมาก และ 5 คะแนน เท่ากับมากที่สุด (Likert, 1961)

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและการวัดผล จำนวน 3 คน พิจารณาข้อคำถามในแบบสอบถามตามเกณฑ์เมื่อแน่ใจว่ามีความสอดคล้อง ให้ +1 คะแนน ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง ให้ 0 คะแนน และแน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง ให้ -1 คะแนน นำผลคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Indexes of Item-Objective Congruence: IOC) ด้วยการแทนค่าในสูตรของสุมิล ดิรกันันท์ และกำหนดค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Thammasan et al., 2023) ได้เท่ากับ 0.876 ทั้งฉบับ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มคนยากจนในอำเภอบ้านม่วง จังหวัดยะลา ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยสูตรสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) และเกณฑ์ที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Cronbach, 1990) ได้เท่ากับ 0.949

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของโครงการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เอกสารรับรองรหัสโครง IRB.2566.109/09 รับรองเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2566

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ครั้งที่ 1 คณะวิจัยลงพื้นที่ทำการศึกษาการยอมรับและปรับใช้ โดยได้นำเทคโนโลยีการมัดย้อมมาใช้พัฒนาผลิตภัณฑ์ลวดลายผ้าตามเทคนิควิธีแบบชิโบริ (Shibori) ตามกระบวนการของ Morton (1983) และ van Assche (2005) ร่วมกับกลุ่มคนยากจนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ครั้งที่ 2 คณะวิจัยลงพื้นที่จัดการอภิปรายกลุ่ม (Focus group discussion) ภายหลังที่กลุ่มตัวอย่างได้นำเทคโนโลยีการมัดย้อมไปใช้ในกระบวนการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมในงานผ้ามัดย้อมจังหวัดยะลา เพื่อทำการติดตามผลเชิงเศรษฐกิจในประเด็นด้านรายได้ภายหลังการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยแบบสอบถามชุดเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ โดยคณะวิจัยสามารถรวบรวมคำตอบจากแบบสอบถามได้จำนวน 130 ตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statics) เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละจากข้อมูลพื้นฐาน และการหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) จากข้อมูลความคิดเห็น โดยกำหนดเกณฑ์การตีความคะแนนรวมโดยใช้ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.24–5.04 มีการยอมรับและปรับใช้ในระดับสูงมาก ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.43–4.23 มีการยอมรับและปรับใช้ในระดับสูง 2.62–3.42 มีการยอมรับและปรับใช้ในระดับปานกลาง 1.81–2.61 มีการยอมรับและปรับใช้ในระดับต่ำ 1.00–1.80 มีการยอมรับและปรับใช้ในระดับต่ำมาก (Alkharusi, 2022; Likert, 1932) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเศรษฐกิจทางรายได้หลังการพัฒนา ใช้วิธีการคำนวณหาค่าเฉลี่ยและร้อยละจากรายได้ก่อนและหลัง

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA) เพื่อหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยกรณีประชากรมากกว่า 2 กลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) หรือการทดสอบเอฟ (F-test) กรณีพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Significant: Sig.) ใช้วิธีการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) แบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\alpha=0.05$) และสมมติฐานเชิงสถิติ (Statistical Hypothesis: H) (Vanichbuncha, 2002) ดังนี้

H_0 ค่าเฉลี่ยประชากรมากกว่า 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน

H_1 ค่าเฉลี่ยประชากรมากกว่า 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่

ผลการวิจัย

การศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและปรับใช้สำหรับกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมที่ส่งผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจ พื้นที่ตำบลกอดตอหรือระและตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา แสดงผลการวิจัยเป็นรายข้อ จำนวน 5 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ลวดลายผ้ามัดย้อมด้วยเทคโนโลยีการมัดย้อมตามเทคนิควิธีแบบชิโบริแบบมีส่วนร่วม แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ลวดลายผ้ามัดย้อมด้วยเทคนิคชิโบริแบบมีส่วนร่วม

Figure 2 Shibori tie-dye technology and Shibori tie-dye fabric products

ที่มา: ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 16 เดือนพฤศจิกายน ปี 2566 ณ กลุ่มดีโกตา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

Source: Photo taken on 16 November 2023 at Dikota Group, Raman District, Yala Province

จากภาพที่ 2 แสดงตัวอย่างลวดลายผ้ามัดย้อมของปลอกหมอนพิง และผ้าพันคอ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีลวดลายพัฒนาขึ้นจากเทคโนโลยีการมัดย้อมด้วยเทคนิคชิโบริร่วมกับกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมในพื้นที่ตำบลกอตอรี๊ะ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เพศ และอายุของกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมในพื้นที่ตำบลกอตอรี๊ะ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

Table 2. The gender and age of impoverished tie-dye fabric producers in Gototuera and Kota Baru Subdistrict, Raman District, Yala Province

ข้อมูล (information)	จำนวน (คน) Number (People)	ร้อยละ (Percent)
เพศ (Gender)		
ชาย (Male)	12	9.23
หญิง (Female)	118	90.77
รวม (Total)	130	100.00
อายุ (Age)		
20-25 ปี (20-25)	4	3.08
26-30 ปี (26-30)	5	3.85
31-35 ปี (31-35)	8	6.15
36-40 ปี (36-40)	32	24.62
41-45 ปี (41-45)	12	9.23
46-50 ปี (46-50)	57	43.85
51-55 ปี (51-55)	8	6.15
56-60 ปี (56-60)	4	3.08
61 ปีขึ้นไป (61 and over)	0	0.00
รวม (Total)	130	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 90.77 เพศชาย จำนวน 12 คน ร้อยละ 9.23 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุในช่วงอายุ 46-50 ปี จำนวน 57 คน ร้อยละ 43.85 รองลงมา 3 ลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ช่วงอายุ 36-40 ปี จำนวน 32 คน ร้อยละ 24.62 ช่วงอายุ 41-45 ปี จำนวน 12 คน ร้อยละ 9.23 ช่วงอายุ 31-35 ปี และช่วงอายุ 51-55 ปี ช่วงวัยละ 8 คน จำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 6.15 ตามลำดับ

3. การยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีของกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อม ตำบลกอตอรี๊ะ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีของกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมในพื้นที่ตำบล
กอตอริอ๊ะ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

Table 3. Implementation and adaptation of impoverished tie-dye fabric producers in Gototuera and Kota Baru Subdistrict, Raman District, Yala Province

ด้าน (Aspects)	$\bar{X}$ (Mean)	S.D. (Standard deviation)	ระดับการยอมรับและปรับใช้ (Level of acceptance and adoption)
1. ด้านคุณลักษณะประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มขึ้น (Relative Advantage)	4.03	0.88	มาก (High)
2. ด้านคุณลักษณะความเข้ากันได้ (Compatibility)	4.00	0.88	มาก (High)
3. ด้านคุณลักษณะความสลับซับซ้อน (Complexity)	4.13	1.07	มาก (High)
4. ด้านคุณลักษณะการทดลองใช้ได้ (Triability)	3.98	1.02	มาก (High)
5. ด้านคุณลักษณะการสังเกตเห็นผลได้ (Observability)	4.22	1.01	มาก (High)
ภาพรวม (Total)	4.07	0.95	มาก (High)

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีการยอมรับเทคโนโลยีและปรับใช้ที่เหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.95) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยรายด้านจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านคุณลักษณะการสังเกตเห็นผลได้ (Observability) ($\bar{X}=4.22$, S.D.=1.01) รองลงมาคือ ด้านคุณลักษณะความสลับซับซ้อน (Complexity) ($\bar{X}=4.13$, S.D.=0.88) ด้านคุณลักษณะประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มขึ้น (Relative Advantage) ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.88) ด้านคุณลักษณะความเข้ากันได้ (Compatibility) ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.88) และด้านคุณลักษณะการทดลองใช้ได้ (Triability) ($\bar{X}=3.98$, S.D.=1.02) ตามลำดับ

4. การเปรียบเทียบปัจจัยการยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีสำหรับกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อม ตำบลกอตอริอ๊ะ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา แสดงดังตารางที่ 4 ถึงตารางที่ 7

ตารางที่ 4 การยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีของกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมในพื้นที่ตำบล
กอตอริอ๊ะ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา จำแนกตามอายุ

Table 4. Implementation and adaptation of impoverished tie-dye fabric producers in Gototuera and Kota Baru Subdistrict, Raman District, Yala Province

ด้าน (Aspects)	อายุ (Age)	
	F-test	P-value
คุณลักษณะประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มขึ้น (Relative Advantage)	2.353*	0.027
คุณลักษณะความเข้ากันได้ (Compatibility)	2.228*	0.036
คุณลักษณะความสลับซับซ้อน (Complexity)	2.122*	0.047
คุณลักษณะการทดลองใช้ได้ (Triability)	1.710	0.113
คุณลักษณะการสังเกตเห็นผลได้ (Observability)	1.624	0.135
ภาพรวม (Total)	1.871	0.080

* $p<0.05$

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มคนยากจนผลิตผ้ามัดย้อมในพื้นที่ตำบลกอดอริอ๊ะ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ซึ่งมีช่วงอายุแตกต่างกัน ยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยี ด้านคุณลักษณะประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มขึ้น ($p=0.027$) ด้านคุณลักษณะความเข้ากันได้ ($p=0.036$) และด้านคุณลักษณะความสลับซับซ้อน ($p=0.047$) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วยเหตุนี้จึงทำการทดสอบความแตกต่างแสดงดังตารางที่ 5 ถึงตารางที่ 7

ตารางที่ 5 ความแตกต่างของการยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีด้านคุณลักษณะประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มขึ้นกับอายุ

Table 5. The differences in the implementation and adoption of technology regarding the increased benefits received based on age

อายุ (Age)	20-25 ปี (20-25)	26-30 ปี (26-30)	31-35 ปี (31-35)	36-40 ปี (36-40)	41-45 ปี (41-45)	46-50 ปี (46-50)	51-55 ปี (51-55)	56-60 ปี (56-60)	61 ปีขึ้นไป (61 and over)
20-25	-								
26-30	0.100	-							
31-35	0.325	0.225	-						
36-40	1.075*	0.975*	0.750*	-					
41-45	0.917	0.817	0.592	-0.158	-				
46-50	1.009*	0.909*	0.684*	-0.066	0.092	-			
51-55	0.525	0.425	0.200	-0.550	-0.392	-0.209	-		
56-60	0.800	0.700	0.475	-0.275	-0.117	-0.525	-0.275	-	
61 and over	-	-	-	-	-	-	-	-	-
$\bar{x}$	4.90	4.80	4.58	3.82	3.98	3.89	4.38	4.10	0.00
S.D.	0.20	0.20	0.07	0.79	0.88	1.01	0.41	0.60	0.00

* $p<0.05$

จากตารางที่ 5 พบว่า การยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีด้านคุณลักษณะประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มขึ้นของกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมในพื้นที่ตำบลกอดอริอ๊ะ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ที่มีช่วงอายุ 20-25 ปี แตกต่างกับช่วงอายุ 36-40 ปี และช่วงอายุ 46-50 ปี ขณะที่ช่วงอายุ 26-30 ปี แตกต่างกับช่วงอายุ 36-40 ปี และช่วงอายุ 46-50 ปี ส่วนช่วงอายุ 31-35 ปี แตกต่างกับช่วงอายุ 36-40 ปี และช่วงอายุ 46-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 ความแตกต่างของการยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีด้านคุณลักษณะความเข้ากันได้กับอายุ**Table 6.** The differences in the implementation and adoption of technology regarding the compatibility attribute and age

อายุ (Age)	20-25 ปี (20-25)	26-30 ปี (26-30)	31-35 ปี (31-35)	36-40 ปี (36-40)	41-45 ปี (41-45)	46-50 ปี (46-50)	51-55 ปี (51-55)	56-60 ปี (56-60)	61 ปีขึ้นไป (61 and over)
20-25	-								
26-30	-0.075	-							
31-35	0.719	0.794	-						
36-40	1.078*	1.153*	0.359	-					
41-45	0.958	1.033*	0.240	-0.120	-				
46-50	0.950*	1.025*	0.231	-0.129	-0.009	-			
51-55	0.469	0.544	-0.250	-0.609	-0.490	-0.481	-		
56-60	1.188*	1.263*	0.469	0.109	0.229	0.238	-0.719	-	
61 and over	-	-	-	-	-	-	-	-	-
$\bar{X}$	4.88	4.95	4.16	3.80	3.92	3.93	4.41	3.69	0.00
S.D.	0.14	0.11	0.23	0.78	0.94	0.99	0.60	0.55	0.00

* p<0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า การยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีด้านคุณลักษณะความเข้ากันได้ของกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้าฝ้ายด้อมในพื้นที่ตำบลกอตอหรือระ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ที่มีช่วงอายุ 20-25 ปี แตกต่างกับช่วงอายุ 36-40 ปี ช่วงอายุ 46-50 ปี และช่วงอายุ 56-60 ปี ขณะที่ช่วงอายุ 26-30 ปี แตกต่างกับช่วงอายุ 36-40 ปี ช่วงอายุ 41-45 ปี ช่วงอายุ 46-50 ปี และช่วงอายุ 56-60 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 7 ความแตกต่างของการยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีคุณลักษณะความสลับซับซ้อนกับอายุ**Table 7.** The difference in the implementation and adoption of technology regarding the complexity attribute and age

อายุ (Age)	20-25 ปี (20-25)	26-30 ปี (26-30)	31-35 ปี (31-35)	36-40 ปี (36-40)	41-45 ปี (41-45)	46-50 ปี (46-50)	51-55 ปี (51-55)	56-60 ปี (56-60)	61 ปีขึ้นไป (61 and over)
20-25	-								
26-30	0.000	-							
31-35	0.250	0.250	-						
36-40	1.000	1.000*	0.750	-					
41-45	1.042	1.042	0.792	0.042	-				
46-50	1.009	1.009*	0.759	0.009	-0.033	-			
51-55	0.344	0.344	0.094	-0.656	-0.698	-0.665	-		
56-60	1.563*	1.563*	1.313*	0.563	0.521	0.554	1.219	-	
61 and over	-	-	-	-	-	-	-	-	-
$\bar{X}$	5.00	5.00	4.75	4.00	3.96	3.99	4.66	3.44	0.00
S.D.	0.00	0.00	0.13	0.97	1.20	1.21	0.69	0.72	0.00

* p<0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า การยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีคุณลักษณะความสลับซับซ้อนของกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมในพื้นที่ตำบลกอดตอหรือระ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ที่มีช่วงอายุ 20–25 ปี แตกต่างกับช่วงอายุ 56–60 ปี และช่วงอายุ 56–60 ปี สำหรับช่วงอายุ 31–35 ปี แตกต่างกับช่วงอายุ 56–60 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจทางรายได้ก่อนและหลังการยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีของกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อม ตำบลกอดตอหรือระ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา แสดงดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจทางรายได้ของกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมก่อนและหลังการยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีการมัดย้อม

Table 8. The economic impact on the income of impoverished tie-dye fabric producers before and after the acceptance and adoption of tie-dye technology

การยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีการมัดย้อม (the implementation and adoption of tie-dye technology)	รายได้เฉลี่ยครัวเรือน (Average household income)	
	จำนวนเงิน (บาทต่อเดือน) (Amount (Bath : Month))	ร้อยละ (Percentage)
การยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีการมัดย้อม ()	รายได้เฉลี่ยครัวเรือน ()	
	จำนวนเงิน (บาทต่อเดือน) (:)	ร้อยละ ()
ก่อน ()	2,067	–
หลัง ()	2,984	–
ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ ()	917	44

จากตารางที่ 8 พบว่า การยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีการมัดย้อมของกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อม ตำบลกอดตอหรือระ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา มีผลกระทบเชิงเศรษฐกิจทางรายได้เชิงบวก โดยมีรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมโดยใช้เทคโนโลยีการมัดย้อมเพิ่มขึ้นเฉลี่ยครัวเรือนละ 2,984 บาทต่อเดือน ซึ่งมากกว่ารายได้ก่อนการพัฒนา (รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 2,067 บาทต่อเดือน) โดยเพิ่มขึ้น 917 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 44

อภิปรายผล

กลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมตำบลกอดตอหรือระ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา มีการยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในด้านคุณลักษณะการสังเกตเห็นผลได้เป็นอันดับแรก ซึ่งกล่าวได้ว่าการที่กลุ่มคนยากจนยอมรับเทคโนโลยีและปรับใช้ให้เกิดผลผลิตผ้ามัดย้อมซึ่งการรับรู้ว่าการใช้เทคโนโลยีจะส่งผลให้ทราบถึงการใช้งานที่ง่ายขึ้นโดยไม่ต้องอาศัยความพยายามหรือความยุ่งยากมากนัก ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานและเป็นประโยชน์โดยการยอมรับความง่ายต่อการใช้งานจริง และได้ผลตามคาดหวัง (Prathum & U-senyang, 2022) โดยถ้ากลุ่มคนยากจนรับรู้ถึงความง่ายในการใช้เทคโนโลยีมัดย้อมด้วยเทคนิคซิโบริกจะยอมรับในการใช้ในการดำเนินกิจกรรมการทำผ้ามัดย้อมและพัฒนา

ผลิตภัณฑ์ใหม่ภายใต้เทคโนโลยี ทั้งนี้ทัศนคติเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญต่อการยอมรับเทคโนโลยีในด้านการรับรู้ประโยชน์ การใช้งานจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน ช่วยลดขั้นตอนในการทำงาน สามารถทำงานได้รวดเร็วและสะดวกมากขึ้น ทำให้มีเวลาเหลือดำเนินงานอื่นได้ (Tungampaisakul & Phrapratanpon, 2021)

ขณะที่กลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมตำบลกอดตืออ๊ะ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ที่มีช่วงอายุ 20-35 ปี ยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีการมัดย้อมด้านประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มขึ้น ความเข้ากันได้ และความสลับซับซ้อน แตกต่างกับช่วงอายุ 36-60 ปี ซึ่งกล่าวได้ว่าในกลุ่มผู้ที่มีอายุน้อย จะยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีได้มากกว่าผู้ที่มีอายุมาก ดังนั้น อายุที่แตกต่างกันจึงมีผลต่อการยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยี โดยในการวิจัยของ Jenkins (2024) แสดงให้เห็นว่ากระบวนการของข้อได้เปรียบสะสม จะเห็นได้ชัดในวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ตอนต้นยังคงดำเนินการต่อไปตลอดช่วงวัยกลางคนของช่วงชีวิตนี้ คือ ตั้งแต่ 33 ปี จนถึงอายุ 50 ปี เมื่ออายุ 33 ปี ก็สามารถได้รับคุณลักษณะใหม่หรือเข้าร่วมในรูปแบบการเรียนรู้ในวัยกลางคนได้ นอกจากนี้ ข้อได้เปรียบของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตามช่วงวัย ผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำนายโอกาสในการเรียนรู้ที่สูงขึ้นในวัยกลางคน ทั้งนี้ O' Rand (2009) ได้อธิบายความแตกต่างสามารถเพิ่มขึ้นได้ตามกาลเวลาผ่านกระบวนการแบ่งกลุ่มภายในกลุ่ม โดยข้อได้เปรียบสะสมสำหรับบางคนและความเสียเปรียบสะสมสำหรับคนอื่น อาจเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของปัจจัยอื่น ๆ เช่น เพศ ชาติพันธุ์ ประเภทของการจ้างงาน เป็นต้น โดย O' Ran and Henretta (1999) ได้เสนอความเป็นไปได้อีกประการหนึ่งคือ สมมติฐานการปรับระดับสถานะ ซึ่งแนะนำว่าความไม่เท่าเทียมกันจะแคบลงในช่วงชีวิตภายหลัง และเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในตลาดและการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น ผู้คนจะมีแรงจูงใจจากความต้องการที่จะพัฒนาทักษะใหม่ ความกังวลเกี่ยวกับความล้าสมัยของทักษะที่มีอยู่เมื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคและความปรารถนาที่อัปเกรด และการเพิ่มรายได้ เป็นแรงจูงใจหลักประการหนึ่งในการศึกษาเรียนรู้ในระดับผู้ใหญ่ (Fu et al., 2020)

นอกจากนี้ การยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีการมัดย้อมด้วยเทคนิคชิโบริสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กับครัวเรือนกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมตำบลกอดตืออ๊ะ และตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลาได้ แสดงให้เห็นได้ว่าการยอมรับเทคโนโลยีและปรับใช้สำหรับกลุ่มคนยากจนส่งผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 44 ซึ่งเกิดจากการที่กลุ่มคนยากจนยอมรับและปรับใช้เทคโนโลยีกรรมวิธีมัดย้อมด้วยเทคนิคชิโบริและวิธีการพัฒนาผ้ามัดย้อมลวดลายเทคนิคชิโบริทำให้มีรายได้ในการจับจ่ายใช้สอยในครัวเรือนมากขึ้นจากเดิม ซึ่งรายได้จัดเป็นกลไกที่สำคัญของครัวเรือนคนยากจนในการหนุนเสริมในเชิงเศรษฐกิจให้คุณภาพชีวิตของครัวเรือนดี ในขณะที่เดียวกันเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เกิดจากรายได้มีความไม่แน่นอนจึงอาจทำให้เกิดการกอบหนี้ในระบบและหนี้เกินตัวได้ในอนาคต จึงควรมีการป้องกันและหาสิ่งสนับสนุนในการเพิ่มรายได้จะทำให้สถานะภาพทางการเงินของครัวเรือนมีความมั่นคงได้ (Bungkilo et al., 2023) การนำเทคโนโลยีและมีการปรับใช้ในกระบวนการผลิตผ้ามัดย้อมเป็นปัจจัยหนึ่งในการช่วยให้กลุ่มคนยากจนมีอาชีพและสร้างรายได้ เพื่อใช้ในครัวเรือนจะได้ไม่ต้องกอบปัญหาทางการเงิน เศรษฐกิจ เนื่องจากการนำเทคโนโลยีการมัดย้อมด้วยเทคนิคชิโบริและ

ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมลวดลายเทคนิคชิโบริทำให้กลุ่มคนยากจนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และใช้ได้จริงตามความสามารถและความเหมาะสมกับทักษะการเรียนรู้ของกลุ่มคนยากจน เมื่อพิจารณา การรับรู้ถึงประโยชน์จากการใช้งานทำให้เกิดการยอมรับและใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ครัวเรือนยากจนที่มี อายุอ่อนโยมสามารถรับรู้ถึงความง่ายต่อการใช้งานไม่มีความซับซ้อนในกระบวนการเรียนรู้ของผู้ใช้ ตลอดจน ระบบของเทคโนโลยีมีความเหมาะสมกับความสามารถของผู้ใช้ (Jarusan et al., 2022)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยทำให้เกิดข้อค้นพบว่าการนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาปรับใช้ ในกระบวนการทำผ้ามัดย้อม มีส่วนช่วยเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนยากจนเพิ่มขึ้น ดังนั้น ควรมีการนำ เทคโนโลยีการมัดย้อมที่สามารถช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่างเชิงสัญลักษณ์พื้นถิ่นและลดต้นทุน การผลิตที่มีความสอดคล้องกับความต้องการและการคาดการณ์แนวโน้มตามยุคสมัย เช่น การผลิตสี ผงธรรมชาติจากพืชท้องถิ่น การเพิ่มคุณสมบัติพิเศษในเส้นใย การตัดเย็บ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้เกิดการ พัฒนา ทักษะการใช้เทคโนโลยีของกลุ่มคนยากจนผู้ผลิตผ้ามัดย้อมและสามารถสร้างผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับ ในระดับชาติและขยายฐานการจำหน่ายส่งออกไปยังต่างประเทศเพื่อเพิ่มรายได้และลดความเหลื่อมล้ำ ทางสังคมได้ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

การนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีจากการวิจัยครั้งนี้ ไปขยายผลโดยการพัฒนาการวิจัยต่อยอด และยกระดับกลุ่มคนรายได้น้อยที่มีการผลิตผ้ามัดย้อมภายในครัวเรือนครอบคลุมพื้นที่จังหวัดยะลา ซึ่งเป็น การพัฒนาทักษะให้เกิดความเชี่ยวชาญ อันจะนำไปสู่การสร้างรายได้ระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับ ประเทศ และสู่สากล เพื่อสร้างการเจริญเติบโตให้กับธุรกิจ ทำให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับอัตลักษณ์ผ้ามัดย้อม ของจังหวัดยะลา

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) โดยหน่วยบริหาร และจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ประจำปี 2566

เอกสารอ้างอิง

- Alkharusi, H. (2022). A descriptive analysis and interpretation of data from likert scales in educational and psychological research. *Indian Journal of Psychology and Education*, 12(2), 13–16.
- Bremer, C., Knowles, B., & Friday, A. (2022, April). Have we taken on too much?: A critical review of the sustainable HCI landscape. In *Proceedings of the 2022 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1–11). ACM Digital Library. <https://doi.org/10.1145/3491102.3517609>

- Britz, W., Jafari, Y., Nekhay, O., & Roson, R. (2022). Assessing inequality and poverty in long-term growth projections: A general equilibrium analysis for six developing countries. *Economic Modelling*, 117, 106066. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2022.106066>
- Bungkilo, D., Samran, W., & Homlaor, T. (2023). Determinants of Household Loan's formal Debt in Chiang Rai Province. *Journal of Accounting Review Chiang Rai Rajabhat University*, 8(2), 21–41.
- Carlsen, L., & Bruggemann, R. (2022). The 17 United Nations' sustainable development goals: A status by 2020. *International Journal of Sustainable Development and World Ecology*, 29(3), 219–229.
- Choknateesakoon, T., Fongkum, T., Mayer, S., & Kantahom, P. (2022). Development of Tie-dye Products Ban Kong Ngam Community, Mae Rang Sub-district, Pa Sang District, Lamphun. *The Journal of Thai Lanna Wisdom*, 16(2), 1–11.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). Harper & Row.
- Dai, Y., Ding, Y., Fu, S., Zhang, L., Cheng, J., & Zhu, D. (2024). Analyzing the impact of natural capital on socio-economic objectives under the framework of sustainable development goals. *Environmental Impact Assessment Review*, 104, 107322. <https://doi.org/10.1016/j.eiar.2023.107322>
- Devision of Social Statistics, National Statisitcal Office Thailand. (2022). *Basic Household 2021*. https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/ebook/2023/20230506143946_37522.pdf
- Fu, J., Chesters, J., & Cuervo, H. (2020). Re-engagement with education over the life course: motivations and barriers. *International Journal of Lifelong Education*, 39(2), 154–167. <https://doi.org/10.1080/02601370.2020.1720330>
- Garavand, A., Aslani, N., Nadri, H., Abedini, S., & Dehghan, S. (2022). Acceptance of telemedicine technology among physicians: A systematic review. *Informatics in Medicine Unlocked*, 30, 100943. <https://doi.org/10.1016/j.imu.2022.100943>
- Gürses, A., Açıkyıldız, M., Güneş, K., & Gürses, M. S. (2016). Dyeing and Dyeing Technology. In *Dyes and Pigments, SpringerBriefs in Molecular Science* (pp. 47–67). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-33892-7_4
- Jarusan, M., Nilrach, S., Krisanapant, W., & Pattana, W. (2022). Factors affecting technology adoption theory Electronic wallet application (E-Wallet). *The 10th Nonsi Isan National Academic Conference 2022 "80th Anniversary of KU for Innovation, Technology and Sustainable Quality of Life and Society"* (pp. 1429–1433). Kasetsart University, Chalermphrakiat Sakon Nakhon Province Campus.
- Jenkins, A. (2024). Cumulative advantage and learning in mid-life. *Studies in Continuing Education*, 46(1), 121–138. <https://doi.org/10.1080/0158037X.2022.2151583>
- Khiewrattana, C. (2020). *Factors of Technology Acceptance Influencing Decision Making on QR Code Usage via Smartphone: A Case Study of Bangkok Bank Public Company Limited's Customers in Hatyai District, Songkhla Province* [Master' thesis, unpublication]. Prince of Songkla University.

- Ladlia, K. (2023). *Research and Innovation for Comprehensive and Accurate Solution of Poverty, Yala Province*. Inception Report, 8-mounth. Yala Rajabhat University. https://wb.yru.ac.th/bitstream/yru/6367/1/project_file1.pdf
- Likert, R. (1932). *A Technique for the Measurement of Attitudes*. Columbia University Press.
- Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. McGraw-Hill.
- Morton, W. I. G. (1983). Yuzen. In *Kodansha encyclopedia of Japan* (Vol. 5). Kodansha.
- Musagaliev, A., Gretchenko, A., Gagarina, G., Gorokhova, I., & Gretchenko, A. (2024). Sustainable development of human potential–is a strategic priority for ensuring national security of Country. In *E3S Web of Conferences*, 547, 01004. EDP Sciences. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202454701004>
- O’ Rand, A. M., & Henretta, J. C. (1999). *Age and Inequality: Diverse Pathways through Later Life*. Westview.
- O’Rand, A. M. (2009). Cumulative Processes in the Life Course. In *The Craft of Life Course Research*, edited by Glen H Elder and Janet Z Giele (pp. 121–140). Guilford Press.
- Poverty situation in the three southern border provinces: Experiences from research projects to alleviate poverty in Pattani, Yala, and Narathiwat provinces, 2022–2024*. (2024, July). Local Development Fund Administration and Management Unit (LDAM). <https://pmua.or.th/wp-content/uploads/2024/06/สถานการณ์ความยากจนในพื้นที่-3-จังหวัดสามชายแดนภาคใต้.pdf>
- Practical Poverty Provincial Connext : PPPConnext. (2023). *Provincial level poor household information system*. <http://www.ppaos.com/ppaos/frontend/web/>
- Prathum, S., & U-senyang, S. (2022). Information Technology Acceptance in the New Normal. *Journal of lawasri*, 6(1), 1–16.
- Rogers, E. M. (1983). *Diffusion of Innovations*. The Free Press.
- Roy, R., Ashmika, R., Sinha, K., & Priya, R. (2024). Threads of Tradition: A Comprehensive Review of Indian Textile Heritage. In A. Ara & R. Thakore (Eds.), *Promoting Multi-Sector Sustainability With Policy and Innovation* (pp. 1–37). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/979-8-3693-2113-3.ch001>
- Sales, R. G., Rodríguez Sousa, A. A., Yáñez, E., Blanco Cano, L., Raffin, D., Jatar, L., ... & Rescia, A. J. (2024). Degree of importance of demographic and socio-cultural factors in environmental perception: bases for the design of public policies in Argentina and Spain. *Environment, Development and Sustainability*, 26(4), 9005–9024. <https://doi.org/10.1007/s10668-023-03079-2>
- Srisa-ard, B. (1992). *Basic Research*. Suweeriyasan.

- Strategy and Budget Division, Yala Provincial Administrative Organization. (2023). *Local Development Plan (2023–2027)*, Yala Provincial Administration Organization. <https://yalapao.go.th/th/wp-content/uploads/แผนพัฒนาท้องถิ่น-พ.ศ.2566-2570.pdf>
- Thammasan, K., Chompha, C., & Chanthanukul, W. (2023). Cooperation Model for Drug Problem Prevention of Community Leaders Ubon Ratchathani. *NRRU Community Research Journal*, 17(4), 96–109. <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2023.53>
- Tremblay, D., Fortier, F., Boucher, J. F., Riffon, O., & Villeneuve, C. (2020). Sustainable development goal interactions: An analysis based on the five pillars of the 2030 agenda. *Sustainable Development*, 28(6), 1584–1596.
- Tungampaisakul, C., & Phrapratanpon, B. (2021). Attitude towards Adjustment of Organization's Information Technology System Influencing the SAP System Adoption of Employees in Industrial Factories. *Suan Dusit Graduate School Academic Journal*, 17(2), 1–16.
- Udomtummakul, P., Supornpraditchai, T., & Khamrod, S. (2020). Demographic Factors, Psychological Factors, Social Factors and Marketing Mix 7Ps Affecting Customer Decision toward Fitness center in Bangkok during the outbreak of COVID–19. *Panyapiwat Journal*, 12(3), 25–38.
- van Assche, A. (2005). *Avvolti nel mito: Tessuti e costumi tra settecento e novecento. Dalla collezione Montgomery*. Ideart.

บทความวิจัย (ภาษาไทย)/ Research Article (Thai)

การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม

ตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

Management of Public Land Resources in Nong Sanit Subdistrict,
Chom Phra District, Surin Province: A Participatory Approachสิริพัฒน์ ลาภจิตร^{1*}, จิรายุ ททรัพย์สิน², วันชัย สุขตาม³Siriphat Lapjit^{1*}, Jirayu Supsin², Wanchai SuKtam³^{1*,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย^{1*,3} Assistant Professor Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajabhat University, Surin Province, Thailand² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย² Associate Professor. Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajabhat University, Surin Province, ThailandE-mail address (Corresponding author): ^{1*} siriphat.lapjit@gmail.com; (Authors): ² jirayu2515@sru.ac.th, ³ wanchai2526@sru.ac.th

รับบทความ: 4 มิถุนายน 2567/ แก้ไข: 9 กันยายน 2567/ ตอบรับบทความ: 27 กันยายน 2567

Received: 4 June 2024/ Revised: 9 September 2024/ Accepted: 27 September 2024

Abstract

Background and Objective: Managing state land for public benefit is essential to fostering an understanding of mechanisms that can improve quality of life and lead to sustainable development. This research aims to: 1) study success factors, 2) enhance community capacity, and 3) establish a prototype innovative community on 6.50 rai of public benefit land for organic crop production in village no. 3, Nong Sanit Subdistrict, Chom Phra District, Surin Province.

Methodology: The study used participatory action research, targeting key informants, including 15 interviewees, 5 main crop producers, 25-factor interviewees, and 30 role model developers. A sample size of 378 was determined using a standardized table. using interviews, surveys, and questionnaires with a content validity index (IOC=0.82, 0.812, 0.91). Data collection occurred in five phases: studying data, identifying success factors, selecting crops, enhancing community capacity, and establishing a prototype community. The analysis applied comparative content and descriptive statistics, including mean and standard deviation.

Results: 1) Success factors in participatory management of public benefit land were highly rated ($\bar{X}=4.44$, S.D.=0.67). The production and marketing of five crops—morning glory, green onions, bok choy, celery, and salad greens—were prioritized. 2) Community capacity development involved three stages: (1) establishing shared objectives, (2) creating structures and mechanisms, and (3) implementing projects such as land distribution, planting schedules, water management, eco-friendly packaging, and financial operations. 3) A prototype innovative community was developed through six aspects: (1) directional management, (2) capacity building, (3) team management, (4) knowledge management, (5) production and market management, and (6) innovation improvement.

Discussion: Collaboration and networking among stakeholders are important for improving community knowledge, skills, planning, and problem-solving, ultimately leading to a prototype community model for economic and social activities in public land management.

Suggestions: Transparent communication and workshops on land legislation and resource management are essential for fostering active participation and improving the management of public land.

Keywords: Management Mechanisms; Public Land Resources; Cooperative Management; Community Capacity

บทคัดย่อ

ที่มาและวัตถุประสงค์การวิจัย: การจัดการที่ดินของรัฐซึ่งถูกจัดสรรเพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจกลไกด้วยความมั่นใจว่าสามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาอย่างยั่งยืนได้นำมาสู่การวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยความสำเร็จ 2) พัฒนาศักยภาพชุมชน และ 3) สร้างชุมชนนวัตกรรมต้นแบบ ภายในพื้นที่ดินสาธารณะประโยชน์ซึ่งใช้เป็นแหล่งผลิตพืชอินทรีย์ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ รวม 6.50 ไร่

ระเบียบวิธีวิจัย (วิธีดำเนินการวิจัย): ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง คือ กลุ่มการสัมภาษณ์และประชุมระดมสมอง 15 คน

กลุ่มผลิตพืชหลัก 5 ชนิด กลุ่มการสัมภาษณ์ปัจจัย 25 คน กลุ่มพัฒนาบุคคลต้นแบบ 30 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างคำนวณได้จากตารางสำเร็จรูป 378 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์และสำรวจ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC=0.82, 0.812, 0.91) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 5 ระยะ (ศึกษาข้อมูล ศึกษาปัจจัยความสำเร็จ คัดเลือกพืชหลักเพื่อการผลิต พัฒนาศักยภาพชุมชน และสร้างชุมชนนวัตกรรมต้นแบบ) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสำรวจการบริหารจัดการ การประชุมระดมสมองและจัดกิจกรรม ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาแบบเปรียบเทียบเพื่อสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย และใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย: 1) ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการที่สาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.44$, S.D.=0.67) โดยการปลูกพืชผักอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการผลิตและการตลาดที่ได้จากมติการประชุม 5 ชนิด คือ ผักบุ้ง ต้นหอม กวางตุ้ง ขึ้นฉ่าย และ ผักสลัด 2) การพัฒนาศักยภาพชุมชน 3 ขั้นตอน คือ (1) ร่วมกันมองเป้าหมาย (2) กำหนดโครงสร้างและกลไก (3) ร่วมทำโครงการเพื่อดำเนินกิจกรรม คือ จัดสรรพื้นที่, ปฏิทินเพาะปลูก, ทำปุ๋ยແຫນແຕງ, การจัดการน้ำ, พัฒนาบรรจุภัณฑ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม, การตลาดออนไลน์และจัดส่งทุกพื้นที่, จัดระบบการเงินและบัญชี และ 3) การสร้างชุมชนนวัตกรรมต้นแบบ 6 ประการ คือ (1) บริหารทิศทาง (2) พัฒนาศักยภาพ (3) บริหารกลุ่ม (4) จัดการความรู้และข้อมูล (5) จัดการผลผลิต สินค้า ตลาด และบริการ (6) ติดตาม ควบคุม ปรับปรุงและพัฒนา นวัตกรรม

อภิปรายผล: ความร่วมมือจากทุกฝ่ายและเครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาชุมชน ทั้งการเสริมสร้างเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะการวางแผน การแก้ไขปัญหา นำไปสู่การเป็นชุมชนต้นแบบนวัตกรรมที่ส่งเสริมกิจกรรมเศรษฐกิจและสังคมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะ

ข้อเสนอแนะ: ประเด็นสำคัญที่ไม่ควรมองข้ามคือ การสร้างช่องทางสื่อสารที่โปร่งใส เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างอิสระ พร้อมกับการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ด้านกฎหมายที่ดินและการบริหารทรัพยากร เพื่อเสริมความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่การจัดการที่ดินสาธารณะร่วมกัน

คำสำคัญ: กลไกการบริหารจัดการ; ที่ดินสาธารณะประโยชน์; การบริหารความร่วมมือ; ศักยภาพชุมชน

บทนำ

การยึดมั่นในแนวทางปฏิบัติที่เน้นมิติทั้งสามของการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้ SDGs ปรากฏเป็นงานชุดหนึ่งที่รัฐบาล องค์กร และสังคมพลเมืองต้องดำเนินการโดยมุ่งหวังสร้างโลกที่เท่าเทียม มีศักดิ์ศรี และยั่งยืนยิ่งขึ้น (da Silva & Maracajá, 2021) ไปพร้อมกับที่ดิน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เนื่องจากการเข้าถึงที่ดินและสิทธิในการครอบครองจะช่วยเพิ่มโอกาสทางสังคมและเศรษฐกิจที่จำเป็นในการขจัดความยากจน มีส่วนสนับสนุนความมั่นคงทางอาหาร การส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง ทำให้การติดตามตรวจสอบที่ดินมีความสำคัญต่อการดำเนินการปฏิรูปที่ดิน รวมถึงการเติบโตและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Mbogo et al., 2024)

“ที่ดินสาธารณะ” คือที่ดินที่รัฐบาลกลางเป็นเจ้าของและบริหารจัดการ โดยใช้สำหรับอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าไม้ และภูมิภาคที่เป็นป่า เหลือสิ่งอื่นใด ดินแดนเหล่านี้ได้รับการบำรุงรักษาเพื่อการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การมีพื้นที่พักผ่อนและสันทนาการสาธารณะ (Halperin et al., 2023) ซึ่งที่ดินที่สามารถเข้าถึงได้แบบสาธารณะมักจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญสำหรับชุมชนท้องถิ่น และชุมชนระดับโลก เนื่องจากที่ดินเหล่านี้ให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และสังคม ครอบคลุมกิจกรรมของมนุษย์ที่หลากหลาย เช่น เกษตรกรรม การเลี้ยงสัตว์ การท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นต้น (Azam et al., 2023; Meyfroidt et al., 2022) แต่เมื่อการขยายตัวของเมืองเพิ่มขึ้น ความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจจึงเพิ่มมากขึ้น ที่ดินสาธารณะเหล่านั้นจึงมักถูกยึดครองโดยรัฐบาลเพื่อจุดประสงค์ในการสร้างสวนอุตสาหกรรมขยายเมืองหรือดำเนินโครงการพัฒนาเชิงพาณิชย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและการกระจายรายได้ (Whiting, 2022)

เนื่องด้วยความกดดันของมนุษย์ต่อพื้นที่สาธารณะที่เพิ่มขึ้น การแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ การขยายตัวของเมือง และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Mondal & Palit, 2022) ดังตัวอย่างข้อพิพาทเรื่องที่ดินสาธารณะในพื้นที่ชนบทของประเทศจีน เนื่องจากการขยายตัวของเมืองในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องทรัพย์สินสาธารณะ เกษตรกรในประเทศจีนมีสิทธิการเพาะปลูกและใช้ประโยชน์ที่ดิน แต่จะไม่ได้กรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์ แม้ว่าทรัพย์สินทางการเกษตรจะมีเจ้าของร่วมกันเป็นหลักก็ตาม ทำให้เกิดความซับซ้อนและความตึงเครียดต่อความสัมพันธ์ (Chen, 2022; Sha, 2023) จึงมีความจำเป็นต้องมีแนวทางการบูรณาการมิติความยั่งยืนแบบองค์รวม รวมไปถึงแง่มุมทางวัฒนธรรมและการกำกับดูแลการจัดการ การพัฒนารูปแบบการจัดการ ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจพลวัตที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (Andreeva et al., 2021) โดยชุมชนมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมสนับสนุนความคิดริเริ่มและรักษาความยั่งยืนผ่านแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนในท้องถิ่น ความร่วมมือข้ามภาคส่วนและความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์ในบริบทของการจัดการอย่างสมดุล เป็นการวางรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการริเริ่มโครงการพัฒนาภูมิภาคในอนาคตได้ (Nurrahman et al., 2024)

ที่ดินสาธารณะที่ใช้เป็นแหล่งผลิตพืชอินทรีย์ตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรจากกรมพัฒนาที่ดินตามแผนการใช้ที่ดินตำบลภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72(1) กำหนดให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (Surin Land Development Station, 2021) ซึ่งในปี 2564 มีรายงานผลการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลหนองสนธิ พบปัญหาหลักคือการขาดแคลนน้ำทั้งเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค ดินขาดความสมบูรณ์ โดยความต้องการของชุมชนเกษตรกร และเทศบาลตำบลหนองสนธิ มีความต้องการ 3 ประการ คือ ต้องการขุดลอกแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค การปรับปรุงดินให้อุดมสมบูรณ์ และลดต้นทุนการผลิต ต้องการปัจจัยการผลิตเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน (Surin Land Development Station, 2021)

การตระหนักถึงผลกระทบในระยะยาวต่อการพัฒนาสังคมในอนาคต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดแนวทางการปรับการใช้ที่ดินให้เหมาะสมในปัจจุบัน เพื่อปูทางไปสู่การดำเนินการตามนโยบายการจัดการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน ทั้งการวางแผนพื้นที่ และการวางแผนการใช้ที่ดินเป็นองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบกลยุทธ์และแผนที่ยั่งยืน จัดระบบอย่างดี และครอบคลุม ซึ่งมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาชุมชนที่มีความยืดหยุ่นและน่าอยู่อาศัยมากขึ้น (de Souza et al., 2022; Sheikh & van Ameijde, 2022; Zheng et al., 2023) ซึ่งการจัดการการใช้ที่ดินอย่างรอบคอบถือเป็นสิ่งสำคัญ ไม่เพียงแต่ส่งเสริมความรู้ที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยลดความไม่แน่นอน ส่งเสริมความมุ่งมั่น ความถูกต้อง การยอมรับ และความขัดแย้งในอนาคตอีกด้วย (Gomes et al., 2024) รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สร้างความไว้วางใจแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นจากความสัมพันธ์และความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน (DeShields et al., 2020) ที่เชื่อกันว่าเกิดจากหลักการที่ครอบคลุมและเชื่อมโยงกัน ได้แก่ การเคารพบุคคล ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ทางสังคม กำหนดผลประโยชน์ที่เหมาะสม ลดความเสี่ยงภาระ และแสวงประโยชน์ให้เหลือน้อยที่สุด รวมถึงการสนับสนุนกระบวนการยินยอม ทำความเข้าใจจุดอ่อนและภาระหน้าที่ของนักวิจัย การได้รับอนุญาต อนุมัติ และสร้างความชอบธรรม และการบรรลุเป้าหมายในการสรรหาและรักษาบุคลากร (Adhikari et al. 2020)

การค้นหาคำตอบระหว่างข้อกำหนดของสาธารณะ สิทธิ และการพัฒนายังคงมีความสำคัญนอกเหนือจากการสร้างความมั่นใจในเสถียรภาพทางสังคมและส่งเสริมความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจแล้ว การพัฒนาชุมชนในชนบทให้มีความยั่งยืนจะขึ้นอยู่กับการบริหารและการใช้ที่ดินสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ (Zhang & Qian, 2020) ดังนั้น กระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อกำหนดกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมล่วงหน้า โดยอิงจากศักยภาพทรัพยากรดิน สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การใช้ที่ดินเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ไม่เพียงแต่การตัดสินใจ แต่ยังรวมถึงการจัดทำมาตรการ กิจกรรม โครงการ และนโยบายที่สอดคล้องกับพื้นที่ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง (Surin Land Development Station, 2021) จึงนำมาสู่การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมของตำบลหนองสนิท อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลหนองสนิท อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลหนองสนิท อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อสร้างชุมชนนวัตกรรมต้นแบบการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน มีนัยสำคัญที่ถือว่าเป็นตัวแปรทางด้านภูมิศาสตร์ในมิติประชาสังคม (Civil Society) ซึ่งมี 8 ลักษณะ คือ 1) การรวมตัวของกลุ่มคน 2) การมีอาณาเขตทางภูมิศาสตร์สำหรับเป็นที่ตั้ง 3) ปฏิสัมพันธ์หรือปฏิบัติต่อกัน 4) ความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของ 5) การมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน 6) มีจิตสำนึกร่วมกันและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของชุมชน 7) การจัดระเบียบของชุมชน 8) การติดต่อสื่อสารและเครือข่าย (Phonsri, 2004)

แนวคิดการบริหารจัดการชุมชน มุ่งเน้นการจัดการจัดการเชิงกลยุทธ์ การจัดการความรู้ การพัฒนาองค์การ ภาวะผู้นำ นโยบายสาธารณะ วิสาหกิจชุมชนหรือสวัสดิการชุมชน (Prinyasuthinun, 2018) และการบริหารจัดการที่ดิน ตามกรอบยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดิน 4 ด้าน (Ministry of Natural Resources and Environment, 2019) คือ 1) รักษาความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน 2) ใช้ที่ดินทำกินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม 3) จัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส และ 4) บริหารจัดการที่ดิน นอกจากนี้ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Critical Success Factors : CSFs) เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่จำเป็นต่อการบรรลุวัตถุประสงค์โดยพิจารณานโยบายและกฎระเบียบ การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของชุมชน โครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาเทคโนโลยี การพิจารณาสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการดำรงอยู่ทางเศรษฐกิจ ค่านิยมทางสังคม และความรับผิดชอบของผู้ผลิต (Fatimah et al., 2024) ประกอบด้วย 1) การนำเข้า 2) กระบวนการ 3) การผลิต (Bullen & Rockart, 1981)

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ที่เน้นกระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (Erwin, 1976) ซึ่งการมีส่วนร่วมในงานเชิงพัฒนาสามารถกระทำได้ 4 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในเชิงการกระทำ เชิงงบประมาณ เชิงความรับผิดชอบ และเชิงการตัดสินใจ (Cohen, 1996) โดยการส่งเสริมชักนำ และเปิดโอกาสให้บุคคล กลุ่ม องค์กร ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดโครงการ ประกอบด้วย 1) การเปิดช่องทางร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และมีช่องทางการแสดงความคิดเห็น 2) การเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้ข้อมูล และการตัดสินใจ 3) การรณรงค์ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มตามความสนใจ อาสาสมัครจิตอาสาช่วยงาน ผู้ส่งเสริม ผู้รับบริการ และผู้ตรวจสอบ (Puangngam, 2010) และแนวคิดการพัฒนาศักยภาพชุมชน อยู่บนพื้นฐานความคิด ความเชื่อ และความสามารถของชุมชนท้องถิ่นเอง ซึ่งชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้วางแผน เรียนรู้ สามารถวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับความต้องการของตนเอง และเลือกวิธีปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของตนเองได้ และยอมรับต่อผลที่จะเกิดขึ้นตามมา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพึ่งตนเองที่สำคัญ (Phongphit, 2005)

ทั้งนี้ คณะวิจัยได้ทำการวิเคราะห์สรุปเชิงอุปนัยเพื่อพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Figure 1. Research Conceptual Framework

ที่มา: วิเคราะห์โดยคณะวิจัย

Source: Analysis by the researcher

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่เป้าหมายการวิจัย คือ พื้นที่ดินสาธารณะที่ใช้เป็นแหล่งผลิตพืชอินทรีย์ จำนวน 22 ชนิดพืช ตามรหัสรับรอง TAS: 55759 มีที่ตั้งแปลงหมู่ที่ 3 ตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ รวมพื้นที่ 6.50 ไร่ (Nong Sanit Subdistrict Administrative Organization, 2021) กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องการประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 กำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินภายในหมู่ที่ 3 ตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 1) ความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน 2) ความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ 3) ทรัพยากรมีคุณภาพและเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค 4) สิ่งแวดล้อมมีความยั่งยืน 5) การพัฒนาและสนับสนุนให้มีการผลิตและใช้อย่างยั่งยืน (Announcement of the Prime Minister's Office on the Announcement of the National Reform Plan, 2018)

ประชากรการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ตามข้อมูลสถิติจำนวนประชากรและบ้านปี พ.ศ. 2564 รวมทั้งสิ้น 6,973 คน (Office of Registration Administration, Department of Provincial Administration, 2021)

ดำเนินการวิจัย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เน้นการเคารพความรู้ของผู้คนและความสามารถในการเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียม

กันในกระบวนการวิจัย และความมุ่งมั่นในการดำเนินการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวก (Pant, 2014; Williams & Brydon-Miller, 2004) โดยนำรูปแบบการสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพไว้ด้วยกัน (Brydon-Miller et al., 2020) ดังนั้น คณะวิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยใน 5 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลที่ดินสาธารณะประโยชน์

กำหนดผู้ให้ข้อมูล โดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 2 กลุ่ม รวม 15 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารและฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้นำ และสมาชิกในชุมชน จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง โดยสร้างแนวประเด็นคำถามทั่วไป เกี่ยวกับประเด็นประวัติความเป็นมาของที่ดินสาธารณะ การใช้ประโยชน์ของหมู่บ้าน/ตำบล การบริหารจัดการ และการใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณะประโยชน์ และการจัดสรรที่ดินทำกินตามบัญชีรายชื่อและไม่ได้มีการจัดสรร ภายในตำบลหนองสนธิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารและฝ่ายสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลเป็นรายบุคคล ภายในระยะเวลา 20-30 นาทีต่อคนโดยประมาณ และกลุ่มกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน กลุ่มสมาชิกสหกรณ์ ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการจัดการประชุมระดมสมอง ภายในระยะเวลา 1-2 ชั่วโมง โดยประมาณ

ระยะที่ 2 การคัดเลือกพืชหลักเพื่อส่งเสริมการผลิต

กำหนดผู้ให้ข้อมูล โดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นเกษตรกร ผู้ผลิตพืชผักอินทรีย์ในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 25 คน จากนั้นดำเนินการจัดประชุมระดมความคิดเห็น ร่วมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อคัดเลือกพืชหลักด้วยเกณฑ์การคัดเลือกผู้ปลูกผักหรือสมาชิกสหกรณ์ การลงทุน ความเสี่ยง การกำหนดราคา ผักอินทรีย์เพื่อส่งขายตลาดหรือส่งเครือข่ายภายใต้ฐานความต้องการของตลาด และผู้ซื้อ จำนวน 5 ชนิด คือ ผักบุ้ง ต้นหอม กวางตุ้ง ขึ้นฉ่าย และผักสลัด

ระยะที่ 3 การประเมินปัจจัยความสำเร็จ

กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นเกษตรกร ผู้ผลิตพืชผักอินทรีย์ในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 25 คน สำหรับการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้เท่ากับ 378 ตัวอย่าง ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจความคิดเห็นชนิดปลายปิดตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดให้ระดับ 1 เท่ากับน้อยที่สุด ระดับ 2 เท่ากับน้อย ระดับ 3 เท่ากับปานกลาง ระดับ 4 เท่ากับมาก ระดับ 5 เท่ากับมากที่สุด (Likert, 1961) และแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยประเด็นคำถาม เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการ การคัดเลือกผู้ปลูกผักหรือสมาชิก การคัดเลือกพืชสวนผักอินทรีย์ที่ใช้ปลูก การคัดเลือก วิธีการปลูก วิธีการจัดการน้ำ วิธีการดูแลและจัดเก็บ บรรจุภัณฑ์ ประเมินความเสี่ยง ประเมินจากรายได้จากการขายผักอินทรีย์หรือยอดขายกำไร โดยดำเนินการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บ

รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ในการจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย เป็นเวลา 1–3 ชั่วโมงโดยประมาณ และทำการแจกแบบสำรวจให้กับกลุ่มตัวอย่างภายใน 1 วัน โดยมารับกลับคืนภายในวันถัดไปพร้อมข้อมูลการตอบที่ครบถ้วนได้ภายใน 1 สัปดาห์

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการสรุปแบบอุปนัย สำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจ ใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00–1.50 หมายถึงระดับน้อยที่สุด 1.51–2.50 หมายถึงน้อย 2.51–3.50 หมายถึงปานกลาง 3.51–4.50 หมายถึงมาก และ 4.51–5.00 หมายถึงมากที่สุด (Srisa-ard, 2017)

ระยะที่ 4 การพัฒนาศักยภาพชุมชน

กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นกลุ่มสมาชิกและเครือข่าย 30 คน ซึ่งทำการคัดเลือกผู้ปลูกผักหรือสมาชิกสหกรณ์ การลงทุนความเสี่ยง การคัดเลือกพืชผักอินทรีย์เพื่อส่งขายตลาดหรือส่งเครือข่าย การตลาด รูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ทรัพยากรในชุมชน และตราสินค้า เพื่อพัฒนาบุคคลต้นแบบในการถ่ายทอดความรู้ โดยดำเนินการประชาสัมพันธ์รับสมัครผู้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพชุมชน จากนั้นดำเนินการจัดเสวนา สนทนาระดมความคิดเห็น (Focus Group) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT ร่วมกับการกำหนดกลยุทธ์ด้วยเทคนิค Town matrix ซึ่งเป็นเครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจที่สำคัญที่สะท้อนตำแหน่งการปรับปรุงสถานการณ์ (Brown Epstein, 2022; Shinde et al., 2023) และแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการจัดอบรมให้ความรู้ ร่วมกับการสาธิตกิจกรรม ประกอบด้วย 1) การจัดระบบพัฒนาที่ดินสาธารณะแบบครบวงจร (การจัดสรรพื้นที่เพาะปลูก, ปฏิทินเพาะปลูกตลอดฤดูกาล, การจัดการน้ำแบบเกษตรกรรมยุคใหม่, การดูแลและเก็บเกี่ยว) 2) การทำปุ๋ยอินทรีย์ย่อยสลายเศษผักที่เหลือทิ้งจากแปลง 3) การตลาดออนไลน์ 4) การทำบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 5) การจัดการระบบบัญชีเพื่อช่วยในการบริหารจัดการ สำหรับข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการสรุปแบบอุปนัยลักษณะการตีความเพื่อค้นหาความคล้ายคลึงและระบุรูปแบบภายในหมวดหมู่แต่ละหมวดหมู่ (Puppis, 2019)

ระยะที่ 5 การสร้างชุมชนนวัตกรรมต้นแบบ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ชุมชนต้นแบบการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่ปลูกพืชผักอินทรีย์จำนวน 1 กลุ่ม รวม 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างปลายเปิดในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วม โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดกิจกรรมถอดบทเรียนร่วมกับวิทยากรชุมชนถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกและกลุ่ม/เครือข่ายที่เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย 1) รูปแบบการบริหารจัดการ 2) การคัดเลือกผู้ปลูกผักหรือสมาชิก 3) การคัดเลือกพืชผักอินทรีย์ที่ใช้ปลูก 4) การคัดเลือกวิธีการปลูก 5) หลักเกณฑ์กระบวนการที่ดีในการผลิต หรือมาตรฐาน GMP 6) ผักฟรีเมล็ด 7) การตลาดออนไลน์ จากนั้นทำการติดตาม สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มร่วมกับกลุ่มสหกรณ์พืชผักอินทรีย์หนองสนธิและผู้เกี่ยวข้อง สำหรับข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาแบบเชิงเปรียบเทียบและสรุปเชิงอุปนัยทางด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์และสำรวจในระยะที่ 1 แบบสอบถามในระยะที่ 2 และแบบสัมภาษณ์ในระยะที่ 5 ผ่านการพิจารณาให้คะแนนค่าความตรงเชิงเนื้อหา ตามเกณฑ์การให้คะแนน +1 คะแนน เท่ากับแน่ใจว่ามีความสอดคล้อง 0 คะแนน เท่ากับไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง -1 เท่ากับแน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง โดยนำผลคะแนนที่ได้มาคำนวณหา ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับสิ่งที่ต้องการศึกษา (Index of Item Objective Congruence: IOC) ด้วยสูตร คือ หาผลรวมของคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน จำนวน 3 คน แล้วนำมาหารด้วยจำนวนผู้เชี่ยวชาญ จะได้ผลลัพธ์ค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Tirakanan, 2006; Tirakanan, 2014) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 0.82, 0.812, ตามลำดับ

ผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลหนองสนิม อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

ข้อมูลบริบทพื้นที่ของชุมชน ประกอบด้วย

1. ปัญหาในพื้นที่ของชุมชน พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ คือ ความยากจน การขาดแคลนที่ดินทำกิน ไม่มีงานทำในช่วงว่างงาน คนในชุมชนได้รับสารเคมีตกค้างในกระแสเลือดสูง ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“...ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ทำนาปีเพราะฝนแล้ง ได้ข้าวไม่พอกับที่ลงทุนปลูกจึงต้องกู้เงินธนาคารเพื่อการเกษตร สหกรณ์หรือนายทุน ทำให้เป็นหนี้ซ้ำซาก...” (กลุ่มผู้บริหารและฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบล, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 เมษายน 2565)

“...ช่วงที่ลาออกจากงานที่ทำในโรงงานก็กลับมาทำนาที่บ้านเพียงอย่างเดียว พอว่างก็จับกลุ่มคุยกันไม่มีงานอื่นทำเลย จึงรู้สึกเหมือนชีวิตไม่ค่อยมีคุณค่า...” (กลุ่มผู้นำและสมาชิกในชุมชน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 เมษายน 2565)

2. ความต้องการในพื้นที่ของชุมชน พบว่า คนในชุมชนต้องการสร้างอาชีพที่สามารถเพิ่มรายได้สามารถปลดหนี้ที่มีอยู่ และลดรายจ่ายในการดำรงชีพ รวมไปถึงความตั้งใจที่จะไม่ใช้สารเคมีในการเพิ่มผลผลิต เนื่องจากเป็นอันตรายต่อสุขภาพได้ โดยให้หน่วยงานภาครัฐและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นร่วมมือกันจัดสรรพื้นที่สาธารณะประโยชน์สำหรับประชาชนที่เหมาะสม

“...ความพยายามของคนในชุมชนที่ร่วมกันเก็บข้อมูล ระดมความคิด ขับเคลื่อนและนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายครั้ง จนได้รับการจัดสรรพื้นที่สาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ได้เป็นผลสำเร็จ...” (กลุ่มผู้บริหารและฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบล, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 เมษายน 2565)

“...การได้เห็นคนในชุมชนกระตือรือร้นที่จะช่วยกันทำงาน ตั้งแต่การรวมตัวเพื่อขอที่ดินสาธารณะมาปลูกพืชผักอินทรีย์ เพราะทุกคนอยากสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนและได้มีอาหารที่ปลอดภัยไว้กิน ซึ่งทางเกษตรอำเภอได้เข้าไปมีส่วน

ร่วมอบรมให้ความรู้และได้รับความร่วมมือจากทุกคนด้วยดี...” (กลุ่มผู้บริหาร

และฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบล, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 เมษายน 2565)

ปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

Table 1. Success Factors Affecting Participatory Public Land Management of the Nong Sanit sub-district community, Chom Phra district, Surin Province

ปัจจัย/ด้าน (Factors/Aspects)	ความคิดเห็น (Opinions)		แปลผล (Interpretation)
	$\bar{X}$	S.D.	
ปัจจัยนำเข้าทรัพยากร (Import Resources factors)	4.42	0.62	มาก (High)
- ด้านทรัพยากรของชุมชน (Community Resources)	4.51	0.65	มากที่สุด (highest)
- ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน (Local Wisdom and cultural community)	4.40	0.62	มาก (High)
- ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ (Government agency supports)	4.36	0.62	มาก (highest)
ปัจจัยกระบวนการ (Process factors)	4.54	0.68	มากที่สุด (Highest)
- ด้านผู้นำชุมชน (Leader)	4.55	0.67	มาก (high)
- ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน (Participation in community activities)	4.59	0.68	มากที่สุด (Highest)
- ด้านการบริหารจัดการชุมชน (Community management)	4.50	0.68	มากที่สุด (Highest)
- ด้านบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจพืชผักอินทรีย์หนองสนธิ (Management of Nong Sanit Organic Vegetable Enterprise Group)	4.56	0.68	มากที่สุด (Highest)
ปัจจัยผลผลิต (Production factors)	4.38	0.70	มาก (high)
- ด้านการผลิต/ตลาด (Production/market)	4.50	0.70	มากที่สุด (Highest)
- ด้านพัฒนาการผลิต (Production development)	4.43	0.70	มาก (high)
- ด้านมาตรฐานการผลิต (Production Standard)	4.40	0.68	มาก (high)
รวมเฉลี่ย (Average total)	4.44	0.67	มาก (high)

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาพรวมปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D.=0.67) พิจารณาเป็นรายปัจจัยโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ปัจจัยกระบวนการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D.=0.68) ซึ่งมีด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ($\bar{X} = 4.50$, S.D.=0.70) ด้านการบริหารจัดการชุมชน ($\bar{X} = 4.43$, S.D.=0.70) และด้านบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจพืชผักอินทรีย์หนองสนธิ ($\bar{X} = 4.40$, S.D.=0.68) รองลงมาคือ ปัจจัยการนำเข้าทรัพยากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D.=0.62) ซึ่งมีด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านทรัพยากรของชุมชน ($\bar{X} = 4.51$, S.D.=0.65) และปัจจัยผลผลิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D.=0.70) ซึ่งมีด้านอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การผลิต/ตลาด ($\bar{X} = 4.50$, S.D.=0.70) ตามลำดับ

ปัจจัยหนุนเสริมขับเคลื่อนงานให้เกิดความสำเร็จต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม มีดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้นำ พบว่า ผู้นำกลุ่ม ผู้นำท้องที่และท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิ รวมทั้งหัวหน้าส่วนราชการ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์หรือแนวคิดเชิงพัฒนา

มีความเสียสละทุ่มเท มีช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาชุมชน มีความเป็นผู้นำสูง บริหารจัดการและประสานงานอย่างเป็นระบบ ทำให้วิสาหกิจชุมชน กลุ่มวิสาหกิจพืชผักเกษตรอินทรีย์ ได้รับการส่งเสริมสนับสนุน และมีความเข้มแข็ง

2. ปัจจัยด้านแรงงาน พบว่า มีการใช้แรงงานในครัวเรือน โดยแบ่งหน้าที่กันดูแลแปลงผักที่ได้รับผลิตชอบ ซึ่งบางครัวเรือนที่มีพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย และลูกหลาน ก็จะมาช่วยทำแปลงผัก ปลูกผัก ดูแลรดน้ำผัก เป็นต้น ซึ่งจะมีแรงงานหลักที่ดูแลแปลงผัก นอกจากนี้บางช่วงที่สมาชิกต้องไปทำนาก็จะมีการจ้างแรงงานเพื่อนบ้านเพื่อมาดูแลแปลงผักแทน เป็นการสร้างงานให้กับชุมชนหรือคนในชุมชนมีรายได้ และสมาชิกสหกรณ์บางครัวเรือนจะมีพ่อแม่ผู้ถือหุ้น ลูกก็จะมาช่วยเป็นผู้นำทำงานในกลุ่ม โดยทำเป็นรายวันหรือรายเดือนได้ค่าแรงงานเป็นแรงงานขั้นต่ำ

3. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก การมีส่วนร่วมที่สำคัญ คือ สมาชิกในชุมชน หรือสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับชุมชน มีความผูกพันกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม มีความร่วมมือร่วมใจของชุมชน ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบ สมาชิกทุกคนภายในกลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ร่วมกันเสนอแนะเพื่อให้กลุ่มมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการรวมหุ้นกันเพื่อนำไปใช้ในการลงทุนตั้งแต่เริ่มแรกของการจัดตั้งกลุ่มจนถึงปัจจุบัน จึงทำให้กลุ่มพึ่งพาตนเองได้ ไม่ต้องรองบประมาณจากหน่วยงานภายนอกจึงทำให้เกิดเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพืชผักอินทรีย์หนองสนธิขึ้น

การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์

การพัฒนาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วม 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมองเป้าหมายร่วม โดยกำหนดวิสัยทัศน์ “หนองสนธิรุ่งเรืองเมืองเกษตรอินทรีย์” เป้าหมายคือ การนำที่ดินสาธารณะมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชผักอินทรีย์เพื่อเป็นอาหารปลอดภัยให้กับคนในชุมชนและขายให้กับผู้บริโภค

2. การกำหนดโครงสร้างและกลไกพื้นฐานเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การจัดตั้งคณะทำงานกลุ่มปลูกพืชผักอินทรีย์ (ฝ่ายบริหารจัดการ ฝ่ายผลิต ฝ่ายตรวจสอบและติดตามประเมินผล ฝ่ายตลาด) และจากการระดมความคิดเห็น ซึ่งเป็นกลไกพื้นฐานเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนและพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มสมาชิกในชุมชน

3. การทำโครงการกิจกรรมร่วมกัน โดยจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชน และมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชนและกลุ่มสมาชิกได้นำไปใช้วิเคราะห์ วางแผน ดำเนินการ ปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมชุมชน แสดงดังภาพที่ 4

จุดแข็ง (S)		จุดอ่อน (W)	
S1 ความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน (Strong cooperation within the community)		W1 ดินร่วนปนทรายในพื้นที่ที่รกร้างว่างเปล่ามีความแข็ง แห้งแล้ง คุณภาพดินไม่มีธาตุอาหารหรือสารอาหารในดิน (Loamy soil in wasteland areas is hard, dry, and has no nutrients or nutrients in the soil)	
S2 กลุ่มปลูกผักอินทรีย์มีความรู้การทำปุ๋ยหมัก และจุลินทรีย์จากธรรมชาติ (Organic vegetable growing groups have knowledge of making compost and natural microorganisms)		W2 ประมาณร้อยละ 45 ของพื้นที่อยู่ใต้ร่มเงาต้นไม้ขนาดใหญ่ แสงแดดส่องไม่ถึงพื้นดิน ทำให้พืชเติบโตช้า อาจเป็นแหล่งน้ำพาเชื้อราและแมลงศัตรูพืช (Approximately 45% of the area is shaded by large rain trees, limiting sunlight for growth and impacting the presence of fungi and pests)	
S3 การระดมทุนเพื่อการบริหารจัดการ (Funding for management)		W3 การจัดวางผังพื้นที่การเพาะปลูกไม่เหมาะสม (Inappropriate layout of planting areas)	
S4 กลุ่มปลูกผักอินทรีย์มีความซื่อสัตย์โดยไม่ใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี (Organic vegetable growing groups are honest planting without using chemicals and chemical fertilizers)		W4 สมาชิกชุมชนและหรือกรรมการมีเวลาว่างไม่ตรงกัน (Community members and/or committee members have different free time schedules)	
S5 คณะกรรมการมีความเข้มแข็ง (Strong leadership in the management committee)		W5 ขาดประสิทธิภาพในการบริหารและการควบคุมคุณภาพ (Lack of efficient quality management and control)	
S6 สหกรณ์คือที่รวบรวมและจำหน่ายผักอินทรีย์ (The cooperative is a hub for organic vegetable distribution)		W6 ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินการผลิต (Lack of working capital for production)	
S7 การรวมกลุ่มปลูกผักอินทรีย์ด้วยใจ (Organic vegetable growing group with heart)		W7 ขาดการประชาสัมพันธ์และพัฒนา (Lack of public relations and development)	
S8 สมาชิกมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเสนอความคิดเห็น (Members regularly exchange ideas and feedback)		W8 ขาดความรู้เรื่องระบบบัญชีการเงิน (Lack of knowledge in financial accounting systems)	
S9 การรวมกลุ่มจัดประชุมแก้ไขปัญหาและวางแผนพัฒนาร่วมกันทุกเดือน (Monthly meetings for problem-solving and joint development planning)		W9 สมาชิกขาดความรู้และเทคนิควิธีการผลิตและจำหน่าย (Lack of knowledge and technical expertise in production and marketing)	
โอกาสของ (O)	กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategies)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategies)	
O1 หน่วยงานในพื้นที่และสถาบันการศึกษาให้ความสำคัญ สนับสนุนและส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษที่มีคุณค่าทางโภชนาการกับประชาชนในชุมชน (Local agencies and educational institutions support and promote nutritional organic farming for the community)	S3S6S9O1: รวมกลุ่มตั้งสหกรณ์เป็นศูนย์รวมจำหน่ายระดมทุน บริหารจัดการปลูกผักปลอดสารพิษอย่างต่อเนื่อง (Establish a cooperative to centralize the sale, with ongoing funding and organic farming management)	W1W3O3: ปรับปรุงดินโดยใช้เทคนิคการยกแปลงขึ้นจากพื้นดินเดิม ซึ่งเหมาะกับการปลูกผักอินทรีย์รากสั้นเพื่อการเจริญเติบโตเร็วและลดค่าใช้จ่าย (Improve soil quality using raised beds suitable for short-rooted organic vegetables for faster growth and cost reduction)	
O2 หน่วยงานในพื้นที่และสถาบันการศึกษาลงพื้นที่จัดการอบรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการ (Local agencies and educational institutions organize training and practical workshops)	S1S2O2: จัดอบรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติทำปุ๋ยหมักและจุลินทรีย์ธรรมชาติร่วมกัน (Organize workshops on composting and Effective Microorganisms together)	W2W9O1: ออกแบบและวางผังการเพาะปลูกให้เหมาะสมหลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่บริเวณร่มเงาของต้นไม้ใหญ่ (Redesign the planting layout to avoid shaded areas under large trees)	
O3 แนวโน้มกลุ่มคนรักสุขภาพในชุมชนมีจำนวนเพิ่มขึ้น (Increasing trend of health-conscious consumers in the community)	S4S7O3: สนับสนุนและส่งเสริมปลูกผักปลอดสารพิษด้วยใจ โดยเน้นคุณค่าทางโภชนาการในชุมชน (Support and promote happily organic farming with a focus on nutritional value)	W4W5S6W7W8O2: จัดทำตารางการอบรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการผลิต จำหน่าย และบริหารระบบบัญชีการเงิน (Organize a training and workshop schedule covering production, sales, and financial management)	
อุปสรรค (T)	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST: Strategies)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT: Strategies)	
T1 ไม่มีช่องทางจำหน่ายสินค้าออนไลน์ (There is no online sales channel)	S1S5T3: พัฒนาคือความร่วมมือบริหารจัดการของสมาชิกและคณะกรรมการเพื่อวางแผนรับมือกับสถานการณ์ไม่พึงประสงค์ (Develop collaborative management among members and the committee to plan for unexpected situations)	W1W2T5: สนับสนุนการมีส่วนร่วมปลูกพืชคลุมดินเพื่อเพิ่มสารอาหารและบำรุงดิน (Encourage participation in planting cover crops to enrich the soil and improve fertility)	
T2 สภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย (Unfavorable weather conditions)		W3T6: ปรับปรุงแผนผังการจัดวางโรงปลูกให้ได้มาตรฐานและเหมาะสมกับฤดูกาล (Improve the layout of the greenhouse to meet seasonal and standard requirements)	
T3 โรคระบาดของโควิดไม่สามารถรวมกลุ่มได้ (Restrict group gatherings caused of COVID-19 pandemic)	S2T5: จัดอบรมและปฏิบัติการให้ความรู้การทำปุ๋ยหมักและสารชีวภาพกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช (Organize training and workshop to provide knowledge on making compost and biological substances to eliminate diseases and pests)	W4W7W9T1: จัดตารางบริหารเวลาความร่วมมือและพัฒนาทักษะการสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ดิจิทัลให้กับสมาชิกในชุมชน (Schedule collaborative time management and digital marketing skill development for community members to create new sales channels)	
T4 ขาดเครื่องมืออุปกรณ์การผลิต และบรรจุภัณฑ์ที่ขาดการรับรองมาตรฐาน (Insufficient production tools and uncertified packaging)	S3S7T4: สร้างเครือข่ายระดมทุนและพัฒนาทรัพยากรการผลิตและบรรจุภัณฑ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานร่วมกัน (Build networks for funding and develop standardized production tools and packaging)		
T5 มีโรคพืชและแมลงศัตรูพืช (Plant diseases and pests)			

อุปสรรค (T)	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST: Strategies)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT: Strategies)
T6 ขาดหลังคากันฝนในช่วงหน้าฝน ทำให้ไม่สามารถผลิตได้ตามรายการสั่งซื้อ (Lack of rain protection, causing production delays during rainy season)	S6T1: พัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้าออนไลน์และบริการจัดส่งทุกพื้นที่ (Develop online sales channels and delivery services for all areas)	W4W7W9T1: จัดตารางบริหารเวลาความร่วมมือและพัฒนาทักษะการสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ดิจิทัลให้กับสมาชิกในชุมชน (Schedule collaborative time management and digital marketing skill development for community members to create new sales channels)
T7 เกณฑ์มาตรฐานอินทรีย์มีระดับและหลากหลาย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการผลิต (Varied and complex organic certification standards, hindering production)	S4S7S9T7: การรวมกลุ่มผู้ผลิตพืชผักอินทรีย์เพื่อวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน (Organize organic vegetable producers to collectively address challenges and meet certification standards)	W5W6W8T4T7: บริหารเครือข่ายความร่วมมือมีอะระคมทุนการผลิต และแบ่งปันทักษะความเชี่ยวชาญการบริหาร การควบคุมคุณภาพและระบบงานบัญชีการเงิน (Manage a cooperative network for funding and share expertise in management, quality control, and financial accounting systems)

ภาพที่ 4 สภาพแวดล้อมชุมชนตำบลหนองสนิท อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

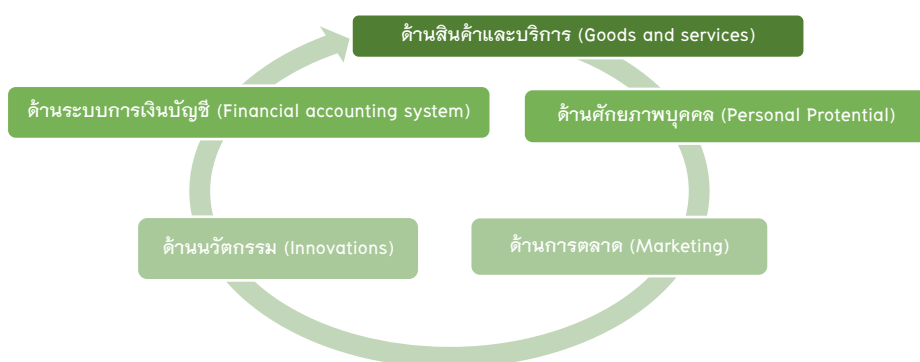
Figure 4. Community environment of the Nong Sanit sub-district community, Chom Phra district, Surin Province

ที่มา: วิเคราะห์โดยคณะวิจัย

Source: Analysis by the researcher

จากภาพที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมชุมชน เพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพชุมชน 4 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์เชิงรุก เน้นการรวมกลุ่มจัดตั้ง ฝึกปฏิบัติการ สนับสนุนและส่งเสริม 2) กลยุทธ์เชิงแก้ไข เน้นการปรับปรุง ออกแบบและวางแผน และจัดทำตาราง 3) กลยุทธ์เชิงป้องกัน เน้นพัฒนาความร่วมมือ จัดอบรมปฏิบัติการให้ความรู้ สร้างเครือข่าย พัฒนาช่องทางสื่อสาร รวมกลุ่ม การแก้ไขปัญหาและพัฒนา 4) กลยุทธ์เชิงรับ เน้นสนับสนุนการมีส่วนร่วม ปรับปรุงแผนผังพื้นที่ จัดตารางบริหารเวลาและพัฒนาทักษะ และบริหารเครือข่ายพร้อมระดมทุน

แนวทางการพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ แสดงดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แนวทางการพัฒนาชุมชนตำบลหนองสนิท อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

Figure 5. Community Development Approach of the Nong Sanit sub-district community, Chom Phra district, Surin Province

ที่มา: วิเคราะห์โดยคณะวิจัย

Source: Analysis by the researcher

จากภาพที่ 5 พบว่า แนวทางการพัฒนาชุมชนตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 1) ด้านพัฒนาศักยภาพบุคคล คือ แนวทางพัฒนาองค์ความรู้ผู้ปลูกพืชผักอินทรีย์ได้ทุกฤดูกาล พัฒนาผักให้มีขนาดและลักษณะที่ได้ราคาสูง พัฒนาความรู้เป็นผู้ประกอบการแบบครบวงจรเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชน และสร้างต้นแบบของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ 2) ด้านการพัฒนาการตลาด คือ แนวทางการวางแผนการตลาดให้สอดคล้องกับการปลูกและเพิ่มช่องทางการจำหน่ายตามจำนวนผลผลิตที่เพิ่มขึ้นและเพียงพอต่อความต้องการ รวมถึงการสร้างตราสินค้า พัฒนาบรรจุภัณฑ์ 3) ด้านการพัฒนานวัตกรรม คือ แนวทางการพัฒนาปุ๋ยปลูกผัก เครื่องผสมปุ๋ย การจัดการและระบบน้ำ โรงเรือน โรงคัดแยกบรรจุภัณฑ์ มีมาตรฐานและได้รับการยอมรับ 4) ด้านการพัฒนาระบบการเงินการบัญชี คือ แนวทางพัฒนาโดยใช้โปรแกรมระบบบัญชีการเงิน ที่ทันสมัย ตรวจสอบได้ และโปร่งใส และ 5) ด้านการผลิตสินค้าและบริการ คือ แนวทางการพัฒนาสินค้าเกษตร (พืชผักอินทรีย์) ด้วยระบบการผลิตที่ปลอดภัยและมีมาตรฐานเหมาะสมกับสินค้าเกษตรของตนเอง

การสร้างชุมชนนวัตกรรมต้นแบบการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม

รูปแบบสร้างชุมชนนวัตกรรมต้นแบบการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1. ทิศทางการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะ ภายใต้การพัฒนาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วม 3 ขั้นตอน คือ การมองเป้าหมายร่วม การกำหนดโครงสร้างและกลไกพื้นฐาน และการทำโครงการกิจกรรมร่วมกัน โดยการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารและจัดการประชุมวางแผนกำหนดทิศทางและเป้าหมายการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ต่อชุมชนที่อิงตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อตกลงการอยู่ร่วมกัน

2. การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ภายใต้แนวทางการพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ที่เน้นการรวมกลุ่มจัดตั้ง ฝึกปฏิบัติการ ส่งเสริม ปรับปรุง ออกแบบ วางแผน พัฒนาความร่วมมือ จัดอบรมปฏิบัติการให้ความรู้ สร้างเครือข่าย พัฒนาช่องทางสื่อสาร การรวมกลุ่มการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสนับสนุนการมีส่วนร่วม ปรับปรุงแผน บริหารเวลาและพัฒนาทักษะ และบริหารเครือข่ายพร้อมการระดมทุน

3. การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ ภายใต้แนวทางการพัฒนาชุมชน 5 ด้าน คือ พัฒนาศักยภาพบุคคล พัฒนาการตลาด พัฒนานวัตกรรม พัฒนาระบบการเงินและบัญชี และผลิตสินค้าและบริการ ภายใต้กิจกรรม 6 กิจกรรม คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การจัดสรรพื้นที่เพาะปลูก การทำปุ๋ยอินทรีย์ และการจัดการน้ำ การจัดทำบรรจุภัณฑ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การตลาดออนไลน์และให้บริการขนส่งถึงมือผู้บริโภค และการจัดการระบบบัญชีการเงิน

4. การจัดการความรู้และข้อมูล ภายใต้ทิศทางการบริหารจัดการ การพัฒนาศักยภาพและบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ่านปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม คือ การนำเข้าทรัพยากร กระบวนการ ผลผลิต ร่วมกับปัจจัยหนุนเสริม คือ ผู้นำ แรงงาน และการมีส่วนร่วม

5. การจัดการผลผลิต สินค้า การตลาด และการบริการ ภายใต้กระบวนการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ โดยใช้แนวทางการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนทั้ง 6 กิจกรรม

6. การติดตาม ควบคุม ปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรม ภายใต้ภาพรวมของการมีส่วนร่วม กำหนดทิศทางการบริหารจัดการ การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ การจัดการความรู้และข้อมูล และการจัดการผลผลิต สินค้า การตลาด และการบริการ

ทั้งนี้ การพัฒนาศักยภาพชุมชนและสร้างชุมชนนวัตกรรมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลหนองสนธิ ส่งผลกระทบต่อด้านสังคมด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

ด้านสังคม คือ บุคคลต้นแบบ มีความรู้และทักษะการปลูกผักอินทรีย์ปลอดภัย สามารถทำงานเป็นกลุ่ม จัดการเวลา จัดการผลผลิตและบรรจุภัณฑ์ และการตลาดให้กับชุมชนได้

ด้านเศรษฐกิจ คือ ศูนย์เรียนรู้ต้นแบบการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะเพื่อใช้ประโยชน์แบบมีส่วนร่วม โดยความร่วมมือและขับเคลื่อนการใช้ที่ดินสาธารณะของชุมชนของทุกภาคส่วน ทำให้สมาชิกในชุมชน ได้นำไปใช้เป็นแนวทางการปลูกพืชผักอินทรีย์ปลอดภัยจำหน่ายสู่ตลาดในพื้นที่ ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ เพื่อสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้

ด้านสิ่งแวดล้อม คือ บรรจุภัณฑ์สำหรับพืชผักอินทรีย์เชิงพื้นที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้การบรรจุพืชผักอินทรีย์เพื่อจำหน่ายมีความปลอดภัยและไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพผู้บริโภค

อภิปรายผล

ปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ มากที่สุด คือ กระบวนการด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน การบริหารจัดการชุมชน และบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจพืชผักอินทรีย์หนองสนธิ ซึ่งในมุมมองของ Shevchuk (2022) แสดงให้เห็นว่าการกระตุ้นกระบวนการจัดระเบียบตนเองของผู้ผลิตทางการเกษตรทุกรายมีรูปแบบความเป็นเจ้าของและและประชากรในชนบทอยู่บนหลักการสหกรณ์เพื่อการจัดหาและจัดหางานด้านเกษตรกรรม เช่น การใช้ทรัพยากรร่วมกัน การจัดหาบริการด้านเทคโนโลยีและสังคม เป็นต้น โดยรวมถึงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการประมวลผลสหกรณ์ในพื้นที่ชนบท ซึ่งจะช่วยให้ผู้ผลิตรายย่อยสามารถสร้างโรงงานแปรรูปเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของตนเองในตลาดท้องถิ่นได้ และเสรี พงศ์พิศ (Phongphit, 2013) ได้กล่าวถึงชาวบ้านในท้องถิ่นที่มีส่วนสนับสนุนเงินทุนและทรัพยากรสำหรับการผลิตในท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการผลิตและการขาย

ขั้นตอนการพัฒนาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วม มุ่งเน้นที่การมองเป้าหมายร่วม การกำหนดโครงสร้างและกลไกพื้นฐานเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชน และการทำโครงการกิจกรรมร่วมกัน ซึ่ง Salunkhe et al. (2021) ได้เผยแนวทางร่วมกันในลักษณะการออกแบบวัตถุประสงค์ การจัดสรรทรัพยากร และวิธีการร่วมกัน โดยมีแรงผลักดันและความก้าวหน้าของการริเริ่มแผน การสำรวจแบบผสมผสานที่ควบคุมการมีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัยและการจัดหาทรัพยากรภายในชุมชนโดยเฉพาะจากมุมมองของการสร้างชุมชนด้วยตนเอง โดยมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ Zhang et al. (2023) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมของชุมชนในมิติอำนาจการปกครอง พื้นที่สาธารณะ โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งแวดล้อม

ทางนิเวศวิทยา และทุนทางสังคม ซึ่งครอบคลุมแนวทางการพัฒนาที่ขับเคลื่อนโดยชุมชนและขับเคลื่อนโดยรากหญ้า และ Dobson and Atkinson (2020) ได้สนับสนุนการใช้กลยุทธ์หลากหลายที่ช่วยเน้นย้ำถึงความมุ่งมั่นร่วมกันในการหล่อเลี้ยงชุมชนที่มีชีวิตชีวา ความยืดหยุ่น และการมองไปข้างหน้า รวมถึงการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพเพียงอย่างเดียวไปสู่การผสมผสานองค์ประกอบทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมอย่างครอบคลุม โดยผลักดันการฟื้นฟูเมืองไปสู่อนาคตให้เจริญรุ่งเรือง

การสร้างชุมชนนวัตกรรมต้นแบบการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม มีรูปแบบ ทิศทางการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะ การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ การจัดการความรู้และข้อมูล การจัดการผลผลิต สินค้า การตลาด และการบริการ การติดตาม ควบคุม ปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรม เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Zhang et al. (2023) ที่ให้ความสำคัญการส่งเสริมความเป็นเจ้าของชุมชน การตัดสินใจของผู้อยู่อาศัยแบบมีส่วนร่วม และการจัดสรรทรัพยากรอย่างชาญฉลาด รวมถึงบทบาทของการแบ่งปันรายได้ในฐานะทรัพยากรสำหรับการฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐาน โดยสนับสนุนแนวทางการเงินที่โปร่งใสเพื่อสนับสนุนโครงการที่ยั่งยืน และเป็นไปตามที่ Bina and Pereira (2020) หลักพื้นฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ถือเอามุมมองแบบกว้างที่ก้าวข้ามการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของพื้นที่เพียงอย่างเดียว โดยแผ่ขยายครอบคลุมปฏิสัมพันธ์ของมิติทางนิเวศวิทยา เศรษฐกิจ และสังคม ร่วมกันประกอบเป็นสาระสำคัญของความยั่งยืน สอดคล้องกับเป้าหมายด้านความยั่งยืนในวงกว้างอย่างกลมกลืน เชื่อมโยงความเป็นอยู่ที่ดีของสิ่งแวดล้อม ความเจริญรุ่งเรืองของเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ สามารถขยายขอบเขตจากรากฐานการปกครองแบบมีส่วนร่วมที่สร้างขึ้นโดยผสมผสานทุนทางสังคมเข้าด้วยกัน ทำให้มองเห็นโครงสร้างที่เชื่อมโยงกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เครือข่าย และความไว้วางใจได้อย่างชัดเจน (Rahman et al., 2022)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อค้นพบที่ได้จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมเป็นอันดับสุดท้าย คือ ผลผลิตในด้านการผลิตและหรือตลาด ดังนั้นควรมีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการตลาดที่เชื่อมโยงกลุ่มผู้ผลิตและผู้บริโภค เช่น การพัฒนาช่องทางการจำหน่ายผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล การฝึกอบรมปฏิบัติการสนับสนุนเทคโนโลยีด้านการผลิตและการตลาด เป็นต้น เพื่อให้ผู้ผลิตมีทักษะในการสร้างช่องทางออนไลน์ การเพิ่มผลผลิตและขยายช่องทางการจัดจำหน่ายสามารถเข้าถึงตลาดได้กว้างขึ้น เป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน สร้างโอกาสในการขยายฐานลูกค้าใหม่ เพิ่มโอกาสในการกระจายผลผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์จากพืชผักอินทรีย์ที่ปลูกในพื้นที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพชุมชนและสร้างชุมชนนวัตกรรมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อด้านสังคมด้านเศรษฐกิจ และด้าน

สิ่งแวดล้อม เป็นเพียงการแสดงผลเชิงสรุปแบบอุปนัย ดังนั้น ควรดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณเพิ่มเติม เพื่อประเมินผลกระทบในเชิงลึก โดยใช้เครื่องมือการวัดอย่างชัดเจน เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ เพื่อสนับสนุนข้อค้นพบในแต่ละด้าน เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือในการนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาพื้นที่ได้สัมฤทธิ์ผลและบรรลุเป้าหมายครบทุกด้าน

เอกสารอ้างอิง

- Adhikari, B., Pell, C., & Cheah, P. Y. (2020). Community engagement and ethical global health research. *Global Bioethics*, 31(1), 1–12. <https://doi.org/10.1080/11287462.2019.1703504>
- Andreeva, O. V., Lobkovsky, V. A., Kust, G. S., & Zonn, I. S. (2021). The concept of sustainable land management: modern state, models and typology development. *Arid Ecosystems*, 11, 1–10. <https://doi.org/10.1134/S2079096121010029>
- Announcement of the Prime Minister's Office on the Announcement of the National Reform Plan. (2018, 6 April). *Royal Gazette*. Volume 135, Part 24 Kor. (Volume 4). pp. 1–135.
- Azam, W., Khan, I., & Ali, S. A. (2023). Alternative energy and natural resources in determining environmental sustainability: a look at the role of government final consumption expenditures in France. *Environmental Science and Pollution Research*, 30(1), 1949–1965. <https://doi.org/10.1007/s11356-022-22334-z>
- Bina, O., & Pereira, L. (2020). Transforming the role of universities: From being part of the problem to becoming part of the solution. *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, 62(4), 16–29.
- Brown Epstein, H. A. (2022). SWOT/TOWS/OTSW Analysis of recent past and near future. *Journal of Hospital Librarianship*, 22(4), 333–339.
- Brydon-Miller, M., Kral, M., & Ortiz Aragón, A. (2020). Participatory Action Research: International Perspectives and Practices. *International Review of Qualitative Research*, 13(2), 103–111. DOI: 10.1177/1940844720933225
- Bullen, C. V., & Rockart, J. F. (1981). *A primer on critical success factors*. Massachusetts Institute of Technology.
- Chen, H. (2022). Linking institutional function with form: Distributional dynamics, disequilibrium, and rural land shareholding in China. *Land Use Policy*, 120. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2022.106283>
- Cohen, S. L. (1996). Mobilizing Communities for Participation and Empowerment. In Servaes, J., Jacobson, T. L., & White, S. A. (eds), *Participatory Communication for Social Change*. Sage.

- da Silva, I. C. A., & Maracajá, K. F. B. (2021). Analisando os objetivos de desenvolvimento sustentável (ODS) na gastronomia do Sertão Paraibano. *Research, Society and Development*, 10(7), e12510716501–e12510716501. <https://doi.org/10.33448/rsd-v10i7.16501>
- de Souza, J. M., Morgado, P., da Costa, E. M., & de Novaes Vianna, L. F. (2022). Modeling of Land Use and Land Cover (LULC) Change Based on Artificial Neural Networks for the Chapecó River Ecological Corridor, Santa Catarina/Brazil. *Sustainability*, 14, 4038.
- DeShields, R. D., Lucas, J. P., Turner, M., Amola, K., Hunter, V., Lykes, S., Rompalo, A. M., Vermund, S. H., Fischer, S., & Haley, D. F. (2020). Building partnerships and stakeholder relationships for HIV prevention: longitudinal cohort study focuses on community. *Progress in community health partnerships: research, education, and action*, 14(1), 29–42. 10.1353/cpr.2020.0006
- Dobson, J., & Atkinson, R. (Eds.). (2020). *Urban crisis, urban hope: A policy agenda for UK cities*. Anthem Press.
- Erwin, W. (1976). *Participation Management: Concept, Theory and Implementation*. Georgia State University.
- Fatimah, Y. A., Govindan, K., Sasongko, N. A., & Hasibuan, Z. A. (2024). The critical success factors for sustainable resource management in circular economy: Assessment of urban mining maturity level. *Journal of Cleaner Production*, 469, 143084. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2024.143084>
- Gomes, E., Costa, E. M. D., & Abrantes, P. (2024). Spatial Planning and Land–Use Management. *Land*, 13(1), 94. <https://doi.org/10.3390/land13010094>
- Halperin, S., Castro, A. J., Quintas–Soriano, C., & Brandt, J. S. (2023). Assessing high quality agricultural lands through the ecosystem services lens: Insights from a rapidly urbanizing agricultural region in the western United States. *Agriculture, Ecosystems & Environment*, 349, 108435. <https://doi.org/10.1016/j.agee.2023.108435>
- Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. McGraw–Hill.
- Mbogo, C. M., Wanyonyi, A., Macharia, M., Koech, R., & Murugi, E. (2024). Monitoring Land Administration and Management in Kenya: Inclusive Land Governance. *African Journal on Land Policy and Geospatial Sciences*, 7(1), 400–411. <https://doi.org/10.48346/IMIST.PRSM/wajlp-gs.v7i1.45990>
- Meyfroidt, P., De Bremond, A., Ryan, C. M., Archer, E., Aspinall, R., Chhabra, A., ... & Zu Ermgassen, E. K. (2022). Ten facts about land systems for sustainability. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 119(7), e2109217118. <https://doi.org/10.1073/pnas.2109217118>

- Ministry of Natural Resources and Environment. (2019). *Land Management Strategy*. Ministry of Natural Resources and Environment. https://webapp.ddd.go.th/lpd/node_modules/img/Landusedistrict/2565/r03--sm_02.pdf
- Mondal, S., & Palit, D. (2022). Challenges in natural resource management for ecological sustainability. In *Natural Resources Conservation and Advances for Sustainability* (pp. 29–59). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-822976-7.00004-1>
- Nong Sanit Subdistrict Administrative Organization. (2021). *Annual report 2021*. Office of Nong Sanit Subdistrict Administrative Organization.
- Nurrahman, A. D., Khusaini, M., Leksono, A. S., & Tarno, H. (2024). Models for Sustainable Open Access Land Management That Integrate Economic, Social, and Environmental Balance. *Nongye Jixie Xuebao/Transactions of the Chinese Society of Agricultural Machinery*, 55(5), 1–13. DOI: 10.62321/issn.1000-1298.2024.05.01
- Office of Registration Administration, Department of Provincial Administration. (2021). *Population and household statistics*. Official registration statistics system. <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate3/Area/statpop?yymm=64&ccDesc=จังหวัดสุรินทร์&topic=statpop&ccNo=32>
- Pant, M. (2014). Participatory action research. In D. Coghlan & M. Brydon-Miller (Eds.), *The SAGE encyclopedia of action research* (pp. 583–588). SAGE.
- Phongphit, S. (2005). *Ways of thinking, ways of doing, life plans, community economy*. Charoenwit Printing.
- Phongphit, S. (2013). *Community Enterprise is not Community Business in Community Enterprises: Economic Mechanism for Grass Root* (6th ed.). Edison Press Production.
- Phonsri, S. (2004). *Community Development Theory and Principles*. Odeon Store.
- Prinyasuthinun, U. (2018). *Community Management*. Chulalongkorn University Press.
- Puangngam, K. (2010). *Community and local self-management*. Bophit Printing.
- Puppis, M. (2019). Analyzing Talk and Text I: Qualitative Content Analysis. In: Van den Bulck, H., Puppis, M., Donders, K., Van Audenhove, L. (eds), *The Palgrave Handbook of Methods for Media Policy Research*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-16065-4_21
- Rahman, M. S. U., Simmons, D., Shone, M. C., & Ratna, N. N. (2022). Social and cultural capitals in tourism resource governance: The essential lenses for community focussed co-management. *Journal of Sustainable Tourism*, 30(11), 2665–2685.
- Salunkhe, U., Rajan, B., & Kumar, V. (2021). Understanding firm survival in a global crisis. *International Marketing Review*, ahead-of-print.

- Sha, W. (2023). The political impacts of land expropriation in China. *Journal of Development Economics*, 160. <https://doi.org/10.1016/j.jdevec.2022.102985>
- Sheikh, W. T., & van Ameijde, J. (2022). Promoting livability through urban planning: A comprehensive framework based on the ‘theory of human needs. *Cities*, 131, 103972.
- Shevchuk, H. (2022). State regulation is an important factor in improving the efficiency of functioning of the fruit and vegetable market. *Monograph*. Primedia eLaunch.
- Shinde, P. A., Abbas, Q., Chodankar, N. R., Ariga, K., Abdelkareem, M. A., & Olabi, A. G. (2023). Strengths, weaknesses, opportunities, and threats (SWOT) analysis of supercapacitors: A review. *Journal of Energy Chemistry*, 79, 611–638.
- Srisa-ard. (2017). *Preliminary research, Revised Edition* (10th ed.). Suwiriyan.
- Surin Land Development Station. (2021). *Land use plan, Nong Sanit Subdistrict, Chom Phra District, Surin Province*. https://webapp.idd.go.th/lpd/node_modules/img/Landusedistrict/2565/r03--srn_02.pdf
- Tirakanan, S. (2006). *The use of statistics in social science research: a practical approach* (2nd ed.). Chulalongkorn University Press.
- Tirakanan, S. (2014). *Social Science Research Methodology: A Practical Approach* (12th ed.). Chulalongkorn University Press.
- Whiting, S. H. (2022). Land rights, industrialization, and urbanization: China in comparative context. *Journal of Chinese Political Science*, 27(2), 399–414. <https://doi.org/10.1007/s11366-022-09786-3>
- Williams, B., & Brydon-Miller, M. (2004). Changing directions: Participatory action research, agency, and representation. In S. G. Brown & S. L. Dobrin (Eds.), *Ethnography unbound: From theory short to critical praxis* (pp. 241–257). State University of New York Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistics an introductory analysis*. Harper & Row.
- Zhang, S., & Qian, Z. (2020). Villagers’ acculturation in China’s land expropriation-induced resettlement neighborhood: A Shanghai case. *International Journal of Intercultural Relations*, 74, 174–188. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2019.10.012>
- Zhang, Z., Yu, J., & Tian, J. (2023). Community Participation, Social Capital Cultivation and Sustainable Community Renewal: A Case Study from Xi’an’s Southern Suburbs, China. *Journal of the Knowledge Economy*, 1–34. <https://doi.org/10.1007/s13132-023-01536-x>
- Zheng, Y., Lin, Y., Zhao, L., Wu, T., Jin, D., & Li, Y. (2023). Spatial planning of urban communities via deep reinforcement learning. *Nature Computational Science*, 3(9), 748–762. <https://doi.org/10.1038/s43588-023-00503-5>

บทความวิชาการ (ภาษาไทย)/ Academic Article (Thai)

การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย: กลยุทธ์เพื่อสร้างความเชื่อถือได้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ
Investigator Triangulation: A Strategy for Enhancing Trustworthiness in Qualitative Researchตระกูล จิตวัฒนากร¹, นันทนา ชวศิริกุลทูล², นพพงศ์ เกิดเงิน^{3*}, จำเนียร จวงตระกูล⁴Trakul Chitwattanakorn¹, Nantana Chavasirikultol², Nopphong Kerdngern^{3*}, Jamnean Joungtrakul⁴¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย¹Assistant Professor Dr., Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University, Bangkok, Thailand²ดร. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย²Dr., Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University, Bangkok, Thailand^{3*}อาจารย์ ดร. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{3*}Lecturer, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand⁴ศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย⁴Professor Dr., Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University, Bangkok, ThailandE-mail address (Corresponding author): ^{3*}nopphong@ru.ac.th; (Authors): ¹trakul.ch@northbkk.ac.th, ²nantana@northbkk.ac.th, ⁴professordrj@gmail.com

รับบทความ: 30 พฤษภาคม 2567/ ปรับแก้ไข: 4 กันยายน 2567/ ตอรับบทความ: 23 กันยายน 2567

Received: 30 May 2024/ Revised: 4 September 2024/ Accepted: 23 September 2024

Abstract

Introduction: The use of various strategies in qualitative research is essential for enhancing research trustworthiness. One widely accepted and commonly used strategy is triangulation, which involves using multiple data sources, methods, or perspectives to verify the consistency of research findings and reduce bias in data interpretation. Investigator triangulation is a crucial approach that emphasizes the use of multiple researchers' viewpoints and analyses to ensure the credibility and reliability of the interpretation and presentation of research results.

Main Content: The trustworthiness of qualitative research is established using four criteria: credibility, transferability, dependability, and confirmability. Of these, triangulation is one of the critical components in verifying and validating the research results. Such way, investigator triangulation has two basic dimensions: the conjugation of the triangulation process and researcher population diversity. The triangulation process has three phases: 1) preparation during which researchers are recruited, instruments are developed, data is collected and researchers are trained; 2) During this phase data collection, discussions, coding, code comparison, and result summarization are conducted; and 3) reporting which presents the oral and written findings of the research. The diversity of the researchers is analyzed in terms of specialization, pedigree and neutrality.

Conclusion: Investigator triangulation is a useful factor for increasing the trustworthiness and validity of qualitative research. This is one of the principles which researchers can implement in enhancing the consistency and the quality of their research work with regard to the topic. To this effect, investigator triangulation is beneficial as it enriches the understanding of the data by bringing in researchers with different and divergent views on the matter.

Knowledge and Utilization: Key approaches to increasing the trustworthiness of qualitative research through investigator triangulation include 1) using diverse data sources, 2) employing various data collection methods, 3) involving multiple investigators, 4) applying different theoretical frameworks, and 5) performing repeated analysis checks. These strategies allow all researchers in a project to contribute to data analysis and interpretation, ensuring objectivity, reducing bias, and improving the overall credibility and depth of research findings.

Keywords: Qualitative Research; Trustworthiness of Qualitative Research; Triangulation; Investigator Triangulation

บทคัดย่อ

บทนำ: การวิจัยเชิงคุณภาพมีกลยุทธ์เพื่อสร้างความเชื่อถือได้ในการวิจัยอย่างหลากหลาย โดยหนึ่งในกลยุทธ์ที่มีการยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายในงานวิจัยเชิงคุณภาพคือ การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งเป็นกระบวนการใช้แหล่งข้อมูล วิธีการ หรือมุมมองที่หลากหลายเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของผลการวิจัย และลดความเอนเอียงในการตีความข้อมูล การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย ถือได้ว่าเป็นหนึ่งแนวทางสำคัญที่เน้นการใช้มุมมองและการวิเคราะห์จากนักวิจัยหลายคน เพื่อสร้างความเชื่อถือได้ในกระบวนการตีความและนำเสนอผลการวิจัย

เนื้อเรื่อง: กลยุทธ์การสร้างการเชื่อถือได้ของงานวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถพิจารณาตามเกณฑ์ 4 ด้าน คือ ความน่าเชื่อถือ ความสามารถถ่ายโอนได้ ความสามารถพึ่งพิงได้ ความสามารถยืนยันได้ โดยมีกระบวนการตรวจสอบแบบสามเส้า ซึ่งการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัยที่สำคัญมี 2 ด้าน คือ ด้านกระบวนการตรวจสอบแบบสามเส้า จำนวน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการ (สรรหานักวิจัย จัดทำเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล และฝึกอบรมนักวิจัย) ขั้นตอนดำเนินการ (เก็บข้อมูล ประชุมร่วมกัน กำหนดรหัส เปรียบเทียบการกำหนดรหัส และสรุปผล) และขั้นรายงานผล (นำเสนอผล และเขียนรายงาน) และความแตกต่างของนักวิจัยมีจำนวน 3 ด้าน คือ 1) ความเชี่ยวชาญ 2) ภูมิหลัง 3) ความเป็นกลาง

ส่วนสรุป: การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย เป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการสร้างความเชื่อถือได้และความถูกต้องในงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยถือเป็นกลยุทธ์ที่นักวิจัยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานวิจัยเชิงคุณภาพให้มีความสอดคล้องกับหัวข้อการวิจัยและมีคุณภาพสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้: แนวทางการเพิ่มความน่าเชื่อถือของงานวิจัยคุณภาพสำหรับนักวิจัยด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า คือ 1) การใช้แหล่งข้อมูลหลากหลาย 2) การใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลากหลาย 3) การตรวจสอบโดยนักวิจัยหลายคน 4) การใช้ทฤษฎีหลากหลายชุด และ 5) การตรวจสอบการวิเคราะห์ซ้ำ ที่เกิดจากองค์ความรู้สำคัญที่ช่วยให้นักวิจัยทุกคนในโครงการวิจัยได้เข้ามามีส่วนร่วมวิเคราะห์และตีความผลการวิจัยให้มีความเป็นกลางและมีความสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น โดยใช้มุมมองและความเชี่ยวชาญ เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล ลดความเอนเอียงในการตีความ ลดข้อจำกัดมุมมองปรากฏการณ์ด้านเดียว เพิ่มความชัดเจนและความหลากหลายในการตีความข้อมูล นำไปสู่ผลการวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือได้สูงขึ้น

คำสำคัญ: การวิจัยเชิงคุณภาพ; ความเชื่อถือได้ของการวิจัยเชิงคุณภาพ; การตรวจสอบแบบสามเส้า; การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย

บทนำ

การวิจัยในปัจจุบันมีหลายรูปแบบทั้งงานวิจัยเชิงคุณภาพ เชิงปริมาณ และแบบผสม ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมียุทธวิธีการศึกษา ออกแบบ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และวิธีนำเสนอผลการวิจัยแตกต่างกัน (Tanoamchard et al., 2020) ดังเช่นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการศึกษาที่เน้นการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม และพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งเน้นบทบาทการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคมที่ซับซ้อน และให้ข้อมูลเชิงลึกที่เน้นมนุษย์เป็นหลัก (Lim, 2024) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่ไม่สามารถใช้ตัววัดเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียวได้ นอกจากนี้ แนวทางปรากฏการณ์วิทยายังสนใจการรับรู้ของมนุษย์ผ่านประสบการณ์ชีวิตและความเข้าใจ (Tomaszewski et al., 2020) โดยการบรรยายถึงสิ่งที่ผู้เข้าร่วมพบเจอตลอดจนวิธีที่ประสบพบเจอ (Moustakas, 1994) โดยเฉพาะวิธีการเชิงตีความที่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการวิจัยที่เกิดจากการรวบรวมมุมมองซึ่งครอบคลุมตัวแทนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Smith et al., 1999)

ความท้าทายที่สำคัญของงานวิจัยเชิงคุณภาพคือ การประเมินความเชื่อถือได้ (Trustworthiness) ของผลการวิจัย จำเป็นต้องมีการทดสอบอคติและการรับรู้ทั้งผู้สอบถามและผู้ตอบการสอบถามเพื่อจัดสรร

เวลาในการระบุลักษณะบริบทและปัญหาที่โดดเด่น (Guba & Lincoln, 1989) รวมไปถึงความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์โครงการ ประเภทคำถามและข้อมูลที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายการวิจัยได้ดีที่สุด (Morse, 2018) การนำแนวคิดการหาสามเหลี่ยม ซึ่งเป็นการแบ่งกลุ่มแบบภายในโดยใช้วิธีการผสมผสานสองวิธีหรือมากกว่าไว้ในวิธีเดียวกัน (Flick, 2018) เนื่องจากลักษณะข้อมูลที่ไม่เป็นเชิงปริมาณและความซับซ้อนของกระบวนการวิเคราะห์ ทำให้ต้องใช้กลยุทธ์และวิธีการที่รอบคอบในการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูลและผลการวิจัย

กลยุทธ์ที่ได้รับการยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายในงานวิจัยเชิงคุณภาพคือ การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยทั่วไปจะเป็นการใช้วิธีการหลายวิธีครอบคลุมเทคนิคที่ใช้ในการสำรวจโครงสร้างพื้นฐานของข้อมูล และใช้หลักฐานเชิงอุปนัย เชิงนิรนัย และเชิงพื้นที่เพื่อยืนยันโครงสร้างของค่างานที่สังเกตได้ (Papavasileiou & Dimou, 2024) ซึ่งในการวิจัยทางธุรกิจเน้นย้ำความสำคัญของการวิเคราะห์แบบสามเส้าเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อค้นพบ (Nizamidou, 2023) ดังนั้น จึงเป็นกระบวนการที่ใช้แหล่งข้อมูล วิธีการ หรือใช้มุมมองตรวจสอบความสอดคล้องของผลการวิจัยที่หลากหลายและลดความเอนเอียงในการตีความข้อมูลของนักวิจัย เรียกว่า การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย (Investigator Triangulation) ที่สามารถตรวจสอบและรับรองผลการค้นพบของตนเอง ส่งผลให้ข้อสรุปมีความครอบคลุมและเชื่อถือได้ และมีความละเอียดอ่อนทางบริบทแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้นักวิจัยสามารถจับมุมมองที่หลากหลายและเพิ่มการวิเคราะห์ของตนเองได้ ทำให้เพิ่มความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง และความลึกซึ้งของผลการวิจัย (Meydan & Akkas, 2024) ซึ่งเป็นหนึ่งแนวทางสำคัญที่เน้นการใช้มุมมองและการวิเคราะห์จากนักวิจัยหลายคนเพื่อสร้างความเชื่อถือได้ในกระบวนการตีความและรายงานผลการวิจัย

ทั้งนี้ เพื่อสร้างกลยุทธ์การเพิ่มความเชื่อถือได้ของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยพิจารณาบทบาทของนักวิจัยในการตรวจสอบข้อมูลและการใช้มุมมองที่แตกต่างกันสำหรับการตีความข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนั้น บทความวิชาการนี้ จึงได้ทำการศึกษาใน 3 ประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ 2) กลยุทธ์ความเชื่อถือได้ของงานวิจัยเชิงคุณภาพ 3) การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย พร้อมสรุปข้อมูลสำหรับการนำเสนอ และแสดงองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ตามลำดับดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นระเบียบวิธีวิจัยที่แสดงปรากฏการณ์และรายละเอียดอย่างเจาะลึก โดยมีจุดมุ่งหมายคือ การทำให้ความถูกต้องและความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในเวลา สถานที่ วัฒนธรรม และบริบทอย่างเฉพาะเจาะจง ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจการวิจัยเชิงคุณภาพในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาแนวคิด และกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ คณะวิจัยได้แสดงสาระสำคัญตามลำดับดังต่อไปนี้

ปรัชญาการวิจัยเชิงคุณภาพ

ปรากฏการณ์วิทยาในฐานะวัฒนธรรมการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรากฐานมาจากปรัชญาของ Husserl (1913) ที่เน้นแนวคิดกระบวนการแยกแนวคิดและอคติที่เกิดขึ้นก่อนออกไป โดยเฉพาะการพัฒนาปรากฏการณ์

วิทยาเชิงพรรณนา มีแนวทางที่โดดเด่นในการให้คำอธิบายโดยละเอียดและแยกเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงอย่างเข้มงวด ซึ่งเป็นเทคนิคศูนย์กลางของปรากฏการณ์วิทยาเชิงพรรณนา และใช้ในการเข้าถึงปรากฏการณ์ของจิตสำนึกในรูปแบบที่บริสุทธิ์ที่สุด โดยไม่มีการปนเปื้อนด้วยทฤษฎีภายนอกหรือการตีความเชิงอัตวิสัยของนักวิจัย ด้วยการไตร่ตรองและการรับรู้ตนเองในระดับสูงจากนักวิจัย จึงจำเป็นต้องละทิ้งการตัดสินและละทิ้งทัศนคติตามธรรมชาติที่เป็นสมมติฐานและความเชื่อในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับโลก ซึ่งไม่ใช่แค่การจัดทำรายการประสบการณ์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการทำความเข้าใจและอธิบายโครงสร้างของจิตสำนึกที่ส่งเสริมประสบการณ์ด้วย ขณะที่ Heidegger (1927) ผู้ช่วยของ Husserl ได้พัฒนาปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความโดยผูกโยงกับองค์ประกอบเชิงอัตถิภาวนิยมและเชิงตีความเข้าด้วยกัน เพื่อให้เข้าใจประสบการณ์ของมนุษย์ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและมีพื้นฐานตามบริบทมากขึ้น เป็นแนวทางที่ยังลึกซึ้งความเป็นอยู่โดยเน้นการอยู่ในโลก เป็นภาพรวมแนวคิดการวางจิตสำนึกในการดำรงอยู่ของบุคคลไว้กว้างขึ้น รวมถึงปฏิสัมพันธ์ของบุคคลนั้นกับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมของทุกคน นอกจากนี้ การรวมหลักการตีความถือเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงวิธีการที่สำคัญและกลายมาเป็นศูนย์กลางการทำความเข้าใจบุคคล ตีความประสบการณ์ตามสมมติฐานและความเข้าใจประสบการณ์เชื่อมโยงกับภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภาษา ที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ หรือมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้งในมุมมองของผู้เข้าร่วม ทำให้นักวิจัยได้รับรู้บทบาทการตีความของตนเองในกระบวนการวิจัย โดยสะท้อนกลับมุมมองและบริบทที่มีอิทธิพลต่อการตีความข้อมูลที่เป็นกุญแจสำคัญในการทำความเข้าใจธรรมชาติของความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นร่วมกันในปรากฏการณ์วิทยาการตีความ

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวคิดเชิงพรรณนา เน้นวิธีการแยกความรู้และอคติที่มีอยู่ออกก่อนไป ก่อนทำการจับสาระสำคัญของประสบการณ์ในรูปแบบที่บริสุทธิ์ที่สุด ขณะที่แนวคิดเชิงตีความ เน้นความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ก่อนหน้าของนักวิจัยถือเป็นสิ่งจำเป็นในการทำความเข้าใจและอธิบายความหมายที่มีอยู่ในประสบการณ์ชีวิตของผู้ร่วมวิจัยได้อย่างสมบูรณ์

แนวคิดการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะเฉพาะที่ให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนข้อมูลดิบให้กลายเป็นผลลัพธ์ที่มีประโยชน์ ดังนั้น การให้มุมมองที่สมดุลและมีเหตุผลซึ่งปูทางไปสู่การมีส่วนร่วมในการวิพากษ์วิจารณ์กับวิธีการเชิงคุณภาพได้อย่างครอบคลุม สามารถขยายผลและส่งเสริมข้อมูลและการไตร่ตรองการปฏิบัติการวิจัย โดย Lim (2024) ได้เน้นไว้ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) จุดสนใจ เน้นการดำรงอยู่ 2) ธรรมชาติ เน้นความลึกซึ้ง ความสมบูรณ์ ปรากฏการณ์ทางสังคม ประสบการณ์ แหล่งที่มา และมุมมองของบริบท 3) วิธีการ เน้นการยอมรับความเปิดกว้างและการใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น คำถามปลายเปิด การสัมภาษณ์ กลุ่มเชิงลึกและกลุ่มที่สนใจ การสังเกตผู้เข้าร่วม เป็นต้น 4) ข้อมูลเชิงลึก เน้นความมุ่งมั่นในการบันทึกข้อมูลที่ซับซ้อน ละเลียดอ่อนของพฤติกรรมทางสังคมและการโต้ตอบจากประสบการณ์และมุมมองของมนุษย์ในแงุ่มที่หลากหลายเพื่อสร้างความเป็นจริงโดยนักวิจัยและหรือผู้เข้าร่วมสามารถปรับตัวและมีความยืดหยุ่นในกระบวนการวิจัย 5) ความเข้มงวด เน้นแนวทางที่เป็นระบบในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเข้มงวดผ่านระเบียบวิธีที่เป็นระบบ การปฏิบัติอย่างไตร่ตรองและใช้เกณฑ์ที่มีความน่าเชื่อถือ และ 6) ความเกี่ยวข้อง

เน้นการสำรวจปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนและบริบทที่หลากหลาย ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับบริบทของการวิจัย คำถาม และวัตถุประสงค์การวิจัย

กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาข้อมูลของ Lim (2024) พบว่า ได้มีอธิบายกระบวนการวิจัยปรากฏการณ์เชิงพรรณนา และเชิงตีความไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การลดทอน เป็นขั้นตอนเริ่มต้นของนักวิจัยที่จะต้องละทิ้งอคติเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์อย่างแท้จริง ซึ่งในเชิงพรรณนาเกี่ยวข้องกับกระบวนการแบ่ง โดยใช้การวงเล็บเพื่อระบุสาระสำคัญของประสบการณ์อย่างเป็นกลาง และเชิงตีความ เน้นการเปิดกว้างต่อประสบการณ์เพื่อทำความเข้าใจบริบทภายในของการดำรงอยู่และโลกของผู้เข้าร่วมวิจัย

2. การไตร่ตรอง เป็นขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูลอย่างลึกซึ้งเพื่อค้นหาความหมายที่ฝังแน่น โดยในเชิงพรรณนา มุ่งเน้นการวิเคราะห์และกลั่นกรองสาระสำคัญของประสบการณ์ ขณะที่เชิงตีความ สะท้อนกลับการมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้งซึ่งยิ่งขึ้นกับการตีความของผู้เข้าร่วมและอิทธิพลเชิงบริบทที่กว้างขึ้น เพื่อหล่อหลอมประสบการณ์

3. การปรับปรุง เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่เน้นการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกให้เป็นเรื่องราวที่มีความสอดคล้องกับปรากฏการณ์ โดยที่เชิงพรรณนา เน้นการบรรยายแบบแยกเป็นรายบุคคลที่เป็นสากล ส่วนเชิงตีความ เน้นการสอดแทรกบริบทของสถานการณ์และรายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจบริบทได้ลึกซึ้งเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น การวิจัยเชิงคุณภาพ จึงสามารถอธิบายได้ว่ามีกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพรรณนา และการตีความข้อค้นพบที่ได้จากวิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของบุคคลที่นักวิจัยให้ความสนใจศึกษาบริบทแวดล้อมในลักษณะเฉพาะเจาะจง

กลยุทธ์ความเชื่อถือได้ของงานวิจัยเชิงคุณภาพ

งานวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการสำรวจความซับซ้อนของความรู้สึก ทศนคติ และประสบการณ์ของมนุษย์อย่างเป็นนามธรรม ดังนั้น การนำกลยุทธ์มาใช้สร้างความน่าเชื่อถือในกระบวนการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และตีความผลการวิจัย เพื่อลดทอนความลำเอียงของนักวิจัย และเสริมความน่าเชื่อถือให้กับผลการวิจัยเชิงคุณภาพได้เพิ่มขึ้น โดยบทความวิชาการนี้ได้ทำการเรียงลำดับการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง 2 ประเด็นสำคัญ คือ ความน่าเชื่อถือได้ของงานวิจัยเชิงคุณภาพ และกลยุทธ์ความน่าเชื่อถือได้ของงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังต่อไปนี้

ความน่าเชื่อถือได้ของงานวิจัยเชิงคุณภาพ

คุณภาพงานวิจัยที่ดีและน่าเชื่อถือ สามารถสร้างระดับความมั่นใจได้ในข้อมูล เพื่อให้แน่ใจว่าการตีความวิจัยที่ถูกต้องอย่างเป็นระบบมีความเชื่อถือได้และมีคุณค่าสำหรับผู้อ่าน (Joungtrakul, 2010) โดยมีเกณฑ์การพิจารณา (Guba & Lincoln, n.d.; Lincoln & Guba, 1985; Lim, 2024) ดังนี้

1. ความน่าเชื่อถือ โดยขึ้นอยู่กับความถูกต้องของข้อมูลและความเหมาะสมในการตีความของนักวิจัย เพื่อให้แน่ใจว่าข้อสรุปของการวิจัยนั้น สะท้อนความเป็นจริงได้อย่างแท้จริง เช่น ประสิทธิภาพและมุมมองของผู้เข้าร่วม เป็นต้น ดังนั้น แนวทางที่ช่วยเพิ่มความถูกต้อง ความเหมาะสม และกลยุทธ์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมระยะยาว การสังเกตอย่างต่อเนื่อง การประสานงาน การตรวจสอบสมาชิก การสรุปผลจากเพื่อนร่วมงาน การวิเคราะห์กรณีเชิงลบ และความเพียงพอของการอ้างอิง เป็นต้น

2. ความเชื่อถือได้ มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของกระบวนการและวิธีการที่ใช้ ทำให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือได้เป็นอย่างมาก ซึ่งมีความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากช่วยให้เกิดความมั่นใจได้ว่าผลการวิจัยนั้นไม่ได้เกิดขึ้นโดยพลการหรือตามอำเภอใจ แต่เป็นผลจากระบวนการวิจัยที่คิดมาอย่างดี โดยเกิดจากการตรวจสอบ การสอบถาม การไตร่ตรอง และนำไปใช้ได้อย่างสม่ำเสมอ

3. การยืนยันได้ เป็นการพิจารณาการค้นพบ การตีความ และข้อสรุป ที่มีรากฐานมาจากข้อมูลแนวคิด และหรือทฤษฎี และไม่ได้รับอิทธิพลที่ไม่เหมาะสมจากอคติส่วนตัว ความสนใจ หรือแรงจูงใจของนักวิจัย เช่น เส้นทางการตรวจสอบ การตรวจสอบของสมาชิก การสรุปผล การไตร่ตรอง การหาจุดร่วม เป็นต้น

4. การถ่ายโอนได้ คือ ขอบเขตของผลการวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับบริบทหรือสถานการณ์ที่ยอมรับลักษณะและบริบทเฉพาะได้ เป็นการให้รายละเอียดเชิงพรรณนาที่เพียงพอสำหรับผู้อ่าน เช่น การอธิบายบริบทของการวิจัย ลักษณะผู้เข้าร่วม และปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการวิจัยอย่างละเอียดถี่ถ้วน เป็นต้น ดังนั้น ความสามารถในการถ่ายโอนจึงเป็นการให้ข้อมูลหรือบทเรียนที่มีค่าและอาจเกี่ยวข้องในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันได้

กลยุทธ์ความน่าเชื่อถือได้ของงานวิจัยเชิงคุณภาพ

นักวิจัยด้านสังคมศาสตร์ (Social Sciences: SS) ผลิตผลงานวิจัยเชิงคุณภาพได้น้อยกว่าการวิจัยเชิงปริมาณเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดแนวทางอย่างตรงไปตรงมาและง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้นักวิจัยสามารถรับรองความเข้มข้นในการวิจัยผ่านความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง และหรือแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้ (Mosbah, 2024) ดังนั้น การกำหนดกลยุทธ์การสร้างความเชื่อถือได้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับนักวิจัย คณะวิจัยได้ปรับปรุงจากเสาหลักความน่าเชื่อถือในการวิจัยคุณภาพของ Ahmed (2024) และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อให้แน่ใจว่าผลลัพธ์มีความน่าเชื่อถือ เชื่อถือได้ ยืนยันได้ และถ่ายโอนได้ (Guba & Lincoln, 1981; Lincoln & Guba, 1985; Lim, 2024) แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลยุทธ์การสร้างความเชื่อถือได้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับนักวิจัย

Table 1. Strategies for building trustworthiness in qualitative research for researchers

กลยุทธ์ (Strategies)	ความเชื่อถือได้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับนักวิจัย (Trustworthiness in qualitative research)
ความน่าเชื่อถือ (Credibility)	1) ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เข้าร่วมวิจัย (Good relationships with research participants) 2) การมีส่วนร่วมในภาคสนามอย่างต่อเนื่อง (Ongoing participation in the fieldwork) 3) ความตระหนักรู้และยอมรับอคติของตนเอง (Awareness and acknowledgment of one's own biases) 4) การมีจุดยืนที่เป็นกลางและยืนยันผลการค้นพบ (Taking a neutral stance and confirming the findings) 5) เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลและวิธีการหลากหลาย (Collecting data from diverse sources and methods)
ความไว้วางใจ (Dependability)	6) ความโปร่งใสทุกกระบวนการวิจัย (Transparency in all research processes) 7) การยืนยันผลลัพธ์จากสารสนเทศและวิธีการในการวิจัย (Validating results through information and research methods) 8) ผลลัพธ์การวิจัยตรวจสอบย้อนกลับได้ทุกขั้นตอน (Verifiable research findings) 9) ปฏิบัติการวิจัยตามขั้นตอนเดียวกัน (Conducting research following the same procedures)
การยืนยัน (Confirmability)	10) ตรวจสอบผลลัพธ์จากผู้ร่วมวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ (Validation of results by co-researchers and experts) 11) ตรวจสอบผลลัพธ์จากผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มตัวอย่าง (Verification of outcomes from informants or samples) 12) ตรวจสอบผลลัพธ์จากการบันทึกข้อมูล (Cross-checking results against recorded data) 13) การแก้ไขการตีความผลลัพธ์ร่วมกับทุกฝ่ายในการวิจัย (Collaborative interpretation of results with all parties involved in the research) 14) ยอมรับและแก้ไขผลลัพธ์ตามความคิดเห็นจากทุกฝ่ายในการวิจัย (Acceptance and correction of results based on feedback from all parties in the research)
การถ่ายโอน (Transferability)	15) ผลลัพธ์ข้อมูลแบบเจาะลึกอย่างละเอียด (In-depth results with detailed information) 16) บริบท วิธีการ และกระบวนการที่ชัดเจน (Clear context, methods, and processes) 17) ผลลัพธ์สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ (Findings are consistent with the environment and situation)

ที่มา: ปรับปรุงจาก Ahmed (2024), Guba & Lincoln (1981), Lim (2024), Lincoln & Guba (1985)

Source: Revised from Ahmed (2024), Guba & Lincoln (1981), Lim (2024), Lincoln & Guba (1985)

จากตารางที่ 1 แสดงกลยุทธ์การสร้างความเชื่อถือได้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับนักวิจัย 4 ด้านรวม 17 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ความน่าเชื่อถือ 5 ประเด็น 2) ความไว้วางใจ 4 ประเด็น 3) การยืนยัน 5 ประเด็น และ 5) การถ่ายโอน 3 ประเด็น

ดังนั้น อธิบายโดยสรุปได้ว่า ความเชื่อถือได้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยนำกลยุทธ์ความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ การยืนยัน และการถ่ายโอน เป็นสิ่งสำคัญที่ควรให้ความสำคัญในการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นส่วนสนับสนุนต่อการศึกษาวิจัยและการปฏิบัติที่โปร่งใส ผ่านการไตร่ตรองตลอดกระบวนการวิจัย

การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย

การเสริมสร้างความเชื่อถือได้ของงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นกลยุทธ์สำคัญในการตรวจสอบสามเส้าด้านนักวิจัย ที่เน้นการมีส่วนร่วมเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และตีความ จากนักวิจัยหลายคน ทำให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นและมีคุณภาพสูง ซึ่งบทความวิชาการนี้ได้ทำการศึกษาเนื้อหาสำคัญเบื้องต้นเกี่ยวกับการตรวจสอบแบบสามเส้า ประเภทการตรวจสอบแบบสามเส้า เพื่อนำไปสู่สาระสำคัญของการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย ตามลำดับดังต่อไปนี้

การตรวจสอบแบบสามเส้า

การตรวจสอบแบบสามเส้า ตามกฎตรีโกณระบว่า ถ้ารู้ด้านหนึ่งและสองมุมของสามเหลี่ยมรูปหนึ่ง แล้วสามารถคำนวณหาอีกสองด้านและมุมของสามเหลี่ยมรูปนั้นได้ ถูกนำมาใช้ในการสำรวจทางคณิตศาสตร์ เช่น การสำรวจพื้นที่ การรังวัดที่ดิน การสำรวจถนน อ่างเก็บน้ำ และการสำรวจทางวิศวกรรม เป็นต้น (Hales et al., 2010; Donkoh & Mensah, 2023) โดยการนำไปใช้ตรวจสอบงานวิจัย เป็นกระบวนการผสมรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างใดอย่างหนึ่งที่เฉพาะเจาะจง (Patton, 1990)

ประเภทการตรวจสอบแบบสามเส้า

Lemon and Hayes (2020) ได้แบ่งประเภทของการตรวจสอบแบบสามเส้า ออกเป็น 5 ประเภท ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประเภทของการตรวจสอบแบบสามเส้า

Table 3. Type of triangulation

ประเภท (Type)	คำอธิบาย (Descriptions)
1. การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านแหล่งข้อมูล (Data Triangulation)	ด้านเวลา (Time) ด้านพื้นที่ (Area) และด้านบุคคล (Participant)
2. การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย (Investigator Triangulation)	การใช้ผู้สัมภาษณ์ ผู้สังเกต ผู้กำหนดรหัสหรือผู้วิเคราะห์ข้อมูลมากกว่าหนึ่งคนในการศึกษา (Using more than one investigator in study)
3. การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation)	การใช้ทฤษฎีหลายทฤษฎีหรือหลายสมมุติฐานในการศึกษา (Using multiple theories or hypotheses)
4. การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านระเบียบวิธีการการวิจัย (Methodological Triangulation)	การเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างน้อยที่สุด 2 แบบขึ้นไป (At least 2 data collecting method) และการใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Using Qualitative and Quantitative methodology)
5. การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis Triangulation)	การวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่ 2 วิธีการขึ้นไป (Using more than 2 data analysis method)

ที่มา: Lemon & Hayes (2020)

Source: Lemon & Hayes (2020)

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า การตรวจสอบแบบสามเส้าในแต่ละวิธีนั้น มีรายละเอียดที่แตกต่างกัน คือ 1) แหล่งข้อมูล เป็นการตรวจสอบด้านเวลา พื้นที่ และบุคคล ของแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา 2) นักวิจัย เป็นการศึกษาการตรวจสอบการใช้ผู้สัมภาษณ์ ผู้สังเกต ผู้กำหนดรหัสหรือผู้วิเคราะห์ข้อมูล มากกว่าหนึ่งคน 3) ทฤษฎี เป็นการศึกษาการตรวจสอบการใช้ทฤษฎีมากกว่าหนึ่งทฤษฎีหรือสมมุติฐานมากกว่าหนึ่งสมมุติฐาน 4) ระเบียบวิธีวิจัย เป็นการตรวจสอบการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างน้อยที่สุด 2 แบบขึ้นไป หรือใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ และ 5) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูล ตั้งแต่ 2 วิธีการขึ้นไป

การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย

การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย เป็นวิธีการหนึ่งของการตรวจสอบแบบสามเส้าที่ใช้ในการสร้างความเชื่อถือได้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจากการศึกษา Bhandari (2023), Delve and Limpaecher (2023) และ Hales et al. (2010) สามารถสรุปกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัยได้ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 กระบวนการและขั้นตอนการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย

Table 3. Processes and Step for Investigator Triangulation

ขั้นตอน (Step)	กระบวนการ Processes
ขั้นเตรียมการ (Designing the Study)	1. การสรรหานักวิจัยที่มีคุณสมบัติและภูมิหลังที่แตกต่างกันอย่างน้อย 2 คน (Recruitment of researchers with at least 2 different qualifications and backgrounds) 2. การจัดทำเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล (Constructing Data Collection Tool) 3. การฝึกอบรมนักวิจัย (Researcher Training)
ขั้นดำเนินการ (Processes)	1. นักวิจัยแต่ละคนออกไปทำการเก็บข้อมูล (Individual Data Collection) 2. การประชุมร่วมกันเพื่ออภิปรายผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection Results Discussion) 3. นักวิจัยแต่ละคนดำเนินการกำหนดรหัสเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล (Individual Data Coding) 4. การประชุมร่วมกันเพื่ออภิปรายผลการกำหนดรหัส (Data Coding Results Discussion) 5. การกำหนดรหัสในเอกสารเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งอาจจะการกำหนดรหัสแบบเห็นพ้องกันหรืออาจแยกกันไปกำหนดรหัส (Transcript Coding by Consensus Coding or Split Coding) 6. การเปรียบเทียบการกำหนดรหัสของแต่ละคน แล้วสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล (Comparison Data Coding Results and Data Analysis Summarising)
ขั้นการรายงานผล (Reporting Study Results))	1. การนำเสนอผลการวิจัย (Research Results Presentation) 2. การเขียนรายงานการวิจัย (Research Results Reporting)

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นกระบวนการดำเนินการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นการสรรหานักวิจัยที่มีคุณสมบัติและภูมิหลังที่แตกต่างกันอย่างน้อย 2 คน การจัดทำเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และการฝึกอบรมนักวิจัยให้มีความเข้าใจในเรื่องที่จะทำการวิจัย 2) ขั้นดำเนินการ เป็นขั้นการมอบหมายให้นักวิจัยแต่ละคนออกไปทำการเก็บข้อมูล การจัดประชุมร่วมกันเพื่ออภิปรายผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล การกำหนดรหัสเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลของนักวิจัยแต่ละคน การจัดประชุมร่วมกันเพื่ออภิปรายผลการกำหนดรหัส การทำกำหนดรหัสในเอกสารเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งอาจจะกำหนดรหัสแบบเห็นพ้องกันหรืออาจแยกกันไปกำหนดรหัส และเปรียบเทียบการกำหนดรหัสของแต่ละคนแล้วสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล และ 3) ขั้นการรายงานผล เป็นขั้นการนำเสนอผลการวิจัย และการเขียนรายงานการวิจัย

ส่วนสรุป

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นระเบียบวิธีที่มุ่งเน้นการทำความเข้าใจปรากฏการณ์และประสบการณ์ของมนุษย์อย่างเจาะลึก โดยสามารถนำพื้นฐานทางปรัชญาที่เน้นปรากฏการณ์วิทยาเชิงพรรณนา ซึ่งมุ่งทำ

ความเข้าใจประสบการณ์ของมนุษย์โดยปราศจากการตีความจากมุมมองทฤษฎีหรือนักวิจัย และปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์มนุษย์ในบริบทของการดำรงอยู่ในโลกและความสัมพันธ์กับผู้อื่น นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการเปลี่ยนข้อมูลดิบเป็นผลลัพธ์ที่มีคุณค่า โดยใช้วิธีการที่ช่วยให้นักวิจัยสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมและประสบการณ์ของมนุษย์ด้วยการไตร่ตรองได้อย่างละเอียด เพื่อสร้างความจริงที่มีความสมบูรณ์และเชื่อถือได้ ทั้งนี้ การวิจัยเชิงคุณภาพยังให้ความสำคัญกับความเข้มงวดในการวิเคราะห์ข้อมูล และการยอมรับความยืดหยุ่นในกระบวนการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ การลดทอน การไตร่ตรอง และการปรับปรุง

สำหรับความสำคัญของกลยุทธ์ความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อลดอคติและเพิ่มคุณภาพที่สำคัญ ยังคงให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและตีความข้อมูลที่สะท้อนความเป็นจริงได้อย่างแท้จริง โดยความเชื่อถือได้ คือ ผลการวิจัยที่มีความสม่ำเสมอ เป็นระบบ และผ่านกระบวนการอย่างรอบคอบ ซึ่งในส่วนการยืนยันได้ เป็นการตรวจสอบว่าข้อสรุปที่ได้มีฐานข้อมูลและทฤษฎีรองรับโดยไม่มีอิทธิพลหรืออคติส่วนตัวจากผู้วิจัย และการถ่ายโอนได้ เป็นการมุ่งเน้นให้ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทแวดล้อมตามสถานการณ์อย่างเพียงพอและเป็นกลางได้อย่างแท้จริง และท้ายสุดของบทความวิชาการนี้คือ การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัยที่สำคัญ มีกระบวนการตรวจสอบในขั้นเตรียมการ โดยสรรหานักวิจัย จัดทำเครื่องมือวิจัย วิธีการ และจัดอบรมทำความเข้าใจกับผู้ร่วมวิจัยทุกคน ขั้นตอนต่อมาคือ ขั้นตอนการ เป็นการลงพื้นที่ภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผลข้อมูล และสรุปผลลัพธ์ข้อมูลร่วมกัน ลำดับขั้นสุดท้ายคือ ขั้นรายงานผล คือ การนำเสนอผลการวิจัย และเขียนรายงานการวิจัย

อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดเกี่ยวกับการตรวจสอบสามเส้าด้านนักวิจัย มีดังนี้

1. คุณสมบัติของนักวิจัย เนื่องจากการหานักวิจัยที่มีคุณสมบัติ ความเชี่ยวชาญ และทักษะในบริบทเดียวกันได้ค่อนข้างยาก
2. เวลาและทรัพยากร เนื่องจากการตรวจสอบแบบสามเส้าใช้เวลาในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนค่อนข้างนานมาก โดยเฉพาะการวิเคราะห์และปรึกษากับนักวิจัยหลายคน ทำให้ไม่มีความเหมาะสมกับโครงการที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและเวลา
3. การตีความข้อมูล เนื่องจากการตรวจสอบร่วมกันทำให้นักวิจัยแต่ละคนอาจตีความข้อมูลแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการสรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องกันอย่างสมบูรณ์ได้

องค์ความรู้หรือการนำไปใช้ประโยชน์

การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัยเป็นกลยุทธ์ที่นำไปใช้เพื่อเป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพงานวิจัยเชิงคุณภาพให้มีความเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ โดยองค์ความรู้ที่ได้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ มีดังต่อไปนี้

1. การใช้แหล่งข้อมูล (Data Triangulation) นักวิจัยสามารถใช้ข้อมูลจากแหล่ง การสัมภาษณ์ การสังเกต การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหรือสารสนเทศ เพื่อนำมาเปรียบเทียบความสอดคล้องของข้อมูล ทำให้ผลการวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้น
2. การใช้วิธีการเก็บข้อมูล (Methodological Triangulation) นักวิจัยสามารถใช้วิธีการวิจัยเชิงสัมภาษณ์ เชิงสังเกตภาคสนาม และเชิงเอกสาร ในการช่วยมุมมองของปรากฏการณ์ที่ศึกษาแต่ละมิติ และสามารถตรวจสอบความสอดคล้องของผลการวิจัยจากวิธีการที่แตกต่างกันได้
3. การตรวจสอบโดยนักวิจัยและผู้ร่วมวิจัย (Investigator Triangulation) การมีนักวิจัยหลายคน ร่วมกันวิเคราะห์และตีความข้อมูล สามารถช่วยลดความลำเอียงที่อาจเกิดจากนักวิจัยเพียงคนเดียว เนื่องจากนักวิจัยแต่ละคนอาจจะมีมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งจะทำให้การตีความมีความเป็นกลางและมีความ เชื่อถือได้มากขึ้น
4. การใช้ทฤษฎีสามเล้า (Triangulation Theory) การนำทฤษฎีที่หลากหลายมาใช้ในการอธิบาย ผลการวิจัยช่วยให้สามารถเปรียบเทียบและตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลตามมุมมองทางทฤษฎี แตกต่างกันได้ ทำให้ผลการวิจัยมีความลึกซึ้งและน่าเชื่อถือ
5. การสะท้อนกลับ (Analytical Triangulation) นักวิจัยสามารถตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูลซ้ำ ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อค้นหาข้อมูลที่ได้และยังคงมีความสอดคล้องสมเหตุสมผลในบริบท แตกต่างกันได้

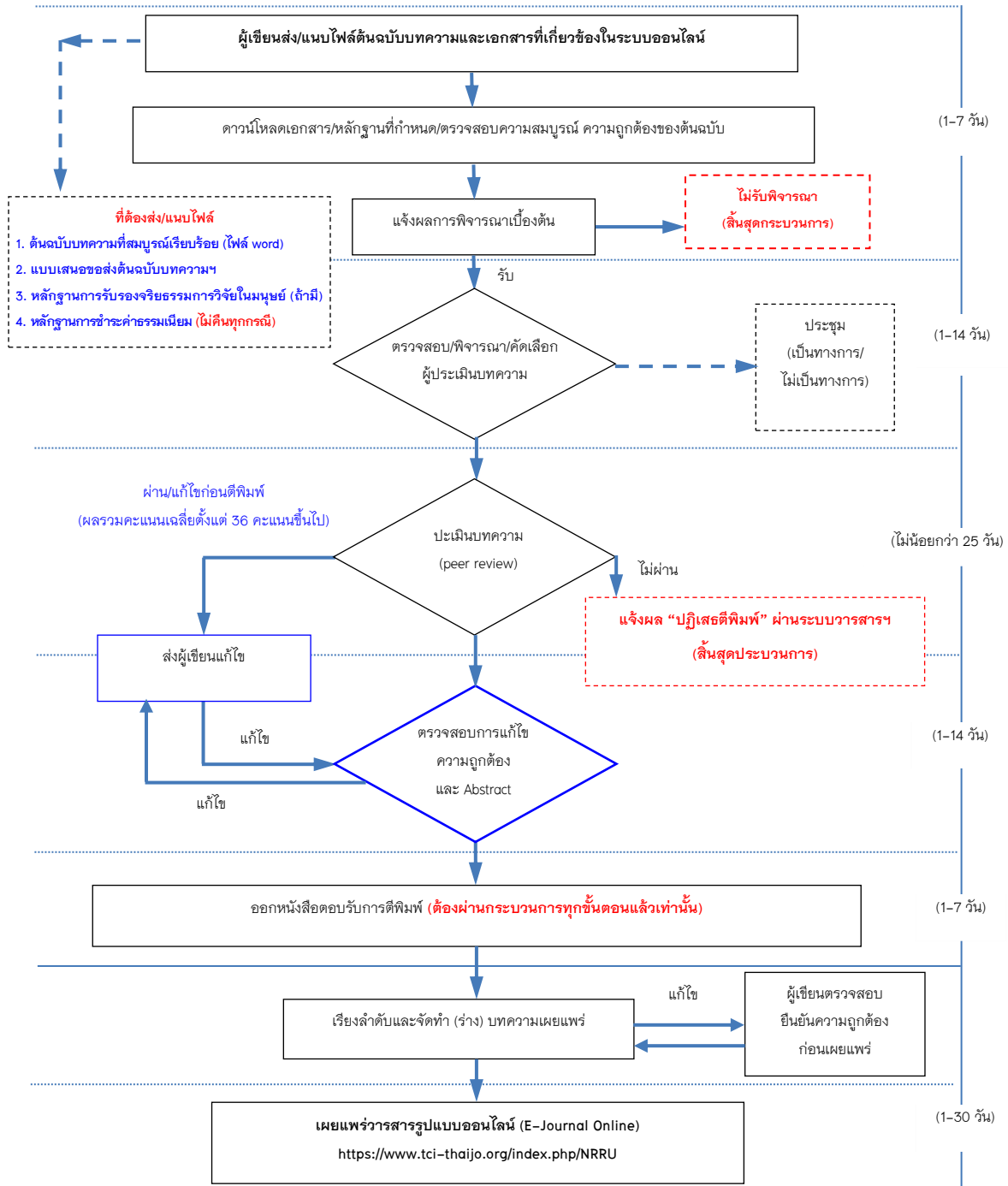
เอกสารอ้างอิง

- Ahmed, S. K. (2024). The pillars of trustworthiness in qualitative research. *Journal of Medicine, Surgery, and Public Health*, 2, 100051. <https://doi.org/10.1016/j.glmedi.2024.100051>
- Bhandari, P. (2023). *Triangulation in Research: Guide, Types, Examples*. Scribbr. <https://www.scribbr.com/methodology/triangulation/>
- Delve, Ho, L., & Limpaecher, A. (2023). *What Is Investigator triangulation in Qualitative Analysis?*. <https://delvetool.com/blog/researcher-triangulation/>
- Donkoh, S., & Mensah, J. (2023). Application of triangulation in qualitative research. *Journal of Applied Biotechnology and Bioengineering*, 10(1), 6–9.
- Flick, U. (2018). Triangulation. In Denzin, N. K., and Lincoln, Y. S. (Eds), *The Sage Handbook of Qualitative Research* (5th ed.), (pp. 777–804). Sages.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (n.d.). *Effective evaluation*. San Francisco. Jossey-Bass, in press.
- Guba, E., & Lincoln, Y. S. (1989). *Fourth Generation Evaluation*. Sage.
- Hales, D., Peersman, G., & Kiwango, E. (2010). *An introduction to triangulation*. UNAIDS.
- Heidegger, M. (1927). *Being and time*. Harper & Row.

- Husserl, E. (1913). *Ideas: General introduction to pure phenomenology*. Collier.
- Joungtrakul, J. (2010). *Qualitative research: A tool for knowledge creation for national development*. Business Law Center International.
- Lemon, L. L., & Hayes, J. (2020). Enhancing Trustworthiness of Qualitative Findings: Using Leximancer for Qualitative Data Analysis Triangulation. *The Qualitative Report*, 25(3), 604–614.
- Lim, W. M. (2024). What Is Qualitative Research? An Overview and Guidelines. *Australasian Marketing Journal*, 1–31. DOI: 10.1177/14413582241264619
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Sage.
- Meydan, C. H., & Akkaş, H. (2024). The Role of Triangulation in Qualitative Research: Converging Perspectives. In *Principles of Conducting Qualitative Research in Multicultural Settings* (pp. 98–129). IGI Global. DOI: 10.4018/979-8-3693-3306-8.ch006
- Morse, J. (2018). Reframing rigor in qualitative inquiry. In Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (Eds.), *The Sage Handbook of Qualitative Research* (5th ed.) (pp. 1372–1409). Sage.
- Mosbah, A. (2024). Ensuring Reliability and Validity in Qualitative Social Sciences Research. In *Principles of Conducting Qualitative Research in Multicultural Settings* (pp. 130–145). IGI Global. DOI: 10.4018/979-8-3693-3306-8.ch007
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. Sage.
- Nizamidou, C. (2023). Provocative products, the boomerang effect, the shooting star crisis and the panacea of workforce diversity. *EuroMed Journal of Business*, 18(2), 248–269. doi: 10.1108/emjb-05-2021-0067
- Papavasileiou, E. F., & Dimou, I. (2024). Evidence of construct validity for work values using triangulation analysis. *EuroMed Journal of Business*. <https://doi.org/10.1108/EMJB-10-2023-0287>
- Patton, M., Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods* (2nd ed.). Sage.
- Smith, J. A., Jarman, M., & Osborn, M. (1999). Doing interpretative phenomenological analysis. In Murray, M., & Chamberlain, K. (eds.), *Qualitative Health Psychology: Theories and Methods* (pp.218–240). Sage.
- Tanoamchard, W., Unphim, U., & Joungtrakul, J. (2020). Presentation of Qualitative Research Findings. *NRRU Community Research*, 14(4), 1–13. <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2020.61>
- Tomaszewski, L. E., Zarestky, J., & Gonzalez, E. (2020). Planning Qualitative Research: Design and Decision Making for New Researchers. *International Journal of Qualitative Methods*, 19, 1–7. <https://doi.org/10.1177/1609406920967174>

คำชี้แจงการเขียนต้นฉบับบทความ เพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม

หมายเหตุ : - วารสารฯ เปิดรับพิจารณาต้นฉบับบทความอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

- ต้นฉบับบทความไฟล์ word และเอกสารที่เกี่ยวข้องจะต้องส่งเข้าระบบวารสารออนไลน์ เท่านั้น
- กรณีผ่านแบบมีแก้ไขจะทำการออกหนังสือตอบรับและจัดเรียงลำดับตามฉบับการเผยแพร่ต่อไป
- กรณีผ่านแบบมีการแก้ไข สามารถออกใบตอบรับการตีพิมพ์ได้ ใช้ระยะเวลาโดยประมาณ 60 วัน (เริ่มนับจากวันที่รับพิจารณา)
- จำนวนวันที่ปรากฏในขั้นตอน อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

วารสารฯ รับต้นฉบับบทความที่เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนเท่านั้น ดังนั้น ก่อนส่งเพื่อขอรับการพิจารณาตามกระบวนการ ***ผู้เขียน ต้องระบุข้อมูลที่สามารถติดต่อประสานงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขการแจ้งผล และอื่น ๆ ตามขั้นตอนได้จริงอย่างต่อเนื่องจนสิ้นสุดกระบวนการ และได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่เรียบร้อยแล้ว ขอสงวนสิทธิ์การปฏิเสธรับบทความ กรณีไม่สามารถติดต่อผู้เขียนได้***

เกณฑ์การประเมิน/พิจารณาบทความ

โดยผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) ไม่น้อยกว่า 2-3 คนขึ้นไป ต่อ 1 บทความ ในรูปแบบ Double blinded ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กำหนดผลการพิจารณา 4 ระดับ ดังนี้

41 – 50 คะแนน	แก้ไขน้อยก่อนตีพิมพ์เผยแพร่
31 – 40 คะแนน	แก้ไขปานกลางก่อนตีพิมพ์เผยแพร่
21 – 30 คะแนน	แก้ไขมาก โดยให้แก้ไขใหม่และส่งประเมินอีกครั้ง
1 – 20 คะแนน	ไม่เหมาะสมที่จะตีพิมพ์เผยแพร่

ต้องมีผลรวมคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 36 คะแนนขึ้นไปเท่านั้น จึงจะผ่านเข้าสู่กระบวนการแก้ไข

และหรือบรรณาธิการพิจารณาผลการประเมินประกอบการพิจารณาตามความเหมาะสม

กรณีไม่ผ่านการประเมิน โดยผู้เขียนยินดีแก้ไขและประสงค์ที่จะส่งพิจารณาอีกครั้ง จะต้องเข้าสู่กระบวนการ/ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อรับการพิจารณาเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด

ผู้เขียนต้องปรับแก้บทความตามคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะของผู้ประเมินบทความ (Peer Review) พร้อมส่งบันทึกชี้แจงการแก้ไขต้นฉบับบทความ เพื่อให้บรรณาธิการตรวจสอบการแก้ไขอย่างครบถ้วน สมบูรณ์ และเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้อีกครั้ง จึงจะดำเนินการจัดส่งเข้าสู่กระบวนการจัดทำบทความ (ฉบับร่าง) ไปยังผู้เขียนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อนตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

การจัดเตรียมและจัดทำต้นฉบับบทความ

ต้นฉบับ: ต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด (Microsoft Word) บนกระดาษขาว A4 หนึ่งหน้าเดียว (1 คอลัมน์) เว้นระยะขอบกระดาษ (Margin) ทุกด้าน 1 นิ้ว พิมพ์เว้นวรรคและหรือช่องว่าง 1 เคาะ และระยะห่างบรรทัด 1 เท่า (Single spaced)

ความยาว: บทความวิจัย ต้องอยู่ระหว่าง 15-20 หน้า และบทความวิชาการ ต้องอยู่ระหว่าง 10-20 หน้า โดยรวมรูปภาพ ตาราง และอื่น ๆ ทั้งฉบับ ที่มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง เหมาะสม **โดยจะทำการตรวจสอบต้นฉบับบทความไฟล์ Word จากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการดำเนินงานวารสารฯ เท่านั้น (Microsoft Windows 10 Pro)** สำหรับรูปภาพประกอบที่ไม่ได้ใช้โปรแกรมวาดขึ้น ต้องส่งไฟล์รูปภาพจริงที่ชัดเจนเพิ่มเติมมาพร้อมกับต้นฉบับ

ส่วนประกอบหลักที่ต้องมีในต้นฉบับบทความ

บทความวิจัย/Research Article	บทความวิชาการ/Academic Article
ชื่อเรื่องภาษาไทย (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา))	
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (Times New Roman regular font size 12 and Bold)	
ชื่อ-นามสกุลผู้แต่งภาษาไทย (TH Niramit AS ขนาด 14" (ตัวอักษรปกติ))	
ชื่อ-นามสกุลผู้แต่งภาษาอังกฤษ (Times New Roman regular font size 10)	
สถานะ/หน่วยงาน/สังกัด/จังหวัด/ประเทศ ภาษาไทย (TH Niramit AS ขนาด 12" (ตัวอักษรเอียง)) เรียงตามลำดับชื่อ	
ภาษาอังกฤษ: Status/Agency/Affiliation/Province/Country (Times New Roman regular font Size 8 and Italic)...Sorted by name	
Abstract (Times New Roman regular font size 12 and Bold).	
For an abstract, 10-point Times New Roman regular font and 250-350 words must be included and contain.	
Keywords: (Times New Roman regular font size 10, 3-5 keywords)	
บทคัดย่อ (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา))	
คำสำคัญ: (TH Niramit AS ขนาด 14" (ตัวอักษรปกติ) 3-5 คำ เท่านั้น)	
บทนำ/Introduction (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา) เนื้อหา (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรปกติ)	

บทความวิจัย/Research Article	บทความวิชาการ/Academic Article
วัตถุประสงค์การวิจัย/Research Objectives (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา) เนื้อหา (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรปกติ)	เนื้อเรื่อง/Subject (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา) เนื้อหา (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรปกติ)
การทบทวนวรรณกรรม/Literature Review (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา) เนื้อหา (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรปกติ)	ส่วนสรุป/Conclusion (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา) เนื้อหา (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรปกติ)
กรอบแนวคิดในการวิจัย สมมติฐานการวิจัย คำถามการวิจัย ปัญหาการวิจัย และอื่น ๆ อาจรวมการตรวจสอบเอกสารด้วยก็ได้ (ให้กำหนดเป็นหัวข้อรอง (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา) เนื้อหา (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรปกติ)	องค์ความรู้หรือการนำไปใช้ประโยชน์/Benefit, Utilizaion (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา) เนื้อหา (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรปกติ)
วิธีดำเนินการวิจัย/Research Methodology (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา) เนื้อหา ระบุวิธีดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยที่เลือกใช้ในงานวิจัย โดยต้องประกอบไปด้วย ประชากร, กลุ่มตัวอย่างและวิธีการได้มา, เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการหาคุณภาพและผลคุณภาพเครื่องมือ, การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ถ้ามี), วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล, วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่เลือกใช้ และหรือวิธีดำเนินการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน (ให้กำหนดเป็นหัวข้อรอง) (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรปกติ)	เอกสารอ้างอิง/References (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา) โดยอ้างอิงบทความและงานวิจัยไม่เกิน 5 ปี (ระบุเลข doi (ถ้ามี)) และอนุญาตอ้างอิงเฉพาะเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับฐานข้อมูลรายงานทางสถิติ เท่านั้น) การอ้างอิงรูปแบบ American Psychological Association–APA (7th Edition)
ผลการวิจัย/Research Results (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา) แสดงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรปกติ))	
อภิปรายผล/Discussion (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา) เนื้อหา (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรปกติ)	
ข้อเสนอแนะ/Suggestion (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา) เนื้อหา (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรปกติ)	
การนำไปใช้ (ถ้ามี)/Output/Outcome/Impact (If any) (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา) เนื้อหา (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรปกติ)	
กิตติกรรมประกาศ/Acknowledgements (กรณีได้รับทุนสนับสนุน) (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา) เนื้อหา (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรปกติ)	
เอกสารอ้างอิง/References (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรหนา) เนื้อหา (TH Niramit AS ขนาด 16" (ตัวอักษรปกติ)	

หมายเหตุ: บทความที่เป็นภาษาอังกฤษทั้งฉบับ ใช้ตัวอักษร Times New Roman regular font โดยหัวข้อหลักใช้ขนาด 12" (หนา) สำหรับเนื้อหา ตาราง และภาพ ใช้ขนาด 10" (ปกติ) ยกเว้นหน้าแรก (ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สถานะและสังกัด บทคัดย่อ คำสำคัญ) ใช้รูปแบบดังระบุในตารางข้างต้นนี้

การเขียนเนื้อหา (Text) ที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้ และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน และแสดงตัวเลขในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วย **ทศนิยมไม่เกิน 4 ตำแหน่ง ในบทความทั้งฉบับ** ตัวอย่างเช่น 0.0, 0.00, 0.000, 0.0000 (กรณี .0, .00, .000, .0000 ให้ใส่ 0.0, 0.00, 0.000, 0.0000)

– การอ้างอิงถึงชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์แทรกปนเนื้อหาในบทความ (Citation) ใช้ระบบนาม-ปี (APA 7th) โดย “อ้างถึงใน และหรืออ้างถึงใน” ไม่ได้รับอนุญาตให้นำมาใช้อ้างอิง, การอ้างอิงบทสัมภาษณ์เฉพาะในเนื้อหาเท่านั้น, บทความและงานวิจัยที่นำมาใช้อ้างอิงต้องไม่เกิน 5 ปี, เว็บไซต์สามารถอ้างอิงได้เฉพาะรายงานข้อมูลตัวเลขทางสถิติจากฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้และสามารถสืบค้นเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ถูกต้องเท่านั้น

– การแสดงตารางในบทความ ให้เรียงลำดับด้วยตัวเลข พิมพ์คำอธิบายตารางจัดวางไว้ชิดซ้าย โดยทุกตารางต้องพิมพ์ชื่อตารางและคำบรรยายตารางแบบสองภาษา (Bilingual) เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16” (ปกติ) English: Times New Roman regular font size 10)

Table 1. Table Name (TH Niramit AS ขนาด 16” (ปกติ))

คอลัมน์ 1	คอลัมน์ 2	คอลัมน์ 3	คอลัมน์ 4	คอลัมน์ 5
(Column name)	(Column name)	(Column name)	(Column name)	(Column name)
เนื้อหาในตาราง: บทความภาษาไทยแบบสองภาษา (Bilingual) (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ: TH Niramit AS ขนาด 10-16” (ปกติ))				
บทความภาษาอังกฤษ (English: Times New Roman regular font size 8-10)				

แสดงสัญลักษณ์ทางสถิติและหรือความหมายทางสถิติ (ถ้ามี)

ที่มา: (ถ้ามีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลสารสนเทศ) (TH Niramit AS ขนาด 14” (ปกติ))

(ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16” (ปกติ) English: Times New Roman regular font size 10)

คำอธิบายใต้ตาราง เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16” (ปกติ) English: Times New Roman regular font size 10)

– การแสดงภาพในบทความ ให้เรียงลำดับด้วยตัวเลข และพิมพ์คำอธิบายภาพไว้กลางหน้ากระดาษด้านล่างของภาพ โดยทุกภาพต้องพิมพ์ชื่อภาพและคำบรรยายภาพแบบสองภาษา (Bilingual) เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

เนื้อหาในภาพ

บทความภาษาไทย: เป็นแบบสองภาษา (Bilingual) (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ:

TH Niramit AS ขนาด 10-16” (ปกติ))

บทความภาษาอังกฤษ (English: Times New Roman regular font size 8-10)

ภาพที่ 1 ชื่อภาพ (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16” (ปกติ) English: Times New Roman regular font size 10)

Figure 1. Picture name (TH Niramit AS ขนาด 16” (ปกติ))

ให้เพิ่มเติม กรณีเป็นภาพถ่าย (In case of using computer software technology or engineering technology system)

ที่มา: ถ่ายภาพเมื่อวันที่ เดือน ปี ณ จังหวัด

Source: Photo recorded on date, month, year at Province

และกรณีเป็นภาพที่วาดขึ้นโดยใช้โปรแกรมและหรือระบบทางเทคโนโลยีทางวิศวกรรม/คอมพิวเตอร์ (In case of photography: Add more detail)

ที่มา: อ้างอิงแบบ นาม-ปี

Source: APA7th Education

คำอธิบายใต้ตาราง เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด ((ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16” (ปกติ) English: Times New Roman regular font size 10)

รูปแบบและการเขียนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหา การอ้างอิงท้ายบทความ การอธิบายเพิ่มเติมและการอ้างอิงสารสนเทศใต้ตารางและภาพ: ให้เป็นไปตามการอ้างอิงแบบ APA 7th Edition (ศูนย์นวัตกรรมทางการศึกษา สืบค้นพิมพ์และสื่อออนไลน์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2564, หน้า 5-18) ตัวอย่างเช่น

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-Text Citation) ใช้ระบบนาม-ปี (แล้วแต่กรณีและการอ้างอิงหน้าข้อความและหรืออ้างอิงหลังข้อความ) โดยแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ (Translated Thai to English) ตัวอย่างเช่น

กรณีผู้แต่ง 1 คน: รุจิรา ริการมย์ (Rikharom, 2023) หรือ (Rikharom, 2023) หรือ Rikharom (2023)

กรณีผู้แต่ง 2 คน: รุจิรา ริการมย์ และ วิศวมาศ ภักดีกุล (Rikharom & Bhaktikul, 2023) หรือ (Rikharom & Bhaktikul, 2023)

กรณีผู้แต่ง 3 คนขึ้นไป: รุจิรา ริการมย์ และคณะ (Rikharom et al., 2023) หรือ (Rikharom et al., 2023)

กรณีหน่วยงาน/องค์กร: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (Nakhon Ratchasima Rajabhat University, 2023) หรือ (Nakhon Ratchasima Rajabhat University, 2023) หรือ (Nakhon Ratchasima Rajabhat University, 2023)

กรณีการอ้างอิงจากบทสัมภาษณ์: ชื่อแทนหรือรหัสแทนชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ กรณีเป็นคนไทย (นักวิชาการ ศึกษา, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 มิถุนายน 2566) กรณีเป็นชาวต่างชาติ (Educator, personal communication, June 19, 2023) โดยไม่ต้องใส่เป็นรายการหรือเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

การอ้างอิงราชกิจจานุเบกษา: พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 (Computer Crime Act (No. 2) B.E. 2560, 2017) หรือ (Computer Crime Act (No. 2) B.E. 2560, 2017)

หมายเหตุ: กรณีภาษาอังกฤษอยู่แล้วไม่ต้องแปลและให้อ้างอิงในรูปแบบดังที่ได้ยกตัวอย่างไว้

การอ้างอิงท้ายบทความ (Reference) (ต้นฉบับบทความที่ส่งเข้าและอยู่ในกระบวนการพิจารณา):
ให้แปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ตามรูปแบบ APA 7th Edition พร้อมภาษาไทยกำกับไว้ด้วย การเรียงบรรณานุกรม ใช้หลักการเดียวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรือ Dictionary ที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป โดยคำที่มีตัวสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ ก-กษ และหรือภาษาอังกฤษ A-Z ตัวอย่างเช่น **หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์** (เลข DOI ถ้ามี ให้ใส่ไว้ท้ายสุด และอ้างอิงไทยไว้ก่อน (In Thai))
 กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2559). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows* (พิมพ์ครั้งที่ 11). พิมพ์ลักษณ์.
 Wanichbancha, K. (2016). *Advanced statistical analysis with SPSS for Windows* (11th ed.). Pimluk. [http://doi.org/xx.xxxx/xxxxx/\(In Thai\)](http://doi.org/xx.xxxx/xxxxx/(In Thai))

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (3th ed.). Harper & Collings. <http://doi.org/xx.xxxx/xxxxx>

วารสาร

รุจิรา ริการมย์. (2566). ต้นแบบคู่มือการเขียนบทความวิจัยทางสังคมศาสตร์สำหรับวารสารวิชาการ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 15(2), 181–202. <http://doi.org/xx.xxxx/xxxxx>

Rikharom, R. (2023). Handbook Guideline for Writing Research Articles in Social Sciences for Academic Journal. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 15(2), 181–202. <http://doi.org/xx.xxxx/xxxxx> (In Thai)

Rikharom, R., & Chansanam, W. (2023). Essential Competencies for Digital Workforce of Provincial Office in Thailand Using Delphi Technique. *JOURNAL OF INFORMATION SCIENCE THEORY AND PRACTICE*, 11(4), 51–81, <https://doi.org/10.1633/JISTaP.2023.11.4.4>

รายงานวิจัย

รุจิรา ริการมย์. (2563). ต้นแบบคู่มือการเขียนบทความสำหรับวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

Rikharom, R. (2020). Model Guide for Writing Research Articles for Community Journals, Nakhon Ratchasima Rajabhat University. *Research Report*. Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (In Thai)

วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์

(ไม่ได้ตีพิมพ์)

รุจิรา ริการมย์. (2566). *สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับกำลังคนดิจิทัลของสำนักงานจังหวัดในประเทศไทย: การศึกษาด้วยเทคนิคเดลฟาย*. [วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Rikharom, R. (2023). *Essential Competencies for Digital Workforce of Provincial Office in Thailand: Using Delphi Technique*. [Unpublished doctoral dissertation]. Khon Kaen University. (In Thai)

(จากเว็บไซต์ ไม่อยู่ในฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์)

รุจิรา รัตนารมย์. (2566). *สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับกำลังคนดิจิทัลของสำนักงานจังหวัดในประเทศไทย: การศึกษาด้วยเทคนิคเดลฟาย*. [วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น]. ระบุชื่อเว็บไซต์. URL

Rikharom, R. (2023). *Essential Competencies for Digital Workforce of Provincial Office in Thailand: Using Delphi Technique*. [Doctoral dissertation, Khon Kaen University]. วิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Thesis). <https://app.gs.kku.ac.th/gs/th/page/e-Thesis/> (In Thai)

(จากฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์)

รุจิรา รัตนารมย์. (2566). *สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับกำลังคนดิจิทัลของสำนักงานจังหวัดในประเทศไทย: การศึกษาด้วยเทคนิคเดลฟาย*. [วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น]. ระบุชื่อฐานข้อมูล.

Rikharom, R. (2023). *Essential Competencies for Digital Workforce of Provincial Office in Thailand: Using Delphi Technique*. [Doctoral dissertation, Khon Kaen University]. วิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Thesis). (In Thai)

รายงาน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2561). *รายงานประจำปี 2561*. 21 เซ็นจูรี. http://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc_annual_report_2561.pdf

Office of the Civil Service Commission. (2018). *Annual report 2018*. 21 Century. http://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc_annual_report_2561.pdf (In Thai)

National Cancer Institute. (2019). *Taking time: Support for people with cancer* (NIH Publication No. 18-2059). U. S. Department of Health and Human Services, National Institutes of Health. <http://www.cancer.gov/publications/patient-education/takingtime.pdf>

กรณีรายงานที่จัดทำโดยผู้เขียนรายบุคคล

รุจิรา รัตนารมย์, สุตารัตน์ ม่วงกลาง, วิศวมาศ ภักดีกุล. (2567). *การสร้างคู่มือปฏิบัติงาน: แนวปฏิบัติที่ดีในกลุ่มงานเผยแพร่และบริการการวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*.

Rikharom, R., Muangklang, S., & Bhaktikul, W. (2024). *Creating Work Manuals: Best Practices in Dissemination and Research Service Subdivision within the Research and Development Institute at Nakhon Ratchasima Rajabhat University*. Research and Development Institute at Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (In Thai)

กรณีราชกิจจานุเบกษา

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560. (2560, 24 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 10 ก. หน้า 24-35.

เอกสารประกอบการประชุม/การประชุมวิชาการ ที่ไม่มี Proceeding (Symposium)/การนำเสนองานวิจัยหรือการนำเสนอโปสเตอร์ (Paper/Poster Presentation)/รายงานการประชุมเชิงวิชาการที่มี Proceeding ในรูปแบบเล่มหนังสือ รูปแบบวารสาร เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์ (เอกสารประกอบการเรียน) สารสนเทศที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง เว็บไซต์ (เฉพาะรายงานตัวเลขทางสถิติ) และอื่น ๆ ให้เป็นไปตามการอ้างอิงแบบ APA 7th Edition (ศูนย์นวัตกรรมการศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2564, 15-18)

หมายเหตุ กรณีผู้แต่ง 2 คน ผู้แต่ง 3–20 คน ให้ใส่ชื่อทุกคน ผู้แต่ง 21 คนขึ้นไป ให้ใส่ชื่อและสกุลของผู้แต่งคนที่ 1–19 ตามด้วยเครื่องหมาย , ... ก่อนชื่อคนสุดท้าย

กรณีอ้างอิงข้อมูลสารสนเทศจากประเทศไทย ให้ระบุ (In Thai) ต่อท้ายจากการแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

กรณีต่างประเทศไม่ต้องระบุ (In Thai)

กรณีชื่อเว็บไซต์มีภาษาไทยให้คงไว้โดยไม่ต้องแก้ไขเป็นภาษาอังกฤษ

กรณีไม่ปรากฏปี พ.ศ. หรือ ค.ศ. ให้ระบุ ม.ป.ป. หรือ n.d.

****บทความที่ผ่านกระบวนการและได้รับการเผยแพร่ลงตีพิมพ์ จะแสดงเอกสารอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น****

สำหรับแบบฟอร์มต้นฉบับบทความวิจัย และบทความวิชาการ/ปริทัศน์ ดำเนินการตามรายละเอียดข้างต้น และสามารถดาวน์โหลดได้ที่ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/announcement>

การส่งต้นฉบับ : ส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/about/submissions> และกรอกข้อมูลตามที่ระบุไว้ในเอกสารที่ต้องส่งแนบไฟล์ ให้ครบถ้วน ในขั้นตอนการดำเนินงาน พร้อมลงนามให้ครบถ้วน โดยกำหนดให้ **ส่งไฟล์ต้นฉบับบทความเป็น Word อย่างเดียวเท่านั้น ผ่านระบบออนไลน์ที่แจ้งไว้ข้างต้น** สำหรับเอกสารประกอบอื่น ๆ ตามที่ระบุไว้ สามารถส่งไฟล์เป็น PDF หรือไฟล์นามสกุลรูปภาพได้ทางอีเมล (E-mail: journal-rdi@nrru.ac.th) และให้พิมพ์ข้อความแจ้งในระบบออนไลน์ หรือโทรศัพท์แจ้งผู้ประสานงานวารสารฯ และเมื่อผู้เขียนย้ายที่อยู่หรือเดินทางไปจากสถานที่อยู่เดิมเป็นเวลานาน ควรแจ้งประสานให้วารสารฯ ได้ทราบด้วย

การปรับแก้ต้นฉบับก่อนเข้าสู่กระบวนการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและหลังผลการพิจารณา : โดยทั่วไป ผู้อ่านบทความ (Reviewer) จะตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนด้านวิชาการแล้วส่งให้ผู้เขียนปรับแก้ สิทธิในการปรับแก้ต้นฉบับเป็นของผู้เขียน แต่กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิในการตีพิมพ์เฉพาะที่ผ่านความเห็นชอบตามรูปแบบที่เรียบร้อยและสาระของวารสารฯ ที่ครบถ้วนเท่านั้น โดยบทความที่อยู่ระหว่างดำเนินการทั้งหมด ซึ่งยังไม่ได้ได้รับการเผยแพร่ตีพิมพ์ สามารถยกเลิกการตีพิมพ์ได้หากผู้เขียนและบทความไม่เป็นไปตามเกณฑ์ คำชี้แจงและหรือแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ โดยบรรณาธิการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีสิทธิ์ยกเลิกการตีพิมพ์ได้ **ทุกกรณี** ทั้งนี้ ต้องสามารถประสานงาน ติดต่อผู้เขียนได้อย่างต่อเนื่องจนกว่าบทความจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

การตรวจทานต้นฉบับก่อนตีพิมพ์ (Final Proof): ผู้เขียนต้องตรวจทานพิสูจน์อักษรในลำดับสุดท้าย เพื่อให้ความเห็นชอบในความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหา ก่อนตีพิมพ์

ลิขสิทธิ์ในบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร: บทความที่ได้ลงตีพิมพ์ในวารสารเป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ขอสงวนสิทธิในการพิจารณาลงตีพิมพ์ หากเกิดปัญหาบรรณาธิการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีสิทธิในการยกเลิกตีพิมพ์บทความได้ทันที

ค่าธรรมเนียมการส่งต้นฉบับบทความเข้าสู่กระบวนการพิจารณา เป็นไปตามประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ 1772/2565 ประกาศ ณ วันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 ดังนี้

1. บทความภาษาไทย บทความละ 1,500 บาท	2. บทความภาษาอังกฤษ บทความละ 3,000 บาท
- อัตราค่าบริการตีพิมพ์ (หลังผ่านการประเมินฯ และตอบรับตีพิมพ์)

1. บทความภาษาไทย บทความละ 3,500 บาท	2. บทความภาษาอังกฤษ บทความละ 4,000 บาท

โดยชำระเงินผ่าน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ชื่อบัญชี วารสารชุมชนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประเภทออมทรัพย์ สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่บัญชี 419-1-76208-0 ****ไม่สามารถคืนเงินทุกกรณี****

ติดต่อสอบถามบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัย ได้ที่ สถาบันวิจัยและพัฒนา อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 9) ชั้น 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 โทรศัพท์ 0-4400-9009 ต่อ 9462 โทรสาร 0-4427-2941

E-mail: journal-rdi@nrru.ac.th

แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม

บทความ: ☐ ภาษาไทย ☐ ภาษาอังกฤษ วันที่

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย):

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ):

(เพิ่มเติมข้อมูลผู้เขียนให้ครบทุกคน)

ผู้เขียนหลัก 1:

สถานะ/หน่วยงาน/สังกัด/จังหวัด/ประเทศ:

หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อได้จริง: E-mail :

ผู้เขียนร่วม 2:

สถานะ/หน่วยงาน/สังกัด/จังหวัด/ประเทศ:

E-mail:

ขอส่งต้นฉบับ: ☐ บทความวิจัย 15-20 หน้าต่อบทความ ☐ บทความวิชาการ 10-20 หน้าต่อบทความ

ศาสตร์ด้าน: ☐ สหวิทยาการสังคมศาสตร์ (องค์ความรู้จากศาสตร์สาขาเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และที่เกี่ยวข้อง)

☐ บริหารธุรกิจ (การจัดการ การเงิน การธนาคาร การตลาด การบัญชี การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ และที่เกี่ยวข้อง)

☐ สารสนเทศศึกษา (ระบบและบริหารสารสนเทศดิจิทัล การจัดการสารสนเทศดิจิทัลเพื่อสังคม เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการจัดการสารสนเทศ และที่เกี่ยวข้อง)

☐ ศึกษาศาสตร์ (การวัดผลการศึกษา หลักสูตรและการสอน การบริหารการศึกษา พลศึกษา การพัฒนาวิชาชีพ และที่เกี่ยวข้อง)

สิ่งที่ส่งมาด้วย: ☐ หลักฐานการชำระค่าธรรมเนียมส่งบทความ (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ชื่อบัญชี วารสารชุมชนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ประเภทออมทรัพย์ เลขที่บัญชี 419-1-76208-0

☐ หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ถ้ามี)

ประสงค์จะให้ประเมินคุณภาพ/พิจารณาบทความ: โดย ☐ ผู้ประเมินบทความ 2 คน ☐ ผู้ประเมินบทความ 3 คน

ผู้เขียน (หลักและร่วมทุกคน) ขอรับรองว่า

- ☐ ผู้เขียนปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม
- ☐ บทความนี้ยังไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น
- ☐ บทความนี้มีค่าความซ้ำซ้อน (Plagiarism checking report) ไม่เกินร้อยละ 20
- ☐ เป็นผลงานของผู้เขียนตามชื่อที่ระบุในบทความจริง
- ☐ บรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม มีสิทธิคัดเลือกผู้ประเมินบทความนี้
- ☐ เมื่อบทความสามารถเข้าสู่กระบวนการตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว ผู้เขียนจะชำระค่าตีพิมพ์เผยแพร่บทความตามที่ประกาศไว้
- ☐ ผู้เขียนขอถอนบทความระหว่างดำเนินการไม่ว่ากรณีใด วารสารมีสิทธิ์ไม่คืนค่าธรรมเนียมใด ๆ ทั้งสิ้น
- ☐ เมื่อบทความได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว ผู้เขียนตกลงที่จะโอนสิทธิ์ทั้งหมดให้กับสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ที่มีอยู่
- ☐ ตั๋วระบุตัวตนดิจิทัล (DOI) จะถูกกำหนดให้กับบทความหลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว

ลายมือชื่อผู้เขียนทุกคน

บทความวิจัย (ภาษาไทย, ภาษาอังกฤษ)/ Research Article (Thai, English)

(ชื่อเรื่องภาษาไทย)...(TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา)).....

(Times New Roman regular font size 12 and Bold)(ชื่อ-นามสกุล ผู้แต่ง ภาษาไทย)^{1*}, ², ³, ^x...(TH Niramit AS ขนาด 14" (ปกติ)).....(Author Names)^{1*}, ², ³, ^x (Times New Roman regular font size 10)....^{1*}, ², ³, ^x (สถานะ/หน่วยงาน/สังกัด/จังหวัด/ประเทศ)...(TH Niramit AS ขนาด 12" (เอียง))...เรียงตามลำดับชื่อ..^{1*}, ², ³, ^x (Status/Agency/Affiliation/Province/Country) ... (Times New Roman regular font Size 8 and Italic) ... Sorted by name..E-mail address (Corresponding author): ^{1*}....; (Author/Translator): ²..., ³..., ^x... (Times New Roman regular font Size 8)..

-----50 เคาะ----- (TH Niramit AS ขนาด 10" ปกติ)

รับบทความ: / ปรับแก้ไข: / ตอบรับบทความ: (TH Niramit AS ขนาด 10" (หนา))

Received: / Revised: / Accepted: (Times New Roman regular font size 8)....

(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อได้รับการเผยแพร่)

Abstract (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(An abstract of 250-350 words must be included and contain the following points)

Background and Objective:.....(Use 10-point Times New Roman regular font).....**Methology:**(Use 10-point Times New Roman regular font).....**Results:**(Use 10-point Times New Roman regular font).....**Discussion:**.....(Use 10-point Times New Roman regular font).....**Suggestion:**(Use 10-point Times New Roman regular font).....**Keywords:** (Times New Roman regular font size 10, 3-5 keywords)..1.; ..2.; ..3.; ..4.; ..5..

บทคัดย่อ (TH Niramit AS ขนาด 16" หนา)

ที่มาและวัตถุประสงค์การวิจัย:(TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ).....

ระเบียบวิธีวิจัย (วิธีดำเนินการวิจัย): (TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ).....

ผลการวิจัย: (TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ).....

อภิปรายผล: (TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ).....

ข้อเสนอแนะ: (TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ).....

คำสำคัญ: (TH Niramit AS ขนาด 14" (ปกติ) 3-5 คำ เท่านั้น) ..1.; ..2.; ..3.; ..4.; ..5..

บทนำ/Introduction (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา) English: Times New Roman regular font size 12 and Bold)

เนื้อหา (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ; English: Times New Roman regular font size 10)

วัตถุประสงค์การวิจัย/Research Objectives (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา) English: Times New Roman regular font size 12 and Bold)

เนื้อหา (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ; English: Times New Roman regular font size 10)

การทบทวนวรรณกรรม/Literature Review (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา) English: Times New Roman regular font size 12 and Bold)

เนื้อหา (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ; English: Times New Roman regular font size 10)

กรอบแนวคิดในการวิจัย สมมติฐานการวิจัย คำถามการวิจัย ปัญหาการวิจัย และอื่น ๆ อาจรวมการตรวจสอบเอกสารด้วยก็ได้ (ให้กำหนดเป็นหัวข้อรอง (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา) English: Times New Roman regular font size 10 and Bold))

เนื้อหา (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ; English: Times New Roman regular font size 10)

วิธีดำเนินการวิจัย/Research Methodology (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา) English: Times New Roman regular font size 12 and Bold)

เนื้อหา (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ; English: Times New Roman regular font size 10) ระบุวิธีดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยที่เลือกใช้ในงานวิจัยโดยต้องประกอบไปด้วย ประชากร, กลุ่มตัวอย่างและวิธีการได้มา, เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการหาคุณภาพและผลคุณภาพเครื่องมือ, การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ถ้ามี), วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล, วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ และหรือวิธีดำเนินการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน (ให้กำหนดเป็นหัวข้อรอง)

ผลการวิจัย/Research Results (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา) English: Times New Roman regular font size 12 and Bold)

แสดงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ; English: Times New Roman regular font size 10)

อภิปรายผล/Discussion (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา) English: Times New Roman regular font size 12 and Bold)

เนื้อหา (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ; English: Times New Roman regular font size 10)

ข้อเสนอแนะ/Suggestion (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา) English: Times New Roman regular font size 12 and Bold)

เนื้อหา (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ; English: Times New Roman regular font size 10)

การนำไปใช้ (ถ้ามี)/Output/Outcome/Impact (If any) (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา) English: Times New Roman regular font size 12 and Bold)

เนื้อหา (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ; English: Times New Roman regular font size 10)

กิตติกรรมประกาศ/Acknowledgements (กรณีได้รับทุนสนับสนุน) (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา) English: Times New Roman regular font size 12 and Bold)

เนื้อหา (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ; English: Times New Roman regular font size 10)

เอกสารอ้างอิง/References (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา) English: Times New Roman regular font size 12 and Bold) โดยอ้างอิงบทความและงานวิจัยไม่เกิน 5 ปี (ระบุเลข doi (ถ้ามี)) และ

อนุญาตอ้างอิงเฉพาะเว็บไซต์เท่านั้น กำหนดการอ้างอิงรูปแบบ American Psychological Association-APA (7th Edition)

..(ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (ปกติ) English: Times New Roman regular font size 10).....

..(แปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ: TH Niramit AS ขนาด 16" (ปกติ)).....

บทความวิชาการ (ภาษาไทย, ภาษาอังกฤษ) /Academic Article (Thai, English)

(ชื่อเรื่องภาษาไทย)...(TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา)).....

(Times New Roman regular font size 12 and Bold)(ชื่อ-นามสกุล ผู้แต่ง ภาษาไทย)^{1*},²,³,^x...(TH Niramit AS ขนาด 14" (ปกติ)).....(Author Names)^{1*},²,³,^x (Times New Roman regular font size 10)....^{1*}, 2, 3, x (สถานะ/หน่วยงาน/สังกัด/จังหวัด/ประเทศ)...(TH Niramit AS ขนาด 12" (เอียง))...เรียงตามลำดับชื่อ..^{1*}, 2, 3, x (Status/Agency/Affiliation/Province/Country)... (Times New Roman regular font Size 8 and Italic)...Sorted by name..E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}.....; (Author/Translator): ²..., ³..., ^x... (Times New Roman regular font Size 8)..

-----50 เคาะ----- (TH Niramit AS ขนาด 10" ปกติ)

รับบทความ:/ ปรับแก้ไข:/ ตอบรับบทความ: (TH Niramit AS ขนาด 10" (ปกติ))

Received:/ Revised:/ Accepted: (Times New Roman regular font size 8)....

(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อได้รับการเผยแพร่)

Abstract (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(An abstract of 250-350 words must be included and contain the following points)

Introduction:.....(Use 10-point Times New Roman regular font).....**Subject:**(Use 10-point Times New Roman regular font).....**Conclusion:**(Use 10-point Times New Roman regular font).....**Benefit, Utilizaion:**(Use 10-point Times New Roman regular font).....**Keywords:** (Times New Roman regular font size 10, 3-5 keywords)..1.; ..2.; ..3.; ..4.; ..5..**บทคัดย่อ** (TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา))**บทนำ:**(TH Niramit AS ขนาด 16" (ปกติ)).....**เนื้อเรื่อง:**(TH Niramit AS ขนาด 16" (ปกติ)).....**ส่วนสรุป:**(TH Niramit AS ขนาด 16" (ปกติ)).....**องค์ความรู้:**(TH Niramit AS ขนาด 16" (ปกติ)).....**คำสำคัญ:** (TH Niramit AS ขนาด 14" (ปกติ)) 3-5 คำ เท่านั้น) ..1.; ..2.; ..3.; ..4.; ..5..**บทนำ/Introduction** (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา) English: Times New Roman regular font size 12 and Bold)

เนื้อหา (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ; English: Times New Roman regular font size 10)

หลักการและเหตุผล, วัตถุประสงค์, ขอบเขตของเรื่อง, คำจำกัดความหรือคำนิยาม

เนื้อเรื่อง/Subject (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา) English: Times New Roman regular font size 12 and Bold)

เนื้อหา (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ; English: Times New Roman regular font size 10)

การจัดลำดับเนื้อหาสาระสำคัญ, การเรียบเรียงเนื้อหา, การวิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์, การใช้ภาษา, วิธีการนำเสนอ

ส่วนสรุป/Conclusion (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา) English: Times New Roman regular font size 12 and Bold)

เนื้อหา (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ; English: Times New Roman regular font size 10)

เลือกเก็บประเด็นสำคัญในบทความ, แสดงผลลัพธ์ความสำคัญของประเด็นที่กล่าวถึงในบทความ

องค์ความรู้หรือการนำไปใช้ประโยชน์/Benefit or Utilizaion (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา) English: Times New Roman regular font size 12 and Bold)

เนื้อหา (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" ปกติ; English: Times New Roman regular font size 10)

แสดงการเสาะแสวงหาความรู้ และหรือคิดค้นพัฒนาเรื่องหรือประเด็นของบทความ

เอกสารอ้างอิง/References (ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (หนา) English: Times New Roman regular font size 12 and Bold) โดยอ้างอิงบทความและงานวิจัยไม่เกิน 5ปี (ระบุเลข doi (ถ้ามี)) และอนุญาตอ้างอิงเฉพาะเว็บไซต์เฉพาะเท่านั้น กำหนดการอ้างอิงรูปแบบ American Psychological Association-APA (7th Edition)

..(ภาษาไทย: TH Niramit AS ขนาด 16" (ปกติ) English: Times New Roman regular font size 10).....

..(แปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ: TH Niramit AS ขนาด 16" (ปกติ)).....

มาตรฐานทางจริยธรรมของวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม
สำหรับบรรณาธิการ (Editor) ผู้ประเมินคุณภาพบทความ (Peer Review/Reviewer)
และผู้เขียน/ผู้แต่ง/ผู้พิมพ์ (Author)

ภายใต้ขอบเขตของจริยธรรมและไม่ขัดต่อศีลธรรม บรรณาธิการ ผู้ประเมินคุณภาพบทความ และผู้เขียน/ผู้แต่ง/ผู้พิมพ์ มีหน้าที่และบทบาทเป็นไปตามวารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคมแสดงไว้ ดังต่อไปนี้

หน้าที่ของบรรณาธิการต่อการทำงานวารสาร

1. ดำเนินการให้ตรงตามขอบเขต เป็นไปตามวัตถุประสงค์และสาขาการรับบทความของวารสาร และตามมาตรฐานทางวิชาการที่กำหนดไว้
2. ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของวารสารอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
3. สนับสนุนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการของผู้เขียน และคงไว้ซึ่งความถูกต้องของผลงานทางวิชาการ
4. พิจารณาทบทวนด้วยความเป็นกลาง ปราศจากอคติ และไม่นำความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางวิชาการมาตัดสินใจรับหรือปฏิเสธบทความ ยกเว้นมีการพิสูจน์ถึงปัญหาร้ายแรงที่เกิดขึ้น และหรือผู้เขียน/ผู้แต่ง ไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานที่วารสารกำหนดไว้
5. ไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้แต่งและผู้ประเมิน เว้นแต่บทความได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่เรียบร้อยแล้ว
6. เผยแพร่เนื้อหาบทความด้วยความถูกต้องตามหลักทางวิชาการ ปกป้องมาตรฐานทรัพย์สินทางปัญญาจากความต้องการทางธุรกิจ และไม่แสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจกับผู้แต่ง ผู้อ่าน หรือผู้ประเมิน
7. เต็มใจที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดการตีพิมพ์เพื่อให้เกิดความชัดเจน ถูกต้อง และขออภัยหากมีความจำเป็น ต้องถอด-ถอนบทความ
8. ไม่เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจตอบรับบทความที่ถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ไปแล้ว ยกเว้นมีปัญหาร้ายแรงเกิดขึ้นระหว่างกระบวนการส่ง การพิจารณา และยังไม่สิ้นสุดกระบวนการสู่การตีพิมพ์เผยแพร่

บทบาทหน้าที่ของผู้เขียน/ผู้แต่ง/ผู้พิมพ์

1. บทความที่ส่งเข้าสู่กระบวนการพิจารณากับวารสาร ต้องไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณชนและวารสารอื่นใดมาก่อน หรืออยู่ระหว่างพิจารณา หรือรอการตีพิมพ์เผยแพร่ ในทุกช่องทาง
2. ต้องดำเนินการตามมาตรฐานและคำชี้แจงที่วารสารกำหนดไว้อย่างครบถ้วน สมบูรณ์ เรียบร้อย และยินดีปรับแก้ไขบทความตามคำแนะนำจากผู้ประเมินและบรรณาธิการด้วยความเต็มใจ
3. บทความที่ส่งเข้าสู่กระบวนการพิจารณากับวารสาร ต้องมีการคัดลอกผลงาน (Plagiarism) ไม่เกินร้อยละ 20 โดยเนื้อหาของกระบวนการวิจัยต้องครบองค์ประกอบทางวิชาการและมีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างครบถ้วน ปราศจากการจัดการ ยักยอก ถ้อยคำ (Manipulate) เปลี่ยนแปลง ปิดบัง หรือละเลยผลการศึกษารวบรวมโดยไม่มีคำอธิบายที่ถูกต้อง และผลการวิจัยต้องปราศจากการเสกสรรปั้นแต่งขึ้นเอง (Fabrication) หรือนำเสนอข้อมูลอันเป็นเท็จ
4. การนำเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องในบทความต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่นอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และต้องไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ของข้อมูล เนื้อหา และรูปภาพ ภายในบทความของตนเอง
5. ผู้ร่วมวิจัย/ผู้เขียนที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องให้ความยินยอมและลงชื่อรับทราบการส่งบทความกับวารสารครบถ้วน
6. กรณีได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ควรแสดงเอกสารรับรองกับทางวารสาร

บทบาทหน้าที่ของผู้ประเมินคุณภาพบทความ

1. ต้องพิจารณาทบทวนด้วยความเต็มใจตามศาสตร์ความรู้และความเชี่ยวชาญของตนเอง
2. หากพบว่าเนื้อหาบทความมีความเกี่ยวข้องกับตนเองไม่ว่าจะเป็นทางใดทางหนึ่ง ต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ เพื่อการลดยอคติในการพิจารณาทบทวน
3. ต้องไม่นำบทความที่ได้รับมอบหมายให้พิจารณา หรือนำผลที่พบไปเขียนเป็นบทความเรื่องใหม่ของตนเอง
4. ต้องพิจารณาทบทวนตามหลักคุณภาพทางวิชาการทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พร้อมระบุผลการพิจารณาและแสดงเหตุผลประกอบเป็นลายลักษณ์อักษรให้กับบรรณาธิการทราบ
5. ต้องทำการประเมินให้แล้วเสร็จและส่งผลการประเมินกลับภายในระยะเวลาที่บรรณาธิการกำหนดไว้